

Tahdotko?

Suomalaisten parisuhteet,
sinkkuus ja seksielämä

Tiia Sorsa
Susanna Kuokkanen
Noora Lehtonen
Venla Berg

Perhebarometri 2024

Tahdotko?

Suomalaisten parisuhteet, sinkkuus ja seksielämä

Tiia Sorsa, Susanna Kuokkanen, Noora Lehtonen & Venla Berg

Julkaisija: Väestöliitto ry, Väestöntutkimuslaitos
Kalevankatu 16B, PL 849, 00101 Helsinki www.vaestoliitto.fi
Kustantaja: Väestöliitto ry
Kalevankatu 16B, PL 849, 00101 Helsinki

© Kirjoittajat ja Väestöliitto ry
ISBN 978-952-226-234-9 (painettu)
ISBN 978-952-226-235-6 (verkko)
ISSN 1455-2191 (painettu)

Ulkoasu ja taitto: Lena Malm
Infograafit: Pekka Pulli
Helsinki, 2024
Paino: Hansaprint Oy

Väestöntutkimuslaitos, Katsauksia E59/2024

Sisällys

Esipuhe	9
Perhebarometrin 2024 keskeiset tulokset	12
1 Aineisto ja tutkimusmenetelmät	15
1.1 Kyselylomake	15
1.2 Aineisto	16
1.3 Sukupuolen ja parisuhdetilanteen määrittelystä	18
1.4 Käytetyt tutkimusmenetelmät ja muuttujat	21
2 Suomalaisien parisuhdetilanteet ja -toiveet	21
2.1 Parisuhdetilanteet iän, sukupuolen ja koulutuksen mukaan	22
2.2 Parisuhteiden ja sinkkuuden kesto iän, sukupuolen ja koulutuksen mukaan ..	26
2.3 Parisuhteiden päättyminen ja uuden etsiminen	28
2.4 Mistä parisuhteet saavat alkunsa?	31
2.5 Aiemmat parisuhteet	34
2.6 Ihanteelliset suhteet nyt ja pitkällä aikavälillä	40
2.7 Luvun loppuksi	45
3 Parisuhteiden arki	47
3.1 Vuorovaikutus kumppaneiden välillä	48
3.2 Riidat	50
3.3 Väkivalta ja häirintä	54
3.4 Eroajaukset	59
3.5 Kotitöiden ja lastenhoidon jako	61
3.6 Luvun loppuksi	67
4 Seksuaalinen halu	70
4.1 Seksuaalinen suuntautuminen	71
4.2 Kuinka usein seksuaalista halua koetaan?	73
4.3 Tyytyväisyys seksuaalisen halukkuuden tasoon	75
4.4 Halukkuuden taso kumppaneiden välillä	79
4.5 Luvun loppuksi	85

5	Seksielämä parisuhteissa ja niiden ulkopuolella	88
5.1	Kuinka usein seksiä harrastetaan?	89
5.2	Avoimet suhteet	92
5.3	Uskottomuus	95
5.4	Tyytyväisyys seksielämään	104
5.5	Luvun lopuksi	109
6	Parisuhdetilanne ja hyvinvointi	112
6.1	Parisuhdetilanne, elämäntyytyväisyys ja terveys	113
6.2	Parisuhteessa elävien tyytyväisyys parisuhteisiinsa	118
6.3	Hyvinvoinnin, tasa-arvon ja seksin yhteys parisuhdetyytyväisyyteen	121
6.4	Luvun lopuksi	126
7	Lähteet	130

Kuviot ja taulukot

Taulukko 1.	Perhebarometrikyselyn vastaajat painottamattomassa ja painotetussa aineistossa	17
Kuvio 1.	Parisuhdetilanteet miehillä ja naisilla ikäryhmän mukaan	22
Kuvio 2.	Parisuhdetilanteet koulutuksen mukaan, 30–79-vuotiaat	25
Kuvio 3.	Parisuhhteessa olevien naisten ja miesten kumppanin sukupuoli	26
Kuvio 4.	Nykyisen parisuhteen kesto vuosina iän ja sukupuolen mukaan	27
Kuvio 5.	Keskimääräinen sinkkuuden kesto edellisen parisuhteen jälkeen iän ja sukupuolen mukaan.	28
Kuvio 6.	Edellisen parisuhteen päättymisen syy naisilla ja miehillä ikäryhmittäin.	29
Kuvio 7.	Kuinka moni ilman parisuhdetta elävistä etsii parisuhdetta.	30
Kuvio 8.	Missä tapasi nykyisen kumppaninsa? Sen mukaan, millä vuosikymmenellä suhde on saanut alkunsa.	31
Kuvio 9.	Missä tapasi nykyisen kumppaninsa? Ikäryhmän ja suhteen keston mukaan.	32
Kuvio 10.	Merkityksellisten parisuhteiden määrän keskiarvo naisilla ja miehillä ikäryhmittäin.	35
Kuvio 11.	Sellaisten suhteiden määrän keskiarvo, joissa on asuttu yhdessä. Naiset ja miehet ikäryhmittäin.	36
Kuvio 12.	Avioliittojen määrän keskiarvo naisilla ja miehillä ikäryhmittäin.	37
Kuvio 13.	Merkityksellisten parisuhteiden määrän keskiarvo koulutuksen ja ikäryhmän mukaan.	38
Kuvio 14.	Sellaisten suhteiden määrän keskiarvo, joissa on asuttu yhdessä. Koulutuksen ja ikäryhmän mukaan.	39
Kuvio 15.	Avioliittojen määrän keskiarvo koulutuksen ja ikäryhmän mukaan.	39
Kuvio 16.	Itselle ihanteellinen parisuhde nyt iän ja sukupuolen mukaan.	41
Kuvio 17.	Itselle ihanteellinen parisuhde pitkällä aikavälillä iän ja sukupuolen mukaan.	42
Kuvio 18.	Itselle ihanteellinen parisuhdetilanne tällä hetkellä nykyisen parisuhdetilanteen mukaan.	43
Kuvio 19.	Itselle ihanteellinen parisuhdetilanne pitkällä aikavälillä nykyisen parisuhdetilanteen mukaan.	44
Kuvio 20.	Vuorovaikutus parisuhhteissa.	48
Kuvio 21.	Keskimääräinen tyytyväisyys kommunikaatioon parisuhhteessa.	50
Kuvio 22.	Mistä aiheista parisuhhteessa esiintyy ristiriitoja ja kuinka usein?	51
Kuvio 23.	Parisuhteen riitatilanteiden käyttäytymismallien yleisyys parisuhhteessa olevilla naisilla ja miehillä.	53
Kuvio 24.	Väkivallan ja häirinnän kokeminen nykyisessä parisuhhteessa sukupuolen mukaan.	56
Kuvio 25.	Väkivallan ja häirinnän eri muotojen kokeminen nykyisessä parisuhhteessa. Parisuhhteessa olevat naiset ja miehet parisuhteen keston mukaan.	57

Kuvio 26.	Väkivallan muotojen samanaikaisen kokemisen yleisyys nykyisessä parisuhteessa.....	59
Kuvio 27.	Parisuhteessa olevien eroajatukset parisuhdetyypin mukaan.....	60
Kuvio 28.	”Kuka kotitaloudessasi tekee seuraavat kotityöt ja tehtävät?” Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.....	62
Kuvio 29.	Keskiarvo siitä, kuinka suuren osuuden naiset ja miehet arvioivat hoitavansa kaikista kotitöistä. Parisuhteessa olevat vastaajat ikäryhmittäin.....	63
Kuvio 30.	Keskiarvo siitä, kuinka suuren osuuden naiset ja miehet arvioivat hoitavansa kotitöistä. Sen mukaan, kuinka tyytyväinen on kotitöiden jakautumiseen kumppaneiden välillä.....	64
Kuvio 31.	Lastenhoitoon liittyvien tehtävien jakautuminen kumppaneiden kesken.....	65
Kuvio 32.	Keskiarvo siitä, kuinka suuren osuuden naiset ja miehet arvioivat hoitavansa lastenhoitoon liittyvistä tehtävistä. Sen mukaan, kuinka tyytyväinen on lastenhoitoon liittyvien tehtävien jakautumiseen kumppaneiden välillä.....	66
Kuvio 33.	Keitä kohtaan on tuntenut seksuaalista vetoa? Naiset iän mukaan.....	72
Kuvio 34.	Keitä kohtaan on tuntenut seksuaalista vetoa? Miehet iän mukaan.....	72
Kuvio 35.	Kuinka usein kokee seksuaalista halua tällä hetkellä. Naiset ja miehet ikäryhmittäin.....	74
Kuvio 36.	Tyytyväisyys seksuaalisen halukkuuden tasoon naisilla ja miehillä sen mukaan, kuinka usein he tuntevat seksuaalista halua.....	75
Kuvio 37.	Syyt sille, että seksuaalinen halukkuus on matalampaa kuin mitä toivoisi. 18–79-vuotiaat naiset ja miehet.....	77
Kuvio 38.	Erot kumppaneiden seksuaalisessa halukkuudessa parisuhteessa olevilla naisilla ja miehillä suhteen keston mukaan.....	80
Kuvio 39.	Toimintatavat, kun vain toinen haluaa seksiä. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.....	81
Kuvio 40.	Seksin harrastamisen useus naisilla ja miehillä ikäryhmittäin.....	89
Kuvio 41.	Seksin harrastamisen useus kuukaudessa parisuhdeltilanteen mukaan naisilla ja miehillä.....	91
Kuvio 42.	Seksin harrastamisen useus kuukaudessa parisuhteen keston mukaan. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.....	91
Kuvio 43.	Kumpi teki aloitteen suhteen avaamisesta. Avoimessa suhteessa olevat naiset ja miehet.....	93
Kuvio 44.	Tyytyväisyys suhteen avoimuuteen. Miehet ja naiset.....	94
Kuvio 45.	Avoimen suhteen toteutuminen käytännössä. Avoimessa suhteessa olevat naiset ja miehet.....	94
Kuvio 46.	Kuinka moni on nykyisen parisuhteensa aikana harrastanut seksiä muiden kuin parisuhdekumppaninsa kanssa (ollut uskoton). Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.....	96
Kuvio 47.	Syyt uskottomuudelle. Naiset ja miehet, jotka kertovat olleensa nykyiselle kumppanilleen uskottomia.....	98

Kuvio 48.	Kuinka monella kumppani on nykyisen parisuhteen aikana ollut heille uskoton (harrastanut seksiä muiden kanssa). Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.	99
Kuvio 49.	Osuudet, joiden parisuhteeseen seksi ei kuulu. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet ikäryhmittäin.....	105
Kuvio 50.	Sellaisten ilman parisuhdetta elävien osuus, jotka eivät nykyisessä elämäntilanteessaan harrasta lainkaan seksiä.....	105
Kuvio 51.	Keskimääräinen tyytyväisyys seksielämään kumppanin kanssa. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet nykyisen parisuhteen keston mukaan.....	106
Kuvio 52.	Tyytyväisyys seksielämään tai sen puuttumiseen ilman parisuhdetta elävillä naisilla ja miehillä ikäryhmittäin.....	107
Kuvio 53.	”Minun ja kumppanini on helppo keskustella seksiin liittyvistä tunteistamme, ajatuksistamme ja toiveistamme.” Iän ja sukupuolen mukaan.....	108
Kuvio 54.	Elämäntyytyväisyyden keskiarvo parisuhdetilanteen mukaan. Naiset ja miehet.....	113
Kuvio 55.	Koetun terveyden keskiarvo parisuhdetilanteen mukaan. Naiset ja miehet.....	114
Kuvio 56.	Terveysongelmien yleisyys naisilla ja miehillä parisuhdetilanteen mukaan.....	116
Kuvio 57.	Terveysongelmien yleisyys naisten ja miesten kumppaneilla parisuhdetilanteen mukaan.....	117
Kuvio 58.	Terveysongelmien yleisyys naisten ja miesten lapsilla parisuhdetilanteen mukaan.....	118
Kuvio 59.	Parisuhdetyytyväisyyden osa-alueiden keskiarvot parisuhdetyypin mukaan.....	120
Kuvio 60.	Parisuhdetyytyväisyyden keskiarvo parisuhdetyypin ja parisuhteen keston mukaan.....	121
Kuvio 61.	Parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka monta päivittäisiä toimintoja rajoittavaa terveysongelmaa vastaajalla, hänen kumppanillaan ja lapsillaan on ollut viimeisen puolen vuoden aikana.....	122
Kuvio 62.	Naisten parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka suuren osuuden parisuhteen kotitöistä ja lastenhoidollisista tehtävistä arvioi hoitavansa.....	123
Kuvio 63.	Miesten parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka suuren osuuden parisuhteen kotitöistä ja lastenhoidollisista tehtävistä arvioi hoitavansa.....	124
Kuvio 64.	Parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka tyytyväinen on seksielämään kumppaninsa kanssa.....	125
Kuvio 65.	Parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka tyytyväinen on elämäänsä kaiken kaikkiaan.....	126

Esipuhe

Laulaja-lauluntekijä Hector sanoi sen jo nelisenkymmentä vuotta sitten. ”On tämä talo täynnä ihmisiä... ja kaikki tahtoo rakastaa”. Meillä on kaipuu toisen luo ja kailnaloon, mikä näkyy tämän vuoden Perhebarometrin keskeisissä tuloksissa. Noin seitsemän kymmenestä suomalaisesta on parisuhteessa, ja noin yhdeksän kymmenestä haluaisi pitkällä tähtäimellä olla parisuhteessa. Suosituimmat suhdemuodot ovat ne perinteisimmät eli avioliitto ja avoliitto, ja kolmanneksi suosituin, vaikkakin edellisiä huomattavasti harvinaisempi, on parisuhde erillään asuen. Toisaalta kaikki eivät tahdo – moni ilman parisuhdetta elävä on tyytyväinen tilanteeseensa ja toi esiin, että on mieluummin yksin kuin tyytyy puolivillaiseen parisuhteeseen. Moni kuvasi muiden läheisten ihmissuhteiden tuovan elämää merkityksellisyyttä, mutta toisaalta oli myös niitä, jotka kokivat yksinäisyyttä sosiaalisen elämän kapeuden vuoksi. Tämä barometri on omistettu rakkaudelle ja ihmisten väliselle yhteydelle.

Vuoden 2024 Perhebarometri tarjoaa lukijoilleen jotakin uutta ja jotakin vanhaa. Väestöliiton Väestöntutkimuslaitos on tarkastellut vuonna 1997 alkaneessa Perhebarometriin sarjassa suomalaisten parisuhteita ja seksielämää vuosina 2021 (*Vanhenee kuin hyvä viini*), 2016 (*Lemmen paula*, FINSEX), 2013 (*Yhdessä vai erikseen?*), 2012 (*Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja*), 2009 (*Parisuhdeonnen avaimet ja esteet*, FINSEX) sekä 2003 (*Parisuhde koetuksella*). Olemme oppineet muun muassa, että yli 50-vuotiaat suomalaiset eroavat suhteistaan aiempaa enemmän, mutta toisaalta liittojen kestäessä he ovat niihin myös hyvin tyytyväisiä (Hägglund ym., 2021). Tiedämme myös, että kaksi kulttuurisissa liitoissa suomalaisten miesten puoliset tulevat yleisimmin Thaimaasta, Venäjältä tai Virosta, kun taas naisten puolisoitten syntymämaat jakautuvat tasaisesti ympäri maailman (Lainiala & Säävälä, 2012), tai että monet parisuhteensa onnelliseksi kokevista kokevat myös seksielämänsä hyvin tyydyttäväksi (Kontula, 2016a).

Aiemmat parisuhteita käsittelevät Perhebarometrit ovat kuitenkin olleet yksittäisiä, tiettyyn teemaan keskittyneitä kyselyraportteja tai seksiin keskittyvän, 1970-luvulta jatkuneen, FINSEX-tutkimuksen osia. Parisuhteet ovat elämän merkityksellisimpiä ihmissuhteita ja ansaitsevat kokonaisvaltaisempaa huomiota. *Tahdotko?* onkin sarjassaan ensimmäinen parisuhteisiin, hyvinvointiin ja seksielämään keskittyvä Perhebarometri, joka tullaan toistamaan tästä lähin neljän vuoden välein. Saamme siis tietoa suomalaisten ihmissuhteista nyt, minkä lisäksi tulevaisuudessa voimme tarkastella, miten ihmissuhteet ja hyvinvointi kehittyvät muuttuvassa maailmassa. Muut Perhebarometriin toistuvat aiheet ovat syntyvyys ja lastensaanti, perhepolitiikka sekä perhesuhteet ja ystävyys.

Parisuhde on tutkimuksissa toistuvasti havaittu tekijäksi, joka on hyvin merkittävästi yhteydessä ihmisen hyvinvointiin. Kyse on osin valikoitumisesta – hyvinvoivat ja terveemmät ihmiset löytävät helpommin kumppanin – mutta myös siitä, että parisuhde edistää ja ylläpitää ihmisten hyvinvointia. Olemme pohjimmiltamme hyvin sosiaalinen laji. Parisuhteet ovat myös monen lapsiperheen perusta: niissä kasvatetaan ja hoivataan tulevaisuuden aikuisia, jotka ottavat aikanaan vastuun yhteiskuntamme pyörittämisestä. Ei siis ole yhdentekevää, miten parisuhteissa voidaan, vaan sillä on kauaskantoisia vaikutuksia koko yhteiskunnan toimintaan. Tämän barometrin tulokset kertovat esimerkiksi siitä, että oma tai perheenjäsenen sairaus kuormittaa parisuhteita merkittäväällä tavalla. Terveystieteiden tutkimus ja siitä säästäminen vaikuttavat siihen, kuinka paljon sairauden taakkaa kannetaan kotona, parisuhteissa ja perheissä, ja minkälaisia resursseja aikuisille jää toistensa ja lastensa hyvinvoinnin tukemiseen, hoivaan ja kasvattamiseen. Parisuhteet toimivat yhteiskunnassa ikään kuin suppiloina, joiden kautta monet yhteiskunnalliset ilmiöt ja kehityskulut valuvat yksilöiden elämään. Henkilökohtainen on poliittista.

Tämän Perhebarometrin pohjana olevan uuden kyselylomakkeen laadinta aloitettiin keväällä 2023 Venla Bergin johdolla, ja Väestötutkimuslaitoksen tutkija Maija Grönberg oli tiiviisti mukana lomakkeen laadinnassa ja aineistonkeruuvaiheessa. Lomaketta laadittiin lisäksi yhteistyössä Parisuhdekeskus Katajan asiantuntijoiden Suvi Larun, Laura Huuskosen ja Petra Vesalaisen kanssa. Heidän osaamisensa seksuaaliterveydestä ja kliininen kokemuksensa parisuhteiden arjesta rikastuttivat kyseilyn sisältöjä. Myös tämän barometrin tulosten levittäminen toteutetaan yhteistyössä Parisuhdekeskus Katajan kanssa.

Useat asiantuntijat käyttivät kallisarvoista aikaansa ja kommentoivat sekä tekivät parannusehdotuksia lomakkeeseen. Kiitämme Väestöliitosta Anders Huldénia, Viivi Sihvosta, Johanna Sassaia ja Heli Vaarasta arvokkaista kommenteista ja etenkin Viiviä ja Andersia avartavista keskusteluista niiden tiimoilta. Kiitos myös erikoistutkija Kristiina Tammisalolle (Turun yliopisto ja Väestöliitto) ja erityisasiantuntija Jenni Krogelille (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos) lomakkeeseen paneutumisesta ja kommenteista. Lisäksi koko Väestöliiton Väestötutkimuslaitoksen väki antoi käyttöön valtavan asiantuntemuksensa ja sparrasi meitä läpi lomakkeen laatimisprosessin, mistä teille kaikille suuri kiitos! Tilastokeskuksen Miina Keski-Petäjää kiitämme tilastoavusta lähisuhdeväkivaltaa koskevan taustoituksen kanssa. Annika Gunstin (Åbo Akademi) kanssa kävimme keskustelua seksiin myöntymisestä, ja hän antoi käyttöömme omassa tutkimuksessaan käyttämiään mittareita.

Aineistonkeruun toteutti Verian Oy, ja kiitämme sieltä Riikka Soiviota ja Jaakko Hyryä yhteistyöstä. Nyt kerätty parisuhteita, sinkkuutta ja seksuaalisuutta koskeva aineisto sisältää runsaasti jatkotutkimusaiheita, ja se onkin opiskelijoiden ja tutkijoiden käytössä pyynnöstä.

Tiia Sorsa oli päävastuussa aineiston analyysistä ja Perhebarometrin kirjoittamisesta. Väestöntutkimuslaitoksen harjoittelija Susanna Kuokkanen analysoi avoimet vastaukset ja kirjoitti niitä koskevat osiot. Lisäksi kiitämme häntä tuesta barometrin julkaisuprosessissa. Noora Lehtonen toimi tarkkana kommentoijana ja kanssakirjoittajana. Tietoasiantuntija Tiina Helamaa vastasi julkaisuprosessista. Lena Malm teki kannen ja taittoi julkaisun. Graafikko Pekka Pulli puki barometrin keskeiset tulokset infograafeiksi.

Tämäkin Perhebarometri toteutettiin Alli Paasikiven Säätiön tuella. Säätiö on pitkäjänteisesti tukenut Perhebarometriä julkaisemista ja näin mahdollistanut kansainvälisestäkin ainutlaatuisen sarjan lastensaantiin, perhe-elämään, läheisiin ihmissuhteisiin ja perhepoliittisiin asenteisiin keskittyviä väestöllisesti edustavia aineistoja. Olemme tästä hyvin kiitollisia. Perhebarometrin tekemiseen osallistuvien tutkijoiden työtä rahoittivat lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Suomen Akatemian yhteydessä toimiva Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN). Tämä Perhebarometri on osa STN:n rahoittamaa Sosiaaliset verkostot, syntyvyys ja hyvinvointi ikääntyvässä väestössä (NetResilience) -tutkimuskonsortiota (364382 ja 364371).

Suurin kunnia kuuluu kuitenkin perhebarometrikyselyn 5 329 vastaajalle, jotka raottivat elämänsä esirippua ja päästivät meidät osaksi intiimeimpiä ihmissuhteitaan, kokemuksiaan, ilojaan ja surujaan. Kyselyn palautevastauksista luimme, miten vastaaminen oli herättänyt kipeitä muistoja, saanut reflektoimaan omaa elämäntilannetta tai herättänyt huomaamaan oman parisuhteen hyvät puolet. Tutkijana tunnen suuren vastuun pyytäessäni ihmisiä vastaamaan näin syvästi henkilökohtaisiin teemoihin ja toivon sydämestäni, että kysely kannustaisi edes joitakuuta apua tarvitsevia hakeutumaan tuen ja palveluiden piiriin. Teidän rohkeutenne ja avoimuutenne ansiosta saamme tietoa yhteiskunnan tukipilareista: ihmisistä niin parisuhteissa kuin niiden ulkopuolella sekä heidän hyvinvoinnistaan ja elämästään. Nöyrimmät kiitokseni.

Helsingissä 27. syyskuuta 2024

Venla Berg

Johtava tutkija, Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto

Valtaosa suomalaisista tahtoo rakkaan pitkällä aikavälillä.

82 % tahtoo parisuhteen
18 % ei tahdo parisuhdetta

Ei parisuhteessa

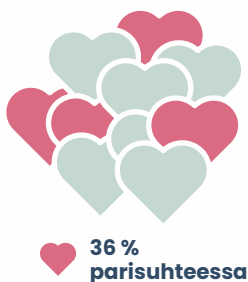

98 % tahtoo parisuhteen
2 % ei tahdo parisuhdetta

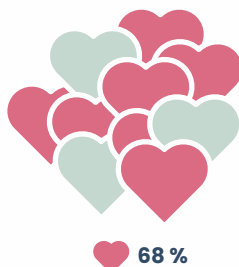
Parisuhteessa

Koulutuksen mukaiset erot parisuhdetilanteissa ovat suuria: yli 30-vuotiaista peruskoulutetuista vain reilu kolmannes on parisuhteessa, korkeimmin koulutetuista yli 80 prosenttia.

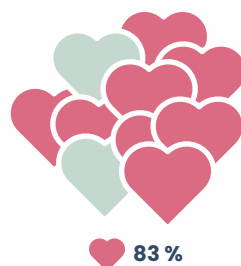
Peruskoulu

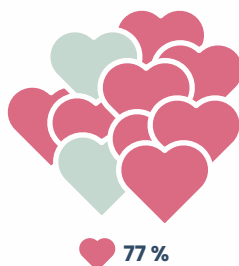
Lukio

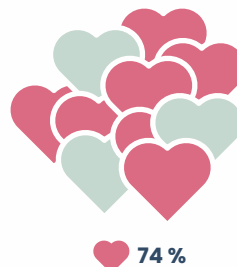
Ylempi korkea-aste

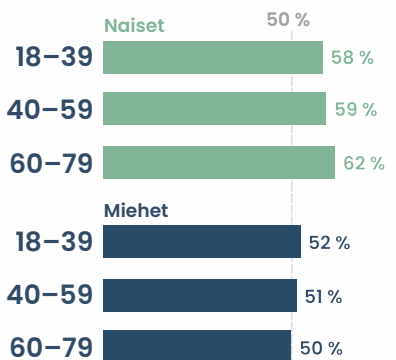
Ammattikoulu

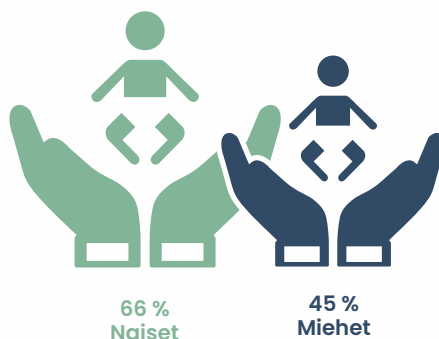
Alempi korkea-aste

Nykyinen parisuhdetilanne koulutuksen mukaan.

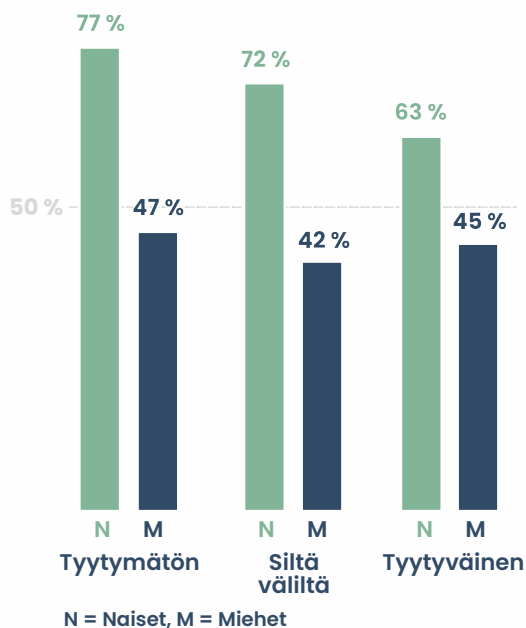
Arvioitu osuus kotitöistä.

Arvioitu osuus lastenhoidosta, 18-49-vuotiaat vastaajat.

Naiset tekevät kotitöistä suuremman osuuden kuin miehet. Näin arvioivat sekä naiset itse että miehet.

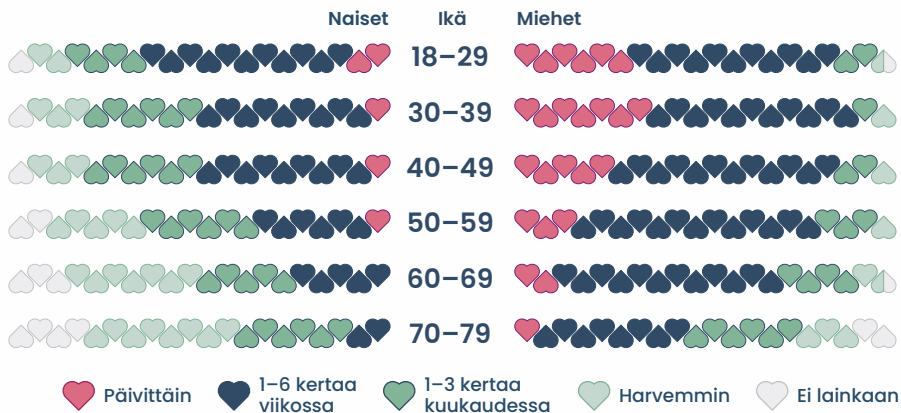
Naisilla on vielä suurempi vastuu lastenhoitoon liittyvistä tehtävistä kuin kotitöistä.

Arvioitu osuus lastenhoidosta tyytyväisyyden mukaan.

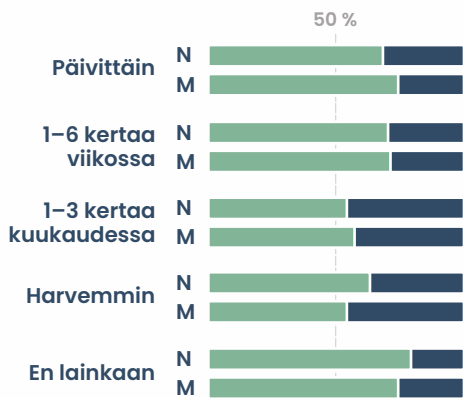
Lastenhoidon jakoon tyytymättömimmät naiset arvioivat tekevänsä 77 prosenttia lastenhoidosta.

Jakoon tyytyväisimmätkin naiset arvioivat tekevänsä lastenhoidosta yli puolet.

Seksuaalisen halun kokeminen ikäryhmittäin ja sukupuolittain.

Miehet kokevat seksuaalista halua keskimäärin huomattavasti useammin kuin naiset. Vanhemmissa ikäryhmissä halua tunnetaan harvemmin kuin nuoremmissa.

Tyytyväisyys seksuaalisen halun tasoon sen mukaan, kuinka usein halua koetaan.

On yleisempää olla seksuaalisen halunsa tasoon tyytyväinen kuin tyytymätön riippumatta siitä, kuinka usein halua kokee.

■ Olen tyytyväinen tähän tasoon
 ■ Haluaisin sen olevan korkeampi tai matalampi

N = Naiset, M = Miehet

1 Aineisto ja tutkimusmenetelmät

1.1 Kyselylomake

Vuoden 2024 Perhebarometri on ensimmäinen uudesta parisuhteita, sinkkuutta ja hyvinvointia koskevasta Perhebarometrien aikasarjasta, joka toistetaan tästä lähtien neljän vuoden välein. Haluamme tuottaa tietoa siitä, millaisissa parisuhteissa suomalaiset elävät. Kuinka moni on aviossa, avoliitossa tai seurustelusuhteessa, miten yleisiä tai harvinaisia ovat muut suhdemuodot, kuten monisuhteisuus, ja kuinka moni elää ilman parisuhdetta? Selvitämme myös, miten parisuhteet ovat alkaneet tai päättyneet, ja mikä olisi vastaajien mielestä ihanteellinen parisuhdetilanne juuri heille. Käymme läpi parisuhteiden arkea: kuinka parisuhteen osapuolet jakavat kotityöt ja lastenhoidon (jos lapsia on), miten he kommunikoivat ja riitelevät, millaista on suomalaisten seksielämä ja kuinka tyytyväisiä he ovat parisuhteeseensa. Tarkastelumme kattaa myös tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa kumppanien väliseen suhteeseen, kuten oma, kumppanin tai lasten terveys tai sosioekonominen asema. Kyselylomakkeella kartoitamme lisäksi ilman parisuhdetta elävien hyvinvointia ja elämäntilanteita. Sinkkuutta käsitteleviä tuloksia raportoidaan tässä Perhebarometrissa soveltuvin osin ja muissa yhteyksissä myöhemmin.

Kyselylomaketta laadittaessa pyrimme löytämään jokaiseen teemaan mittarin, jolla olisi vahva tieteellinen pohja: etsimme mittareita, joilla on tutkimusten mukaan korkea validiteetti (eli ne mittaavat sitä asiaa, jota sanovatkin mittaavansa) sekä reliabiliteetti (eli ne mittaavat kohdettaan luotettavasti). Valitsimme mahdollisimman lyhyitä mittareita, sillä teemoja, joita halusimme käsitellä, oli verrattain paljon ja meidän oli huolehdittava siitä, että lomake ei kasva liian pitkäksi. Käytimme tutkimuskirjallisuuden lisäksi hyväksemme olemassa olevia suomalaisia ja kansainvälisiä kyselylomakkeita, mukaan lukien aiempia perhebarometrikyselyitä. Kyselypatteristojen lähteet mainitaan niiden käsittelyn yhteydessä omissa luvuissaan. Tulemme tarkastelemaan nyt keräämäämme aineistoa myös siltä kannalta, mikä kyselyssä toimi ja mikä ei, ja mitä on muutettava seuraavaa tiedonkeruukertaa varten.

Kun halutaan kerätä tietoa parisuhteista, erityisesti tässä ajassa, on olennaista kiinnittää huomiota termien käyttöön. Olemme valinneet puhua parisuhteista ja kumppaneista tiedostaen sen, että kaikki eivät puhu intiimeistä ihmissuhteistaan näillä sanoilla. Nämä ovat kuitenkin kielessämme vakiintuneita termejä, joille on olemassa jaettavissa oleva, suurimmalle osalle ihmisistä ymmärrettävä sisältö. Olemme pyrkineet parhaamme mukaan antamaan kyselyssä tilaa myös muunlaisille intiimeil-

le suhteille ja selittäneet kyselyssä auki sanavalintojamme niissä tapauksissa, joissa ne eivät välttämättä kaikista vastaajista tunnu omilta.

Vastaajat, jotka eivät löytäneet tilannettaan valmiiksi annettujen vaihtoehtojen joukosta, saivat kuvata suhdetilanteensa omin sanoin sekä päättää, halusivatko vastata parisuhdetta ja kumppania koskeviin kysymyksiin vai ilman parisuhdetta eläville suunnattuihin kysymyksiin. Monisuhteisia vastaajia pyydettiin kuormittavuuden minimoimiseksi vastaamaan kumppanikysymyksiin yhtä valitsemaansa kumppaniaan ajatellen. Tutkimuskirjallisuuteen perehtymisen perusteella päädyimme ensi kertaa Perhebarometrien historiassa sukupuolen kaksivaiheiseen mittaamiseen: kysyimme sekä vastaajan biologista että koettua sukupuolta. Näin saamme tarkempaa tietoa koetun sukupuolen ja biologisen sukupuolen välisestä dynamiikasta sekä voimme kunnioittaa ihmisten omaa kokemusta sukupuolestaan.

1.2 Aineisto

Parisuhteita koskeva perhebarometriaineisto kerättiin maaliskuussa 2024 verkko-pohjaisesti. Kyselyn toteutuksesta vastasi Kantar Media Finland, jonka suomalaista väestöä edustavasta Kantar Forum -vastaajapaneelistä sekä Cint-paneelistä täydentäen kerättiin ositettuna satunnaisotantana aineiston 18–79-vuotiaiden vastaajajoukko. Vastaajapaneeli edustaa suomalaista väestöä, ja siihen on värvätty satunnaisesti vastaajia Manner-Suomen alueelta. Paneelin koko on noin 40 000 aktiivista vastaajaa. Aineistonkeruussa käytettiin Forsta HX Platform -ohjelmistoa.

Kyselyyn vastasi yhteensä 5 239 henkilöä. Jotta aineisto vastaisi edustamaansa väestöä mahdollisimman hyvin, analyyseissä käytettiin painokertoimia korjaamaan vinoumia osuuksissa. Vastaajajoukkoa oikaistiin iän, sukupuolen (nainen tai mies), asuinpaikan, koulutuksen sekä sen suhteen, oliko heillä taloudessaan alaikäisiä lapsia¹. Taulukossa 1 analyysiaineiston vastaajajoukko on eritelty ikäryhmän, sukupuolen, koulutuksen sekä lapsiperheellisyyden mukaan.

1 Tarkempi kuvaus painokertoimien muodostamisesta on saatavilla kirjoittajilta pyydettyäessä: tiia.sorsa@vaestoliitto.fi.

Taulukko 1. Perhebarometrikyselyn vastaajat painottamattomassa ja painotetussa aineistossa (N = 5 239).

		Painotettu osuus (%)	Painot-tamaton osuus (%)	N
Ikä	18–29	18	12	636
	30–39	17,7	15,5	821
	40–49	17,2	17,5	927
	50–59	15,7	17,2	908
	60–69	18	24,2	1 280
	70–79	13,4	13,6	721
Sukupuoli-identiteetti tai biologinen sukupuoli, jos identiteetti muu	Nainen	49,8	51,7	2 735
	Mies	50,2	48,3	2 558
Koulutus	Perusaste	4,8	3,8	201
	Ammattikoulu	31	27,4	1 449
	Lukio	12,1	9,7	516
	Alempi korkea-aste	30,5	34,4	1 820
	Ylempi korkea-aste	19,2	22,4	1 184
	Muu	2,3	2,3	123
Lapsiperheellisyys	Kotitalouden nuorin lapsi 0–7	10,1	8,4	446
	Kotitalouden nuorin lapsi 7+	17	15,9	841
	Ei lapsia kotitaloudessa	38	42,3	2 241
	Itsellä tai kumppanilla ei lapsia	34,9	33,3	1 765

1.3 Sukupuolen ja parisuhdetilanteen määrittelystä

Sukupuoli

Vastaajista 2 747 (51,9 %) ilmoitti biologiseksi sukupuolekseen naisen ja 2 546 (48,1 %) miehen². Biologisista naisista 40 (1,46 %) ja biologisista miehistä 29 (1,14 %) vastasi kyllä kysyttäessä, eroaako vastaajan kokemus sukupuolestaan hänen biologisesta sukupuolestaan tai onko hän korjannut sukupuoltaan. Niistä 69 vastaajasta, jotka ilmoittivat sukupuolikokemuksensa eroavan biologisesta sukupuolestaan, kahdeksan (viisi miestä ja kolme naista) ilmoitti avoimessa vastauksessa sukupuolikokemuksensa olevan yhteneväinen biologisen sukupuolensa kanssa. Näin ollen niiden vastaajien, joiden koettu sukupuoli eroaa biologisesta sukupuolesta, osuus aineistossa oli 1,16 prosenttia. Huomattavan suuri osa sekä biologisista naisista (15 %) että miehistä (8,41 %) sanoi, ettei halua vastata koettua sukupuolta koskevaan kysymykseen. Tämä vastaamattomien osuus oli suurempi nuoremmissa kuin vanhemmissa ikäryhmissä.

Vastausten perusteella loimme koetun sukupuolen (ns. gender) muuttujan, joka määriteltiin seuraavasti: Naiseksi määriteltiin henkilöt, jotka olivat 1) biologisia naisia ja vastanneet, että eivät koe olevansa muuta sukupuolta (n = 2 295); 2) biologisia naisia ja jättäneet vastaamatta koettua sukupuolta koskevaan kysymykseen (n = 412); tai 3) valinneet koetun sukupuolen mahdollisista määritelmistä joko ”naisen” (n = 2) tai ”transnaisen” (n = 3). Mieheksi määriteltiin henkilöt, jotka olivat 1) biologisia miehiä ja vastanneet, että eivät koe olevansa muuta sukupuolta (n = 2 303); 2) biologisia miehiä ja jättäneet vastaamatta koettua sukupuolta koskevaan kysymykseen (n = 214); tai 3) valinneet koetun sukupuolen mahdollisista määritelmistä joko ”miehen” (n = 10) tai ”transmiehen” (n = 8).

Muunsukupuolisiksi määriteltiin kaikki muut, eli sellaiset henkilöt, jotka olivat vastanneet sukupuolikokemuksensa eroavan biologisesta sukupuolestaan ja valinneet koetun sukupuolen mahdollisista määritelmistä muita kuin binäärisiä nais- tai miesvaihtoehtoja (esim. intersukupuolinen, sukupuoleton tai muunsukupuolinen sekä lisäksi yksi vastaaja, joka oli valinnut sekä ”transmiehen” että ”transnaisen”; n = 40). Koska muunsukupuolisten vastaajien joukko on niin pieni, heitä ei voitu käsitellä analyyseissä omana ryhmänään. Emme kuitenkaan halunneet jättää näitä arvokkaita vastauksia analyyseiden ulkopuolelle. Näin ollen tässä barometrissa muunsukupuoliset on jaoteltu biologisen sukupuolensa mukaan joko naisiin (n = 22) tai miehiin (n = 18). Tällä binäärisellä gender-muuttujalla määriteltynä aineistossa oli 2 735 (51,7 %) naista ja 2 558 (48,3 %) miestä, ja tätä muuttujaa käytämme kaikissa analyyseissä, joissa sukupuoli on mukana.

2 Kysymys kuului: ”Mikä on sukupuolesi? Tässä tarkoitamme biologista sukupuoltaasi”. Lisäksi kysymyksen takana oli lisäinfo intersukupuolisille: ”Vastaa syntymässä määritellyn sukupuolesi mukaan”.

Parisuhdetilanne

Tässä perhebarometrikyselyssä määrittelimme parisuhteen ”intiimiksi ihmisten väliseksi suhteeksi, jonka osapuolet ovat sitoutuneet olemaan yhdessä”. Vastajat saivat valita erilaisista parisuhdetilanteista itselleen kuvaavimman: avioliitto tai rekisteröity parisuhde, avoliitto, parisuhde, jossa ei asuta yhdessä, tapailu (sananomukaisesti ”Tapailen jotakuta, mutta suhteemme ei ole vakiintunut”), ei parisuhteessa tai muu suhdetilanne, jonka saattoi vielä tarkemmin itse määritellä. Niissä tilanteissa, joissa oli epäselvää, oliko vastaaja parisuhteessa, annoimme vastaajille vapauden valita itse, haluaako vastata parisuhteessa oleville vai ilman parisuhdetta eläville suunnattuihin kysymyksiin. Näiden perusteella luokittelimme suhdetilanteet neljään: avioliitossa olevat, avoliitossa olevat, muissa parisuhteissa olevat (jotka olivat vastanneet parisuhdeosion kysymyksiin) ja ei parisuhteessa olevat (jotka olivat vastanneet ilman parisuhdetta eläville suunnattuihin kysymyksiin). Jos emme erikseen muuta mainitse, tarkoitamme tässä Perhebarometrissa parisuhteessa olevilla / ilman parisuhdetta elävillä tämän määritelmän mukaista parisuhdetilannetta.

1.4 Käytetyt tutkimusmenetelmät ja muuttujat

Perhebarometrissa analyysimenetelmänä käytetään pääosin ristiintaulukointia: kuinka suuri osuus kuuluu mihinkin kategoriaan yhden tai kahden taustamuuttujan perusteella ryhmiteltynä, tai minkä suuruinen kategorian keskiarvo on. Tunnuslukuja havainnollistetaan pylväs-, viiva- ja hajontakuvioiden avulla.

Taustamuuttujina käytämme tyypillisesti sukupuolta, ikäryhmää, koulutusta, parisuhdetilannetta, nykyisen suhteen kestoa sekä joissain soveltuissa kohdin lapsiperheellisyyttä:

- **Sukupuoli** on analyyseissä luokiteltu kahteen yllä kuvatulla tavalla.
- **Ikäryhmissä** käytämme pääsääntöisesti kymmenvuotisia ikäryhmiä, paitsi tapauksissa, joissa tällainen tarkastelu johtaisi liian pieniin vastaajamääriin joissakin kategorioissa. Nuorin ikäryhmä on muita laajempi, 18–29-vuotiaat, sillä alle 20-vuotiaita vastaajia oli niin vähän.
- **Koulutuksen** mukaan tarkastellessa yhdistämme alemman ja ylemmän korkeaasteen. Niihin kuuluvat vastaajat ovat tässä Perhebarometrissa tarkasteltujen ominaisuuksien suhteen keskimäärin hyvin samankaltaisia, ja yhdistäminen yksinkertaistaa analyysijä.
- **Parisuhdetilanteen** jaottelemme analyyseissä neljään yllä kuvatun mukaisesti: avioliitossa, avoliitossa tai muussa suhteessa elävät sekä ilman parisuhdetta elävät.
- **Parisuhteen keston** ryhmittelemme joko kolmeen: 0–2 vuotta, 2–10 vuotta ja 10+ vuotta, tai viiteen: 0–2 vuotta, 2–10 vuotta, 10–20 vuotta, 20–35 vuotta ja 35+ vuotta. Viiteen ryhmitellessä saa tarkemman kuvan, miten tarkasteltava asia eroaa suhteen keston mukaan, mutta monessa kohtaa vastaajamäärä ei riitä näin tarkkaan analyysiin. Tällöin käytämme jakoa kolmeen.
- **Lapsiperheellisyyden** jaottelemme neljään Taulukon 1 mukaisesti.

Ellemme toisin ilmoita, käytämme analyyseissä painotettuja tunnuslukuja. Painotetut luvut pyrkivät oikaisemaan vastaajajoukon ja Suomen väestön välisiä eroja. Painotetuista luvuista kertoessamme käytämme ilmaisumuotoa ”suomalaisista xx prosenttia”. Muutamassa alaluvussa analyysimme kohdistuu niin pieneen vastaajajoukon osajoukkoon, että painokertoimien käyttäminen ei korjaisi, vaan todennäköisesti lisäisi vinoumia. Tällöin käytämme painottamattomia lukuja, ja vastaavasti ilmaisumuotoa ”vastaajista xx prosenttia”.

Osuuksien ja keskiarvojen tilastollisia merkitsevyyksiä ei ole analyyseissä ilmoitettu. Tekstiosioissa olemme kuvailleet eroja tai yhtäläisyyksiä niin karkealla tarkkuudella, etteivät mahdolliset tilastovirheet muuttaisi tulkintaa. Keskiarvot ovat sitä suurempia, mitä pienemmästä tarkastelujoukosta on kyse, pienimmillään prosenttiyksikön kymmenyksiä, suurimmillaan kymmenenkin prosenttiyksikköä suuntaansa. Kuvioissa näkyviin pieniin, muutamien prosenttiyksiköiden eroihin suuntaan tai toiseen kannattaakin suhtautua varauksella: jos otanta ja analyysit toistettaisiin, pienet erot saattaisivat kadota tai kääntyä päinvastaisiksi. Tästä syystä olemme myös jättäneet kuvioista pois osuuksia kuvaavat prosenttiluvut, jos osuus on alle kolme prosenttia.

Tilastollisten tunnuslukujen laskemisen lisäksi tarkastelemme tässä Perhebarometrissa myös vastauksia, joita vastaajat antoivat avoimiin tekstikenttiin. Joissakin perhebarometrikyselyn kysymyksissä pystyi valitsemaan vastausvaihtoehdon ”muu, mikä”, mikäli mikään annetuista vaihtoehdoista ei kuvannut omaa tilannetta, tai jos halusi täydentää omaa vastaustaan. Lisäksi kysely sisälsi täysin avoimia kysymyksiä. Näistä olemme analysoineet kysymykset ”Mitä sinulle ja teidän parisuhteellenne on aiheutunut parisuhteen ulkopuolisesta seksisuhteesta tai suhteista, joita sinulla on ollut?” sekä ”Mitä sinulle ja teidän parisuhteellenne on aiheutunut parisuhteen ulkopuolisesta seksisuhteesta tai suhteista, joita kumppanillasi on ollut?”.

Avoimet vastaukset analysoitiin laadullista sisällönanalyysiä hyödyntäen. Kukaan avoimeen kysymykseen annettujen vastausten analysointi aloitettiin lukemalla vastauksia läpi samalla hahmotellen niissä toistuvia teemoja. Tämän jälkeen vastaukset ryhmiteltiin niiden sisältöä kuvaavien koodien alle. Seuraavassa vaiheessa koodien sisältämät vastaukset luettiin uudelleen, siirrettiin tarvittaessa vastauksia toisten koodien alle ja muodostettiin sitten lopulliset kategoriat, joiden pohjalta analyysi kirjoitettiin. Joihinkin kysymyksiin oli tullut vain muutamia kymmeniä vastauksia, jolloin analyysiprosessi ei ollut näin monivaiheinen. Tämän lisäksi pitkin Perhebarometriä on sijoiteltu tuloksia kuvaavia ja täydentäviä tekstisitaatteja, jotka on valikoitu avoimista vastauksista. Sitaateista on korjattu selkeät lyöntivirheet, mutta muutoin vastauksia ei ole muokattu.

2 Suomalaisen parisuhdetilanteet ja -toiveet

Perhebarometrin ensimmäisessä tulosluvussa kuvaamme, millaisissa parisuhdetilanteissa suomalaiset elävät ja haluaisivat elää: avio- vai avoliitossa, seurustellen tai tapailen mutta erillään asuen, jossain aivan toisentyyppisessä suhteessa, vai sittenkin kokonaan ilman parisuhdetta. Kuinka monta erilaista parisuhdetta heillä on elämänsä aikana ollut, ja etsivätkö ilman parisuhdetta elävät itselleen kumppania? Entä missä nykyinen kumppani on tavattu?

Keskeiset löydöksemme ovat, että valtaosa elää ja haluaa elää parisuhteessa. Avioliitto on yhä suomalaisten suosituin parisuhdemuoto, mutta avoliitto on myös vakiinnuttanut suosiotaan. Erityisesti ikääntyvät naiset kuitenkin suosivat ilman parisuhdetta elämistä tai parisuhdetta, jossa ei asuta yhdessä.

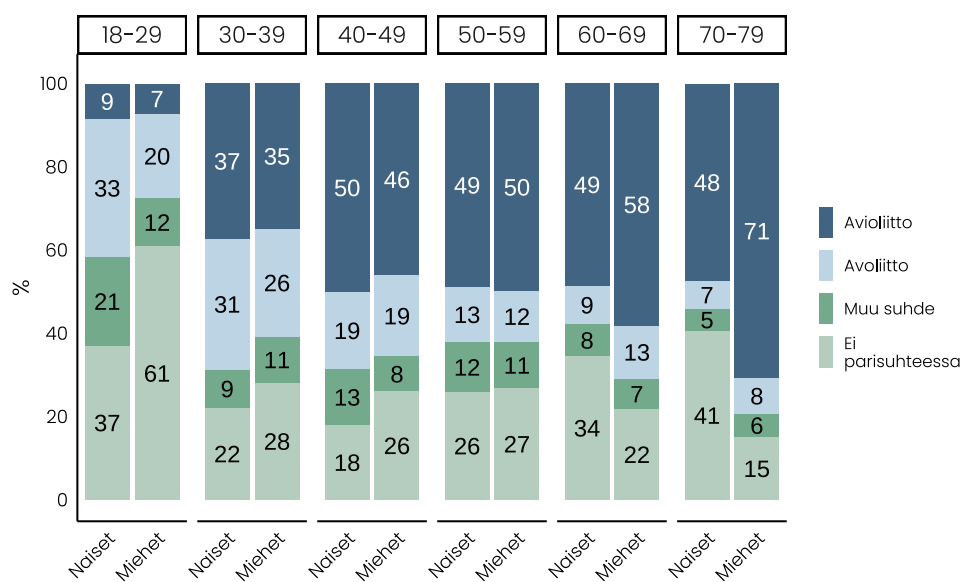
Varsin moni ilman parisuhdetta elävistä on tyytyväinen tilanteeseensa eikä aktiivisesti etsi kumppania. Silti heillekin on tyyppisempää toivoa pitkällä aikavälillä tapaavansa jonkun, jonka kanssa voisi seurustella, asua yhdessä tai mennä naimisiin. Valtaosa ilman parisuhdetta elävistä kertookin olevansa avoin uusille mahdollisuuksille, jos sopiva kumppani tulisi vastaan.

Siinä, missä kumppaniehdokkaita "tulee vastaan", on tapahtunut merkittävä muutos Internetin ja sosiaalisen median yleistymisen myötä. Vielä 1990-luvulla alkaneissa, ainakin kyselyhetkeen asti kestäneissä suhteissa yleisin yksittäinen kohtaamispaikka oli baari, yökerho tai vastaava. Nykyisin baarikohtaamisten osuus alkavista suhteista on vain noin neljä prosenttia. Internet ja sosiaalinen media ovat 2020-luvun alussa selvästi yleisin väylä löytää uusi suhde, sillä lähes puolet uusista suhteista saa alkunsa niiden kautta.

2.1 Parisuhdetilanteet iän, sukupuolen ja koulutuksen mukaan

Suomalaisista 18–79-vuotiaista valtaosa elää parisuhteessa. Sekä naisista että miehistä noin seitsemän kymmenestä elää parisuhteessa, kun kaikenikäisiä tarkastellaan yhtenä joukkona³. Ikäluokittain ja jonkin verran myös sukupuolittain tarkastellessa erot ovat kuitenkin suuria. Miehillä parisuhteessa olevien määrä kasvaa ikäluokka ikäluokalta. Naisilla parisuhteessa olevien osuus on suurimmillaan 40–49-vuotiaiden ikäluokassa ja pienimmillään 70–79-vuotiailla. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Parisuhdetilanteet miehillä ja naisilla ikäryhmän mukaan.

N = 5293

Avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa (myöh. lyhyesti vain avioliitto) on keskimäärin kaksi viidestä, kun tarkastellaan kaikkia ikäluokkia yhdessä. Jos nuorimman ja vanhimman ikäluokan jättäisi tarkastelusta pois, osuus olisi lähes puolet. Nuorimmasta ikäluokasta harvempi kuin joka kymmenes on avioliitossa, mutta jo kolmekymppisten ikäluokassa osuus on lähellä keskiarvoa. Miehillä osuus jatkaa kasvuaan mitä vanhempaan ikäluokkaan mennään, ja seitsenkymmppisistä miehistä peräti 71 prosenttia on avioliitossa. Neli-, viisi-, kuusi- ja seitsemänkymmppisillä naisilla osuus pysyttelee 50 prosentin tuntumassa.

Alle 30-vuotiaiden yleisin parisuhdemuoto on avoliitto eli parisuhde, jossa asutaan yhdessä, mutta ei olla naimisissa. Ikäluokan naisista kolmannes ja miehistä viiden-

3 Ks. sukupuolen ja parisuhteen määrittelystä tarkemmin [Aineisto ja tutkimusmenetelmät](#) -luvusta.

nes on avoliitossa. Myös kolmekymppisistä naisista lähes kolmannes on avoliitossa, miehistä joka neljäs. Tätä vanhemmissa ikäluokissa naisten ja miesten avoliittojen osuuksissa ei ole juuri eroja. Nelikymppisistä noin joka viides on avoliitossa, tätä vanhemmissa ikäluokissa osuus on noin joka kymmenes.

Muista parisuhdemuodoista selvästi yleisimpiä ovat suhteet, joissa ei asuta yhdessä (myöh. lyh. seurustelu). 18–29-vuotiaista naisista noin viidennes on tällaisessa seurustelusuhhteessa, miehistäkin 10 prosenttia. Tätä vanhemmissa ikäryhmissä aina 70-vuotiaisiin asti osuus vaihtelee 10 prosentin molemmin puolin, ja 70–79-vuotiaista noin viisi prosenttia seurustelee ilman yhdessä asumista tai avioliittoa. Noin 1–5 prosenttia kertoo tapailevansa jotakuta, mutta suhde ei ole vakiintunut.

”Yhdessä, mutta erillään. Oma tupa, oma lupa. Aikuisena miehenä olen erittäin tyytyväinen elämääni, koska rakkaimpani ovat elämässäni ja saan kuitenkin toteuttaa itseäni juuri sellaisena kuin olen. Olen avoimesti kertonut rakkailleni sen puutteen, että en voi elää saman katon alla, koska ahdistun yhteisestä arjesta, jos sitä on liikaa. Jokaisella meillä on oltava oma tyhjä tilamme, josta voi ammentaa voimaa, että pystyy sitä voimaa sitten antamaan muille. Parisuhteen tärkein asia on se, että antaa toisen olla sellainen kuin on, oma itsensä, samalla kun toinen antaa toisen olla oma itsensä. Parisuhde voi parhaimmillaan olla syvää ystävyyttä, jossa kumpikin arvostaa toista ja saa mielihyvää toisen läheisyydestä ja läsnäolosta.” Mies 55 v

Muut parisuhdemuodot ovat harvinaisia; alle prosentti vastaajista oli tällaisissa suhteissa. Kyselyvastaajista kaksi ilmoitti olevansa polyamorisessa suhteessa ja 14 kertoi olevansa yhden tai useamman henkilön kanssa sellaisessa intiimissä suhteessa, jota he eivät halua määritellä. Kuusi vastaajaa ilmoitti olevansa salatussa suhteessa henkilöön, joka on parisuhhteessa jonkun toisen kanssa. Lisäksi 25 vastaajaa kuvasi suhdetilannettaan omin sanoin. Näistä vastauksista yksi oli tyhjä ja viisi oli samoja kuin annetut vaihtoehdot, joten lopulta 19 vastausta sisälsi muunlaisia suhdetilannekuvauksia. Vastaajista yhdeksän ilmoitti olevansa leskiä. Kumppanin menehtyminen voi olla ikään kuin parisuhhteessa olemisen ja siinä olemattomuuden välitila, jossa henkilö on edelleen henkisesti ja tunnetasolla sitoutunut edesmenneeseen kumppaniinsa. Kokemus määrittää omaa parisuhdetilannetta, suhtautumista parisuhteisiin ja suuntautumista tulevaisuuteen. Tämä ilmeni erityisesti kyselyn loppukommenteissa, joissa vastaajat pystyivät kuvailemaan kyselyssä huomiotta jääneitä seikkoja sekä omia tunteitaan ja ajatuksiaan:

”Vastatessa mielessäni oli, että nimenomaan leskeys tuntuu omassa elämäntilanteessani olennaiselta. Voin kuvitella, että eronneelle on luonnollista etsiä uutta kumppania - itselleni se tuntuu hyvin vieraalta ajatukselta.” Nainen 74 v

”Kuukausi vaimoni kuoleman jälkeen en ole vielä oikein keksinyt minkälainen tämä uusi elämä tulee olemaan 38 vuoden yhdessäolon jälkeen.” Mies 59 v

”puolisoni kuoli marraskuussa ja nyt minun pitää viettää loppuelämäni yksin”
Nainen 70 v

”Toivun vielä kumppanini menehtymisestä, joten jotkut kyselyn tilanteista saattavat olla positiivisempia tulevaisuudessa.” Mies 61 v

Kolmessa omaa suhdetilannetta kuvaavassa vastauksessa mainittiin väliaikainen tai lopullinen erotilanne, kuten asumusero tai juuri meneillään oleva eroprosessi. Kahdessa vastauksessa puolestaan kuvailtiin asumiseen liittyviä ratkaisuja, joissa suhteen molemmilla osapuolilla on omat asunnot, ja niissä asutaan joko vuorotellen tai välillä asutaan yhdessä ja välillä erikseen. Kyse on siis ikään kuin avoliiton ja erillään asumisen hybridimallista.

”Olemme yhdessä ja enimmäkseen minun luonani, kumppanillani on oma talo ja välillä olemme myös siellä. Virallisesti meillä on eri osoitteet, vaikka tavallaan asumme yhdessä.” Nainen 74 v

”Olen parisuhteessa, asumme joka toinen viikko yhdessä” Nainen 42 v

Eräs vastaaja kuvaili suhdettaan ”enemmänkin kaverisuhteeksi” ja toinen ”ei-intiimiksi suhteeksi”. Omaa suhdetta voidaankin määritellä emotionaalisen tunnesiteen, romanttisuuden ja intimitetin kautta. Yhden vastaajan kohdalla nämä suhteen ominaisuudet jakautuivat kahden parisuhteen kesken:

”Monogamish’: Olen naimisissa, mutta suhde mieheni kanssa on platoninen. Sen lisäksi minulla on romanttinen parisuhde” Nainen 48 v

Ihmissuhteen osapuolten välillä voi myös olla eroavat näkemykset keskinäisen suhteen tilasta:

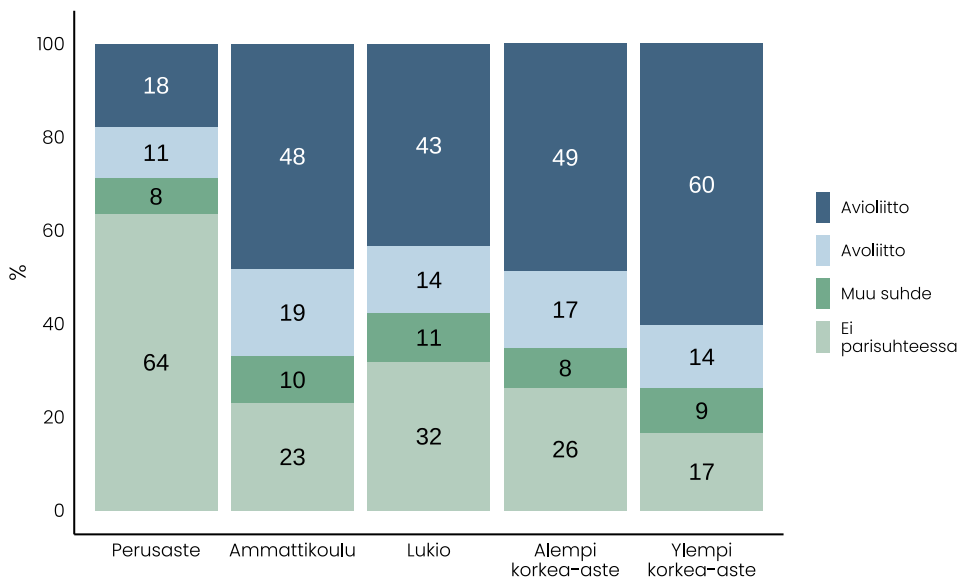
”Toinen näkee olevansa suhteessa mutta en ole samaa mieltä” Mies 47 v

Vaikka enemmistö on parisuhteessa, myös ilman parisuhdetta eläviä on paljon. Noin 20–30 prosenttia 30–69-vuotiaista ei ole parisuhteessa. Nuorimmassa ikäryhmässä osuudet ovat sekä naisilla että miehillä vielä suurempia. 18–29-vuotiaista naisista 40 prosenttia ja miehistä valtaosa, 60 prosenttia, ei ole parisuhteessa. Vanhimmassa ikäryhmässä naisista noin 40 prosenttia elää ilman kumppania. Miehillä osuus on muihin verrattuna pieni, vain 15 prosenttia.

Koulutuksen mukaan parisuhdetyyppejä tarkasteltiin vain 30 vuotta täyttäneiden joukossa, sillä tätä nuoremmille on tavallista, että koulutus on vielä kesken, ja toisaalta (kuten edellisestä kuvioista näimme) myös parisuhteet ovat vasta muotoutumassa.

Koulutusasteiden toisistaan poikkeavat ikärakenteet korjattiin vertailukelpoisiksi ikävakiointilla (Tilastokeskus, 2024a). On syytä huomata, että 30-vuotiaissa ja tätä vanhemmissa ikäryhmissä pelkän perusasteen suorittaneita on vähän, etenkin kyselyvastaajien joukossa: n = 161. Tulokset ovat silti heidän osaltaan selviä: pelkän perusasteen suorittaneista 30–79-vuotiaista selvästi yli puolet ei ole parisuhteessa, kun muissa koulutusluokissa ilman parisuhdetta elävien osuus vaihtelee 15 ja 35 prosentin välillä. Jos tarkastellaan pelkästään niitä, jotka ovat parisuhteessa, perusasteen suorittaneille on yhtä tyypillistä olla avioliitossa kuin avoliitossa tai muussa parisuhteessa. Kaikissa muissa koulutusluokissa avioliitto on selvästi yleisin parisuhdemuoto. Avioliitossa on pelkän perusasteen suorittaneista alle 20 prosenttia, kun muissa koulutusryhmissä osuus vaihtelee 40 ja 60 prosentin välillä. (Kuvio 2.)

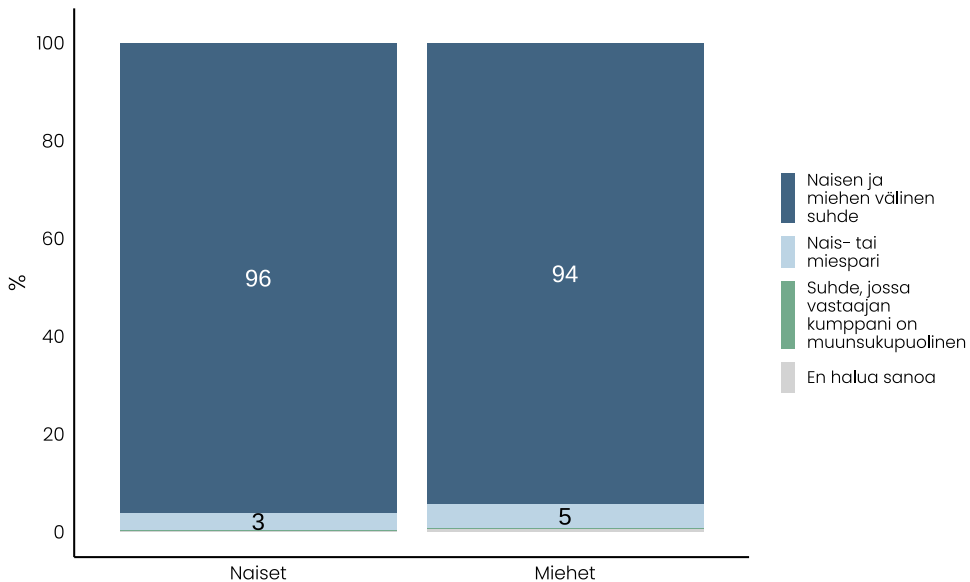
Kuvio 2. Parisuhdetilanteet koulutuksen mukaan, 30–79-vuotiaat. Ikävakioitu koulutusasteiden välillä.

N = 4554

Parisuhteessa olevista selvästi suurin osa on heteroparisuhteissa. Naisista 96 prosenttia on parisuhteessa miehen kanssa ja miehistä 94 prosenttia naisen kanssa. Kolme prosenttia naisista kertoi olevansa parisuhteessa naisen kanssa ja viisi prosenttia miehistä miehen kanssa. Loput olivat joko parisuhteessa muunsukupuolisen henkilön kanssa tai eivät halunneet kertoa kumppaninsa sukupuolta. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Parisuhteessa olevien naisten ja miesten kumppanin sukupuoli.

N = 3809

Muunsukupuoliset vastaajat on tässä, kuten muuallakin, jaoteltu naisiin ja miehiin heidän biologisen sukupuolensa mukaan, ks. tarkemmin aineistonkuvaus. Heistä 13 oli parisuhteessa naisen, 12 miehen ja kaksi muunsukupuolisen kanssa.

Tässä barometrissa tarkastelemme monessa kohtaa, miten naiset ja miehet arvioivat kumppaninsa toimintaa. Koska niin moni on heterosuhteessa, yleistämme näissä kohdissa, että naiset arvioivat miesten ja miehet naisten toimintaa.

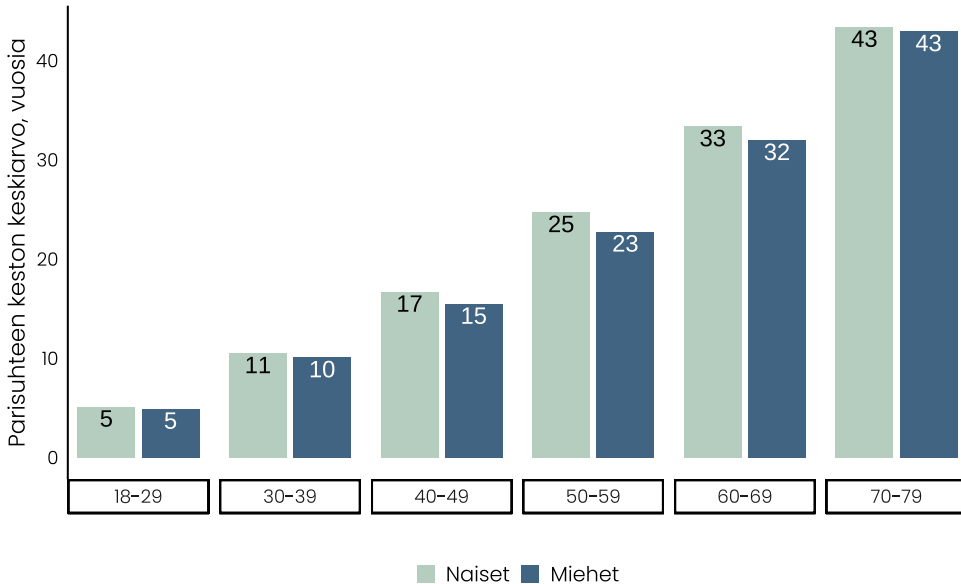
2.2 Parisuhteiden ja sinkkuuden kesto iän, sukupuolen ja koulutuksen mukaan

Perhebarometrin tulosten perusteella parisuhteet kestävät tyypillisesti pitkään. Nuorimmassa tarkastelemassamme ikäryhmässäkin, 18–29-vuotiailla, parisuhde on tyypillisesti kestänyt viisi vuotta. Seitsenkymmppisillä suhteet ovat kestäneet keskimäärin peräti 43 vuotta, eli yli puolet heidän elämistään. Kaikissa ikäluokissa naiset ovat keskimäärin olleet nykyisessä suhteessaan hieman pidempään kuin miehet; enimmillään eroa on noin kaksi vuotta. (Kuvio 4.) Tarkastelimme suhteiden kestoja myös koulutusryhmittäin, mutta erot eivät olleet suuria eivätkä systemaattisia.

”Olemme olleet naimisissa 56,5 vuotta siis noin 20 600 päivää ja vaikka kukaan ei uskoisi, en ole päivääkään katunut nuorena naimisiinmenoa. Edelleen me ilmaisemme hellyyttä toisiamme kohtaan päivittäin. Se ei siis tarkoita seksiä,

vaan pieniä eleitä tai mukavia sanoja. Koen itseni etuoikeutetuksi. Minulla on käynyt tosi hyvä tuuri. Toisinkin ehkä olisi voinut käydä.” Nainen 76 v

Kuvio 4. Nykyisen parisuhteen kesto vuosina iän ja sukupuolen mukaan.

N = 3767

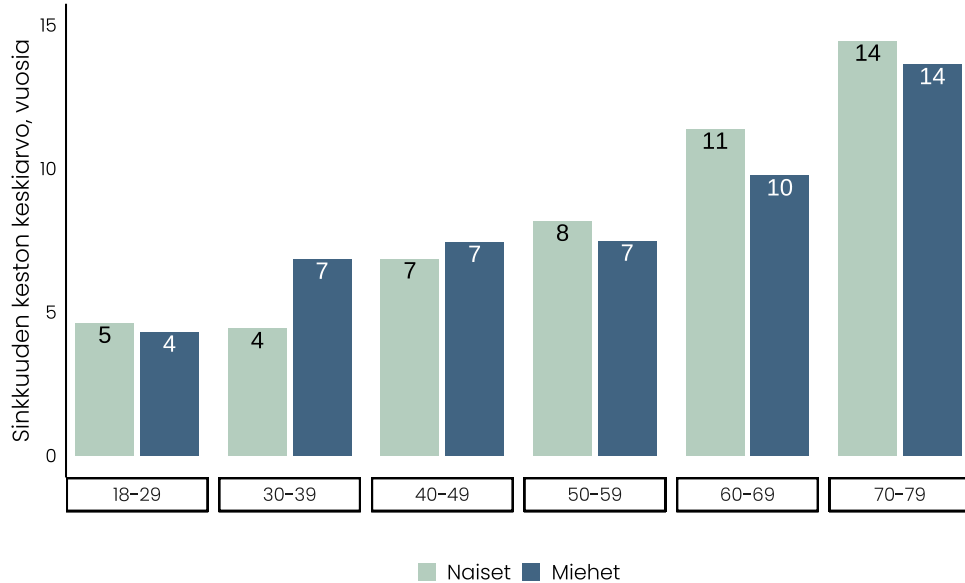
Pylväiden sisässä näkyvät luvut on pyöristetty vuoden tarkkuudelle. Pylvään koko kuvaa tarkkaa kestoa.

Reilu tuhat vastaajaa oli ollut aiemmin elämässään parisuhteessa, mutta eli kyselyhetkellä ilman suhdetta. He olivat eläneet ilman parisuhdetta keskimäärin lähes yhdeksän vuotta, mutta tämä vaihteli iän ja hieman myös sukupuolen mukaan. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse, sitä pidempään sinkkuus oli kestänyt. Nuorimmassa ikäryhmässä naiset olivat olleet edellisen suhteen päättymisen jälkeen ilman suhdetta keskimäärin viisi ja miehet neljä vuotta. Vanhimmassa ikäryhmässä sinkkuus oli kestänyt keskimäärin 14 vuotta sekä miehillä että naisilla. Kolmekymppisillä sinkkuuden kestossa oli huomattava ero naisten ja miesten välillä: naiset olivat olleet ilman parisuhdetta keskimäärin neljä, miehet seitsemän vuotta. (Kuvio 5.)

”Elämäni suurin haave on löytää elämänkumppani, on ollut jo vuosikymmenten ajan, mutta jostain syystä se ei minulta onnistu. En tiedä, olisinko jotenkin kyvytön parisuhteeseen, kun en ole päässyt edes kokeilemaan. Olen nykyisin aika turtunut tilanteeseen, mikä on parempi kuin vaikka vielä 10 vuotta sitten tuntamani suuri ahdistus ja suru asiasta. Yritän kuitenkin pitää mielessä, että niin kauan kuin minussa henki pihisee, saattaa olla mahdollista, että jokin ihme tapahtuu ja löytäisin vielä kumppanin...” Nainen 49 v

Kuvio 5. Keskimääräinen sinkkuuden kesto edellisen parisuhteen jälkeen iän ja sukupuolen mukaan.

Pylväiden sisässä näkyvät luvut on pyöristetty vuoden tarkkuudelle. Pylvään koko kuvaa tarkkaa kesto.

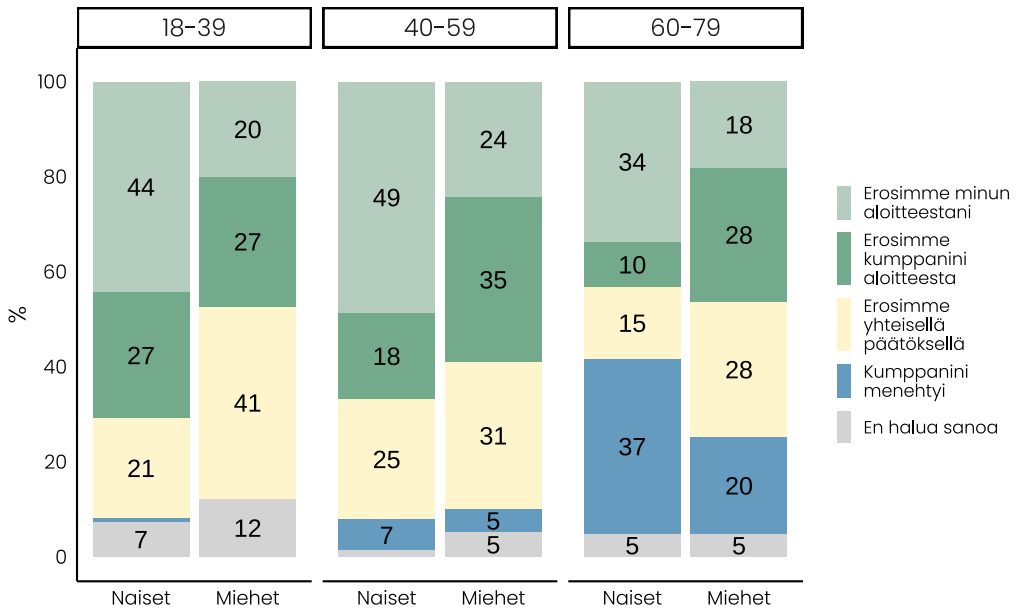

N = 1054

2.3 Parisuhteiden päättyminen ja uuden etsiminen

Naisten ja miesten välillä on huomattavia eroja siinä, kenen aloitteesta he kokevat edellisen parisuhteensa päättyneen. Vanhinta ikäryhmää lukuun ottamatta naiset kertovat tyypillisimmin, että aloite parisuhteen purkamisesta on tullut heiltä itseltään. Näin kertoo lähes joka toinen 18–59-vuotias nainen. Noin joka viides kertoo kumppanin tehneen aloitteen. Koska valtaosa parisuhteista on heterosuhteita, voisi olettaa, että miehillä osuudet olisivat suunnilleen päinvastoin, vaikka kyselyymme vastanneet naiset ja miehet eivät olekaan olleet edellisissä parisuhteissaan toistensa kanssa. Osuudet eivät kuitenkaan täsmää, sillä miehet raportoivat kumppanin tehneen aloitteen paljon harvemmin kuin joka toisessa tapauksessa. Ero selittyy osittain sillä, että miehet arvioivat naisia useammin parisuhteen päättyneen yhteisellä päätöksellä. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Edellisen parisuhteen päättymisen syy naisilla ja miehillä ikäryhmittäin.

N = 1164

Kumppanin menehtyminen on parisuhteen päättymisen syy useammin naisille kuin miehille. Jo neli- ja viisikymppisillä, mutta etenkin kuusi- ja seitsenkymppisillä näkyy, että miehet kuolevat keskimäärin naisia nuorempina, ja että aineistossamme (hetero) parisuhteessa olevat miehet ovat keskimäärin noin kaksi vuotta kumppaniaan vanhempia. 60–79-vuotiaista naisista useampi kuin joka kolmas elää ilman parisuhdetta, koska edellinen parisuhde päättyi kumppanin kuolemaan. Miehillä osuus on viidenes.

”Pitkän onnellisen avioliiton päättymisen puolison menehtymiseen on elämäni rankin kokemus. En olisi ikinä uskonut että voisin tavata uuden ystävän. Hänen rinnallaan sain uuden läheisen ihmisen ja sisällön elämään.” Mies 71 v

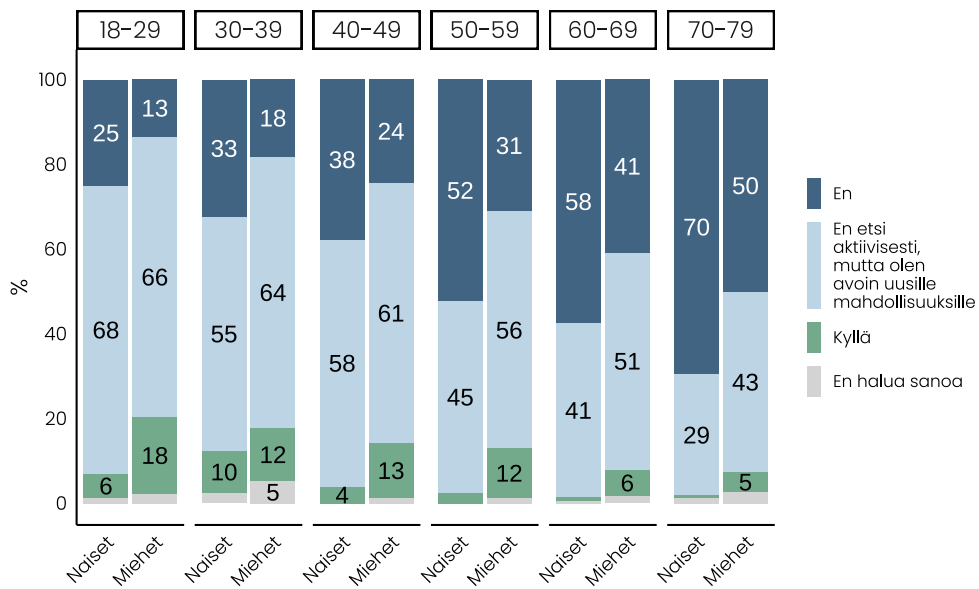
Ikä ja sukupuoli ovat yhteydessä myös siihen, kuinka moni ilman parisuhdetta elävistä etsii tai ei etsi parisuhdetta. Naisista lähes puolet ja miehistä neljännes kertoo, ettei tällä hetkellä etsi itselleen parisuhdetta. Iän myötä osuudet kasvavat: 18–29-vuotiaista naisista 25 prosenttia ja miehistä 13 prosenttia ei etsi parisuhdetta, kun seitsenkymppisillä osuudet ovat naisilla peräti 70 prosenttia ja miehillä 50 prosenttia. (Kuvio 7.)

On itse asiassa varsin harvinaista, että aktiivisesti etsii parisuhdetta. Näin kertoo tekevänsä vain muutama prosentti ilman parisuhdetta elävistä naisista. Miehillä

kumppanin aktiivinen etsiminen on yleisempää kuin naisille, ja sitä yleisempää, mitä nuoremasta ikäryhmästä on kyse. Silti nuorimmassakin miesikäryhmässä vain noin joka viides ilman parisuhdetta elävä kertoo etsivänsä parisuhdetta.

Yleisintä ilman parisuhdetta eläville onkin, ettei etsi kumppania aktiivisesti, mutta on avoin uusille mahdollisuuksille, jos sellaisia sattuu kohdalle. Näin kertoo lähes puolet naisista ja vielä useampi mies.

Kuvio 7. Kuinka moni ilman parisuhdetta elävistä etsii parisuhdetta. Ilman parisuhdetta elävät naiset ja miehet ikäryhmittäin.

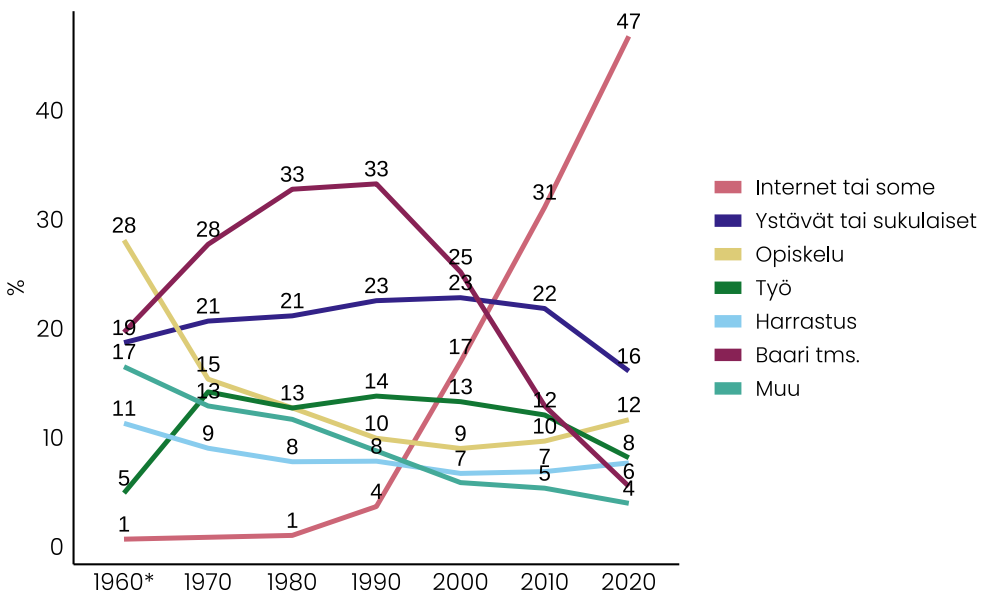
N = 1484

”Parisuhde olisi toivottava, etenkin kun monet ystävät ovat parisuhteessa, osa naimisissakin. En kuitenkaan jaksa paljoa etsimällä etsiä suhdetta, koska toisaalta elämäni on hyvää näinkin.” Nainen 25 v

2.4 Mistä parisuhteet saavat alkunsa?

Suomalaisten parisuhteiden alkamistavoissa on tapahtunut merkittävä muutos Internetin ja sosiaalisen median yleistymisen myötä, ja samansuuntaisia tuloksia on muualta maailmasta (esim. Rosenfeld ym., 2019). Ennen 1990-lukua alkaneissa ja tähän päivään asti kestäneissä suhteissa kukaan (todennäköisiä virhepainalluksia lukuun ottamatta) ei ollut tavannut nykyistä kumppaniaan Internetissä tai sosiaalisessa mediassa, sillä niitä ei vielä ollut nykyisessä muodossaan. Internetin käyttö alkoi yleistyä 1990-luvun puolivälissä, ja sen myötä tuli mahdolliseksi tavata uusi kumppani esimerkiksi chatissa, keskustelufoorumilla tai deittisivustolla. Varsinainen mullistus tapahtui kuitenkin vasta 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopulla, kun älypuhelimet ja sosiaalinen media tulivat osaksi arkea. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä alkaneista, kyselyhetken kestäneistä suhteista 17 prosenttia oli saanut alkunsa Internetissä tai sosiaalisessa mediassa. 2010-luvulla alkaneista suhteista osuus on jo 31 prosenttia, ja 2020-luvulla alkaneista suhteista lähes puolet on saanut alkunsa Internetissä tai sosiaalisessa mediassa. (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Missä tapasi nykyisen kumppaninsa? Sen mukaan, millä vuosikymmenellä suhde on saanut alkunsa.

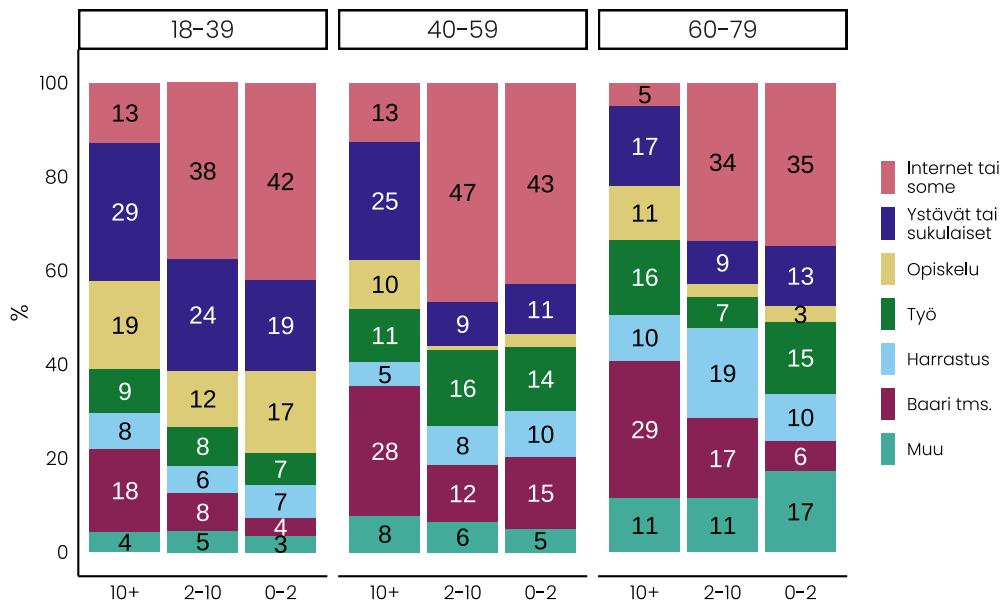
N = 3738

* 1960-luvulla tai sitä ennen alkaneet suhteet.

Tiedossamme ovat kuitenkin parisuhteiden alkamispaikat vain vastaajien nykyisiä suhteista, ei menneistä. Siten emme tiedä, mikä oli eri tapaamistapojen yleisyys esimerkiksi kaikkien 1980-luvulla alkaneiden suhteiden joukossa: voihan esimerkiksi olla, että tätä tilastoa huomattavasti useampi löysi kumppanin opiskelujen kautta, mutta tällaiset suhteet olisivat jostain syystä muita herkempiä päättymään. Emme myöskään voi sanoa, että jos 2040-luvulla tarkastelisimme 2020-luvulla alkaneita, 2040-luvulle asti kestäneitä suhteita, niistä puolet olisi alkanut Internetissä tai somessa. On joitakin viitteitä siitä, että Internetin kautta tavanneet kumppanit olisivat hieman muita tyytymättömämpiä parisuhteeseensa ja heillä olisi enemmän eroajatuksia (Sharabi & Dorrance-Hall, 2024).

Internetistä ja somesta on tullut merkittävin yksittäinen paikka, josta uuden kumppanin voi löytää. Se on sitä niin nuorille kuin vanhoille. Kun tarkastellaan alle kolme vuotta kestäneitä suhteita ikäryhmittäin, havaitaan, että hieman yli 40 prosenttia 18–59-vuotiaista kertoo suhteen saaneen alkunsa Internetistä tai somesta. Mutta niin kertoo myös 35 prosenttia vanhimmasta tarkastellusta ikäryhmästä, 60–79-vuotiaista. Myös pidemmistä suhteista merkittävä osa oli saanut alkunsa Internetin tai somen kautta riippumatta tarkastellusta ikäryhmästä. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Missä tapasi nykyisen kumppaninsa? Ikäryhmän ja suhteen keston mukaan.

N = 3738

Samaan aikaan kun Internet ja sosiaalinen media näyttävät yleistyneen parisuhteiden alkupaikkoina, lähes kaikki muut tapaamistavat näyttävät tulleen harvinaisemmiksi. Erityisen vahvasti Internet ja sosiaalinen media näyttävät korvanneen baareja, yökerhoja ja vastaavia suhteiden alkupaikkoina. Ennen 2000-lukua alkaneista ja kyselyhetkeen asti kestäneistä suhteista noin kolmanneksessa kumppani oli tavattu baarissa tai yökerhossa, mutta 2020-luvulle tultaessa määrä on kutistunut noin neljään prosenttiin.

Vastaajilla oli myös mahdollisuus mainita jokin muu tapa, jolla he tapasivat nykyisen kumppaninsa, mikäli kyselylomakkeella annetuista vaihtoehdoista yksikään ei vastannut omaa tilannetta. Näin teki yhteensä 239 vastaajaa. Näistä vastauksista erottui selkeästi kaksi ensitapaamisen muotoa, joista ensimmäisessä kuvailtiin erilaisia arjen tilanteita ja ympäristöjä, joissa vastaajat olivat sattumalta tavanneet nykyisen kumppaninsa. Tällaisia ensikohtaamisia kuvattiin 51 vastauksessa. Lisäksi 20 vastaajaa ilmoitti, että kumppani oli löytynyt naapurustosta tai samalta asuinalueelta.

”Lenkillä” Mies 45 v

”Tavattiin kadulla koiraa ulkoiluttamassa” Nainen 59 v

”Sattumalta hiihtäessäni” Nainen 71 v

”Ruokakaupassa” Nainen 40 v

”Kirjastossa” Nainen 30 v

”Hammaslääkärissä” Mies 79 v

”Sairaalakäynnin yhteydessä” Mies 52 v

”Kävin hänellä hieronnassa.” Nainen 49 v

”Autokoulussa” Mies 68 v

”Törmättiin parkkipaikalla” Nainen 53 v

”Liftasin” Nainen 41 v

”Bussissa” Nainen 38 v

”Taksissa” Nainen 35 v

”Junassa matkustaessa” Mies 64 v

Toinen avoimissa vastauksissa korostunut ensitapaamispaikka koostui erilaisista tapahtumista, kuten musiikkitapahtumista ja muista vapaa-ajan tapahtumista. Vastaajat mainitsivat muun muassa festarit, nuorisodiskon, kotibileet ja ystävän häät. Näistä 78 vastauksesta peräti 52:ssa mainittiin, että ensitapaaminen oli tapahtunut tansseissa, lavatansseissa tai tanssiravintolassa. Yhtä kolmekymppistä vastaajaa lukuun ottamatta tansseissa kumppaninsa tavanneet vastaajat olivat iältään 51–79-vuotiaita.

Neljä vastaajaa kertoi tavanneensa kumppaninsa järjestötoiminnan kautta. Lisäksi uskonnollinen yhteisö ja toiminta voivat saattaa ihmisiä yhteen, sillä 20 vastaajaa ilmoitti tavanneensa nykyisen kumppaninsa muun muassa rippileirillä, kirkossa tai

seurakunnassa. 13 vastaajalle kumppani oli löytynyt kirjeenvaihtoilmoituksen tai lehden deittipalstan avulla. Kaiken kaikkiaan vastauksista voi päätellä, että kumppanin voi löytää rinnalleen suunnitelmallisen etsinnän tuloksena, mutta yhtä lailla rakastettu saattaa löytyä sattumalta niin vapaa-ajalla kuin työn tai opintojen kautta.

2.5 Aiemmat parisuhteet

18–79-vuotiailla suomalaisilla on ollut keskimäärin 2,2 merkityksellistä parisuhdetta nykyinen suhde mukaan luettuna. Kun huomioidaan vain ne, joilla on ollut vähintään yksi suhde, merkityksellisiä suhteita on ollut keskimäärin 2,4. ”Merkitykselliseksi suhteeksi” laskettiin tässä kaikki sellaiset suhteet, jotka vastaaja itse ilmoitti merkitykselliseksi kysymykseen: ”Kuinka monta merkityksellistä parisuhdetta sinulla on ollut?” On oletettavaa, että ihmiset vastaavat kysymykseen eri tavoin. Toinen laskee kaikki suhteensa merkityksellisiksi, toinen kenties vain ne, jotka ovat kestäneet vaikkapa yli kaksi vuotta. Myöhemmin tässä luvussa esitämme tulokset niiden parisuhteiden määristä, joissa on asuttu yhdessä, ja joissa on oltu naimisissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa.

Suhdemäärät vaihtelevat sukupuolittain ja ikäryhmittäin. Naiset ovat keskimäärin olleet 2,3 suhteessa ja miehet 2,1:ssä. Miehistä on enemmän, 14 prosenttia, niitä, jotka eivät ole koskaan olleet suhteessa. Naisten keskuudessa osuus on kuusi prosenttia. Toisaalta miehillä on naisia enemmän hajontaa suhteiden määrissä. Kun naisilla suhteiden enimmäismäärä on 20, miehistä eräs vastaaja ilmoitti, että merkityksellisiä suhteita on ollut peräti 50.

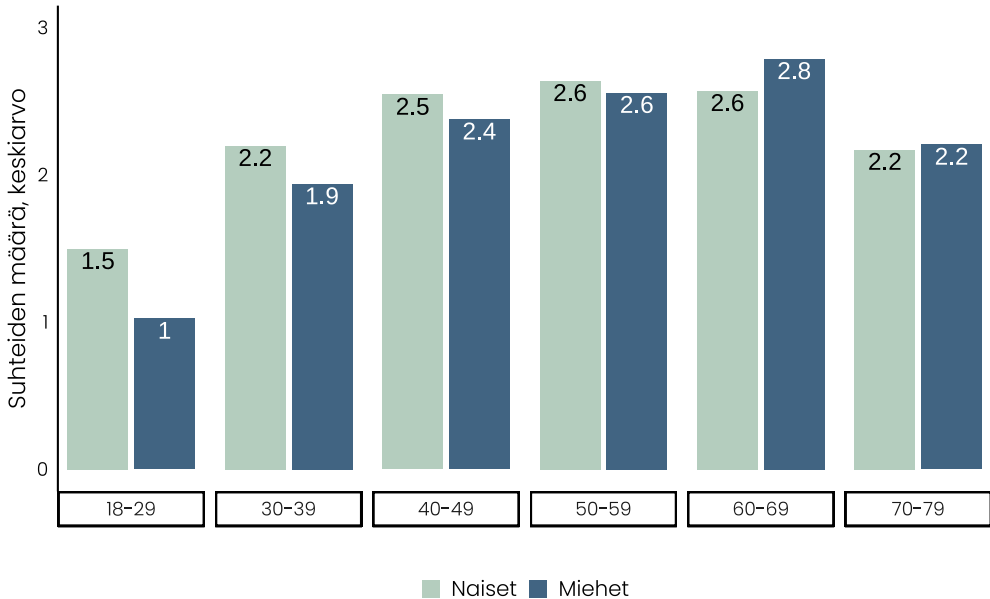
18–29-vuotiaiden ikäryhmässä noin yksi viidestä naisesta ja kaksi viidestä miehestä ei ole ollut yhdessäkään merkityksellisessä suhteessa. Keskimäärin ikäryhmän naiset ovat olleet 1,5 merkityksellisessä suhteessa ja miehet yhdessä. Jos mukaan laskettaisiin vain ne, jotka ovat olleet vähintään yhdessä suhteessa, naisten keskiarvo olisi 1,9 ja miesten 1,7. Muissa ikäryhmissä erot keskiarvoissa olisivat pieniä (pois luki kolmekymppiset miehet, joilla keskiarvo olisi 2,3 Kuviossa 10 näkyvän 1,9 sijaan), sillä niiden osuus, jotka eivät ole olleet yhdessäkään merkityksellisessä parisuhteessa, laskee hyvin pieneksi.

Kolme-, neli- ja viisikymppisillä suhteiden keskimäärä kasvaa ja suhdemäärien ero naisten ja miesten välillä kapenee ikäryhmä ikäryhmältä. Yhä harvempi ei ole ollut kertaakaan parisuhteessa: naisilla osuus laskee kuudesta kahteen prosenttiin ja miehillä viidestätoista kuuteen. Kuusikymppisten keskuudessa miehillä on ollut keskimäärin naisia enemmän suhteita (naisilla 2,6, miehillä 2,8). Vanhimmassa ikäryhmässä merkityksellisten suhteiden lukumäärä laskee sekä miehillä että naisilla 2,2:een. (Kuvio 10.)

”Löysin vasta vanhana nuoruuden suuren rakkauden uudestaan. Pitkän elämäni siinä välissä olin onnettomissa, sairaisissa parisuhteissa, mutta sain kaksi ihanaa lasta. Nyt elämän illassa elän onnellisessa avioliitossa. Saamme nauttia toisistamme, lapsista ja kolmesta maailman suloisimmasta lastenlapsesta.”

Nainen 66 v

Kuvio 10. Merkityksellisten parisuhteiden määrän keskiarvo naisilla ja miehillä ikäryhmittäin. Keskiarvossa on huomioitu myös ne vastaajat, joilla ei ole ollut yhtään merkityksellistä suhdetta.

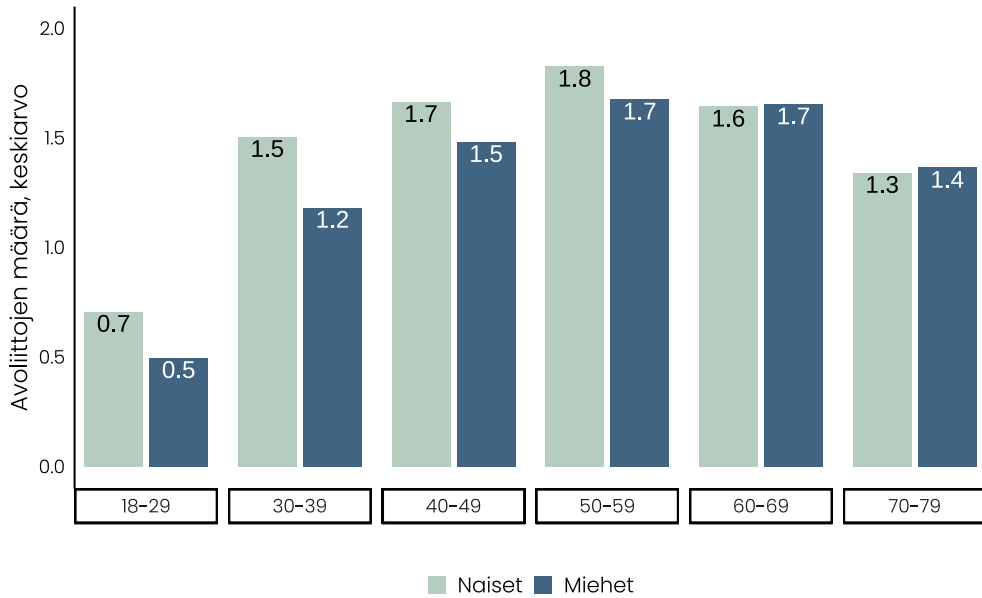
N = 5091

Naisilla suhteita, joissa on asuttu yhdessä, on ollut keskimäärin 1,4 ja miehillä 1,3, ja avioliittoja on ollut naisilla 0,8 ja miehillä 0,7. Nuorimmassakin tarkastellussa ikäluokassa, 18–29-vuotiailla, naisista noin puolet ja miehistä yli kolmannes on ehtinyt olla vähintään yhdessä sellaisessa suhteessa, jossa on asuttu yhdessä. Avioliittoja tai rekisteröityjä parisuhteita on ollut noin joka kymmenennellä tuon ikäisellä.

Sekä avio- että avioliittojen määrän keskiarvo kasvaa 50–59-vuotiaiden ikäluokkaan asti. Viisikymppisistä naisista 95 prosenttia ja miehistäkin lähes 90 prosenttia on ollut vähintään yhdessä sellaisessa suhteessa, jossa on asuttu yhdessä. Avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa on ollut tuon ikäisistä noin kolme neljästä. (Kuvio 11 ja Kuvio 12.) Jos mukaan jälleen otettaisiin vain ne, joilla tällaisia suhteita on ollut, vaikutukset näkyisivät voimakkaimmin nuorimmissa ikäryhmissä, mutta kaventuivat ikäryhmä kerrallaan.

Tätä vanhemmissa ikäryhmissä, kuusi- ja seitsenkymppisillä, parisuhteita, joissa olisi asuttu yhdessä, on keskimäärin hieman vähemmän kuin nuoremmilla ikäluokilla. Avioliittoja sen sijaan on ollut enemmän kuin nuoremmilla ikäluokilla.

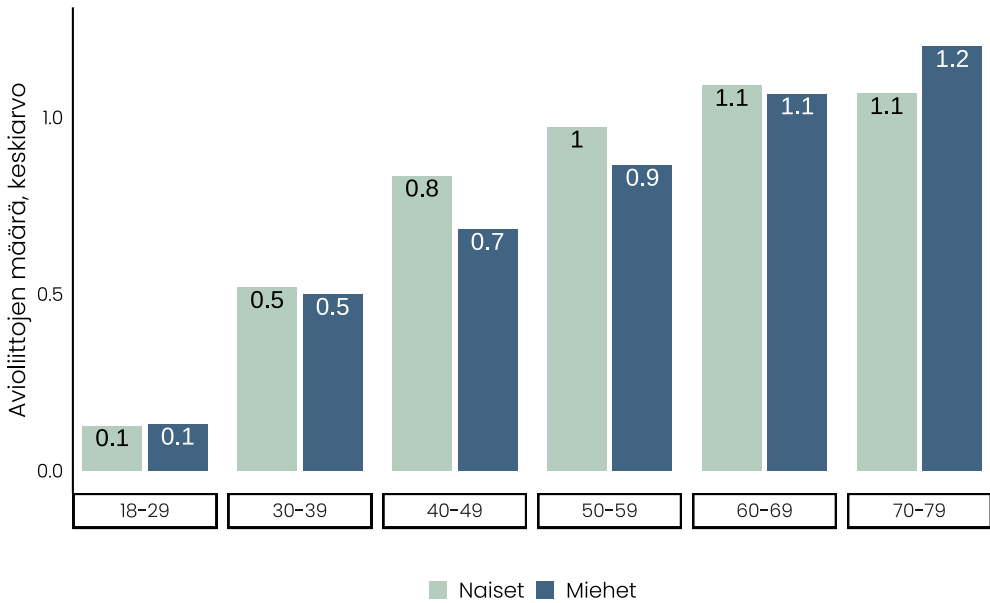
Kuvio 11. Sellaisten suhteiden määrän keskiarvo, joissa on asuttu yhdessä. Naiset ja miehet ikäryhmittäin. Keskiarvossa on huomioitu myös ne vastaajat, jotka eivät ole koskaan asuneet yhdessä mahdollisen kumppaninsa kanssa.

N = 5201

”Vanhemmalla iällä aloitetut suhteet ovat usein rentoutuneita ja vähemmän kompleksisia kuin nuorena aloitetut. Lapset tai harrastukset eivät häiritse yhdessä vietettyä aikaa eikä ole raskauspelkoja. Kokemus tuo rauhaa ja ymmärrystä, joten voi olla oma itsensä eikä tarvitse esittää mitään.” Nainen 71 v

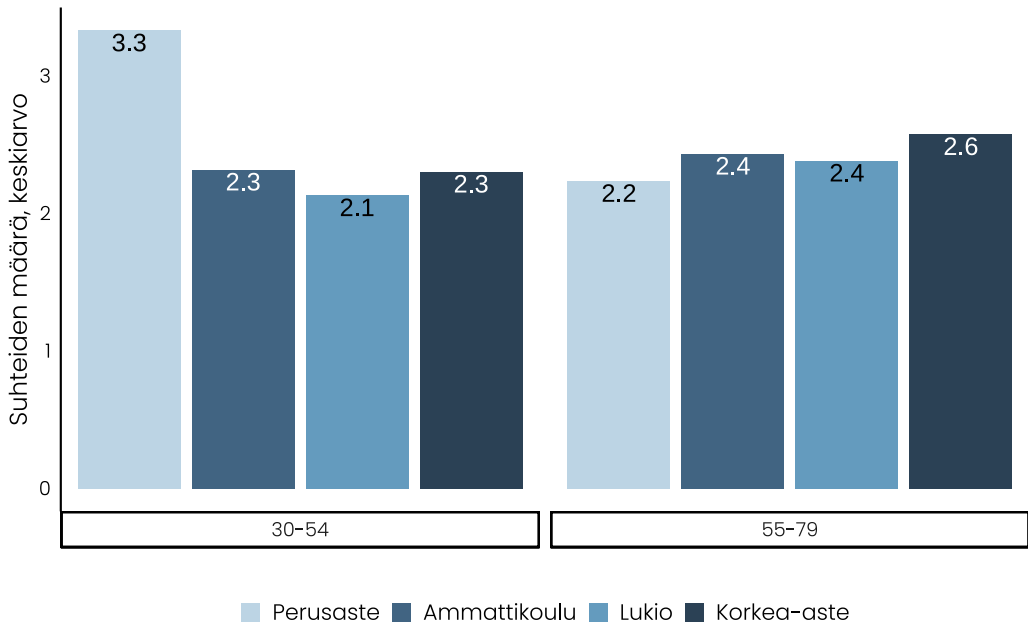
Kuvio 12. Avioliittojen määrän keskiarvo naisilla ja miehillä ikäryhmittäin. Keskiarvossa on huomioitu myös ne vastaajat, joilla ei ole ollut yhtään avioliittoa tai rekisteröityä parisuhdetta.

N = 5240

Eroja suhdemäärissä tarkasteltiin myös koulutuksen mukaan. Analyseissä huomioitiin vain 30-vuotiaat ja sitä vanhemmat, sillä tätä nuoremmilla koulutus on usein vielä kesken. On syytä muistaa, että tuloksiin liittyy huomattavaa tilastollista epävarmuutta pelkän perusasteen suorittaneiden osalta, sillä heitä oli aineistossa (kuten väestössä yleensä) varsin vähän. Silti näyttää, että erityisesti pelkän perusasteen ja osin myös korkeintaan lukiokoulutuksen suorittaneet poikkeavat muista koulutusryhmistä. 30–54-vuotiailla pelkän perusasteen suorittaneilla on ollut muita enemmän merkityksellisiä suhteita ja sellaisia suhteita, joissa on asuttu yhdessä. Lukioasteen suorittaneilla suhteita on ollut vähiten. Erot kuitenkin tasoittuvat ja sitten kääntyvät 55-vuotiailla ja sitä vanhemmilla, joista eniten suhteita on ollut korkea-asteen suorittaneilla ja vähiten perusasteen suorittaneilla. (Kuvio 13.) Perusasteen suorittaneista 55–79-vuotiaista kahdeksan prosenttia ei ole ollut yhdessäkään merkityksellisessä suhteessa, kun muissa koulutusryhmissä osuus on 3–4 prosenttia.

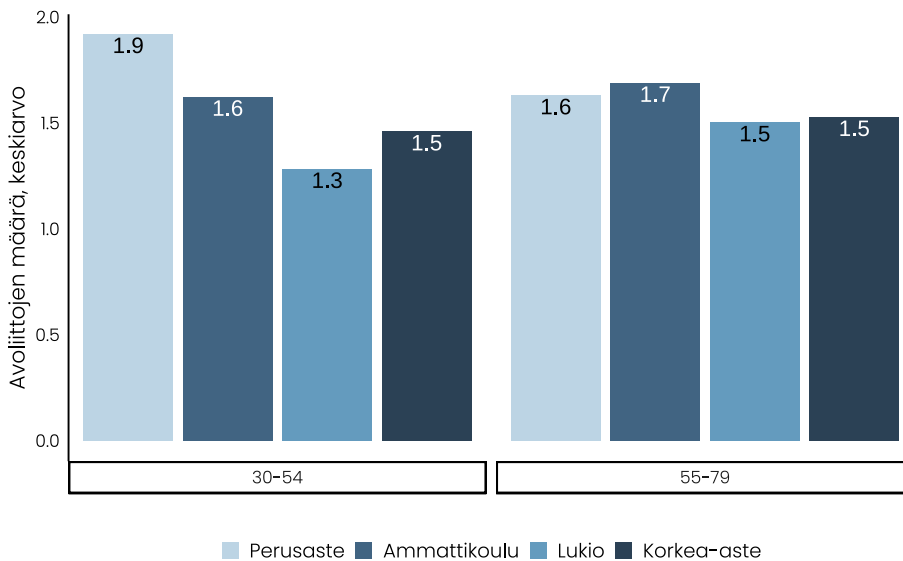
Kuvio 13. Merkityksellisten parisuhteiden määrän keskiarvo koulutuksen ja ikäryhmän mukaan. Keskiarvossa on huomioitu myös ne vastaajat, joilla ei ole ollut yhtään merkityksellistä suhdetta.

N = 4382

Pelkän perusasteen suorittaneilla 30–54-vuotiailla on ollut muita koulutusryhmiä enemmän myös sellaisia parisuhteita, joissa on asuttu yhdessä. Korkeintaan lukion suorittaneilla niitä on ollut vähiten. Jälleen erot tasoittuvat vanhemmassa ikäryhmässä, jossa yhdessä on asuttu koulutustaustasta riippuen keskimäärin 1,5–1,7 suhteessa. (Kuvio 14.) Aiemmin tässä luvussa näimme, että runsaammasta parisuhdehistoriasta huolimatta pelkän perusasteen suorittaneet ovat tällä hetkellä harvemmin parisuhteessa kuin korkeammin koulutetut. Nämä tulokset ovat yhteneväisiä aiempien tutkimusten kanssa, joissa matalasti koulutettujen parisuhteet näyttävät olevan muita herkempiä purkautumaan (Hogendoorn ym., 2022; Jalovaara & Andersson, 2022).

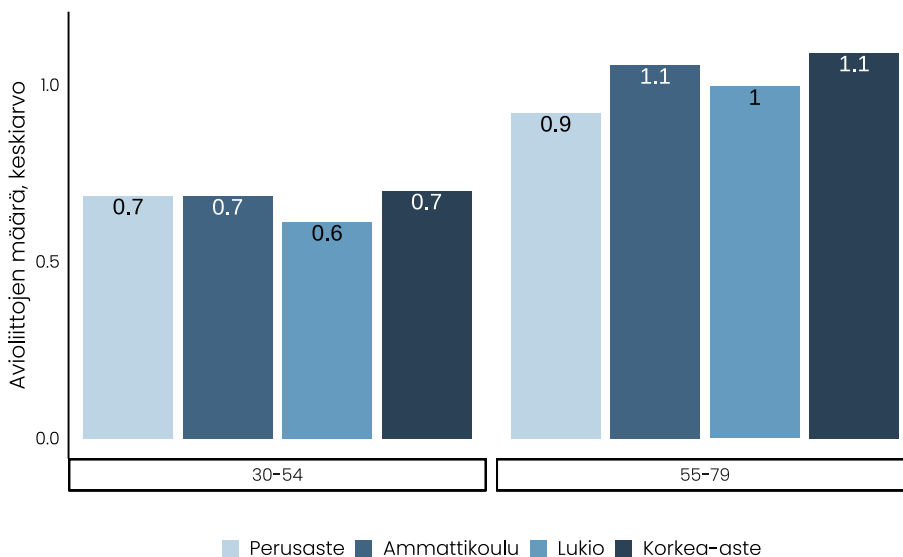
Kuvio 14. Sellaisten suhteiden määrän keskiarvo, joissa on asuttu yhdessä. Koulutuksen ja ikäryhmän mukaan. Keskiarvossa on huomioitu myös ne vastaajat, jotka eivät ole koskaan asuneet yhdessä mahdollisen kumppaninsa kanssa.

N = 4479

Avoliittomäärissä ei keskimäärin juuri ole eroja koulutuksen mukaan kummassakaan ikäryhmässä (Kuvio 15). Silti perus- tai lukioasteen suorittaneissa on suhteessa eniten niitä, jotka eivät ole olleet kertaakaan naimisissa: 24 ja 22 prosenttia, kun korkea-asteen tai ammattikoulun suorittaneilla osuudet ovat 13 ja 16 prosenttia.

Kuvio 15. Avoliittojen määrän keskiarvo koulutuksen ja ikäryhmän mukaan. Keskiarvossa on huomioitu myös ne vastaajat, joilla ei ole ollut yhtään avoliittoa tai rekisteröityä parisuhdetta.

N = 4514

2.6 Ihanteelliset suhteet nyt ja pitkällä aikavälillä

Avioliitto on edelleen suomalaisten suosituin parisuhdemuoto. Nuorinta ja vanhin-ta tarkasteltua ikäryhmää lukuun ottamatta noin puolet pitää avioliittoa nykyiseen elämäntilanteeseensa ihanteellisimpana parisuhdemuotona (Kuvio 16), ja ikäryhmästä riippumatta yli puolet arvioi sen olevan heille paras suhdemuoto pidemmällä aikavälillä (Kuvio 17). Avioliitto näyttää silti myös vakiinnuttaneen suosiotaan. Se on 18–29-vuotiaiden yleisin ihanteellinen parisuhdemuoto itselle tällä hetkellä. Ikäryhmän naisista 38 prosenttia ja miehistä 35 prosenttia pitää sitä ihanteellisena parisuhdemuotona itselleen juuri nyt, kun avioliiton kannalla on naisista 24 prosenttia ja miehistä 17 prosenttia. Vanhemmissa ikäryhmissä avioliitto on sitä epäsuositumpi parisuhdemuoto nykyiseen elämäntilanteeseen mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse. Kolmekymppisistä noin joka kolmas pitää sitä itselleen ihanteellisimpana nykyisenä parisuhdemuotona, mutta seitsenkymppisistä vain noin joka kymmenes.

”Nimittäin omassa parisuhteessani olisin valmis avioliittoon, mutta toinen haluaa avioliiton. Tämä aiheuttaa erimielisyyttä suhteessa.” Mies 54 v

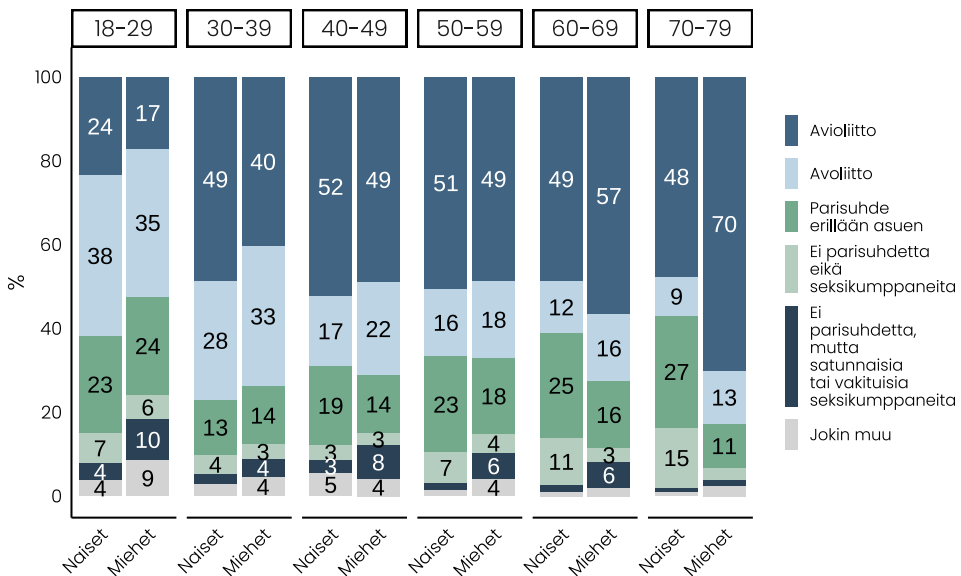
Miehet toivovat pääosin naisia harvemmin parisuhdetta erillään asuen. 18–39-vuotiailla eroa ei juuri ole: noin neljännes 18–29-vuotiaista ja useampi kuin joka kymmenes 30–39-vuotiaista naisista ja miehistä pitää itselleen nykyhetken sopivimpana parisuhdemuotona erillään asumista. Neli- ja viisikymppisillä naisilla ja miehillä eron sen sijaan jo huomaa, ja se vain kasvaa kahdessa vanhimmassa ikäryhmässä. Kuusi- ja seitsenkymppisistä naisista noin 26 prosenttia toivoisi nyt olevansa parisuhteessa, jossa asutaan erillään, kun kuusikymppisistä miehistä näin toivoo 16 prosenttia ja seitsenkymppisistä enää 11 prosenttia.

”Pitkässä parisuhteessa, jossa nuorempikin lapsi on jo 17-vuotias, olen antanut itsestäni todella paljon perheelleni 20 vuoden ajan. Vaikka en haluaisi erota miehestäni, olen usein haaveillut, että voisimme tulevaisuudessa asua eri asunnoissa ja jatkaa yhdessä olemista siten. Silloin molemmilla olisi myös omaa aikaa ja yhteistä aikaa vietettäisiin vain silloin kun halutaan ja siihen panostetaan.” Nainen 46 v

Toisaalta moni pitää itselleen parhaana, ettei juuri nyt ole parisuhteessa. Erityisen yleistä tämä on kuusi- ja seitsenkymppisillä naisilla, joista useampi kuin joka kymmenes ei halua juuri nyt parisuhdetta eikä edes seksikumppania. Vastaavan ikäisistä miehistä vain noin kolme prosenttia ajattelee samoin. Niistä, jotka eivät toivo parisuhdetta (ikäryhmästä ja sukupuolesta riippuen 4–16 %), miehille on naisia tyypillisempää toivoa silti satunnaisia tai vakituisia seksikumppaneita. 18–29-vuotiaiden keskuudessa peräti joka kymmenes mies toivoo seksikumppaneita ilman parisuhdetta, kun saman ikäisistä naisista näin toivoo vain neljä prosenttia.

Muunlaisia suhteita toivoo melko harva, ikäryhmästä ja sukupuolesta riippuen yhdestä yhdeksään prosenttia. Annetuista vastausvaihtoehdoista muun suhdetyyppien valinneista 31 kuvasi avoimeen tekstikenttään tarkemmin, millainen heidän ihanteellinen parisuhdetilanteensa nykyhetkellä olisi. Näissä vastauksissa kaksi naista kertoi suosivansa parisuhdetta tai avioliittoa, jossa molemmat voivat asua välillä omilla asunnoissaan. Lisäksi viisi naisvastaajaa kuvaili tämänhetkiseksi ihannesuhteekseen niin sanottua platonista tai kaverillista suhdetta, johon ei sisälly seksiä. Yksi vastaaja puolestaan toivoi voivansa olla rekisteröidyssä parisuhteessa, jos se olisi vielä mahdollista. Loput vastaukset olivat joko ”en osaa sanoa” tai kuvasivat tavalla tai toisella jo olemassa olevia vastausvaihtoehtoja, minkä vuoksi niitä ei raportoida tarkemmin.

Kuvio 16. Itselle ihanteellinen parisuhde nyt iän ja sukupuolen mukaan.

N = 5211

Pitkällä aikavälillä ihanteellisina pidetyissä suhteissa on niissäkin jonkin verran eroa ikäryhmän ja sukupuolen mukaan. Kuten mainittu, avioliitto on suosituin pitkän aikavälin suhdetoive. Avoliitto on toiseksi suosituin vaihtoehto 18–59-vuotiaiden ikäryhmissä ja miehillä myös yli 60-vuotiaiden ikäryhmissä. Yli 60-vuotiaat naiset vastasivat sen sijaan pitävänsä itselleen ihanteellisena tilanteena parisuhdetta erillään asuen avoliittoa useammin. Yli 70-vuotiailla naisilla itse asiassa myös ilman parisuhdetta eläminen on avoliittoa suosittumpaa. Pitkällä aikavälillä ilman parisuhdetta elämistä pitää

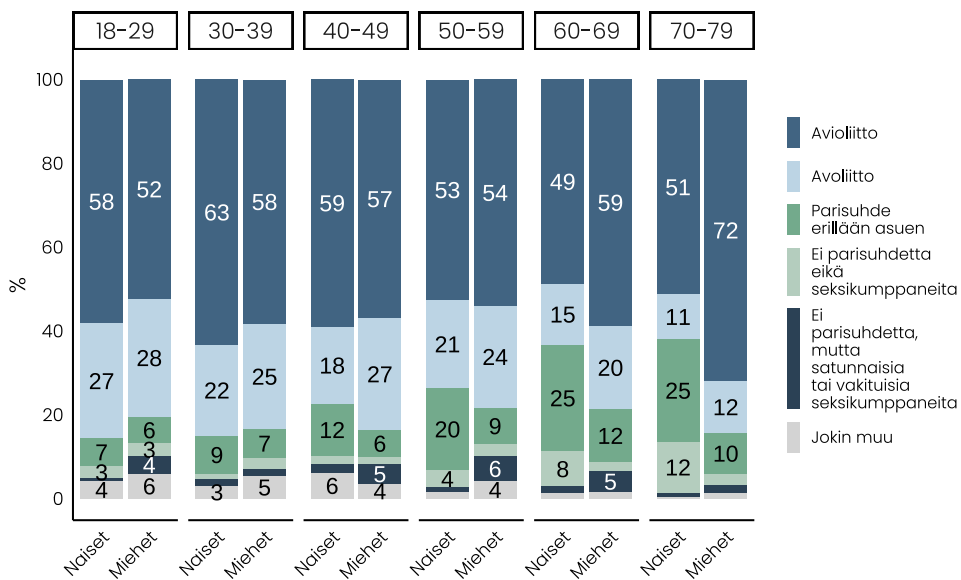
itselleen parhaana suhdetilanteena 1–4 prosenttia kaikista 18–59-vuotiaista ja 60–79-vuotiaista miehistä, kun yli 60-vuotiaista naisista noin joka kymmenes pitää sitä itselleen parhaana. Pelkistä seksisuhteista haaveilee hyvin harva nainen (1–2 %), muttei kovin moni mieskään (2–6 %). Muunlaiset suhteet ovat harvan toiveissa, mutta useammin nuorten kuin iäkkäämpien.

Pitkällä aikavälillä itselleen ihanteellista parisuhdetta kuvaili ”muu”-vastausvaihtoehdossa yhteensä 33 vastaajaa, joista kymmenen sanoi, ettei osaa sanoa. Kolme ilmoitti toivovansa avioliittoa avoimen suhteen periaatteella, eli puolisoilla olisi mahdollisuus myös avioliiton ulkopuolisiin seksikumppaneihin. Vastaajista kaksi puolestaan toivoi avioliittoa, jossa asuttaisiin erillisissä asunnoissa. Yksi vastaaja suosi parisuhderatkaisua, jossa asuttaisiin lähemmäs eri asunnoissa, ja toinen vastaaja piti ihanteellisena parisuhdetta, jossa voi välillä asua yksin. Kahdessa vastauksessa puolestaan tuotiin ilmi, että vastaajat toivoivat parisuhdetta ilman seksiä ja mahdollisesti ilman romantiikkaa. Lisäksi neljässä vastauksessa kuvailtiin erilaisia monisuhteisuuden perustuvia suhdetilanteita:

”Yleisellä tasolla ns. suhdeanarkia sekä yksi tai useampi eettinen/suostumuksellinen parisuhde (ei seksisuhde), joko erillään tai avioliitto(i)na” Mies 20 v

”Polyamoria avioliitolla primaarikumppanin kanssa” Nainen 49 v

Kuvio 17. Itselle ihanteellinen parisuhde pitkällä aikavälillä iän ja sukupuolen mukaan.

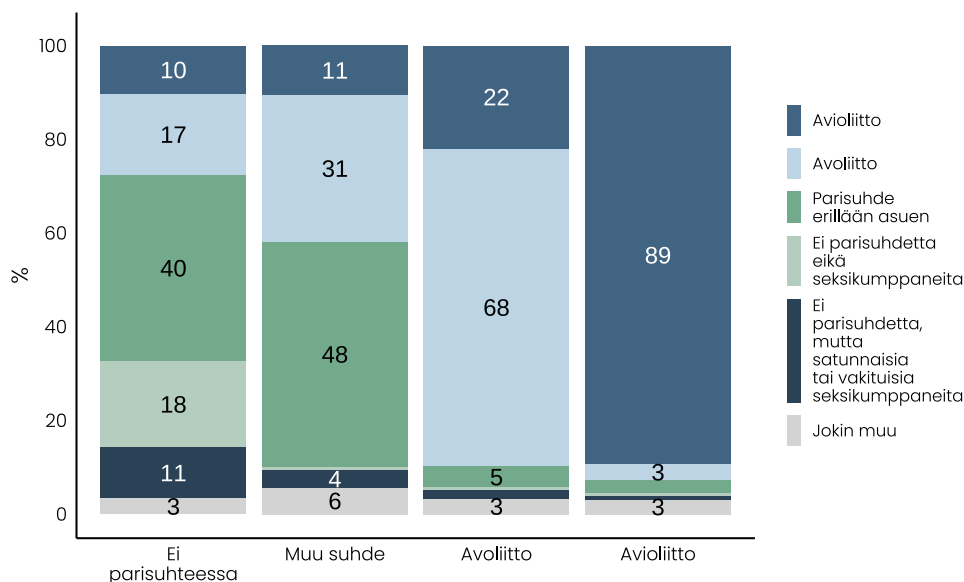

N = 5197

Ikäryhmäkohtaiset erot parisuhdetoiveissa selittyvät aika lailla sillä, millaisissa suhteissa minkäkin ikäisten on tyypillistä olla. Luvun alun nykyisiä todellisia parisuhdemuotoja kuvaavan Kuvion 1 ja tämänhetkistä ihanteellista parisuhdemuotoa kuvaavan Kuvion 16 osuudet ovat todella lähellä toisiaan, monessa kohtaa identtisiä. Saman voi havaita Kuviossa 18: Valtaosa avioliitossa ja avoliitossa olevista pitää nykyistä suhdemuotoaan itselleen tällä hetkellä parhaana. Samoin ajattelee puolet niistä, jotka ovat parisuhteessa, jossa asutaan erillään. Kaikenlaisissa parisuhteissa oleville on tyyppisempää toivoa suhteen ”etenevän”, eli avoliiton muuttuvan avioliitoksi tai erillään asumisen muuttuvan avoliitoksi, kuin muuttuvan toiseen suuntaan tai päättyvän. Sen sijaan ne, jotka eivät ole parisuhteessa, tyyppisesti toivovat tilanteeseen muutosta. Heistä kaksi viidestä toivoisi olevansa parisuhteessa, jossa asutaan erillään, ja yli neljännes toivoisi olevansa joko avo- tai avioliitossa.

”Elämme tällä hetkellä kumppanini kanssa etäsuhteessa, mutta yritämme löytää tavan muuttaa yhteen ja avioitua.” Nainen 31 v

Kuvio 18. Itselle ihanteellinen parisuhdetilanne tällä hetkellä nykyisen parisuhdetilanteen mukaan. Nykyinen parisuhdetilanne x-akselilla, ihanteellinen pylväissä eri väreillä.

N = 5211

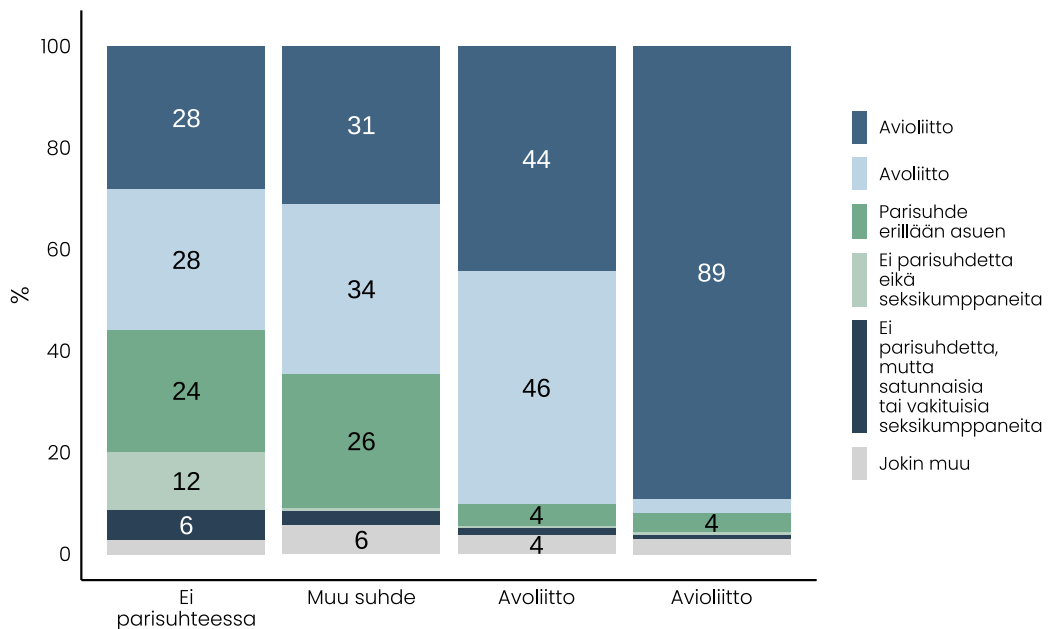
Pitkällä aikavälillä lähes kaikki toivovat jonkinlaista parisuhdetta nykyisestä parisuhdemuodosta riippumatta. Avioliitossa olevista lähes 90 prosenttia toivoo avioliittoa,

mutta sitä pitää itselleen pitkällä aikavälillä parhaana myös 44 prosenttia avoliitossa olevista, 31 prosenttia erillään asuvista ja 28 prosenttia niistä, jotka eivät ole suhteessa juuri nyt. Avoliitto on silti avioliittoa suositumpi toive avoliitossa olevilla (46 %) ja erillään asuvilla (34 %), ja ilman parisuhdetta elävillä ne ovat yhtä suosittu vaihtoehtot. Erillään asumistakin toivoo moni: avio- tai avoliitossa olevista tosin vain neljä prosenttia, mutta muista noin neljännes. Sinkuista useampi kuin joka kymmenes ei toivo pitkällä aikavälilläkään itselleen parisuhdetta eikä seksikumppaneita ja kuusi prosenttia toivoisi seksikumppaneita ilman parisuhdetta. (Kuvio 19.)

”En ole parisuhderiippuvainen ja viihdyn hyvin myös yksin. Siitä huolimatta haluaisin suhteen, johon sisältyisi myös yhteisiä harrastuksia ja seksiä. Suhteen ei tarvitse olla 24/7 eli yhdessä asuminen ei ole ollenkaan välttämätöntä.” Mies 67 v

”Oikeastaan ainoa asia, joka minulta puuttuu, ovat puoliso ja lapset, joita olisin nuoresta asti toivonut hartaasti. Olen hyväksynyt sen, että kaikkea ei voi saada, ja jos elämäni on muuten mallillaan, se on ihan ok. – – Olen suunnitellut toisen sinkkuystävän kanssa, että vanhoilla päivillämme voisimme muuttaa yhteen tai ainakin lähemmäksi ja olla toisillemme tukena sitten mummoiässä.” Nainen 46 v

Kuvio 19. Itselle ihanteellinen parisuhdetilanne pitkällä aikavälillä nykyisen parisuhdetilanteen mukaan. Nykyinen parisuhdetilanne x-akselilla, ihanteellinen pylväissä eri väreillä.

N = 5197

2.7 Luvun loppuksi

Valtaosan toiveena on, että ainakin pitkällä aikavälillä he eläisivät parisuhteessa. Ja niin valtaosa eläikin: noin 70–80 prosenttia 30–79-vuotiaista suomalaisista on joko avio- tai avoliitossa tai muussa (pari)suhteessa, kaksikymppisistäkin noin puolet. Parisuhdetilanteissa on kuitenkin huomattavia eroja ikäryhmien, naisten ja miesten sekä koulutusryhmien välillä. 18–29-vuotiaiden miesten on tyypillisempää elää ilman parisuhdetta kuin parisuhteessa. Heistä 61 prosenttia elää ilman parisuhdetta, kun samanikäisistä naisista vain 37 prosenttia ei ole suhteessa. Naisten ja miesten väliseen eroon tässä ikäryhmässä on monia selityksiä, joista keskeisin lienee se, että aineistossamme miehet ovat parisuhteessa tyypillisesti noin kaksi vuotta naisia vanhempia. Siten osa tämän ikäryhmän naisista onkin parisuhteessa seuraavaksi nuorimman miesikäryhmän kanssa.

Joka tapauksessa parisuhteessa olevien osuudet ovat lähes samat kolmekymppisillä miehillä ja naisilla. Tämän ikäisistä naisista 22 prosenttia ja miehistä 28 prosenttia elää ilman parisuhdetta. Useampi silti toivoisi olevansa parisuhteessa, sillä vain noin joka kymmenes kolmekymppinen nainen ja mies pitää itselleen nykyhetkeen ihanteellisena parisuhdetilanteena ilman parisuhdetta elämistä. Parisuhdetoiveiden ja todellisuuden välillä onkin tällä hetkellä kuilu: suurin osa toivoisi pitkällä tähtäimellä avioliittoa, mutta avioituvuus on laskenut vuodesta 2008 jyrkästi etenkin 20–34-vuotiaiden joukossa (Tilastokeskus, 2023). Tämän ikäisillä parisuhteen puuttuminen aiheuttaa erilaisia paineita kuin muissa ikäryhmissä. Suomessa ensimmäinen lapsi syntyy tyypillisimmin juuri kolmekymppisille (Tilastokeskus, 2024b), ja jos lapsia toivoo, useimmat toivovat saavansa ne parisuhteessa (Sorsa ym., 2023). Jos parisuhdetta ei ole, lasten saaminen on mahdollisesta toiveesta huolimatta vaikeaa, ellei jopa mahdotonta.

Ikääntyneiden joukossa miesten ja naisten erot parisuhteessa olevien osuuksissa kääntyvät päinvastaisiksi: 60–79-vuotiaille naisille on miehiä tyypillisempää elää ilman parisuhdetta. Tämä johtuu etenkin siitä, että naisten elinikä on keskimäärin miehiä pidempi. Ikäryhmän naisista lähes kaksi viidestä on ilman kumppania, koska he ovat jääneet leskeksi. Ne, jotka ovat parisuhteessa, ovat tyypillisesti olleet siinä pitkään. Seitsenkymmppisten naisten ja miesten nykyinen parisuhde on kestänyt keskimäärin 43 vuotta, eli yli puolet heidän elämästään.

Koulutusryhmien väliset erot siinä, kuka on parisuhteessa, ovat hätkähdyttävän suuria: pelkän perusasteen suorittaneissa on yhtä paljon ilman parisuhdetta eläviä kuin ylemmän korkea-asteen suorittaneissa niitä, jotka ovat naimisissa. Tulos ei kuitenkaan johdu siitä, että perusasteen koulutetut haluaisivat muita tyypillisemmin olla ”sinkkuja”. Koulutusryhmien välillä ei nimittäin ole juurikaan eroja siinä, millaista parisuhdetilannetta ilman parisuhdetta elävät pitävät itselleen ihanteellisena nyt tai pitkällä aikavälillä: noin 65 prosenttia ilman parisuhdetta elävistä haluaisi parisuhteen nykyiseen elämäntilanteeseensa ja 80 prosenttia pitkällä aikavälillä. Havainto on jokseenkin linjassa eriarvoisuustutkimuksen kanssa, sillä matalan koulutustason on

todettu olevan yhteydessä elämiseen ilman parisuhdetta (Wiik, 2011), ja joissakin tutkimuksissa tämä yhteys on havaittu erityisesti miehillä (Dykstra & Poortman, 2010; Wiik & Dommermuth, 2014). Lisäksi matalasti koulutetut eroavat parisuhteistaan todennäköisemmin kuin korkeammin koulutetut (Hogendoorn ym., 2022).

Vaikka yli puolet ilman parisuhdetta elävistä toivoisi kumppania nykyiseen elämäntilanteeseensa ja 80 prosenttia pitkällä aikavälillä, hyvin harva heistä kertoi aktiivisesti etsivänsä kumppania. Paljon tyypillisempää oli vastata olevansa avoin uusille mahdollisuuksille, jos sellaisia sattuisi kohdalle. Tämä hieman yllättävä ja näennäisesti ristiriitainen tulos saattaa liittyä siihen, että ainakin osa ihmisistä on varsin tyytyväisiä elämäänsä ilman parisuhdetta, ja/tai kumppanin etsiminen koetaan vaikeaksi. Toisaalta kyse voi olla itsen suojelemisesta: jos tunnustaa ääneen etsivänsä kumppania, asettuu alttiiksi myös epäonnistumiselle ja pettymyksille. Voi olla, että monet kokevat, että on parempi odottaa ja luottaa sattumaan. Osaltaan tulos mahdollisesti selittyy nykyajan tapailukulttuurilla ja sillä, että sosiaalinen media ja deittisovellukset helposti luovat illuusion loputtomasta valintojen mahdollisuudesta.

Kiinnostavaa onkin, kuinka vahvaksi Internetin ja sosiaalisen median rooli on noussut uusien suhteiden muodostumiselle. 1990-luvulla alkaneista, ainakin kyse-lyhetkeen asti kestäneistä suhteista neljä prosenttia oli saanut alkunsa Internetissä. Osuus kuulostaa pieneltä, mutta toisaalta Internet alkoi yleistyä yksityiskäytössä vasta tuolloin. 2000-luvulla alkaneissa suhteissa osuus oli kohonnut 17 prosenttiin, ja sosiaalisen median ”vallankumouksen” vuosikymmenellä eli 2010-luvulla se oli noussut jo 31 prosenttiin. 2020-luvun alkupuolella alkaneista suhteista lähes puolet on saanut alkunsa Internetissä tai sosiaalisessa mediassa, eikä käyrä näytä vielä saavuttaneen lakipistettään. Internet ja sosiaalinen media ovat todella tulleet keskeiseksi osaksi tätäkin elämän osa-aluetta, parisuhteiden muodostumista.

3 Parisuhteiden arki

Tässä luvussa tarkastelemme vain vastaajia, jotka olivat kyselyhetkellä avioliitossa, avoliitossa tai muussa suhteessa. Kuten edellisessä luvussa totesimme, suurin osa toivoo ainakin pitkällä aikavälillä olevansa parisuhteessa. Mutta millaista arki parisuhteissa on? Kuinka hyvin pariskunnan keskinäinen vuorovaikutus toimii, mistä riidellään ja miten? Kuka hoitaa kotityöt ja lastenhoidon? Kuinka yleistä väkivaltaa on parisuhteissa, entä eron ajattelu?

Parisuhteessa olevat vastaajat kokevat pääosin, että vuorovaikutus heidän ja heidän kumppaninsa välillä sujuu hyvin. Harva kuitenkaan onnistuu vuorovaikutuksessa aina täydellisesti, ja vuorovaikutus onkin toiseksi yleisin riidanaihe parisuhteissa. Yleisimmin riidellään omista tai kumppanin toimintatavoista. Valtaosa kokee, että riidat osataan hoitaa rakentavasti ainakin silloin tällöin.

Kolmanneksi yleisin riidanaihe on kotityöt. Niiden jakautuminen kumppaneiden välillä on edelleen sukupuolittunutta, vaikkakin ero naisten ja miesten osuuksissa on sitä pienempi, mitä nuorempaa ikäryhmää tarkastellaan. Lastenhoidon jakautuminen on vielä sukupuolittuneempaa kuin kotitöiden. Naiset ovat kotitöiden ja lastenhoidon jakautumiseen sitä tyytymättömämpiä, mitä suuremman osan niistä he arvioivat itse hoitavansa. Miehillä vastaavaa ei havaita yhtä selvästi. Mielenkiintoista on myös, että kotityönjakoon tyytyväisimmät naiset hoitavat kotitöistä oman arvionsa mukaan lähes yhtä suuren osan kuin jakoon tyytymättömimmät miehet.

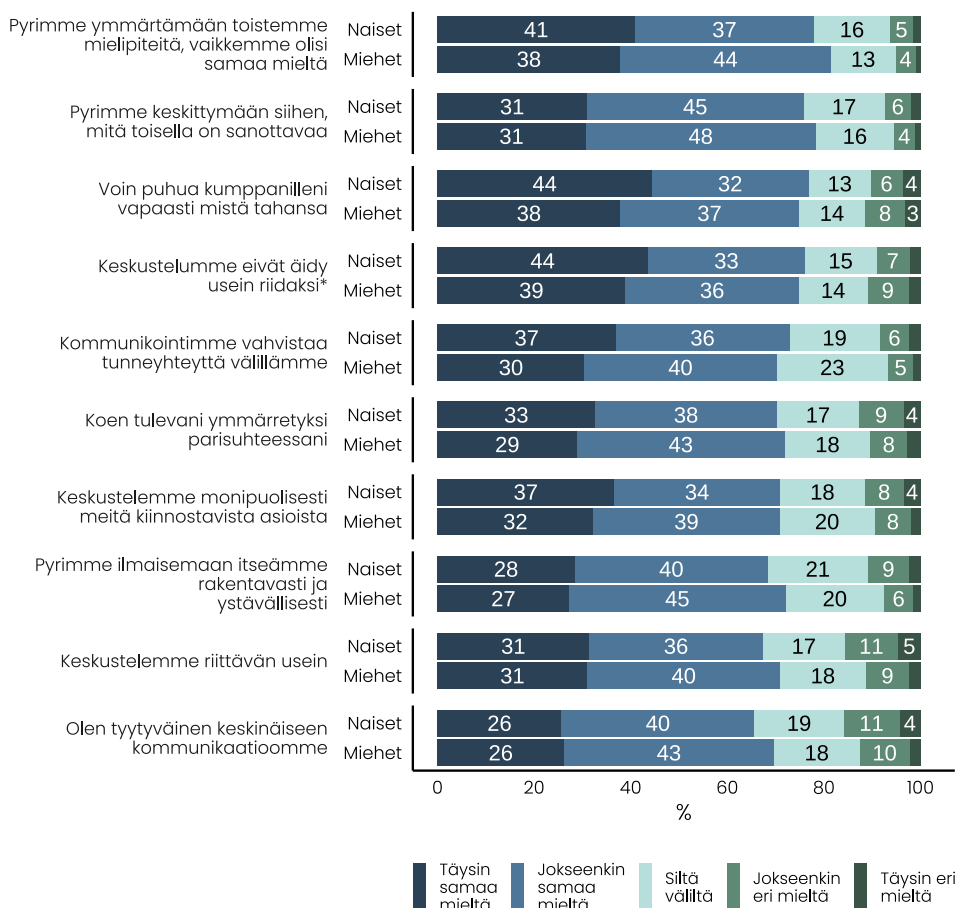
Alle puolet on kokenut nykyisessä parisuhteessaan väkivaltaa tai häirintää. Yleisin väkivallan muoto on sanallinen väkivalta tai häirintä. Tässä kyselyssä miehet raportoivat naisia useammin kokeneensa jotain väkivallan muotoa nykyisessä parisuhteessaan, vaikka tiedämme, että koko elämän aikana koettu parisuhdeväkivalta on naisille yleisempää kuin miehille. Naisille oli silti miehiä yleisempää, että he olivat kokeneet tai kokivat seksuaalista väkivaltaa tai häirintää nykyisessä parisuhteessaan.

Tämän luvun tulosten perusteella näyttää, että vuorovaikutus sujuu parhaiten tuoreissa suhteissa, joissa ei olla avio- tai avoliitossa. Lisäksi niissä osataan riidellä rakentavimmin. Silti ajatukset parisuhteen purkamisesta ovat niissä avo- ja avioliittoja yleisempiä. Kaikista parisuhteissa olevista lähes puolet on ajatellut eron kumppanistaan ainakin kerran viimeisten kahden vuoden aikana.

3.1 Vuorovaikutus kumppaneiden välillä

Suomalaisten 18–79-vuotiaiden parisuhteissa vuorovaikutus kumppaneiden välillä on pääosin hyvällä tolalla. Selvitimme asiaa kymmenellä väittämällä, jotka on esitetty Kuviossa 20.⁴ Vastaaajat saivat valita, ovatko täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, siltä väliltä, jokseenkin eri mieltä vai täysin eri mieltä kustakin väitteestä.

Kuvio 20. Vuorovaikutus parisuhteissa. 10 vuorovaikutusväitettä järjestettynä sen mukaan, kuinka suuri osa kaikista parisuhteessa olevista oli väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Naiset ja miehet.

N = 3776 - 3788

* Kyselyssä väite oli muodossa "Keskustelumme äityvät usein riidaksi". Analyysivaiheessa sen vastauskaala käännettiin (Täysin samaa mieltä -> Täysin eri mieltä jne.)

4 Tutkimuskirjallisuudessa ei ollut valmista parisuhteen kumppanien välistä kommunikaatiota kuvaavaa mittaria, joka olisi sopinut tarkoituksiimme. Loimme oman mittarin kahden tutkimusartikkelin perusteella, joissa kommunikaation mittaamista oli kehitelty (Iglesias-García ym., 2019; Jones ym., 2018). Lisäsimme kommenttikierroksen perusteella mittariin vielä yhden, pariskunnan tunneyhteyttä kuvaavan väittämän.

Suurin osa on täysin tai jokseenkin samaa mieltä vuorovaikutusta koskevista väittämistä, eikä naisten ja miesten mielipiteissä ole suuria eroja. Eniten samaa mieltä ollaan siitä, että kumppanit pyrkivät ymmärtämään toistensa mielipiteitä, vaikka eivät olisikaan asiasta samaa mieltä. Naisista lähes 80 prosenttia ja miehistä vielä useampi on väitteestä vähintään jokseenkin samaa mieltä. Yli 75 prosenttia on samaa mieltä myös väitteistä ”Pyrimme keskittymään siihen, mitä toisella on sanottavaa” ja ”Voin puhua kumppanilleni vapaasti mistä tahansa”. Samoin yli 75 prosenttia on jokseenkin tai täysin eri mieltä siitä, että keskustelut kumppaneiden välillä äityisivät usein riidoiksi.

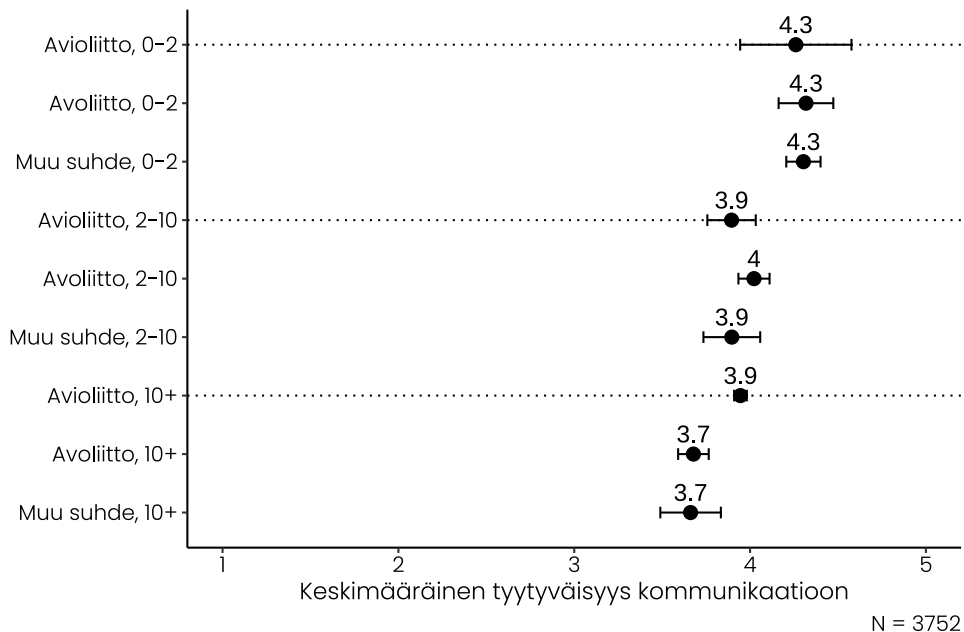
”Parisuhteessa tärkeää on yhteinen näkemys tulevaisuudesta tai halu löytää sellainen. Yhteiset mielenkiinnon kohteet pitävät paremmin yhteyttä yllä. Meidän tärkein syy pitkälle parisuhteelle on jatkuva keskusteleminen.” Nainen 29 v

Vähiten samaa mieltä ollaan siitä, että parisuhteessa olevat olisivat tyytyväisiä keskinäiseen kommunikaatioonsa kumppaninsa kanssa. Kaksi kolmesta naisesta ja hieman useampi mies on tyytyväisiä keskinäiseen kommunikaatioon. Toisaalta 16 prosenttia naisista ja 13 prosenttia miehistä on väitteestä täysin tai jokseenkin eri mieltä. Tämä on yllättävää, koska väitteellä arvioidaan ikään kuin keskinäisen kommunikaation yleisarvosanaa. Kaikki sitä ennen kysymämme kommunikaation osa-alueet saivat sekä naisilta että miehiltä paremman ”arvosanan”.

”Keskustelu ylipäänsä ei ole helppoa vaikka luottamus puolison kanssa on kunnossa. Vaikka meillä ei riidellä ja periaatteessa puitteet on kunnossa täysin avoimelle keskustelulle kaikista aiheista, se ei silti ole helppoa kun kumpikaan ei ole niin luonteva tunteidensa kertoja. Lähtien siitä miten pystyy sanoittamaan omat tunteensa ja toiveensa.” Mies 45 v

Keskimäärin parisuhteen kommunikaatioon näytettäisiin olevan sitä tyytyväisempiä, mitä tuoreemmasta suhteesta on kyse. Kun lisäksi tarkastellaan suhdetyyppejä, näyttää siltä, että pitkissä, yli 10 vuotta kestäneissä suhteissa ollaan avioliitossa keskimäärin tyytyväisempiä kommunikaatioon kuin avoliitoissa tai suhteissa, joissa asutaan erillään. Muutoin parisuhdetyypin mukaan tarkasteltuna tyytyväisyydessä ei juuri ole eroja. (Kuvio 21.)

Kuvio 21. Keskimääräinen tyytyväisyys kommunikaatioon parisuhteessa. Keskiarvot ja luottamusvälit suhdetyypin ja suhteen keston mukaan. Parisuhteessa olevat.

Kaikista kommunikaatioväitteistä muodostettiin summamuuttuja, joka sai arvon 1, jos vastaaja oli kaikista väitteistä täysin eri mieltä, ja 5, jos vastaaja oli niistä täysin samaa mieltä. Kuviossa pisteet ja luvut niiden yllä kuvaavat keskiarvoa ja viikset 95 prosentin luottamusväliä.

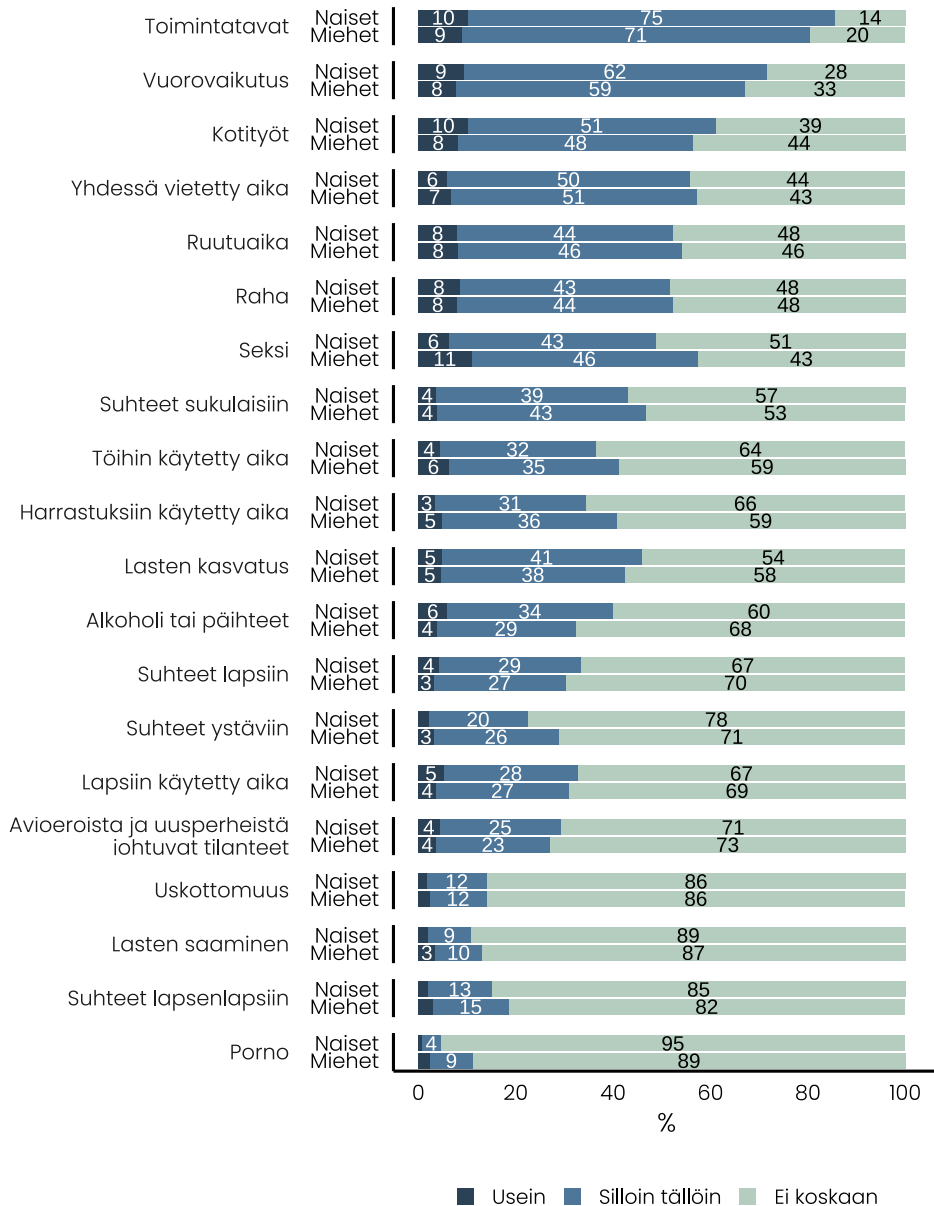
3.2 Riidat

Vaikka parisuhteiden sisäiseen vuorovaikutukseen ollaan pääosin tyytyväisiä, erimielisyyksiltä ei ihmissuhteissa voi välttyä.⁵ Yleisin riidanaihe suomalaisissa parisuhteissa on omat tai kumppanin toimintatavat, joista noin 10 prosenttia parisuhteessa olevista riitelee nykyisen kumppaninsa kanssa usein ja yli 70 prosenttia silloin tällöin. Yli puolet riitelee ainakin silloin tällöin myös keskinäisestä vuorovaikutuksesta, koti- töistä, yhdessä vietetystä ajasta, ruutuajasta ja rahasta, ja seksistäkin riitelee kumppa-

5 Riidanaiheita koskevaa mittaria luodessamme yhdistelimme kahta tietolähdettä. Käytimme hyväksemme Survey of Health, Ageing, and Retirement (SHARE, 2020) -kyselyn kahdeksannen aallon Suomen ns. drop off -lomaketta sekä tuoretta yhdysvaltalaisista artikkelia, jonka suurehko vastaajajoukko sai valita useista mahdollisista riidanaiheista omaa parisuhdetta koskevat (Meyer & Sledge, 2022). Vastauskaalan muokkasimme SHARE-kyselystä, jotta väittämiin olisi mahdollisimman nopeaa vastata. Vastausvaihtoehdot olivat "Ei koskaan", "Silloin tällöin" ja "Usein", minkä lisäksi saattoi vastata "Ei koske minua/meitä" tai "En halua sanoa". Analyysivaiheessa vaihtoehto "Ei koske minua/meitä" luokiteltiin uudelleen. Osa vastaajista oli nimittäin valinnut sen, vaikka kyseisen riidanaiheen olisi ilmeisesti pitänyt koskea myös heidän parisuhdettaan. Esimerkiksi keskinäinen vuorovaikutus koskee kaikkia ja kotitöiden jakaminen kaikkia yhdessä asuvia pariskuntia. Tällaisissa tapauksissa "Ei koske minua/meitä" -vastaukset yhdistettiin "Ei koskaan" -vastauksiin. Muissa tapauksissa ne muutettiin puuttuviksi arvoiksi, joita ei otettu mukaan analyysiin.

ninsa kanssa ainakin silloin tällöin lähes puolet parisuhteessa olevista. Muista aiheista riidellään harvemmin, todennäköisesti osittain myös siksi, että aiheet eivät koske kaikkia parisuhteita. (Kuvio 22.)

Kuvio 22. Mistä aiheista parisuhteessa esiintyy ristiriitoja ja kuinka usein? Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.

N = 1876 - 3784

Naisilla ja miehillä on jonkin verran eroja siinä, mistä ja kuinka usein he mielestään riitelevät kumppaninsa kanssa. Naiset arvioivat miehiä useammin, että heidän suhteissaan riidellään ainakin silloin tällöin toimintatavoista, vuorovaikutuksesta, kotitöistä sekä alkoholista ja päihteistä. Miehet puolestaan arvioivat naisia useammin riitelevänsä ainakin silloin tällöin seksistä, töihin ja harrastuksiin käytetystä ajasta, suhteista ystäviin sekä pornon käytöstä.

Varsin moni riitelee usein tai silloin tällöin useammasta aiheesta. Kun riidanaiheita ja riitelemisen useutta tarkastellaan yhdessä, riitely näyttää olevan hieman harvinaisempaa erikseen asuvilla pariskunnilla kuin avio- ja avioliitossa olevilla. Riitely näyttäisi olevan yhteydessä myös lapsiperheellisyyteen. Eniten riitelevät ne pariskunnat, joiden nuorin kotitaloudessa asuva lapsi on alle kouluikäinen. Jos nuorin lapsi on jo kouluikäinen, riitelyä on jonkin verran vähemmän, ja vielä vähemmän sitä on, jos itsellä tai kumppanilla ei ylipäätään ole lapsia. Kaikkein vähiten riitelevät ne, joiden lapset ovat jo muuttaneet pois kotoa.

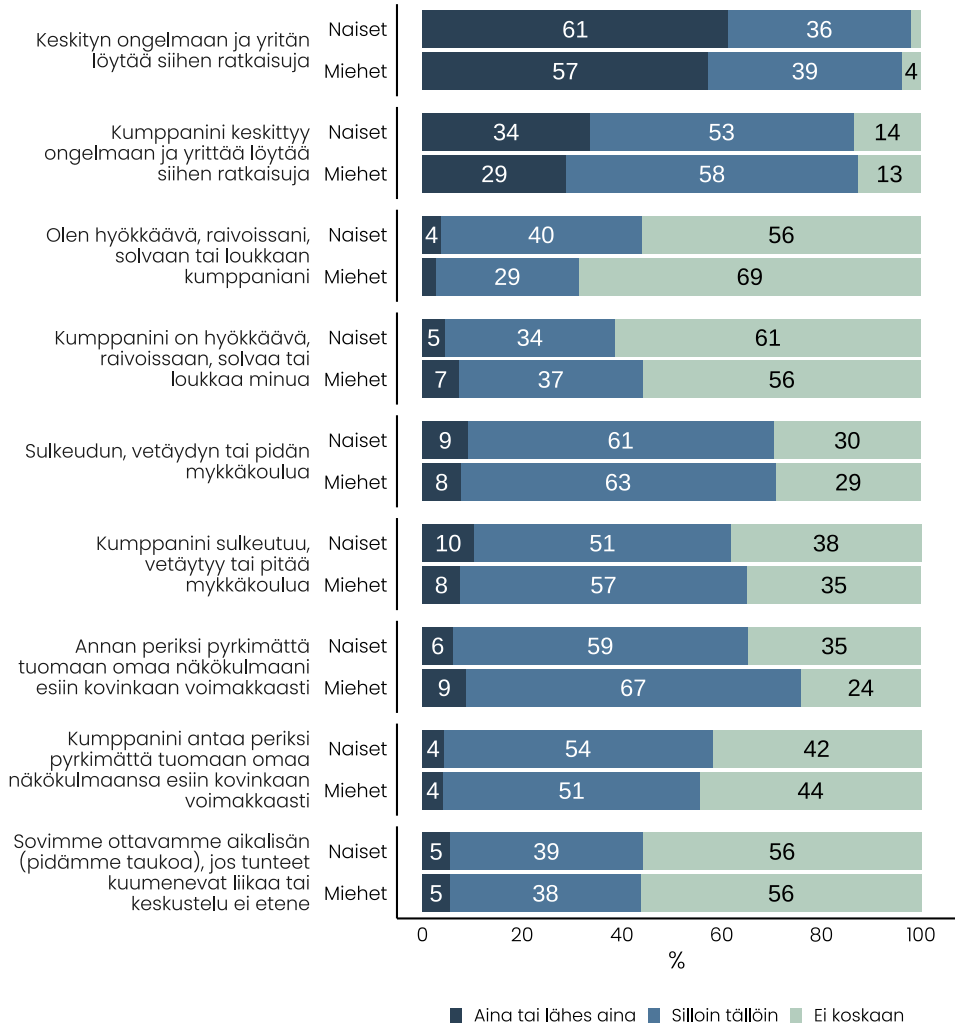
Ihmissuhdeoppaissa neuvotaan tyypillisesti riitelemään ”rakentavasti”, ja näin parisuhteessa olevat suomalaiset kyselymme mukaan pääosin tekevätkin.⁶ Noin 60 prosenttia sekä naisista että miehistä arvioi, että he itse keskittyvät aina tai lähes aina riitatilanteessa ongelmaan ja yrittävät löytää siihen ratkaisuja. Kumppanin toiminta riitatilanteessa arvioidaan sen sijaan rakentavaksi huomattavasti harvemmin. Vain noin 30 prosenttia naisista ja miehistä nimittäin arvioi, että heidän kumppaninsa keskittyisi aina tai lähes aina riitatilanteessa ongelmaan ja yrittäisi löytää siihen ratkaisuja. Silti sekä vastaajat että heidän kumppaninsa käyttävät vastausten perusteella rakentavaa keskustelutyyliä selvästi enemmän kuin muita lueteltuja riiteltyylejä. (Kuvio 23.)

”Olemme alusta asti mieheni kanssa olleet toistemme vastakohtia, mutta kumpikaan ei ole mustasukkainen, molemmat sitoutuneita avioliittoomme. Paljon pitää aina tehdä kompromisseja isompia päätöksiä tehdessä, mutta se on kasvattanut meitä molempia. Kompromissiin päätyy vain neuvottelemalla tai löytämällä vielä yhden vaihtoehdon.” Nainen 61 v

Hyvä toimintamalli on myös, että sopii aikalisästä ja pitää taukoa riidasta, jos tunteet kuumenevat liikaa tai keskustelu ei etene. Näin toimii aina tai lähes aina vain viisi prosenttia naisista ja miehistä, silloin tällöin 37 prosenttia. Kenties riidat eivät yleensä äidy niin kiihkeiksi, että aikalisää tarvittaisiin.

6 Riiteltyylien mittari perustuu Kurdekin (1994) kehittämään Conflict Resolution Style Inventoryyn, jossa mitataan parisuhteen molempien osapuolten käyttäytymistä konfliktitilanteissa. Tässä kyselyssä vastaaja sai arvioida sekä omaa että kumppaninsa käytöstä. Mittarissa on neljä riiteltyyliä (positiivinen, riidanhakuinen, vetäytyvä ja alistuva), joita jokaista mitataan useammalla kysymyksellä. Tätä perhebarometrikyselyä varten loimme yhden uuden kysymyksen kutakin riiteltyyliä kohden, joilla pyrittiin kiteyttämään kyseisen tyylin keskeinen sisältö. Lomakkeen kommenttikierroksen perusteella lisäsimme mittariin vielä yhden väittämän tunteiden jäähdyttelystä tarvittaessa.

Kuvio 23. Parisuhteen riitatilanteiden käyttäytymismallien yleisyys parisuhteessa olevilla naisilla ja miehillä.

N = 3683 - 3763

Varsin moni antaa ainakin silloin tällöin riitatilanteessa periksi pyrkimättä tuomaan omaa näkökulmaansa esiin kovinkaan voimakkaasti. Miehet arvioivat toimivansa näin naisia useammin. Heistä 75 prosenttia antaa periksi ainakin silloin tällöin, naisistakin 64 prosenttia. Vastajat arvioivat kumppaniensa sen sijaan toimivansa näin harvemmin, sillä vain reilu puolet vastaajista arvioi kumppaninsa antavan riidassa periksi ainakin silloin tällöin.

Tyypillinen käytösmalli on myös, että sulkeutuu, vetäytyy tai pitää mykkäkoulua. Noin 10 prosenttia sekä naisista, miehistä että heidän kumppaneistaan toimii näin aina tai lähes aina. Silloin tällöin mykkäkoulua pitää hieman yli 60 prosenttia, kumppaneistakin yli puolet.

Mutta välillä suuttumus ottaa vallan. Vaikka yli puolet arvioi, etteivät he tai heidän kumppaninsa koskaan käyttäydy riitatilanteessa hyökkäävästi, raivoissaan, solvaten tai loukaten kumppania, neljä prosenttia naisista ja kolme prosenttia miehistä kertoo toimivansa näin aina tai lähes aina, ja 40 prosenttia naisista ja 28 prosenttia miehistä silloin tällöin. Sekä naiset että miehet näyttävätkin arvioivan, että naiset ovat riitatilanteissa hieman miehiä useammin hyökkääviä, sillä miehistä seitsemän prosenttia arvioi (tyypillisesti nais-) kumppaninsa käyttäytyvän hyökkäävästi aina tai lähes aina ja 36 prosenttia silloin tällöin. Neljä prosenttia naisista raportoi (tyypillisesti mies-) kumppaninsa olevan aina tai lähes aina hyökkääviä, 34 prosenttia silloin tällöin. Naisten käyttäytymisen suhteen sekä miesten että naisten arviot ovat suhteellisen yhteneväiset, miehet taas arvioivat käyttäytyvänsä hyökkäävästi harvemmin kuin mitä naiset arvioivat kumppaneistaan.

Tarkastelimme riitatilanteiden käyttäytymismalleja myös parisuhteen keston ja parisuhdetyyppin mukaan. Tuoreissa, korkeintaan kaksi vuotta kestäneissä suhteissa riidellään vastausten perusteella rakentavimmin. 72 prosenttia tällaisessa suhteessa olevista keskittyy aina tai lähes aina riitatilanteessa kumppaninsa kanssa ongelmaan ja yrittää löytää siihen ratkaisuja. Keskipitkissä, kahdesta kymmeneen vuotta kestäneissä suhteissa näin toimii aina 62 prosenttia, ja pitkissä, yli 10 vuotta kestäneissä suhteissa 56 prosenttia. Tuoreissa suhteissa ollaan myös keskipitkiä ja pitkiä suhteita harvemmin hyökkääviä, pidetään mykkäkoulua tai annetaan periksi tuomatta esiin omaa näkökulmaa. Aikalisia pidetään yhtä lailla suhteen kestosta riippumatta. Suhdetyyppin mukaan tarkastellen näyttää, että avo- tai avioliitossa oleviin verrattuna erillään asuvissa pariskunnissa on eniten niitä, jotka ja joiden kumppani riitelee aina rakentavasti, ja toisaalta varsin vähän niitä, jotka toimivat aina hyökkäävästi.

3.3 Väkivalta ja häirintä

Jos koet parisuhteessasi väkivaltaa, saat maksutonta apua ympäri vuorokauden Nollalinjan puhelimesta (nollalinja.fi; p. 080 005 005) sekä ympäri vuorokauden palvelevista Turvakodeista (katso lähimmän Turvakodin yhteystiedot täältä: nettiturvakoti.fi/nain-haet-apura/turvakodit/). Seksuaaliväkivallan uhreja palvelevat Seri-tukikeskukset (lista tukikeskuksista: thl.fi/aiheet/vakivalta/apua-ja-palveluja/seri-tukikeskus-seksuaalivakivallan-uhreille). Akuuteissa hätätilanteissa soita 112.

Edellisessä luvussa käsittelimme riitelytyylejä ja saimme tietää, että noin 40 prosenttia parisuhteissa olevista on ainakin silloin tällöin ollut hyökkäävä, raivoissaan, solvanut tai loukannut kumppaniaan. Naisista useampi kuin miehistä vastasi toimineensa suhteessaan näin. Kumppanin arvioitiin riidelleen näin hieman harvemmin. Mitä kaikkea hyökkäävyys ja raivo parisuhteessa pitää sisällään, entä kuinka moni on kohdannut parisuhteessaan väkivaltaa?

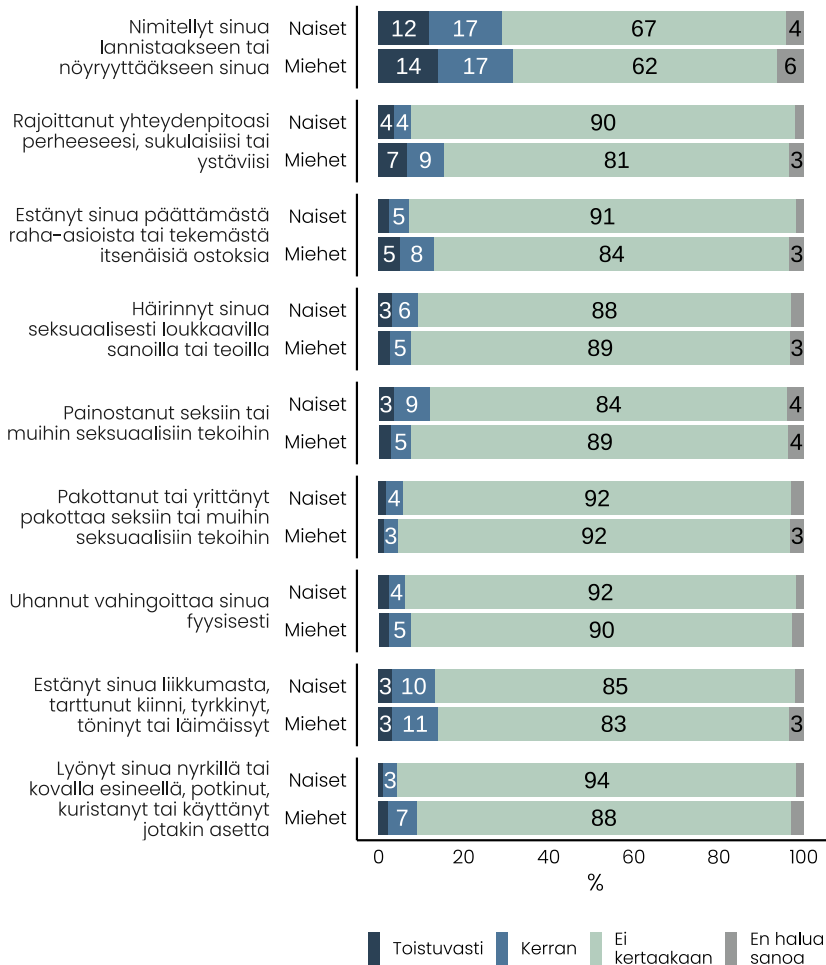
Tutkimuskirjallisuudessa parisuhdeväkivaltaa tarkastellaan useimmiten uhrin koko elämän osalta. Esimerkiksi Tilastokeskuksen toteuttamassa *Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021* -tutkimuksessa valtaosa raportoidusta väkivallasta oli koettu aikaisemman kumppanin taholta (Attila ym., 2023). Nyt toteutettu kyselymme keskittyy tähänhetkiseen elämäntilanteeseen ja tarkastelee tämän vuoksi ainoastaan nykyisessä parisuhteessa koettua väkivaltaa eri muodoissaan.

Esitimme vastaajille erilaisia sanallisen tai kontrolliväkivallan, fyysisen sekä seksuaaliväkivallan muotoja, ja pyysimme heitä vastaamaan, olivatko he kohdanneet näitä kumppaninsa taholta suhteensa aikana ”Ei kertaakaan”, ”Kerran” tai ”Toistuvasti”. Mahdollista oli myös vastata ”En halua sanoa”.⁷ Kyselymme perusteella suomalaisten parisuhteissa yleisin häirinnän muoto on nimittely, jonka pyrkimyksenä on nöyryyttää tai lannistaa. Naisista 12 prosenttia ja miehistä 14 prosenttia kokee sitä nykyisessä parisuhteessaan toistuvasti, minkä lisäksi miehistä ja naisista 17 prosenttia kertoo joutuneensa nimitellyksi kerran nykyisessä parisuhteessaan. Useampi kuin joka kymmenes sekä naisista että miehistä kertoo kumppanin käyttäneen fyysistä väkivaltaa joko estämällä liikkumasta, tarttumalla kiinni, tyrkkimällä, tönimällä tai läimäisemällä. Muut häirinnän ja väkivallan muodot ovat tätä selvästi harvinaisempia. Miehet raportoivat jonkin verran naisia useammin muita pakottavan kontrollin muotoja: yhteydenpidon rajoittamista sekä taloudellista väkivaltaa. Miehet raportoivat kokeneensa useammin myös vakavaa fyysistä väkivaltaa, kuten lyömistä, potkimista tai kuristamista. Naiset taas olivat kohdanneet nykyisissä parisuhteissaan miehiä useammin seksuaalista häirintää tai seksuaaliväkivaltaa. Muiden häirinnän tai väkivallan muotojen kokemisessa ei ole sukupuolittain juuri eroja. (Kuvio 24.)

”Koen suhteemme pohjan muuten hyväksi mutta kumppanin aivan liiallinen alkoholin käyttö aiheuttaa suuria ongelmia lähes kaikilla elämän aloilla. Koen hänen juomisestaan suurta ahdistusta ja huolta. Tuntuu että ahdistus ja huoli valtaa alaa muilta tunteilta kumppaniani kohtaan. Juominen saa hänet myös käyttäytymään erittäin ilkeästi minua kohtaan.” Nainen 58 v

7 Koettua väkivaltaa koskeva kysymys on laadittu mukaillen THL:n (2020) FinLapset-kyselyä (Vauvan synnyttäneen äidin lomake). Tämän perhebarometrikyselyn tarpeisiin muokkasimme kysymystä jonkin verran. Kysyimme väkivallan kokemuksista nykyisen kumppanin taholta (viimeisten 12 kuukauden aikana tapahtuneen väkivallan sijaan). Lisäsimme väittämän seksiin tai seksuaalisiin tekoihin painostamisesta, sillä seksuaalirikoslainsäädäntö on muuttunut vuoden 2020 jälkeen. Muutimme myös arviointisteikkoja yksinkertaisemmaksi (THL:n kyselyssä se oli ei kertaakaan – kerran – toisinaan – usein).

Kuvio 24. Väkivallan ja häirinnän kokeminen nykyisessä parisuhteessa. Vastausosuudet kysymykseen ”Onko nykyinen kumppanisi tehnyt sinulle seuraavia asioita suhteenne aikana?” Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.

N = 3809

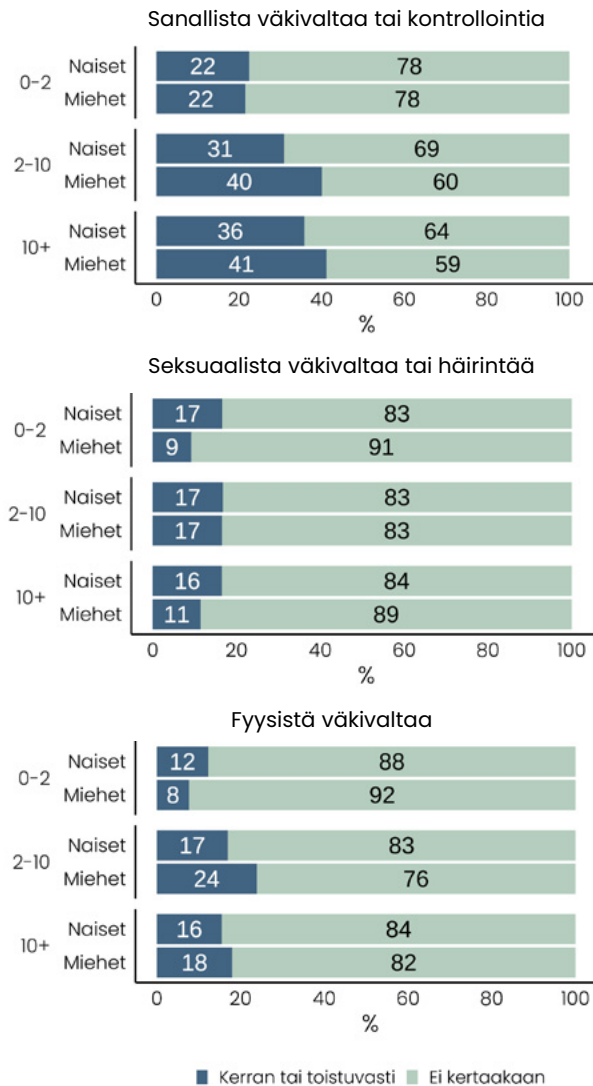
Kuviossa ovat mukana myös ne vastaajat, jotka eivät halunneet kertoa, onko kumppani tehnyt kyseistä asiaa. Tämä johtuu siitä, että vastaamatta jättäminen ei ollut yhtä yleistä kaikille, vaan syystä tai toisesta useimmissa väitteissä miehet valitsivat tämän vaihtoehdon naisia useammin.

Tarkastelimme seuraavaksi väkivallan kokemuksia parisuhteen keston ja parisuhdetyypin mukaan. Jaottelimme erilaiset väkivallan ja häirinnän muodot kolmeen luokkaan: sanalliseen väkivaltaan tai kontrollointiin, seksuaaliseen väkivaltaan ja fyysiseen väkivaltaan. Sanallinen väkivalta tai kontrollointi käsittää nimittelyn, yhteydenpidon rajoittamisen ja raha-asioista päättämisen estämisen. Seksuaaliseksi väkivallaksi luokittelimme seksuaalisesti loukkaavilla sanoilla tai teoilla häiritsemi-

sen, seksiin painostamisen ja seksiin pakottamisen. Fyysiseksi väkivallaksi on käsitetty uhkaus fyysisestä vahingoittamisesta, liikkumisen estäminen tai tyrkkiminen ja nyrkillä lyöminen tai aseiden käyttö.

Suhteen keston mukaan tarkasteltuna sanallista väkivaltaa tai kontrollointia esiintyy tai on esiintynyt yleisimmin keskipitkissä ja pitkissä suhteissa. Seksuaalisen väkivallan kokemisessa ei ole naisilla eroa suhteen keston mukaan. Miehille seksuaalinen väkivalta tai häirintä on tyypillisintä keskipitkissä parisuhteissa. Fyysinen väkivalta on sekä naisille että miehille yleisintä keskipitkissä parisuhteissa. (Kuvio 25.)

Kuvio 25. Väkivallan ja häirinnän eri muotojen kokeminen nykyisessä parisuhteessa. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet parisuhteen keston mukaan.

N = 3586 – 3685

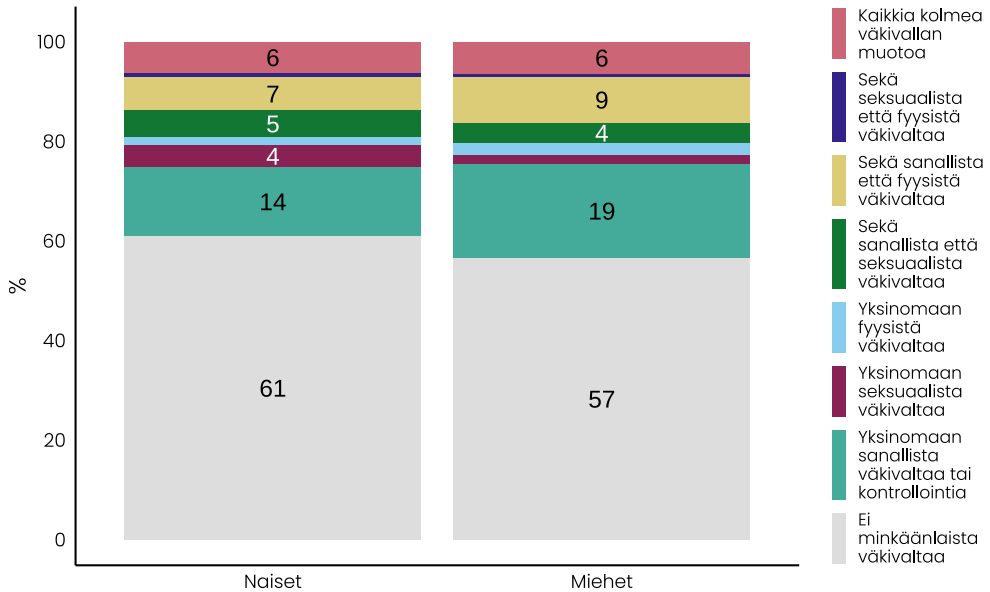
Parisuhdetyypin mukaan tarkasteltuna sellaisissa parisuhteissa, joissa ei asuta yhdessä tai olla naimisissa, on epätavallisinta joutua sanallisen väkivallan tai kontrolloinnin kohteeksi. Sen sijaan seksuaalisen tai fyysisen väkivallan kokemuksissa ei ole juuri eroa parisuhdetyypin mukaan.

Luokittelimme lopuksi väkivallan kokemisen kahdeksaan eri ilmenemistyyppiin sen mukaan, kokeeko vastaaja 1) sanallista väkivaltaa tai kontrollointia (muttei muita väkivallan muotoja), 2) seksuaalista väkivaltaa tai häirintää, 3) fyysistä väkivaltaa, 4) sekä sanallista että seksuaalista väkivaltaa, 5) sekä sanallista että fyysistä väkivaltaa, 6) sekä seksuaalista että fyysistä väkivaltaa, 7) kaikkia kolmea väkivallan muotoa, tai 8) ei koe mitään väkivallan muodoista. Ilmenemistyyppiä vertailtiin sukupuolen mukaan.

Sekä naisista että miehistä yli puolet ei koe eikä ole kokenut nykyisessä parisuhteessaan minkäänlaista väkivaltaa tai häirintää. Silti 39 prosenttia naisista ja 43 prosenttia miehistä on kokenut yhtä tai useampaa väkivallan muotoa nykyisessä parisuhteessaan ainakin kerran. Yleisintä on kokea sanallista väkivaltaa. Naisista 14 prosenttia ja miehistä 19 prosenttia kertoo kokevansa tai kokeneensa sanallista tai kontrolliväkivaltaa, muttei muita väkivallan muotoja. Toiseksi yleisintä sekä naisille että miehille on kokea sekä sanallista että fyysistä (muttei seksuaalista) väkivaltaa, ja kolmanneksi yleisintä on kokea kaikkia kolmea väkivallan muotoa. Naisille on miehiä hieman yleisempää kokea yksinomaan seksuaalista väkivaltaa tai sekä sanallista että seksuaalista väkivaltaa. Muiden väkivallan muotojen kokeminen on nykyisessä parisuhteessa naisille ja miehille yhtä yleistä tai miehille yleisempää. (Kuvio 26.)

Jos olet itse käyttänyt tai pelkää käyttäväsi väkivaltaa suhteessasi, voit olla yhteydessä esimerkiksi Miessakit ry:n Lyömättömään linjaan (<https://www.miessakit.fi/toimintamuodot/lyomaton-linja/>) tai Maria Akatemiaan (<https://naisenvakivalta.fi/>). Jo se, että pelkää käyttävänsä väkivaltaa, on riittävä syy hakea apua!

Kuvio 26. Väkivallan muotojen samanaikaisen kokemisen yleisyys nykyisessä parisuhteessa. Naiset ja miehet.

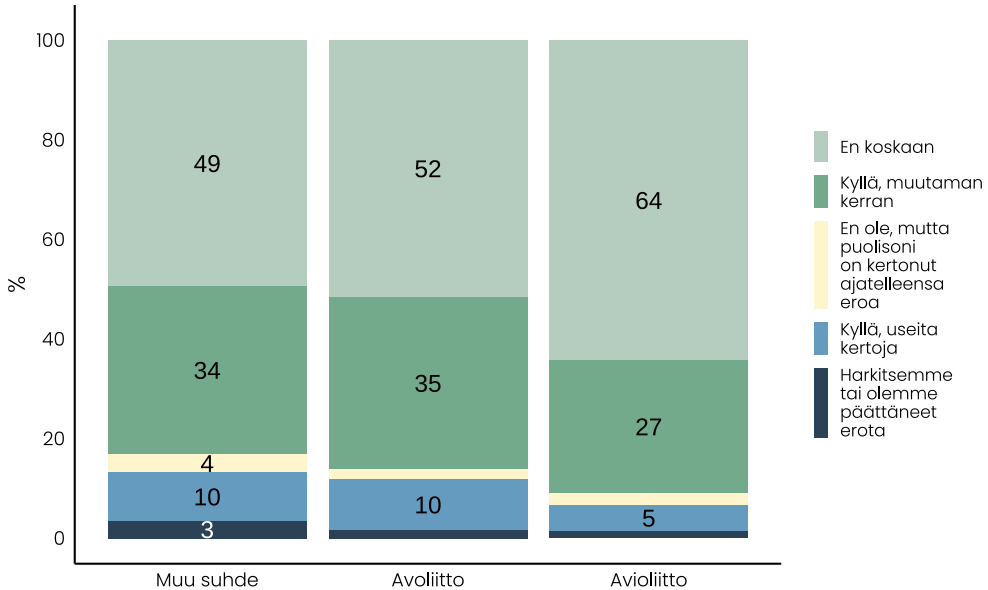
N = 3542

3.4 Eroajatukset

Lähes puolet suomalaisista parisuhteessa olevista tai heidän kumppaneistaan on perhebarometrikyselyn mukaan viimeisten kahden vuoden aikana ajatellut tai harkinnut eroamista tai päättäneet erota nykyisestä kumppanistaan (Kuvio 27).

Harvinaisimpia eroajatukset ovat avioliitoissa. 64 prosenttia naimisissa olevista ei ole kertaakaan ajatellut eroamista puolisostaan viimeisten kahden vuoden aikana. 33 prosenttia on ajatellut eroa muutamia tai useita kertoja viimeisten kahden vuoden aikana tai parhaillaan harkitsee tai on päättänyt erota, ja lisäksi noin kahdella prosentilla puoliso on kertonut ajatelleensa eroa. Avioliitossa olevilla tai heidän kumppaneillaan eroajatuksia on ollut 48 prosentilla ja muissa suhdemuodoissa 51 prosentilla. Suhteen keston mukaan tarkasteltuna ero on käynyt useimmin mielessä viimeisten kahden vuoden aikana niillä, jotka ovat olleet nykyisessä parisuhteessaan kahdesta kymmeneen vuotta.

Kuvio 27. Parisuhteessa olevien eroajatukset parisuhdetyypin mukaan. ”Oletko kahden viimeisen vuoden aikana ajatellut eroa kumppanistasi?” En halua sanoa ja puuttuvat vastaukset on poistettu.

N = 3733

Naisilla eroajatukset ovat yleisempiä kuin miehillä. Naisista 42 prosenttia on ajatellut eroa tai päättänyt erota, miehistä 35 prosenttia. Tulos on linjassa Luvun 2 tuloksen kanssa, jonka mukaan naiset tekevät miehiä useammin aloitteen parisuhteen päättämisestä.

”Olemme molemmat eläkeläisiä, minä vakavarainen puoliso varaton, minä aktiivisesti osallistuva puoliso tv:n ääressä makaava. Minä pidän yhteyttä sukulaisiini, hän ei. Tunnen olevani välillä yksityinen sosiaalipalvelu. Jos päättäisin suhteen, hän ei pärjäisi taloudellisesti eikä toiminnallisesti. (ei fyysisiä rajoitteita)” Nainen 71 v

”Jos olisi taloudellisesti mahdollista eroaisin heti nykyisestä puolisoista ihan. Vain rahatilanne on saanut minut jäämään nykyiseen kaikilla tavoin epätydyttävään ja alistavaan suhteeseen.” Nainen 43 v

”Olen välillä miettinyt kumppanistani eroamista, mutta asioiden hoitaminen ja niiden vaikeus (esim. raha-asiat, talon myyminen tässä taloustilanteessa, ns. kaiken alusta aloittamisen pelko) ovat jättäneet eroaikeet varjoonsa. Olemme välillä niin eri aaltopituuksilla, että ihmettelen kuinka ikinä olemme päätyneet yhteen ja jaksaneet toisiamme näinkin pitkään. Mutta toisaalta en näe, että kukaan muu voisi ymmärtää minua samalla tavalla kuin nykyinen, pitkäaikainen kumppanini.” Nainen 32 v

Jos suhteessa on asioita, joista on vaikea puhua kumppanin kanssa, vaikka pitäisi, yksi mahdollisuus niiden selvittämiseen on hakeutua parisuhdeterapeutin vastaanotolle. Terapeutti pyrkii luomaan turvallisen tilan, jossa molemmat saavat avoimesti ja rakentavasti kertoa ajatuksistaan ja tunteistaan. Hyvä terapeutti osaa myös sanoittaa kuulemansa uudelleen niin, että vaikeistakin asioista tulee selkeämpiä. Parhaimmillaan terapiassa kumppanit oppivat ymmärtämään sekä itseään että kumppaniaan aiempaa paremmin, ja suhteen jatkaminen tai eroaminen sujuu rakentavammin.

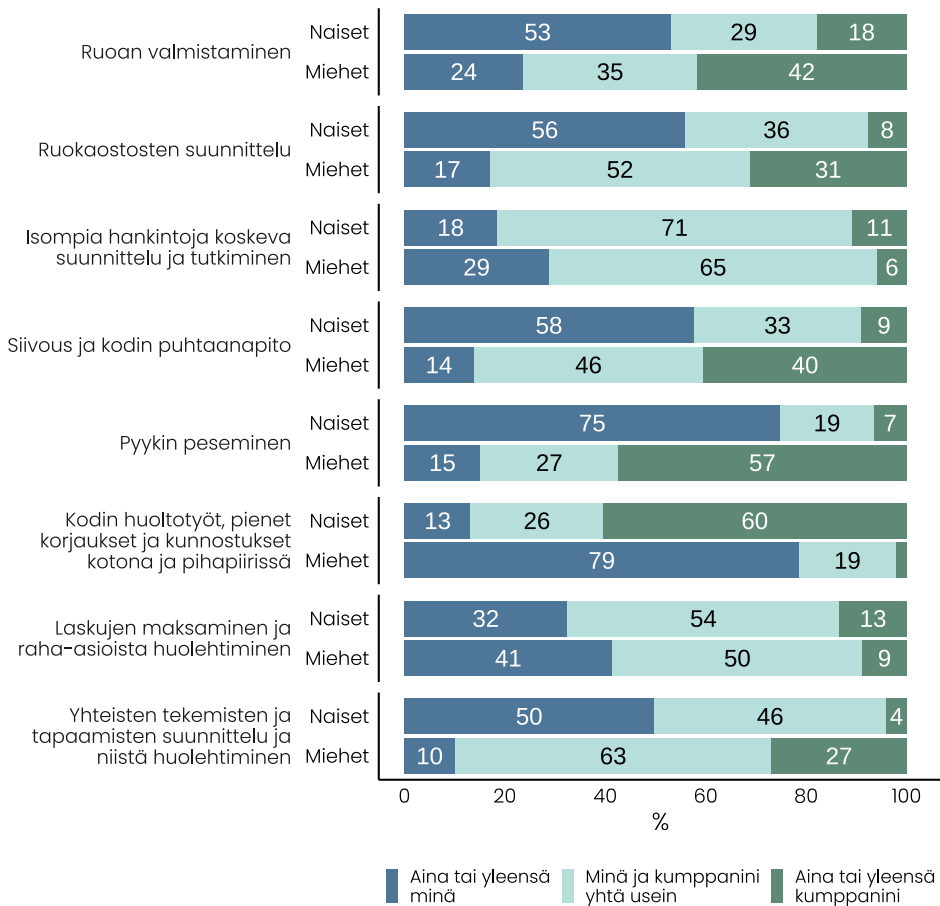
Kuten tässä luvussa on kuvattu, varsin monessa suhteessa ei ainakaan aina olla tyytyväisiä kommunikaatioon kumppanin kanssa, riidellään välillä rajustikin, kohdataan väkivaltaa ja häirintää ja eroajatuksia on ollut monella. Silti lähes kolme neljästä kokee, ettei nykyisessä suhteessa ole tarvittu pariterapiaa. 15 prosenttia arvioi, että he olisivat tarvinneet pariterapiaa, mutta syystä tai toisesta terapiaan ei ole hakeuduttu, ja noin kaksi prosenttia kertoo, että terapiaa ei ole toiveesta huolimatta saatu heille järjestettyä. Hieman harvempi kuin joka kymmenes on käynyt nykyisen kumppaninsa kanssa pariterapiassa. Noin puolet kokee terapiasta saadun avun olleen riittävää, mutta vastaavasti lähes yhtä suuri osa ei ole kokenut sitä riittäväksi.

3.5 Kotitöiden ja lastenhoidon jako

Listasimme kyselyssä kahdeksan tyypillistä kotityötä ja kysyimme, kuka ne hoitaa vastaajan kotitaloudessa. Kysymys oli suunnattu vain heille, jotka asuivat yhdessä kumppaninsa kanssa.⁸ Kuviossa 28 on esitetty kysytyt kotityöt, vastausvaihtoehdot (pois lukien ”joku muu” ja ”en halua sanoa” vastaukset) ja niiden osuudet naisilla ja miehillä. Emme kysyneet kotitöihin käytetystä ajasta, minkä vuoksi tämän perusteella ei pysty arvioimaan, kumpi kotitaloudessa käyttää kotitöihin enemmän aikaa. Lista on kuitenkin melko kattava, ja näin ollen saamme hyvin tietoa siitä, miten kotityövastuut jaetaan parisuhteissa.

8 Loimme kotitöitä ja lastenhoitoa koskevat kysymykset kansainvälisen Generations and Gender Surveyn (GGS Suomi, 2021) mallin mukaisesti. Muokkasimme listoja kommenttien perusteella ja lisäsimme etenkin näkymättömämpiä, suunnitteluun ja arjen hallintaan liittyviä niin sanottuja metatöitä. Mahdollisten kotitöiden listasta jätimme pois sellaiset, jotka eivät koske kaikkia – esimerkiksi autoon liittyvät tehtävät, koska kaikilla ei ole autoa. Tyytyväisyys kotitöiden ja lastenhoidon jakautumiseen on niin ikään muodostettu GGS:n perusteella; vastausskaalan muokkasimme yhteensopivaksi tämän kyselyn muiden kysymysten kanssa.

Kuvio 28. "Kuka kotitaloudessasi tekee seuraavat kotityöt ja tehtävät?" Parisuhteessa olevat naiset ja miehet, osuudet ilman "joku muu" ja "en halua sanoa" -vastauksia.

N = 3213 - 3270

Listaamiemme kotitöiden perusteella näyttää odotetusti siltä, että naisilla on edelleen tyypillisesti päävastuu lähes kaikista kotitöistä. Näin arvioivat sekä naiset itse että miehet⁹. Naiset ja miehet ovat yhtä mieltä siitä, että naiset huolehtivat miehiä useammin ruoanlaitosta, ruokaostosten suunnittelusta, siivouksesta, pyykin pesemisestä sekä yhteisten tekemisten ja tapaamisten suunnittelusta ja niistä huolehtimisesta. Naisista tosin huomattavasti suurempi osuus arvioi huolehtivansa näistä aina tai yleensä

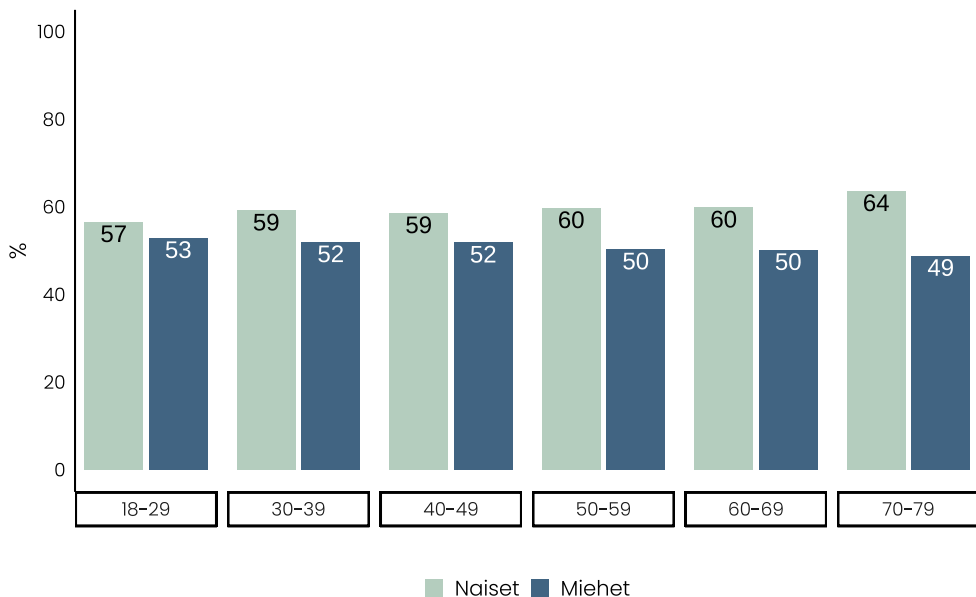
9 Luvun 2 perusteellahan 94 prosenttia miehistä on parisuhteessa naisen kanssa ja naisista 96 prosenttia miehen kanssa.

kuin mitä miehet arvioivat kumppanistaan. Miehet arvioivat naisia useammin, että he ja heidän kumppaninsa hoitavat näitä töitä yhtä usein. Ainoastaan kodin huoltotöissä sekä naiset että miehet arvioivat päävastuun olevan miehillä.

Käsitykset kuitenkin eroavat sen osalta, kumpi hoitaa isompia hankintoja koskevan suunnittelun ja tutkimisen sekä laskujen maksamisen ja raha-asioista huolehtimisen. Valtaosa arvioi, että isompia hankintoja hoidetaan yhtä usein, ja puolet arvioi, että näin toimitaan myös laskujen maksamisessa. Molemmissa kotityöväitteissä on silti yleisempää, että sekä naiset että miehet arvioivat hoitavansa nämä aina tai yleensä kuin että kumppani hoitaisi ne.

Kun tarkastellaan kaikkia kotityövästuita yhdessä, nähdään selvemmin, että keskimäärin sekä naiset että miehet arvioivat hoitavansa yli puolet talouden kotityövästuita itse. Naiset arvioivat hoitavansa kotitöistä keskimäärin 60 prosenttia, miehet 51 prosenttia. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse, sitä suuremman osuuden naiset arvioivat kotitöistä hoitavansa, ja sitä pienemmän osuuden miehet. (Kuvio 29.)

Kuvio 29. Keskiarvo siitä, kuinka suuren osuuden naiset ja miehet arvioivat hoitavansa kaikista kotitöistä. Parisuhteessa olevat vastaajat ikäryhmittäin.

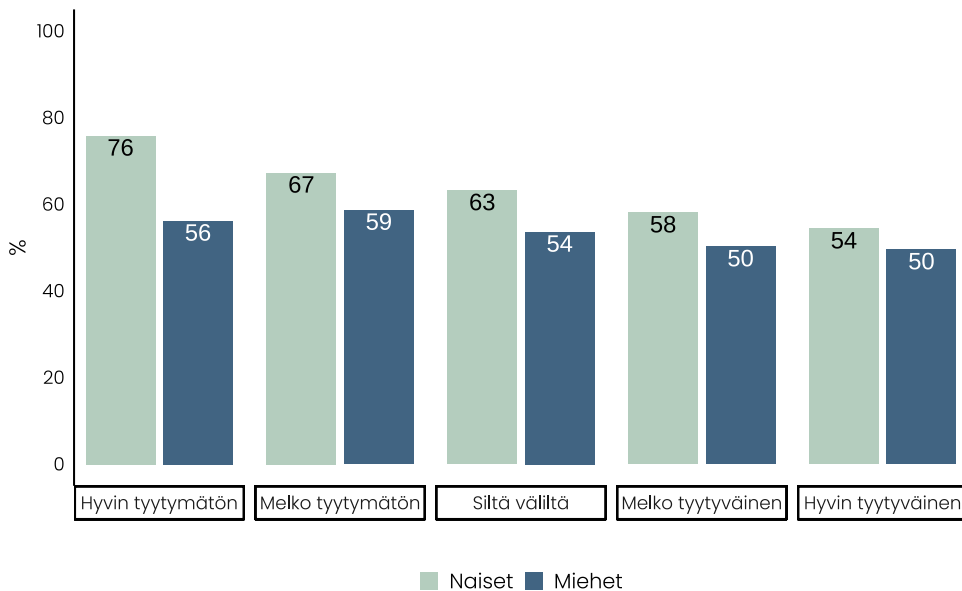

N = 3270

Kotitöiden keskiarvo on laskettu kaikkien kotitöiden summasta. Kunkin kotityön hoitaminen muutettiin prosenttiluvuksi: kotityön hoitaminen aina tai itse = 100 %, yleensä itse = 75 %, yhtä usein kumppanin kanssa = 50 %, yleensä kumppani = 25 % ja aina kumppani = 0 %.

Kotityövastuita tarkasteltiin myös sen mukaan, kuinka tyytyväinen oli kotitöiden jakautumiseen parisuhteessaan. Erityisesti naiset ovat sitä tyytymättömpämpiä, mitä suurempi vastuu heillä on kotitöistä. Tyytymättömmässä ryhmässä naiset arvioivat tekevänsä kotitöistä kolme neljänestä ja tyytyväisimmässä ryhmässä hieman yli puolet. Myös miesten tyytyväisyys kotitöiden jakautumiseen on yhteydessä kotityötaakkaan, mutta heikommin kuin naisilla, ja kaikissa tyytyväisyysryhmissä miesten oma arvio kotityövastuusta on alle 60 prosenttia. Kuviosta 30 on myös luettavissa, että kotitöiden jakautumiseen hyvin tyytyväiset naiset arvioivat hoitavansa kotitöistä lähes yhtä suuren osan kuin jakautumiseen hyvin tyytymättömät miehet.

Kuvio 30. Keskiarvo siitä, kuinka suuren osuuden naiset ja miehet arvioivat hoitavansa kotitöistä. Sen mukaan, kuinka tyytyväinen on kotitöiden jakautumiseen kumppaneiden välillä.

N = 3265

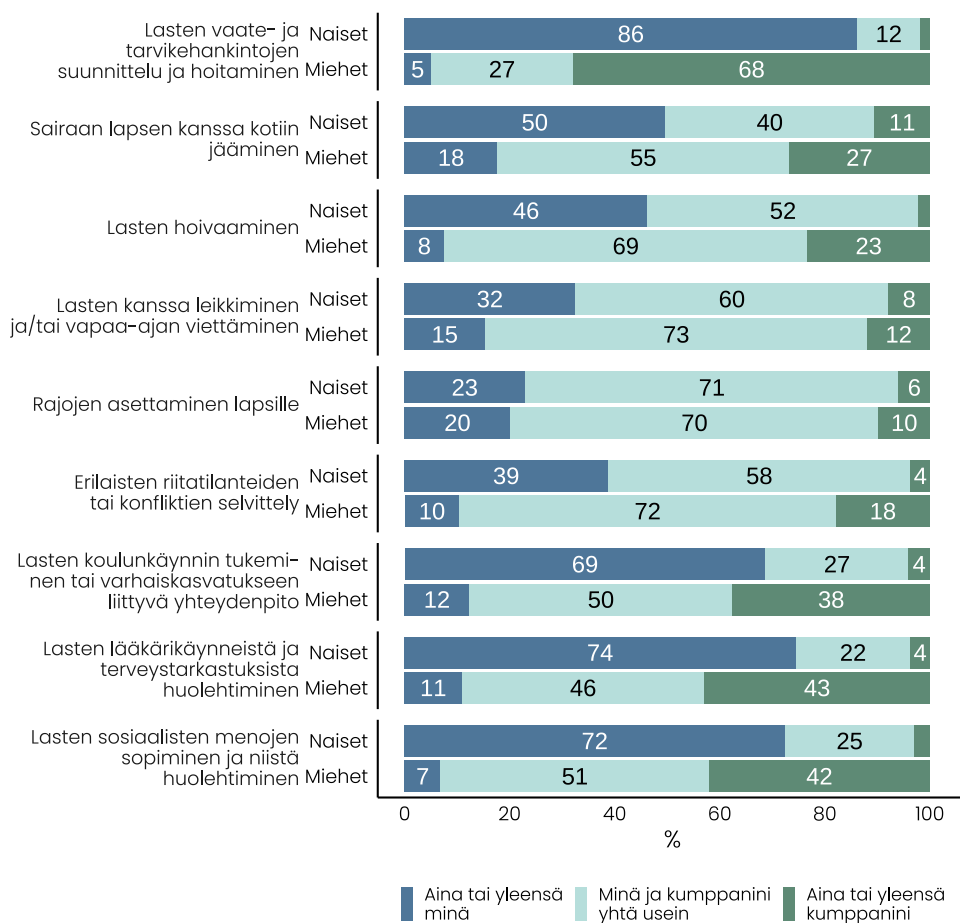
Kotityönjakoon kumppaneiden välillä oltiin keskimäärin melko tyytyväisiä. 75 prosenttia oli kotitöiden jakautumiseen vähintään melko tyytyväinen ja 30 prosenttia peräti hyvin tyytyväinen. Vain noin kaksi prosenttia oli kotityönjakoon hyvin tyytymättömiä. Naiset olivat keskimäärin hieman miehiä tyytymättömpämpiä: asteikolla yhdestä viiteen, jossa yksi tarkoittaa hyvin tyytymätöntä ja viisi hyvin tyytyväistä, naisten keskiarvo oli 3,8 ja miesten 4,1. Kun tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä kotitöiden jakautumiseen kumppaneiden välillä tarkasteltiin sukupuolen lisäksi iän mukaan, naisista tyytymättömpämpiä ovat 30–39-vuotiaat. Miehistä 18–39-vuotiaat ovat tyytymättömpämpiä.

”Kotitöistä siivoamista, tiskaamista ym. työn määrässä mitattuna teemme tasapuolisen määrän kun työ aloitetaan, mutta koen että itse jouduin useammin olemaan aloitteellinen / patistamaan jotta siivoamiseen ryhdytään säännöllisesti (noin kerran viikossa).” Mies 31 v

”Vaimoni on invalidi ja minä omaishoitaja. Tämä määrittelee yhdessäoloamme, kotitöitä yms. Olen silti varsin tyytyväinen.” Mies 69 v

Lastenhoitoon liittyvien toimien jakautuminen on kyselyn perusteella vielä sukupuolittuneempaa kuin muiden kotitöiden: sekä naisten että miesten käsityksen mukaan naiset hoitavat miehiä useammin kaikki muut lapsiin liittyvät tehtävät, paitsi lasten kanssa leikkimisen ja rajojen asettamisen lapsille. Käsityksissä lastenhoitoon liittyvien toimien jakautumisesta on enemmän ristiriitaa kuin kotitöiden jakautumiseen liittyen. (Kuvio 31.)

Kuvio 31. Lastenhoitoon liittyvien tehtävien jakautuminen kumppaneiden kesken. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet, joilla on kotitaloudessaan lapsia.

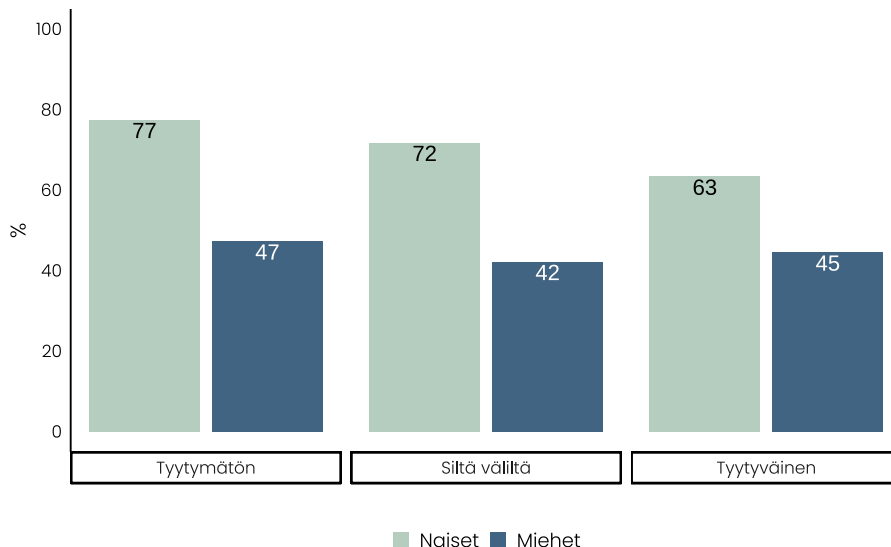

Erityisen tyyppillistä naisille näyttäisi olevan hoitaa aina tai yleensä lasten vaate- ja tarvikkehankinnat, lääkärikäynnit, sosiaaliset menot sekä koulunkäynnin ja/tai varhaiskasvatuksen tukemisen. Yli puolet naisista ja varsin usein (joskin huomattavasti harvemmin) myös miehet arvioivat naisten hoitavan nämä aina tai yleensä. Vähintään puolet sekä naisista että miehistä arvioi, että he ja heidän kumppaninsa hoitavat yhtä usein lasten hoivaamisen, lasten kanssa leikkimisen, rajojen asettamisen lapsille sekä riitatilanteiden selvittelyn. Sen sijaan miehille ei ole tyyppillistä, että heillä olisi mistään lastenhoitoon liittyvästä tehtävästä päävastuuta. Kaikissa lastenhoitoon liittyvissä tehtävissä useampi mies arvioi, että he ja heidän puolisonsa hoitavat sen yhtä usein tai että sen hoitaa aina tai yleensä puoliso, kuin että he itse hoitaisivat sen aina tai yleensä.

Kun kaikkia lastenhoitotehtäviä tarkastellaan yhdessä vastaavasti kuin aiemmin kotitöitä, ja sitä verrataan siihen, kuinka tyytyväinen on lastenhoitovastuiden jakautumiseen, naisten ja miesten välillä havaitaan jälleen eroja. Miehet ovat naisia useammin tyytyväisiä lastenhoidollisten tehtävien jakautumiseen kumppaneiden välillä. Miehistä peräti 85 prosenttia on työnjakoon hyvin tai melko tyytyväisiä. Naisistakin suurin osa, 72 prosenttia, on tyytyväisiä. 11 prosenttia naisista ja viisi prosenttia miehistä on lastenhoitovastuiden jakoon tyytymättömiä.

Kuten aiemmasta Kuvioista 31 voidaan päätellä, naisilla on yhteenlaskettuna enemmän hoivavastuita lapsista kuin miehillä. Naiset hoitavat oman arvionsa mukaan keskimäärin 66 prosenttia lastenhoitoon liittyvistä tehtävistä, miehet 44 prosenttia. Mitä suuremman osan naiset arvioivat lastenhoitoon liittyvistä tehtävistä hoitavansa, sitä tyytymättömpiä he ovat näiden tehtävien jakautumiseen. Miehillä vastaavaa eroa ei havaita. (Kuvio 32.)

Kuvio 32. Keskiarvo siitä, kuinka suuren osuuden naiset ja miehet arvioivat hoitavansa lastenhoitoon liittyvistä tehtävistä. Sen mukaan, kuinka tyytyväinen on lastenhoitoon liittyvien tehtävien jakautumiseen kumppaneiden välillä.

Kotitöiden tai lastenhoidollisten tehtävien keskimääräisessä jakautumisessa miesten ja naisten välillä ei ollut eroja sen mukaan, minkä ikäinen perheen nuorin lapsi oli. Kaiken ikäisten lasten äidit hoitavat oman arvionsa mukaan keskimäärin puolisoitaan useammin sekä lastenhoitoon että kotitöihin liittyviä tehtäviä. Kaiken ikäisten lasten isät sen sijaan arvioivat, että heidän puolisonsa hoitavat lastenhoitoon liittyviä tehtäviä useammin ja että kotityöt jakautuvat suunnilleen tasan heidän ja heidän kumppaninsa kesken.

3.6 Luvun lopuksi

Valtaosan suomalaisten parisuhteista voisi sanoa toimivan hyvin, kun asiaa tarkastellaan parisuhteessa olevien omilla arvioilla kumppanien välisestä vuorovaikutuksesta, tyytyväisyydestä kotitöiden ja lastenhoidon jakautumiseen kumppanien kesken, riitelystä tai väkivallan yleisyydestä. Näissä parisuhteiden arjen osa-alueissa on kuitenkin kiinnostavia yksityiskohtia ja eroja erilaisten taustamuuttujien mukaan.

Enemmistö oli samaa mieltä hyvin toimivaa kumppanien välistä kommunikatiota kuvaavien väittämien kanssa, väittämästä riippuen noin 70–80 prosenttia. Riitatilanteissa lähes kaikki kertoivat itse riitelevänsä rakentavasti ainakin silloin tällöin. Vaikka kumppaneiden arvioitiin riitelevän rakentavasti harvemmin kuin mitä itse riiteli, useimmat kokivat silti, että myös kumppani riiteli ainakin silloin tällöin rakentavasti. Aina tässä ei kuitenkaan ollut onnistuttu. 30–45 prosenttia kertoi itse tai kumppaninsa toimivan riitatilanteissa hyökkäävästi ainakin silloin tällöin, muutama prosentti peräti aina. Ja vaikka yli puolet ei ollut kokenut nykyisessä parisuhteessaan väkivaltaa tai häirintää, varsin moni oli.

Kaikki parisuhteet eivät ole onnellisia. Moni olikin ajatellut eroamista kumppanistaan viimeisten kahden vuoden aikana. Sitä oli ajateltu useimmin keskipitkissä, 2–10 vuotta kestäneissä suhteissa ja suhteissa, joissa ei asuta yhdessä eikä olla naimisissa. Erot ajoittuvatkin tyypillisimmillään juuri tähän kohtaan parisuhteiden elinkaarta (Kulu, 2014), ja avioliitot ovat avioliittoja herkempiä purkautumaan (Lyngstad & Jalovaara, 2010). Keskipitkissä parisuhteissa tai muissa kuin avo- tai avioliitossa olevat vastaajat eivät kuitenkaan raportoineet muita heikompaa vuorovaikutusta, ja heidän riiteltytyylinsä olivat keskimäärin muita rakentavampia. Parisuhdeterapiaa koskevassa tutkimuskentässä kuvataankin suhteen vaiheita, joissa edetään yhteen kietoutuneesta rakastumisesta eriytymisen ja neuvottelujen kautta kypsään suhteeseen (ks. David, 2014). Keskipitkissä suhteissa olevien pariin voidaan ajatella olevan usein vaiheessa, jossa vaaleanpunaiset linssit ovat pudonneet, ja parisuhteen jatkamista pohditaan kumppanin kaikkien hyvien ja huonojen puolien sekä kumppanien yhteensopivuuden suhteen.

Havaitsimme myös, että seksuaalisen ja fyysisen väkivallan kokeminen parisuhteessa oli tyypillisintä keskipitkissä parisuhteissa. Parisuhdeväkivallan kokeminen ennustaakin suhteen päättymistä eroon etenkin naisilla (Ahmadabadi ym., 2018),

jotka kokevat keskimäärin vakavampaa, toistuvampaa ja kontrolloivampaa väkivaltaa kuin miehet (Attila ym., 2023; Cunningham & Anderson, 2023; 2024). Väkivaltaisten parisuhteiden päätyminen on hyvä asia – on tärkeää, että yhteiskunnalliset normit tai peräti lait eivät estä yksilöitä lähtemästä suhteista, joissa heidän terveystensä ja henkensä ovat uhattuina.

Tässä tutkimuksessa miehet ja naiset raportoivat kokeneensa väkivaltaa nykyisen kumppaninsa taholta suunnilleen yhtä usein, seksuaaliväkivaltaa lukuun ottamatta. Tulos on yhdenmukainen aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa, kun tarkastellaan nykyisiä parisuhteita (Cunningham & Anderson, 2023; 2024; THL, 2023). Onkin tärkeä huomata, että parisuhdeväkivaltaa kohdistuu myös miehiin. Silti naiset kokevat elämänsä aikana parisuhdeväkivaltaa kumppaninsa taholta 1,5–2 kertaa miehiä yleisemmin (Attila ym., 2023; Cunningham & Anderson, 2024; THL, 2023). Tulosten ero johtuu osittain siitä, että nykyiset parisuhteet ovat valikoituneet sisältämään vähemmän väkivaltaa kuin entiset parisuhteet, jotka päättyvät usein eroon väkivallan seurauksena. Lisäksi vaikutuksensa tuloksiin voi olla kysymyksenasettelullamme, joka yhdisti esimerkiksi erilaisia fyysisen väkivallan muotoja yhden kategorian alle, jolloin väkivallan vakavuuden arvioiminen on vaikeaa. Meillä ei myöskään ole tietoa väkivaltilanteiden kontekstista. Kuten sanottua, miesten naispuolisiin kumppaneihinsa kohdistama väkivalta on useammin vakavampaa ja toistuvampaa, kun taas naisten miespuolisiin kumppaneihin kohdistama väkivalta on useammin sidoksissa tilanteisiin ja puolustautumiseen (Attila ym., 2023; Cunningham & Anderson, 2023; 2024). On myös todennäköistä, että vakavaa kontrolliväkivaltaa kumppaninsa taholta kokevat ovat muita harvemmin vastanneet tähän perhebarometrikyselyyn.

Edellisessä, perhepolitiikkaa käsittelevässä perhebarometrikyselyssämme kysyimme vastaajilta muutaman arvoväitteen. Näiden joukossa oli väite ”Sukupuolten tasa-arvoa on tuettu jo liian paljon”. Naisista 22 prosenttia oli väitteestä samaa mieltä, miehistä 45 prosenttia. (Lehtonen ym., 2023.) Kun nyt tarkastelemme, miten kotityöt ja lastenhoito parisuhteissa jaetaan ja kuinka tyytyväisiä jakoon ollaan, voimme todeta, että tasa-arvoa ei ole vielä saavutettu. Naiset kantavat edelleen miehiä tyypillisemmin päävastuun kotitöistä ja vielä räikeämmin lastenhoidosta. He ovat myös kotitöiden ja lastenhoidon työnjakoon miehiä tyytymättömämpiä. Ero naisten ja miesten välillä on kuitenkin nuorimmassa ikäryhmässä pienempi kuin vanhimmassa. Tulokset mukailivat Tilastokeskuksen (2022) Ajankäyttötutkimuksen tuloksia, joiden mukaan naiset käyttävät edelleen miehiä enemmän aikaa kotitöihin. Ajankäytön erot ovat kuitenkin muutaman vuosikymmenen aikana kaventuneet siten, että miesten kotitöihin käyttämä aika on lisääntynyt ja naisten vähentynyt. Tasa-arvo ainakin tällä elämän osa-alueella on siis edistynyt, muttei vielä läheskään täysin saavutettu.

Toisaalta on kiinnostavaa, että jos laskee yhteen osuudet, jotka naiset ja miehet arvioivat kotitöihin käyttävänsä, summa on 110 prosenttia, eli enemmän kuin mitä kotityövastuita on. On varsin mahdollista, että tulos johtuu siitä, että tunnolliset ihmiset tyypillisesti huolehtivat kotityö- ja lastenhoitovastuista sukupuolesta riippumatta – ja

myös vastaavat muita todennäköisemmin kyselyihin. Tulosta voi selittää myös se, että ihmisillä on taipumus yliarvioida omaa työpanostaan suhteessa toiseen. Oman työnoksen yliarviointi johtuu muun muassa siitä, että pystymme parhaiten havainnoimaan omaa käytettyä aikaamme ja panostustamme, kun taas kumppanin kokonaispanostus saattaa osittain jäädä huomaamatta. (Fiske, 2010; Ross & Sicoly, 1979.)

4 Seksuaalinen halu

Perhebarometrin neljännessä luvussa käsittelemme sitä, kuka tuntee seksuaalista vetoa kehenkin, kuinka usein seksuaalista halua tunnetaan ja kuinka tyytyväisiä omaan seksuaalisen halukkuuden määrään ollaan. Jos halukkuus on matalampaa kuin itse toivoisi, mikä tähän on syynä? Entä miten parisuhteissa toimitaan tilanteissa, joissa vain toinen haluaa seksiä?

Tulosten perusteella suomalaisista naisista suuri enemmistö on tuntenut seksuaalista vetoa vain miehiin ja samoin miehistä valtaosa vain naisiin. Etenkin nuorilla on kuitenkin melko tavallista, että vetoa tunnetaan myös muihin sukupuoliin. 18–34-vuotiaista naisista vain puolet on tuntenut seksuaalista vetoa pelkästään miehiin. Vastaavan ikäisistä miehistä kolme neljästä on tuntenut seksuaalista vetoa pelkästään naisiin.

Miehet kokevat seksuaalista halua keskimäärin useammin kuin naiset. Kun kaikkia ikäryhmiä tarkastellaan yhdessä, miehistä lähes 80 prosenttia kokee seksuaalista halua vähintään kerran viikossa, kun naisilla vastaava osuus on noin 40 prosenttia. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse, sitä harvemmin sekä naiset että miehet tuntevat seksuaalista halua. Silti kuusikymppisetkin miehet tuntevat seksuaalista halua useammin kuin nuorinkaan naisikäryhmä.

Miesten ja naisten seksuaalisten halujen epäsuhdan perusteella ei olekaan yllättävää, että kumppaneiden halukkuuksien tasot eivät aina osu yksiin – 95 prosenttia kun on heterosuhteissa. Yli puolet parisuhteessa olevista miehistä arvioi oman halukkuutensa tason vähintään hieman korkeammaksi kuin kumppanillaan, ja lähes puolet naisista arvioi kumppaninsa halukkuuden vähintään hieman korkeammaksi kuin omansa. Tilanteita, joissa vain toinen kumppaneista haluaa seksiä, tulee vastaan lähes kaikissa parisuhteissa. Tällöin suomalaiset tyypillisesti joko eivät tee mitään tai puhuvat tilanteesta ja yrittävät löytää yhteisymmärryksen. Varsin yleistä on myös, että seksiä harrastetaan joka tapauksessa.

Riippumatta siitä, kuinka usein kokee seksuaalista halua, valtaosa sekä naisista että miehistä on tyytyväisiä seksuaalisen halukkuutensa tasoon. Seksuaalisen halukkuutensa tasoon tyytymättömille on tyypillisempää toivoa, että halukkuus olisi korkeampaa kuin että se olisi matalampaa. Keskeisimmät syyt, miksi halukkuus on toivottua matalampaa, ovat stressi tai uupumus sekä liian kiireinen arki.

4.1 Seksuaalinen suuntautuminen

Perhebarometrikyselyn vastausten perusteella parisuhteessa olevista naisista 96 prosenttia on suhteessa miehen kanssa ja miehistä 94 prosenttia naisen kanssa. Loput ovat parisuhteessa samaa sukupuolta olevan henkilön kanssa, muunsukupuolisen kanssa tai eivät halua kertoa kumppaninsa sukupuolta. (Ks. [Luku 2.](#)) Olimme tässä kyselyssä kiinnostuneita lisäksi seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta, eli siitä, ketä kohtaan vastaaja on tuntenut seksuaalista vetoa¹⁰.

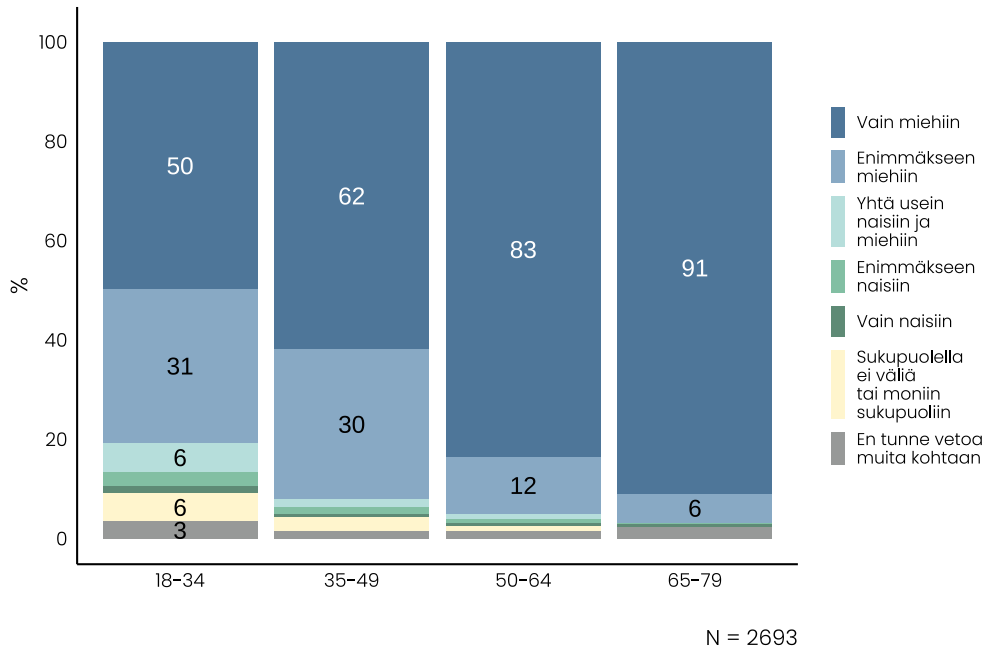
Suuri enemmistö suomalaisista 18–79-vuotiaista, noin yhdeksän kymmenestä, on tuntenut seksuaalista vetoa enimmäkseen tai vain toista sukupuolta kohtaan, eli siis naiset miehiä ja miehet naisia kohtaan. Seksuaalista vetoa yhtä usein sekä naisiin että miehiin kertoo tunteneensa alle kaksi sadasta, ja suurin piirtein yhtä moni kertoo, että heidän halunsa kohdistuu useampiin sukupuoliin tai sukupuolella ei ole väliä. Noin kolme sadasta kertoo vetovoiman kohdistuvan enimmäkseen tai yksinomaan oman sukupuolen edustajiin. Loput eli noin yksi sadasta ei koe seksuaalista vetoa kehenkään.

Naisilla seksuaalisen vetovoiman kokeminen on kaikissa ikäryhmissä miehiä moninaisempaa, sillä useampi nainen kuin mies kokee kiinnostusta useampaa kuin yhtä sukupuolta kohtaan (Kuvio 33 ja Kuvio 34). Miehillä suuntautuminen jakautuu selkeämmin joko naisiin tai miehiin: miehistä useampi kuin naisista kertoo toisaalta vetovoimasta pelkästään toiseen sukupuoleen (86 % vs. 72 %) ja toisaalta enimmäkseen tai yksinomaan omaan sukupuoleen (3 % vs. 2 %).

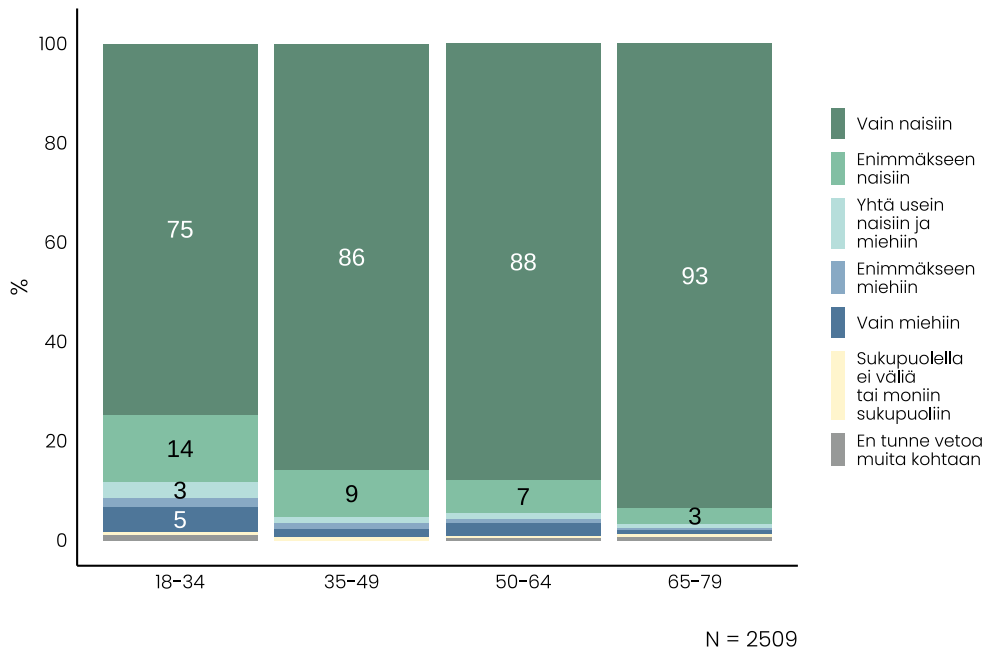
Kun seksuaalista suuntautumista tarkastellaan iän ja sukupuolen mukaan, nähdään, että naisilla ja nuoremmassa ikäryhmissä suuntautuminen on moninaisempaa. Tämä koskee erityisesti sellaisten vastaajien osuuksia, jotka kertovat tuntevansa vetoa enimmäkseen toista sukupuolta kohtaan – eli heitä, joiden suuntautuminen on pääosin heteroseksuaalista, mutta joilla on kokemuksia seksuaalisen vetovoiman kokemisesta myös samaa sukupuolta kohtaan. Mitä nuoremmasta ikäryhmästä on kyse, sitä yleisempää on kertoa seksuaalisen kiinnostuksensa kohdistuvan useampaan sukupuoleen. Nuorimmassa tarkastellussa ikäryhmässä, 18–34-vuotiaissa, naisista vain noin puolet on kiinnostunut pelkästään miehistä (Kuvio 33), kun taas pelkästään naisista kiinnostuneita miehiä on kolme neljästä (Kuvio 34). Nuorille naisille on myös nuoria miehiä tyypillisempää tuntea vetoa yhtä lailla niin naisiin kuin miehiin tai kertoa, ettei henkilön sukupuolella ole väliä. Nuoristakin naisista kuitenkin yli 80 prosenttia on kiinnostunut enimmäkseen tai yksinomaan miehistä. Miesten keskuudessa tätä useampi, 89 prosenttia, kertoo kiinnostuksensa kohdistuvan enimmäkseen tai yksinomaan naisiin.

10 Seksuaalista suuntautumista koskeva kysymys noudattelee brittiläisen The National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyles (Natsal, 2023) –tutkimuksen kolmannen tiedonkeruuaallon Sexual Attraction –kysymystä, jossa vastaaja voi kertoa kokeneensa vetoa vain miehiä (tai naisia), enimmäkseen miehiä (tai naisia) tai suunnilleen yhtä usein miehiä ja naisia kohtaan tai ettei koskaan ole tuntenut seksuaalista vetoa ketään kohtaan (aseksuaalisuus). Yksinkertaistimme vastausvaihtoehtoja tätä kyselyä varten hieman sekä lisäsimme vaihtoehdon, että henkilön sukupuolella ei ole väliä tai että seksuaalinen kiinnostus kohdistuu moniin sukupuoliin (ns. panseksuaalisuus, osittain päällekkäinen biseksuaalisuuden kanssa).

Kuvio 33. Keitä kohtaan on tuntenut seksuaalista vetoa? Naiset iän mukaan.

Kuvio 34. Keitä kohtaan on tuntenut seksuaalista vetoa? Miehet iän mukaan.

Erot osuuksissa ovat suuria jo 35–49-vuotiaiden ikäryhmään verrattuna, jossa yli yhdeksän kymmenestä on tuntenut seksuaalista vetoa yksinomaan tai enimmäkseen miehiä kohtaan. Vanhemmissa ikäryhmissä osuus on vielä tätäkin suurempi. Yli 50-vuotiaiden ikäryhmissä vetoa muihin kuin toiseen sukupuoleen tunteneiden osuudet perustuvat pienimmillään yksittäisiin vastaajiin, joten tarkkoja osuuksia väestössä ei niiden perusteella voi päätellä.

Kuten edellä kuvattiin, etenkin nuoremmissa ikäryhmissä näkyvästä seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta huolimatta valtaosa parisuhteessa olevista on heterosuhteessa (ks. tarkemmin [Luku 2](#)). Aiemmista tutkimuksista tiedämmekin, että vaikka seksuaalisen vetovoiman tunteminen on osittain päällekkäistä seksuaalikäyttäytymisen ja toisaalta seksuaali-identiteetin kanssa, väestötasolla kuitenkin selvästi harvempi identifioituu esimerkiksi homo- tai biseksuaaliksi kuin mitä seksuaalisen vetovoiman kokemuksista omaa sukupuolta kohtaan raportoidaan (England ym., 2016; Mittleman, 2023; Monto & Neuweiler, 2024). He, jotka vastaavat kokevansa vetoa enimmäkseen toisen sukupuolen edustajiin, jättävät eniten tilaa tulkinnalle ja kysymyksille: kuinka monella kiinnostus on kohdistunut yksittäiseen henkilöön jossain vaiheessa elämää, tai näkeekö vastaaja esimerkiksi periaatteessa mahdolliseksi viehättyä myös oman sukupuolen edustajista, muttei silti toimisi sen mukaisesti, kuten seurustelisi tai harrastaisi seksiä samaa sukupuolta olevan kanssa?

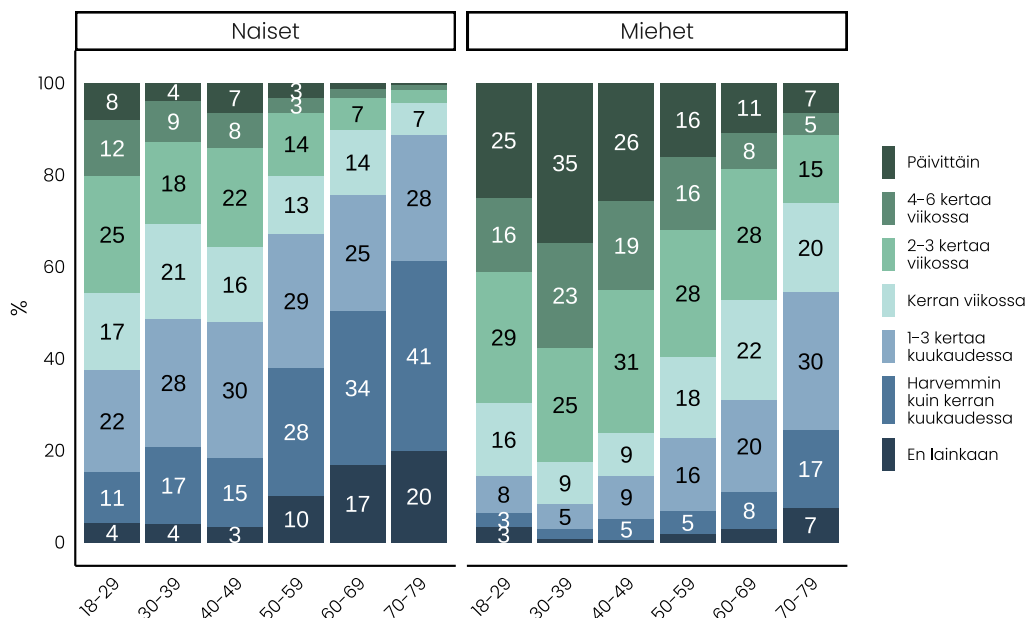
4.2 Kuinka usein seksuaalista halua koetaan?

Suomalaisten seksielämää tarkastellaksemme kysyimme seuraavaksi seksuaalisen halun kokemisesta¹¹. Seksuaalisen halun kokeminen vaihtelee huomattavasti eri ikäryhmissä sekä naisten ja miesten välillä. Yleiskuva on, että ikäluokasta riippumatta naiset kokevat seksuaalista halua harvemmin kuin miehet: naisista 40 prosenttia kokee halua vähintään kerran viikossa, kun miehillä vastaava osuus on 78 prosenttia. Pääosin mitä vanhemmasta ikäluokasta on kyse, sitä harvemmin sekä naiset että miehet kokevat seksuaalista halua. (Kuvio 35.)

Naiset kokevat useimmin seksuaalista halua nuorimmassa ikäluokassa, 18–29-vuotiaana. Keskimäärin nuoret naiset tuntevat seksuaalista halua 8,6 kertaa kuukaudesta. Noin joka kymmenes kokee seksuaalista halua päivittäin tai lähes päivittäin, ja tyypillisintä on tuntea halua pari kertaa viikossa. Enemmistö nuorista naisista tuntee seksuaalista halua kuitenkin tätä harvemmin, neljä prosenttia ei lainkaan.

11 Seksuaalisen halun kokemista tällä hetkellä mittasimme yhdellä kysymyksellä, jossa seksuaalinen halu oli määritelty usein käytetyn Sexual Desire Inventoryn mukaan kiinnostukseksi tai toiveeksi seksuaaliseen toimintaan (Spector ym., 1996).

Kuvio 35. Kuinka usein kokee seksuaalista halua tällä hetkellä. Naiset ja miehet ikäryhmittäin.

N = 4927

Vähintään kerran viikossa seksuaalista halua kokevien naisten osuus laskee ikäryhmä ikäryhmältä. Niiden osuus, jotka eivät tunne lainkaan seksuaalista halua, alkaa kasvaa vaihdevuosi-ikässä eli 50–59-vuotiailla. Seitsenkymmppisistä naisista 20 prosenttia kertoo, ettei tunne lainkaan seksuaalista halua. Keskimäärin tämän ikäryhmän naiset kokevat seksuaalista halua 1,7 kertaa kuussa.

Miehet kokevat seksuaalista halua huomattavasti naisia useammin kaikissa ikäluokissa, mutta suunta on sama: mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse, sitä vähemmän seksuaalista halua koetaan. Eniten seksuaalista halua miehet kokevat kolmekymmppisinä, keskimäärin 18 kertaa kuussa, ja vähiten seitsenkymmppisinä, keskimäärin 6,2 kertaa kuussa. Jos verrataan useimmin halua kokevaa naisryhmää eli 18–29-vuotiaita saman ikäluokan miehiin, miehet tuntevat päivittäistä halua yli kolme kertaa niin usein kuin naiset. Itse asiassa miehistä kaikkein vähiten seksuaalista halua tuntevassa ikäryhmässä eli 70–79-vuotiaissa lähes yhtä suuri osa tuntee halua päivittäin kuin naisten kaikkein useimmin halua tuntevien ikäryhmässä, kaksikymmppisissä naisissa.

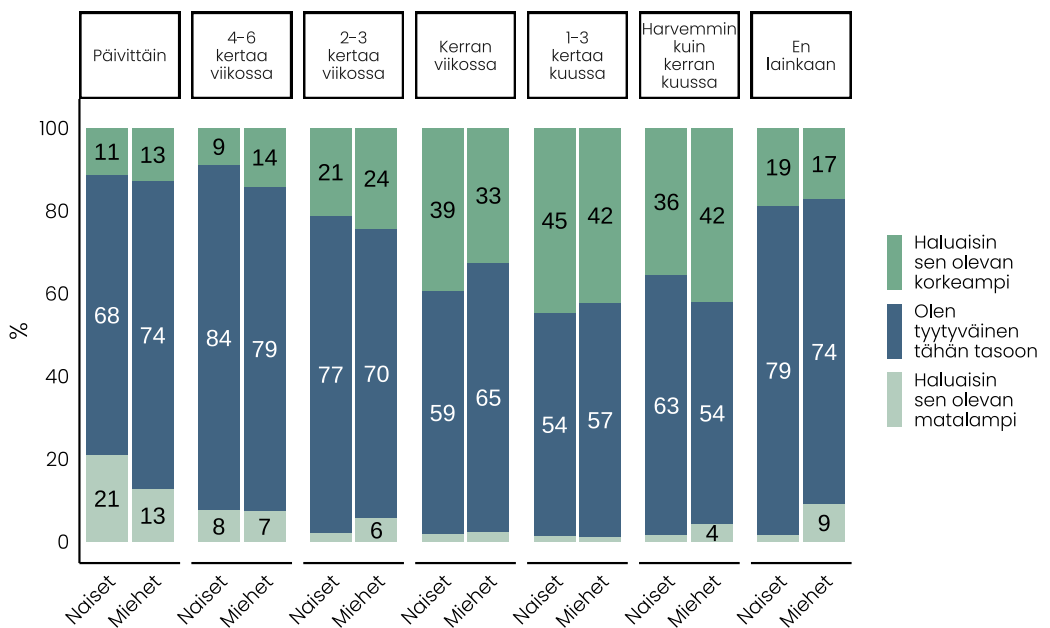
Siinä missä kolmekymmppiset naiset tuntevat seksuaalista halua keskimäärin harvemmin kuin kaksi- tai nelikymmppiset, miesten keskuudessa kolmekymmppiset kokevat halua siis keskimäärin eniten. Tässä ikäryhmässä on siten suurimmat sukupuolten väliset erot halun kokemisessa. Kolmekymmppisistä miehistä esimerkiksi yli kolmannes

kertoo seksuaalisen halun tuntemisen olevan päivittäistä, mutta naisista näin ilmoittaa vain neljä sadasta. Sukupuolten väliset erot ovat suuria myös muissa ikäryhmissä, ja esimerkiksi seitsenkymppisistä miehistä lähes joka toinen kokee halua vähintään kerran viikossa, kun vastaava osuus naisista on 11 prosenttia.

4.3 Tyytyväisyys seksuaalisen halukkuuden tasoon

Riippumatta siitä, kuinka usein seksuaalista halua koetaan, enemmistö sekä naisista että miehistä on tyytyväisiä seksuaalisen halukkuuteensa tasoon (Kuvio 36). Pääosin omaan seksuaalisen halukkuuden tasoon ollaan sitä tyytyväisempiä, mitä useammin seksiä halutaan. Poikkeuksen tästä tekevät kaksi ryhmää: toisaalta ne, jotka eivät halua seksiä lainkaan, ja toisaalta toinen ääripää eli päivittäin seksiä haluavat. Ne, jotka eivät ole tyytyväisiä seksuaalisen halukkuutensa tasoon, toivoisivat lähes järjestään seksuaalisen halukkuutensa olevan korkeammalla tasolla, ja paljon harvemmin, että se olisi matalammalla tasolla. Kaikkein tyytyväisimpiä oman halukkuuden tasoon ollaan 4–6 kertaa viikossa seksuaalista halua tuntevien ryhmässä.

Kuvio 36. Tyytyväisyys seksuaalisen halukkuuden tasoon naisilla ja miehillä sen mukaan, kuinka usein he tuntevat seksuaalista halua.

N = 4801

Reilu kolme neljästä, jotka eivät koe lainkaan seksuaalista halua, on tyytyväisiä tilanteeseen, naisista hieman useampi kuin miehistä. Toisaalta lähes viidennes sekä naisista että miehistä, jotka eivät koe lainkaan seksuaalista halua, kertoo toivovansa, että heidän halukkuutensa olisi korkeammalla tasolla.

Päivittäin seksuaalista halua tuntevista naisista kaksi kolmesta on tyytyväisiä seksuaalisen halukkuutensa tasoon, ja samoin kertoo kolme neljästä miehestä. Mutta toisin kuin kaikissa muissa ryhmissä, päivittäin seksuaalista halua tuntevien naisten joukossa on enemmän niitä, jotka toivoisivat halukkuutensa tason olevan matalampi kuin niitä, jotka toivoisivat sen olevan korkeampi. Päivittäin seksuaalista halua tuntevien miesten keskuudessa on yhtä yleistä toivoa halun tason olevan matalampi kuin toivoa sen olevan korkeampi.

Tyytymättömyyttä ollaan ryhmässä, jossa seksuaalista halua tunnetaan 1–3 kertaa kuukaudessa. Tässäkin ryhmässä on silti enemmän niitä, jotka ovat halukkuutensa tasoon tyytyväisiä kuin tyytymättömiä.

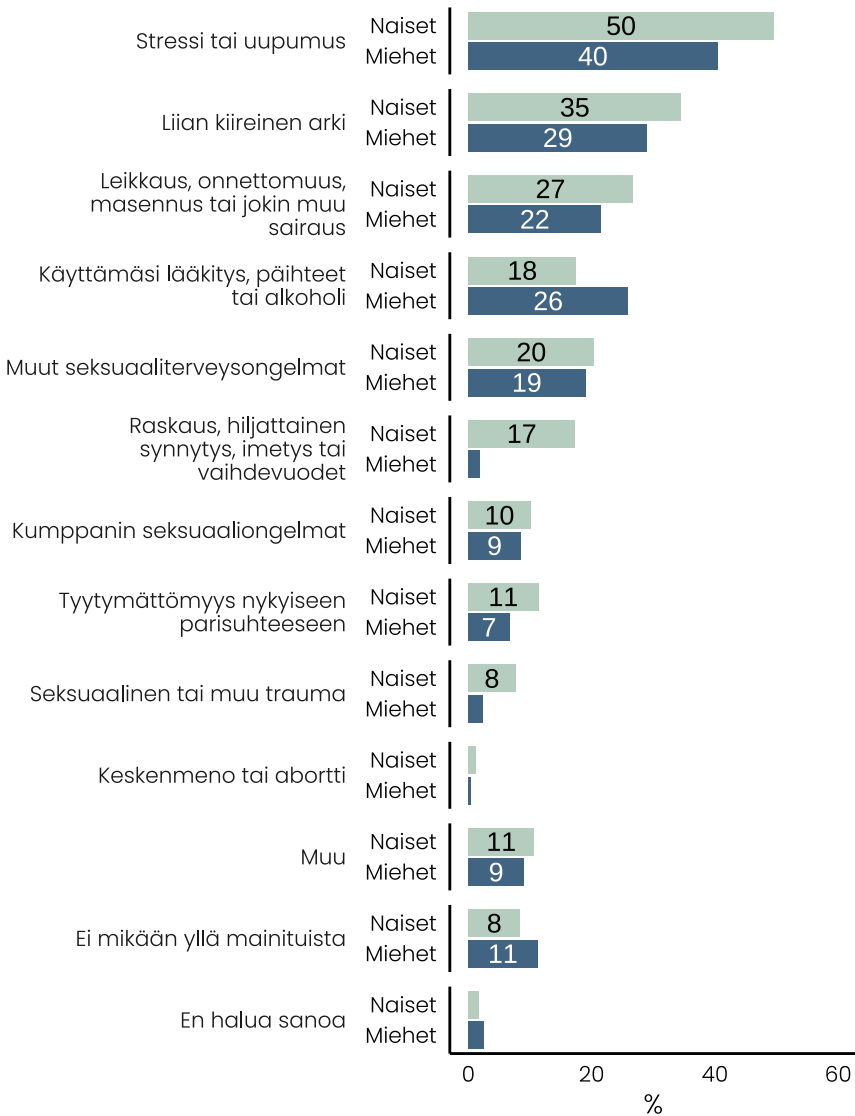
Seksuaalinen halukkuus voi olla toivottua matalammalla tasolla useiden arkeen ja elämänkulkuun liittyvien asioiden vuoksi. Esimerkiksi kuukautiskierto, lastensaanti sekä vaihdevuodet voivat aiheuttaa seksuaaliseen haluun hormonaalista vaihtelua. Sairastaminen, kiireinen arki tai päihteiden käyttö niin ikään vaativat veronsa. Kysymme ihmisiltä, minkälaisen syiden he itse kokevat vaikuttavan toivottua matalampaan seksuaaliseen halukkuuteensa¹². Keski-ikään saakka yleisimmät syyt seksuaaliselle haluttomuudelle ovat stressi tai uupumus, liian kiireinen arki sekä terveydelliset syyt kuten leikkaus, onnettomuus, masennus tai jokin muu sairaus. 60–79-vuotiailla taas korostuvat muut seksuaaliterveysongelmat, naisilla lisäksi kumppanin seksuaali-ongelmat.

Kun ikäryhmiä tarkastellaan yhdessä sukupuolittain, sekä naisilla että miehillä yleisin syy seksuaaliselle haluttomuudelle on stressi tai uupumus. Puolet niistä naisista, jotka toivoisivat tuntevansa seksuaalista halua nykyistä useammin, kertoo tämän syyksi, miehistä 40 prosenttia. Liian kiireinen arki oli seuraavaksi yleisin syy, ja kolmanneksi eniten mainintoja saivat leikkaus, onnettomuus, masennus tai muu sairaus. (Kuvio 37.) Muu syy -vastausvaihtoehdossa osa vastaajista tarkensi, että erityisesti kuormittava ja uuvuttava lapsiperhearkki ja siitä johtuva vähäinen kahdenkeskinen aika kumppanin kanssa on aiheuttanut heille seksuaalisen halukkuuden vähenemistä.

Lähes kaikkien listattujen haluttomuuteen vaikuttavien syiden kohdalla suurempi osuus naisista kuin miehistä kertoi kyseisen syyn vaikuttavan haluttomuuden taustalla. Miehillä on kuitenkin naisia tyypillisempää, että haluttomuuden syynä on lääkitys, alkoholi tai muut päihteet.

12 Seksuaaliseen halukkuuteen vaikuttavien tekijöiden lista perustuu Decreased Sexual Desire Screener -mittariin, joka on kehitetty diagnostiseksi apuvälineeksi arvioitaessa, kärsiikö henkilö seksuaalisesta haluttomuudesta (ICD-10 koodi F52.0; Clayton ym., 2013). Lisäsimme listaan tekijöitä, joita oli löydetty tutkimuksessa, jossa naiset saivat listata syitä seksuaaliselle haluttomuudelleen (Harper ym., 2023) sekä lomakkeen kommenttikierroksen perusteella.

Kuvio 37. Syyt sille, että seksuaalinen halukkuus on matalampaa kuin mitä toivoisi. 18–79-vuotiaat naiset ja miehet.

N = 1446

Vastaajat pystyivät myös mainitsemaan muita syitä toivottua matalampaan halukkuuteensa. ”Muu, mikä” -kohtaan tuli yhteensä 157 vastausta, joista 31 sisältyi jo valmiina annettuihin vaihtoehtoihin, eikä niitä raportoida tarkemmin. Annetuissa vastauksissa erottui melko selkeästi se, että osa haluttomuuden syistä liittyi itseen ja omaan tilanteeseen, kun taas osa syistä paikantui kumppaniin ja parisuhteeseen. Itseen liittyvistä syistä eniten mainintoja (48) sai se, että vastaaja koki olevansa liian vanha. Ikäänsä

vedonneiden vastaajien ikäjakauma oli 54–79 vuotta, ja heistä enemmistö, noin neljä viidestä, oli miehiä. 11 vastaajaa puolestaan epäili matalan seksuaalisen halukkuutensa johtuvan hormonaalisista tekijöistä, kuten hormonitason laskusta, hormonaalisesta ehkäisystä tai kuukautiskierrosta. Lisäksi 14 vastaajaa kertoi painivansa itsetuntoon tai kehonkuvaan liittyvien haasteiden kanssa, mikä heikentää heidän seksuaalista halukkuuttaan. Tähän lukemaan on sisällytetty myös vastaukset, joissa mainitaan pelkästään ”ylipaino” tai ”lihavuus”. Osa näin vastanneista on siis saattanut viitata myös fyysisiin rajoitteisiin, ei niinkään minäkuvansa haasteisiin.

”Oma ylipaino hävettää” Nainen 45 v

”Tyytymättömyys omaan ulkonäköön” Nainen 59 v

”Tyytymättömyys omaan kehoon” Mies 37 v

”Huono itsetunto ja häpeä” Nainen 55 v

26 vastauksessa toivottua vähäisempi seksuaalisen halun kokeminen kytkeytyi tavalla tai toisella omaan kumppaniin, parisuhteeseen tai kumppanin puutteeseen. Tämänkaltaisia vastauksia tuli erityisesti naisilta: esimerkiksi tyytymättömyys pariskunnan väliseen seksiin, kumppanin sairaus, kumppanin haluttomuus tai kumppanin alkoholinkäyttö aiheuttavat kokemuksen, että vastaajan seksuaalinen halukkuus on matalampaa kuin hän toivoisi sen olevan.

”Ei ole löytynyt mielenkiintoista kumppania” Nainen 29 v

”Liian rutinoitunutta ja tuttua” Nainen 32 v

”Seksi on liian yhdyntäkeskeistä” Nainen 57 v

”Henkisen yhteyden puute kumppanin kanssa” Nainen 63 v

”Seksuaalisuuteen liittyvien triggereiden puute, kuten kosketus, läheisyys ja halun kohteena oleminen” Nainen 35 v

”Kumppanin terveysongelmat ja stressi” Mies 54 v

”Miehen uskottomuus ja siitä seurannut avioero prosessi joka on meneillään. arvottomuuden tunne” Nainen 52 v

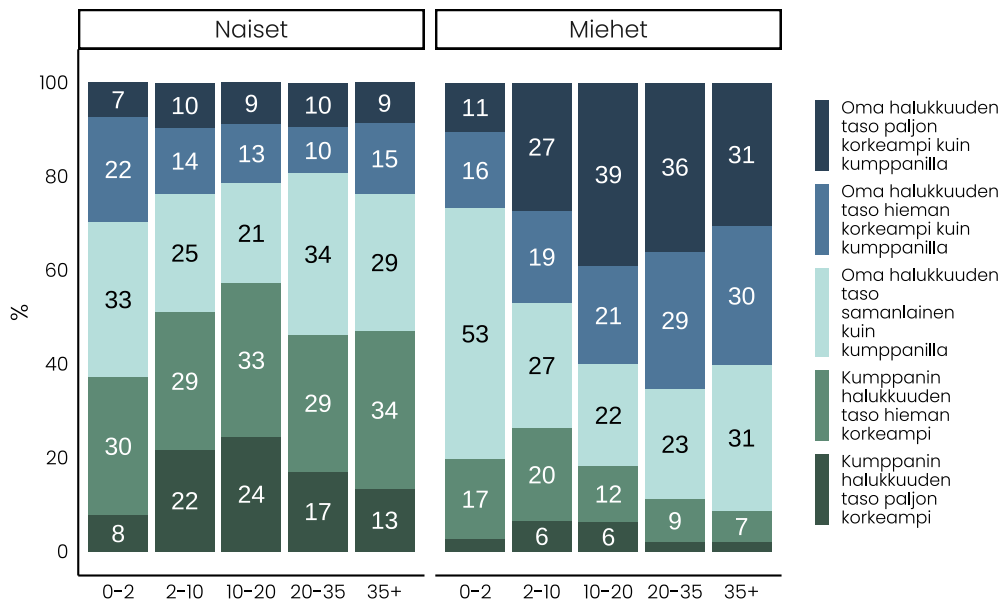
4.4 Halukkuuden taso kumppaneiden välillä

Kysyimme myös, kohtaako seksuaalisen halukkuuden taso parisuhteissa, vai onko halu jommallakummalla matalampaa tai korkeampaa. Kuten edellä kuvattujen miesten ja naisten seksuaalisen halun erojen perusteella saattaa olettaa, parisuhteessa olevista naisista lähes puolet arvioi kumppanin halun tason olevan hieman tai paljon korkeampi kuin heidän omansa. Toisaalta halujen epäsuhta toisinkaan päin ei ole poikkeuksellista, sillä useampi kuin joka viides nainen kokee oman halukkuutensa olevan hieman tai paljon korkeampaa kuin kumppanilla. Miehistä yli puolet kertoo olevansa sellaisessa suhteessa, jossa heidän halunsa on hieman tai paljon korkeampaa kuin kumppanilla, mutta noin 15 prosenttia kokee kumppanin halun olevan korkeampaa kuin heidän omansa.

Kuten Kuvioista 38 näkee, halujen eroavaisuuksissa – tai ainakin käsityksissä niistä – on jonkin verran eroja sen mukaan, kuinka kauan parisuhde on kestänyt. Sekä miehet että naiset raportoivat seksuaalisen halun olevan samankaltaisinta kumppaneiden välillä tuoreimmista suhteista. Toisaalta erityisesti juuri lyhyissä suhteissa arviot halujen ”samanparisuudesta” eroavat naisten ja miesten kesken selkeimmin. Korkeintaan kaksi vuotta kestäneissä suhteista miehistä yli puolet kertoo, että heidän halukkuutensa taso on samanlainen kuin heidän kumppanillaan. Vastaavan pituisissa suhteista naisista näin kertoo kuitenkin vain kolmannes, ja lähes yhtä moni kokee kumppanin halun olevan hieman heidän omaa haluaan korkeampaa. Toisin sanoen näyttäisi siis siltä, että tuoreemmissa suhteissa miehet arvioivat kumppanin seksuaalista halukkuutta korkeammaksi kuin naiset itse sen kokevat. Toisaalta pidempään kestäneissä suhteissa tilanne näyttää olevan toisin päin: Merkittävästi useampi mies kokee seksuaalisen halukkuutensa tason paljon korkeammaksi kuin kumppanillaan verrattuna siihen, mitä naiset raportoivat kumppaneistaan. 20–35 vuotta kestäneissä suhteissa tämä ero on kaksinkertainen, ja yli 35 vuotta kestäneissä suhteissa 2,5-kertainen. Lisäksi, vaikka varsin harva (noin joka kymmenes) nainen koki tuntevansa seksuaalista halua selvästi kumppaniaan enemmän, miehet raportoivat kumppaninsa selvästi korkeampaa halukkuutta paljon vähemmän.

Sekä miesten että naisten kokemukset parisuhteen osapuolten seksuaalisen halun eriparisuudesta ovat suurimmillaan 10–20 vuotta kestäneissä suhteissa. Vain noin viidennes tämän pituisissa suhteista naisista ja miehistä kertoo, että heidän ja heidän kumppaninsa halujen tasot ovat samanlaiset. Toisaalta jos tarkastellaan niitä, jotka arvioivat oman ja kumppanin seksuaalisen halukkuuden tason olevan yhteneväinen tai vain hieman eriävä (eli ”Minun halukkuuteni taso on hieman korkeampi kuin kumppanillani”, ”Minun halukkuuteni taso on samanlainen kuin kumppanillani” tai ”Kumppanini halukkuuden taso on hieman korkeampi kuin minulla”), suhteen pituudesta riippumatta suurin osa sekä naisista että miehistä kuuluu tähän ryhmään. 10–20 vuotta kestäneissä suhteista olevistakin yli puolet miehistä ja vielä useampi nainen kokee, että kumppanien halut ovat melko lähellä toisiaan.

Kuvio 38. Erot kumppaneiden seksuaalisessa halukkuudessa parisuhteessa olevilla naisilla ja miehillä suhteen keston mukaan.

N = 3465

Koska halukkuuksien tasoissa on kumppanien välillä eroja, ja toisaalta halun tunteminen saattaa osua eri hetkiin, lähes kaikissa parisuhteissa tulee tilanteita, joissa toinen haluaa seksiä mutta toinen ei. Listasimme kyselyssä viisi eri tapaa, joilla tällaisissa tilanteissa voi toimia: puhua tilanteesta ja yrittää löytää yhteisymmärrys, tehdä yhdessä jotain muuta, jättää asian sikseen, tyydyttää itse itsensä tai harrastaa seksiä yhdessä joka tapauksessa¹³. Kuhunkin saattoi vastata, että parisuhteessa ei koskaan toimita näin, toimitaan näin silloin tällöin, toimitaan näin aina tai lähes aina, tai ei halua sanoa. (Kuvio 39.)

Tilanteessa, jossa vain toinen haluaa seksiä, yleisimpiä toimintatapoja ovat, ettei tehdä mitään tai että tilanteesta puhutaan ja yritetään löytää yhteisymmärrys. Noin 80–90 prosenttia vastaajista kertoo, että heidän parisuhteessaan toimitaan näin ainakin silloin tällöin. Miehet kertovat, että heidän parisuhteissaan ensiksi mainittu toimintatapa on yleisin, naisten parisuhteissa puolestaan jälkimmäinen.

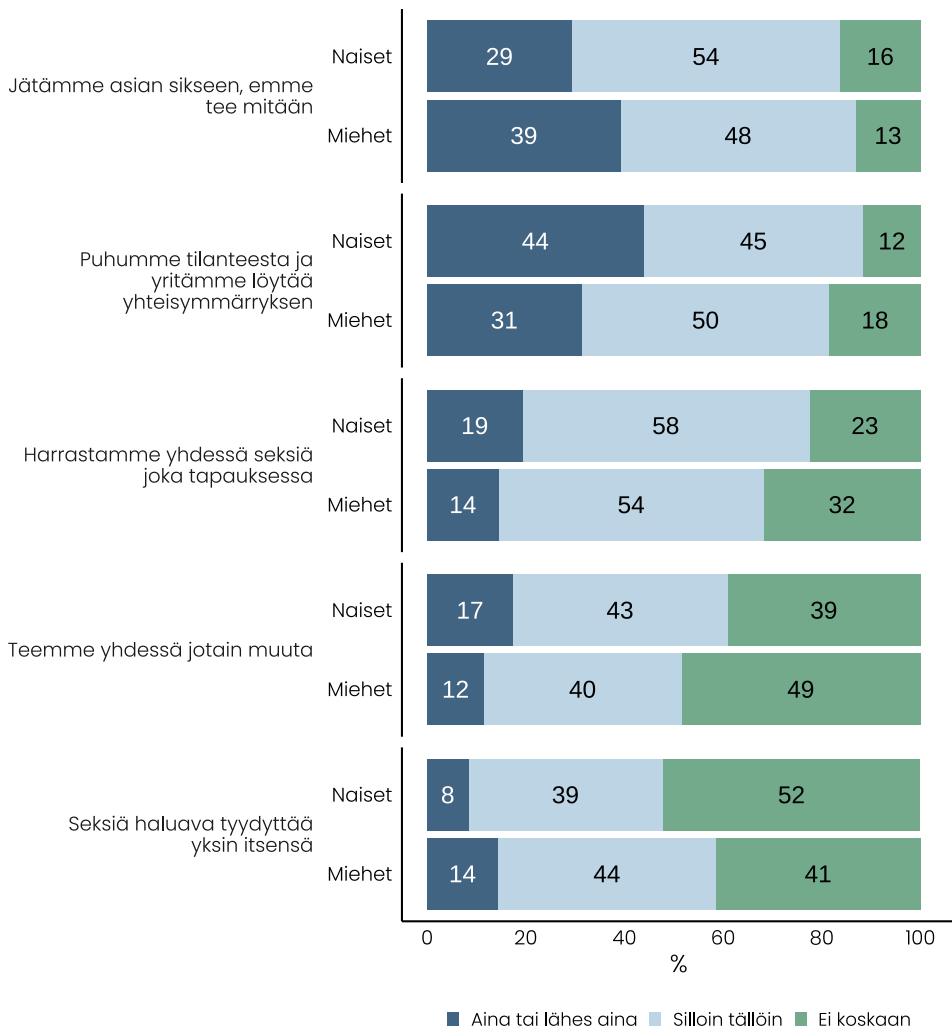
”Vaimo tulee syliin ja nukahtaa siihen aika usein. Raskas työ ja stressi vaivaa, eikä sen vuoksi aina vaan jaksa.” Mies 55 v

13 Listan väittämät perustuvat laadulliseen artikkeliin, jossa tutkittiin pariskuntien tapoja ratkaista seksuaalisen halukkuuden eriparisuutta (Vowels & Mark, 2020).

Varsin yleistä on myös, että seksiä harrastetaan yhdessä joka tapauksessa. Noin 70–80 prosenttia kertoo, että heidän parisuhteessaan toimitaan näin ainakin silloin tällöin. Noin puolet päätyy tekemään yhdessä jotain muuta, tai seksiä haluava tyydyttää yksin itsensä ainakin silloin tällöin.

”Olen ehdottanut että tyydytä itse itsesi. Ei käy hänelle. Useimmiten hänen takiaan harrastan seksiä vaikka ei mieli tekisikään.” Nainen 54 v

Kuvio 39. Toimintatavat, kun vain toinen haluaa seksiä. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.

N = 2879 – 3109

Tilanteesta puhuminen ja pyrkiminen yhteisymmärrykseen sekä se, että yhdessä tehdään jotain muuta, ovat erityisen yleisiä toimintatapoja tuoreimmissa, korkeintaan kaksi vuotta kestäneissä suhteissa, joissa myös parisuhdetyytyväisyys (Luku 6) ja tyytyväisyys seksielämään (Luku 5) ovat korkeimmillaan. Yli puolet korkeintaan kaksi vuotta kestäneissä suhteissa olevista kertoo, että heidän parisuhteessaan tilanteesta keskustellaan ja pyritään yhteisymmärrykseen aina tai lähes aina, kun yli 10 vuotta kestäneissä suhteissa olevista näin toimii aina tai lähes aina noin joka neljäs. Lähes kolmannes tuoreissa suhteissa olevista kertoo, että yhdessä tehdään jotain muuta, kun yli 10 vuotta kestäneissä suhteissa harvempi kuin joka kymmenes toimii näin.

Vastaajat saivat myös kuvailla omin sanoin, toimivatko he jotenkin muuten, kun parisuhteen osapuolista vain toinen haluaa seksiä. Tähän tuli yhteensä 466 vastausta, mutta niistä on suodatettu pois pelkät Kyllä-, Ei- ja En halua sanoa -vastaukset, minkä jälkeen vastauksia jäi jäljelle 293 kpl. Näistä kuitenkin 133 vastausta toisti jo edellisessä kysymyksessä lueteltuja toimintatapoja, ja kymmenessä vastauksessa todettiin, että toimintatavat vaihtelevat, eikä niitä käsitellä tässä sen tarkemmin. Niinpä varsinaisia muita toimintatapoja kuvailtiin 153 vastauksessa.

Vaikka edellisessä kysymyksessä oli pystynyt valitsemaan vaihtoehdon ”Harrastamme yhdessä seksiä joka tapauksessa”, 57 vastaajaa tarkensi avoimessa vastauksessaan, että vain toisen halutessa seksiä he harrastavat muunlaista seksiä kuin yhdyntää. Kyseiset vastaukset saattavat viestiä siitä, että yhdyntää pidetään oletusarvona seksille tai seksin harrastamisen tavoiteltavana päämääränä, josta ollaan kuitenkin valmiita joustamaan. Toisin sanoen, mikäli toinen osapuoli ei halua yhdyntää toisen sitä halutessa, hän voi olla valmis tyydyttämään kumppaniaan esimerkiksi suulla, käsillä tai seksivälineillä.

”Tyydytän kumppanin esim. suuseksillä tai masturboin häntä.” Nainen 42 v

”Haluttomampi tyydyttää toisen jollain välineellä” Nainen 47 v

”Hyväilemme, ei yhdyntää” Mies 66 v

”Kaivamme lelut esiin kyllä siitä aina kiihottuu ja haluaa” Mies 52 v

”Yleensä lähden mukaan, sillä kumppanini on kunnioittava ja saa minut aidosti nauttimaan seksistä. Mikäli vain minun tekee mieli, tyydyttää puolisoni minut ilman yhdyntää. Molemmiin puoleinen kunnioitus ja arvostus - ja luottamus merkitsee paljon.” Nainen 41 v

Lisäksi 26 vastaajaa kertoi, että halun ollessa yksipuolista pyritään herättelemään toisen halua. Monet kuitenkin tarkensivat, että seksi keskeytetään, mikäli halua ei synnykään. Kyseinen toimintatapa voi olla toimiva etenkin silloin, jos tiedetään toisen osapuolen

halun heräämisen olevan responsiivista, eli seksuaalisen halun syttyminen vaatii halun herättelyä esimerkiksi kosketuksin, sanoin tai jollain visuaalisella keinolla.

”Toinen alkaa hyväillä ja helliä, houkutella halua...se herää sitten. Jos ei vielä kään niin siirretään seur päivään...” Nainen 60 v

”Joskus toinen vain lähtee mukaan ja halukkuus löytyy matkan varrella. Koskaan ei kuitenkaan ketään pakoteta eikä tuomita vaikka sanoisi ei.” Nainen 29 v

”Läheisyyttä, koskettelua lantioiden selän alueella ilman yhdyntäpyrkimyksiä, jolloin seksihalut saattavat herätä molemmilla” Mies 72 v

”Yleensä toistakin alkaa haluttaa kun toinen alkaa vihjailla tai kosketella” Nainen 32 v

”Toisinaan toinen tarvitsee vain hieman aikaa ja lämmittelyä, minkä jälkeen molemmat haluavatkin.” Mies 24 v

18 vastauksessa kerrottiin tarkemmin keskusteluista, joita parisuhteessa käydään vain toisen halutessa seksiä ja joissa seksi päätetään siirtää toiseen ajankohtaan. Osa vastaajista sopii kumppaninsa kanssa tarkan ajankohdan seksille, kun taas toisilla ajanmääre on epämääräisempi:

”Siirrämme aktin seuraavaan kertaan” Nainen 61 v

”Sovitaan, ettei harrasteta seksiä nyt vaan myöhemmin” Mies 71 v

”Jos on esim. väsymyksen tai kiireiden vuoksi, saatetaan sopia että esim. huomenna otetaan riittävästi aikaa yhteiselle olemiselle” Nainen 27 v

”Sovimme jonkin päivän seksille.” Mies 37 v

”Jos hetki ei ole sopiva, kerron kumppanille rehellisesti, miksi hetki ei ole minulle sopiva. Sovimme myös, mikä on seuraava sopiva hetki. Esim. ’Olen tänään liian stressaantunut töistä, mutta otetaanko meille yhteistä aikaa lauantaille?’” Nainen 31 v

12 vastauksessa tuotiin esiin, että vain toisen halutessa seksiä hän harrastaa sitä joko luvan kanssa tai kumppaniltaan salaa jonkun muun kuin oman kumppanin kanssa.

”Partneri saattaa viestitellä muiden kanssa ja masturboida, tai järjestää seksitreffit itselleen” Mies 48 v

”Seksiä voi harrastaa muiden kumppanien kanssa, avoin polyamorinen suhde eli on muitakin kumppaneita.” Nainen 44 v

”Olen pettänyt miestäni, koska hän ei yksinkertaisesti halua seksiä, mutta ei myöskään halua erota.” Nainen 43 v

”Käyn muualla naimassa” Mies 44 v

Vastaajista kahdeksan kertoi, että seksiä haluava osapuoli ilmaisee pettymyksensä, jos toinen ei haluakaan harrastaa seksiä. Asia voi johtaa riitelyyn, pahimmillaan jopa (seksuaaliseen) väkivaltaan.

”Mykkäkoulu” Mies 57 v

”Jos kumppani ei saa halutessaan seksiä, hän alkaa mököttää. Sitten on minun tehtäväni selvittää tilanne puhumalla.” Nainen 29 v

”Jos minä haluan seksiä, yleensä vaimolle käy. Jos ei käy, annan olla. Jos minä en halua seksiä, hän suuttuu.” Mies 56 v

”Riitelemme ja päädyimme keskustelemaan parisuhteen ydinongelmista”
Mies 44 v

”Yleensä mieheni huutaa, solvaa ja haukkuu & uhkailee avioerolla, rahojen menetyksellä, väkivallalla ym. kunnes annan seksiä. Tilanne ei ratkea mitenkään muutoin.” Nainen 50 v

Vastauksissa tuotiin esiin myös kahdenlaisia tapauksia, joissa sellaista tilannetta ei ole päässyt syntymään, että vain toinen olisi halunnut seksiä. Ensinnäkin neljä vastaajaa kertoi, että heidän parisuhteessaan seksi ei ole oleellinen asia eikä kumppanien välillä ole seksiä. Toisekseen 15 vastaaja totesi, että parisuhteessa molempien halut kohtaavat aina tai lähes aina, minkä vuoksi he eivät kokeneet kysymyksen koskevan heitä.

”Sellaisia tilanteita ei ole koskaan ollut että vain toinen olisi halunnut”
Nainen 38 v

”Useimmiten molemmat haluaa, jos vain on tilaisuus, ellei ole jotain erikoista.”
Mies 44 v

”Haluamme molemmat seksiä samaan aikaan, simple....” Mies 61 v

4.5 Luvun loppuksi

Vaikka valtaosa kyselyn parisuhteessa olevista vastaajista oli heterosuhteessa, etenkin nuoret raportoivat hyvin paljon seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta. Viimeaikaisissa kansainvälisissä tutkimuksissa sekä FINSEX-kyselytutkimuksessa on havaittu samansuuntaista kehitystä: nuorempiin sukupolviin kuuluvilla naisilla on sekä enemmän vetovoiman kokemista samaa sukupuolta kohtaan, samaa sukupuolta olevia seksikumppaneita että biseksuaaliksi identifioitumista. Vastaavanlaista selkeää muutosta ei tutkimuksissa kuitenkaan ole havaittu miehillä. (England ym., 2016; Kontula, 2016b; Monto & Neuweiler, 2024.) Tässä perhebarometrikyselyssä myös nuoret miehet raportoivat aiempia sukupolvia enemmän seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta vaikkakin vähemmän kuin naiset.

Kansainvälisissä tutkimuksissa on hahmoteltu tekijöitä nuorten sukupolvien seksuaalisen suuntautumisen moninaistumisen taustalla. Vaikuttaa siltä, että moninaisuus liittyy nuorilla osittain siihen, että asenteet erilaisia seksuaali- ja sukupuoli-identiteettejä kohtaan ovat vapautuneet – niitä on ”tarjolla” aiempaa enemmän ja niistä on tullut hyväksytympiä (ks. esim. Twenge ym., 2015). Toisaalta kyse on myös ”seksuaalisesta joustavuudesta”: nuorilla seksuaali-identiteetti on vasta muovautumassa, ja osalla ihmisistä seksuaalinen suuntautuminen voi muuntua elämän varrella (Diamond, 2016; Mittleman, 2023). Vanhemmat ikäryhmät, jotka elävät myös tässä yhteiskunnassa, jossa seksuaali- ja sukupuoli-identiteettien kirjo on laajentunut, eivät kuitenkaan raportoineet seksuaalisen suuntautumisen moninaisuutta samassa määrin kuin nuoret. Emme voi tietää, näkyykö nuorempien ikäluokkien raportoima seksuaalisen suuntautumisen moninaistuminen yhtä lailla heidän myöhemmässä elämässään, tai tuleeko kehitys jatkumaan edelleen tulevilla sukupolvilla.

Miehet raportoivat tässä kyselyssä kokevansa seksuaalista halua huomattavasti naisia useammin. Tämä ei ole uusi tulos, vaan aiemmassakin tutkimuksessa on osoitettu miesten kokevan naisia enemmän seksuaalista halua: miehet ajattelevat seksiä ja fantasioivat seksistä, kokevat seksuaalisen halun tunnetta ja itsetyydyttävät useammin kuin naiset. Toisaalta yksilöllinen vaihtelu on suurta, eikä ole epätavallista, että joidenkin naisten seksuaalinen halukkuus on korkeampaa kuin miehillä keskimäärin. (Frankenbach ym., 2022.) Evoluutioteoreettisesta viitekehyksestä tulkittuna miesten ja naisten seksuaalisen halun erot eivät ole yllätys. Yksinkertaistettuna: naiselle seksin harrastaminen on aina suurempi riski kuin miehelle, sillä se voi johtaa raskauteen ja lapsen syntymään, joissa naiselta vaadittava panostus on huomattavasti miehiä suurempi (ks. esim. Buss, 2016). Voidaankin ajatella, että osa naisten ja miesten seksuaalisen halukkuuden eroista johtuu tästä perustavanlaatuisesta erosta sukupuolten biologiassa.

Ero naisten ja miesten keskimääräisessä seksuaalisessa halussa on niin johdonmukainen ja yleinen havainto tutkimuksessa, että se ei voi paikantua vain yksittäisten naisten ongelmiin seksuaalisuutensa kanssa. Tutkimuskirjallisuudessa ja lääketieteessä ja jossain määrin myös seksuaaliterapiaan liittyvässä diskurssissa naisen halu –

täsmällisemmin, naisen liian vähäinen halu – käsitteellistetään kuitenkin yleensä ”viaksi”, joka pitää jollakin tavalla korjata (ks. esim. van Anders ym., 2022). Miesten halua sen sijaan harvoin pyritään ”korjaamaan” matalammaksi – paitsi ehkä silloin, kun puhutaan seksi- tai pornoriippuvuudesta. Kuitenkin tässä barometrikyselyssä omaan halukkuuden tasoon oltiin useammin tyytyväisiä kuin tyytymättömiä riippumatta siitä, kuinka usein vastaaja tunsi seksuaalista halua. Näin raportoivat etenkin ne, jotka eivät tunteneet seksuaalista halua lainkaan – heistä suuri osa oli vaihevuosi-ikä ohittaneita naisia. Enemmistö harvoinkin seksuaalista halua kokevista ei siis koe vähäistä haluaan ongelmana, eli ei kärsi jonkin puutteesta, haluttomuudesta. Tämä olisi syytä huomioida esimerkiksi pari- ja seksuaaliterapiassa sekä seksuaalista halua käsittelevissä oppaissa ja tutkimuksissa nykyistä paremmin.

Silloin kun oman seksuaalisen halukkuuden taso koettiin matalammaksi kuin sen toivoisi olevan, suuri osa vastaajista raportoi haluttomuuden taustalla olevan kiireiseen arkeen, uupumukseen, muihin sairauksiin tai elämäntilanteeseen liittyviä syitä. Noin kymmenen prosenttia vastaajista liitti haluttomuuteen nykyisen parisuhteen ongelmat, naiset hieman miehiä useammin. Vain vähän alle kymmenen prosenttia vastaajista ei tunnistanut haluttomuuden taustalla vaikuttavan mitään erityisiä tekijöitä. Tämän perusteella seksuaalisen haluttomuuden hoitamisessa olennaista olisikin huomioida elämäntilanne ja muut tekijät kokonaisvaltaisesti (ks. myös van Anders ym., 2022; Marieke ym., 2020).

Seksuaalisen halukkuuden eriparisuutta parisuhteiden sisällä on tutkittu paljon vähemmän kuin yksilöiden seksuaalista halua. Voidaan kuitenkin ajatella, että etenkin pidemmissä parisuhteissa on lähes väistämätöntä, että niissä kohdataan halujen eriparisuutta, koska yksilöiden lähtökohtaiset tasot voivat olla erilaisia, ja ne muuttuvat yli ajan sekä vaihtelevat myös päivästä ja tilanteesta toiseen (ks. Marieke ym., 2020). Tässäkin perhebarometrikyselyssä havaitsimme, että vähemmistö kaikenlaisissa suhteissa olevista koki omien ja kumppanin halujen täsmäävän täysin. Erityisen huomionarvoista on, että miesten ja naisten arviot kumppanien halukkuuden tason erilaisuudesta tai samanlaisuudesta erosivat varsin paljon. Vaikuttaisi siltä, että tuoreissa suhteissa miehet yliarvioivat kumppaninsa halukkuutta ja pidempään kestäneissä suhteissa naisten on vaikea tunnistaa kumppaninsa haluja. Kumppanien välisen seksuaalisen halukkuuden eriparisuutta tarkastelevassa katsausartikkelissaan Marieke ja kumppanit (2020) toteavatkin, että keskeisintä olisi tunnistaa eriparisuuden yleisyys ja normalisoida se (sen sijaan, että vähemmän haluavan osapuolen halu diagnosoitaisiin sairaudeksi), kehottaa kumppaneita avoimeen kommunikaatioon sekä auttaa pariskuntia löytämään toimivia käsikirjoituksia tilanteisiin, joissa vain toinen haluaa seksiä.

Tarkastelimmekin seksuaalisen halun lisäksi sitä, kuinka parisuhteessa toimitaan tilanteissa, joissa vain toinen haluaa seksiä. Ilahduttavasti naiset kertoivat, että yleisin toimintatapa oli, että tilanteesta keskustellaan ja pyritään löytämään yhteisymmärrys. Miehillä tämä oli toiseksi yleisin toimintatapa. Naisille seuraavaksi yleisin (mies-

ten raportoimana itse asiassa yleisin) toimintapa oli kuitenkin se, ettei asialle tehdä mitään. Tämä ei liene kaikista optimaalisin ratkaisu, ainakaan jos se on ainoa tapa, jolla seksuaalisen halun eriparisuutta parisuhteessa ratkotaan. Puhumattomuudella ei päästä kiinni niihin moniin mahdollisiin arkeen, kumppaneiden hyvinvointiin tai parisuhteeseen liittyviin tekijöihin, jotka vaikuttavat sen taustalla, että seksiä ei haluta. Varsin monet kertoivat myös, että ainakin silloin tällöin seksiä harrastetaan joka tapauksessa, vaikka toinen ei juuri silloin haluaisi. Tällaista käyttäytymistä kutsutaan seksiin myöntymiseksi (silloin kun siihen ei liity painostamista tai pakottamista), ja sen on havaittu muissakin viimeaikaisissa tutkimuksissa olevan parisuhteissa varsin yleistä (ks. Himanen & Gunst, 2024). Seksiin myöntymisen ei kuitenkaan ole ongelmaton käyttäytymistapa. Himanen ja Gunstin (2024) tutkimuksessa 40 prosenttia seksiin myöntyneistä naisista raportoi käyttäytymisellä olleen yksinomaan negatiivisia seurauksia myöntyjän hyvinvoinnille ja parisuhteelle (kuten mielialan, itsetunnon tai parisuhdetyytyväisyyden laskua), kolmasosa raportoi sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia ja viidesosa vain positiivisia vaikutuksia. Seksiin myöntymisen oli myös yleisempää nuorten naisten keskuudessa ja suhteissa, joissa kumppanilla koettiin olevan suurempi valta.

Tämän Perhebarometrin seksuaalista halua koskevien tulosten perusteella näyttää, että seksuaalisesta halusta puhumisen tapoja olisi syytä päivittää vastaamaan paremmin ihmisten omaa kokemusmaailmaa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi niin kutsutun matalan halun normalisointia sekä seksuaalisen haluttomuuden käsitteellistämistä ihmisen omasta kokemuksesta lähtien: vähäinen haluaminen tulisi nähdä haluttomuutena vain silloin, kun ihminen itse kokee vähäisen halun ongelmaksi – ei silloin, kun yhteiskunnan normit tai kumppani haluaisivat hänen haluavan enemmän.

5 Seksielämä parisuhteissa ja niiden ulkopuolella

Tässä luvussa tarkastelemme parisuhteessa olevien ja ilman parisuhdetta elävien seksielämää. Kuinka usein suomalaiset harrastavat seksiä? Miten seksin harrastaminen eroaa naisilla ja miehillä, eri ikäisillä ja erilaisissa parisuhdetilanteissa? Kuvaamme, kuinka yleisiä ovat avoimet suhteet, eli suhteet, joissa parisuhteen osapuolilla saa olla muita sivusuhteita tai seksikumppaneita. Kuinka tyytyväisiä tällaiseen järjestelyyn ollaan, ja miten avoimet suhteet käytännössä toimivat? Analysoimme myös sellaisia parisuhteen ulkopuolisia suhteita, joista ei olla yhdessä sovittu, eli uskottomuutta. Kuinka yleistä uskottomuus on, miksi ollaan uskottomia ja millaisia seurauksia sillä on?

Luvun viimeisessä osiossa käsittelemme vielä, kuinka monella seksi kuuluu nykyiseen parisuhteeseen, ja kuinka moni ilman parisuhdetta elävistä harrastaa seksiä. Miten tyytyväisiä parisuhteissa olevat ja ilman parisuhdetta elävät suomalaiset ovat seksielämäänsä tai sen puuttumiseen?

Tulostemme perusteella suomalaiset harrastavat seksiä keskimäärin hieman harvemmin kuin kerran viikossa. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse, sitä tyypillisempää on, ettei seksiä harrasteta lainkaan. Myös ilman parisuhdetta eläville on hyvin tyypillistä, ettei seksiä harrasteta lainkaan: heistä noin 75 prosenttia ei nykyisessä elämäntilanteessaan harrasta lainkaan seksiä. Parisuhteessa olevista sen sijaan valtaosa harrastaa seksiä, ja seksi kuuluu heidän parisuhteeseensa.

Parisuhteessa olevat ovat keskimäärin hyvin tyytyväisiä seksielämäänsä kumppaninsa kanssa. Naiset ovat tyypillisesti hieman miehiä tyytyväisempiä seksielämäänsä. Tyytyväisimpiä ollaan tuoreimmissa parisuhteissa. Ilman parisuhdetta elävät sen sijaan ovat seksielämäänsä (tai sen puuttumiseen) sitä tyytyväisempiä, mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse.

Vaikka parisuhteessa olevat ovat keskimäärin tyytyväisiä seksielämäänsä, kaikille ei ole helppoa kertoa kumppanilleen, jos johonkin ei olla tyytyväisiä. Keskimäärin yli puolet kokee, että seksiin liittyvistä tunteista, toiveista ja ajatuksista on helppo puhua kumppanille. Vanhimmissa ikäryhmissä, joissa parisuhde on tyypillisesti kestänyt kauan, alle puolet kokee seksistä puhumisen helpoksi.

5.1 Kuinka usein seksiä harrastetaan?

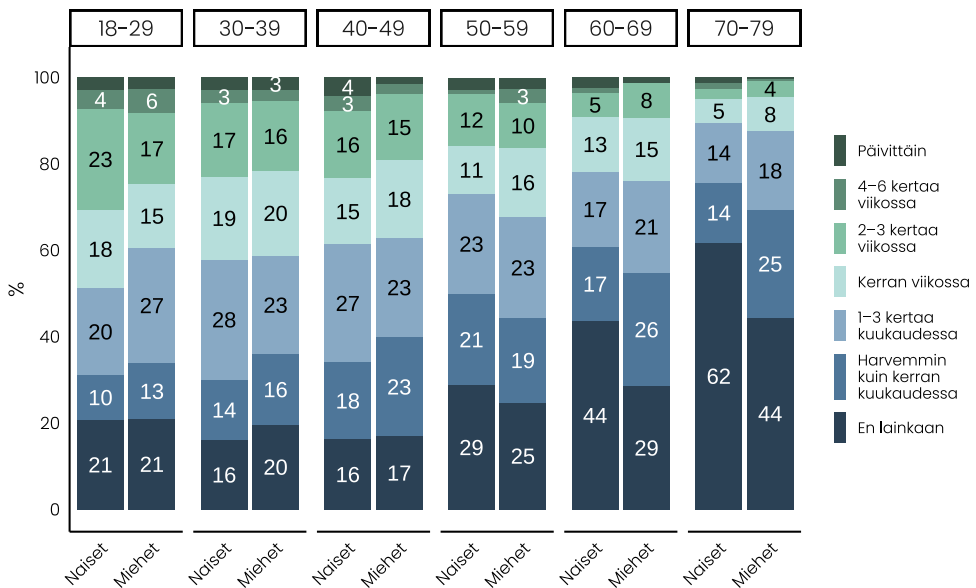
Tarkastelemme seuraavaksi, miten usein suomalaiset harrastavat seksiä jonkun toisen ihmisen kanssa.¹⁴ Parisuhteessa olevilta kysyttiin kumppanin kanssa harrastetun seksin useutta, sinkuilta jonkun kanssa harrastetun seksin useutta.

Naiset harrastavat keskimäärin seksiä hieman useammin kuin miehet. Mitä vanhemmasta ikäryhmästä on kyse, sitä harvemmin seksiä harrastetaan. (Kuvio 40.)

Jokaisessa ikäryhmässä on varsin suuri osa niitä, jotka eivät harrasta lainkaan seksiä. Nuorimmassa tarkastellussa ikäryhmässä noin viidennes sekä naisista että miehistä ei harrasta lainkaan seksiä. Kolme- ja nelikymppisillä osuus on hieman pienempi, ja viisikymppisistä alkaen seksiä harrastamattomien osuus kasvaa ikäryhmä ikäryhmältä. Seitsemäkymppisistä naisista jo enemmistö, 62 prosenttia, ei harrasta lainkaan seksiä. Seitsemänkymppisillä miehillä vastaava luku on 44 prosenttia.

”Mittarina seksi sopii kaltaiselleni huonosti. Läheisyys (ei seksi) on se, mikä ohjaa minun suhtautumista toisiin ihmisiin. Tunnen läheisyyttä miespuolisen ystäväni kanssa ja siitä pieni askel lähemmäs riittäisi hyvin.” Nainen 44 v

Kuvio 40. Seksin harrastamisen useus naisilla ja miehillä ikäryhmittäin. Parisuhteessa olevilla vain kumppanin kanssa harrastetun seksin useus, sinkuilla jonkun kanssa harrastetun seksin useus.

N = 4405

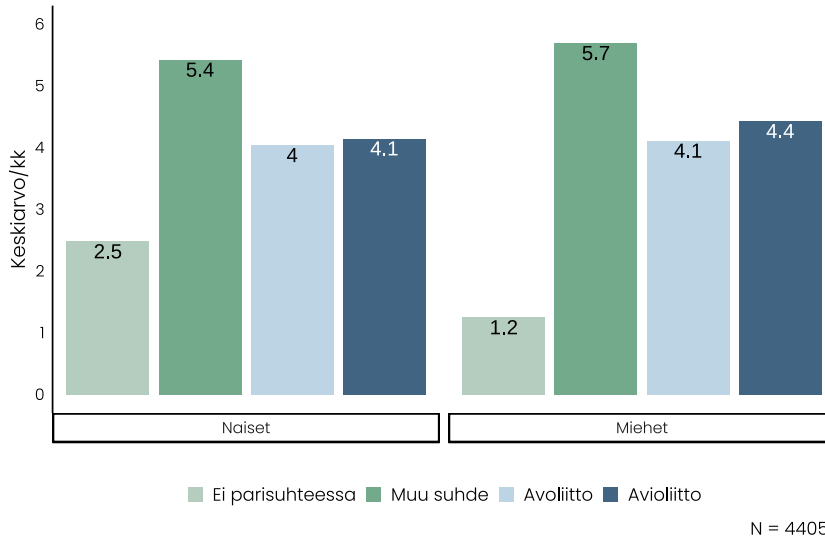
14 Seksin harrastaminen määriteltiin kyselyssä suuseksiksi, vaginaaliseksi yhdynnäksi, anaalicyhdynnäksi tai muuksi sukuelinten kontaktiksi, mikä mukaillee brittiläistä, kansallisesti edustavaa The National Survey of Sexual Attitudes and Lifestyle (Natsal, 2023) -kyselyn määritelmää seksistä. Seksin harrastamisella tässä tarkoitetaan siis vain jonkun kanssa harrastettua seksiä, ei itsetyydytystä. Tätä kyselyä varten yhdistimme hetero- ja homoseksuaalisen seksin määritelmät, joten heteroseksikään ei määrity pelkän yhdynnän kautta.

Hyvin harva harrastaa seksiä päivittäin, mutta osuus näyttää olevan lähes sama ikäluokasta riippumatta aina kuusikymppisiin asti: sekä naisilla että miehillä kahdesta neljään prosenttia. Tätä vanhemmissa ikäryhmissä osuudet putoavat kahteen tai alle. Useamman kerran viikossa seksiä harrastaa nuoremmissa ikäryhmissä noin 20–30 prosenttia, vanhemmissa ikäryhmissä 5–15 prosenttia. Kerran viikossa seksiä harrastaa 10–20 prosenttia (pois lukien 70–79-vuotiaat, joista osuus on alle 10 prosenttia). Lähes kaikissa ikäryhmissä yleisintä on, että seksiä harrastetaan yhdestä kolmeen kertaa kuukaudessa.

Seksin harrastamisen useus vaihtelee sen mukaan, elääkö ilman parisuhdetta vai onko parisuhteessa, jossa asutaan erillään, avo- vai avioliitossa sekä (parisuhteessa olevilla) sen mukaan, kuinka pitkään kumppanin kanssa on oltu yhdessä. Lähes kaikissa ikäryhmissä eniten seksiä harrastetaan parisuhteissa, joissa ei asuta yhdessä. Vähiten seksiä harrastavat ne, joilla ei ole vakituista parisuhdetta (naiset keskimäärin 2,5 ja miehet 1,2 kertaa kuussa), joskin neli- ja viisikymppiset ilman kumppania elävät naiset harrastavat seksiä suunnilleen yhtä usein kuin saman ikäryhmän avo- ja avioliitossa olevat. (Kuvio 41.) Ilman parisuhdetta olevien matalat keskiarvot kertovat ennen kaikkea siitä, että heistä valtaosa ei harrasta lainkaan seksiä. Naisten ja miesten erot siinä, kuinka moni harrastaa seksiä, selittynevät suurelta osin juuri parisuhdestatuksella. Ikäluokissa, joissa miehet ovat naisia harvemmin parisuhteessa (ks. [Luku 2](#), Kuvio 1), miehille on naisia tyypillisempää olla harrastamatta lainkaan seksiä. Vanhemmissa ikäluokissa sekä parisuhteessa olemisen että seksin harrastamisen osuudet kääntyvät päinvastoin. Tosin vanhimmissa ikäluokissa melko suuri osa parisuhteessa elävistäkin miehistä ja naisista kertoi, ettei harrasta seksiä tällä hetkellä lainkaan.

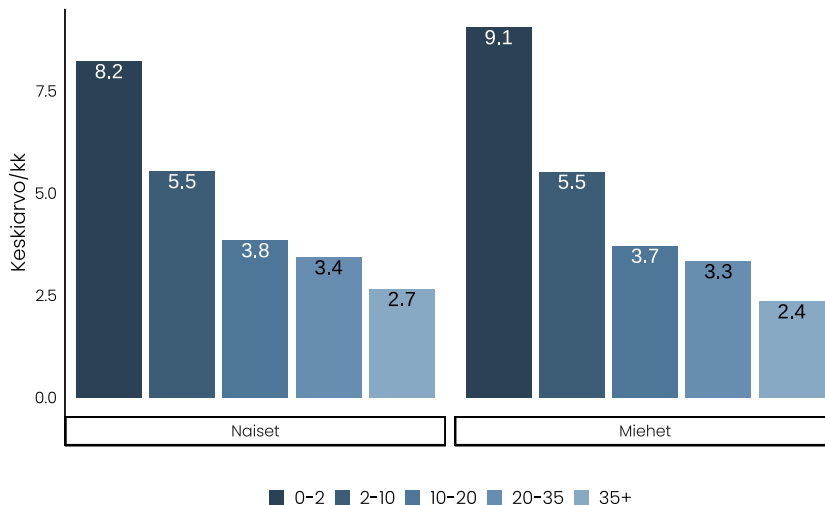
”Seksuaalinen aktiivisuuteni on selkeästi yhteydessä seurustelustatukseeni. Tarvitsen ihmisen johon minulla on tunteita kohdistaakseni haluja. Sinkkuna seksi ei ole niin merkittävää minulle kuin parisuhteessa. Ja en halua alkaa seurustelemaan vain sen takia että minulla olisi seksiä tai ettei minun tarvitsi olla yksin.” Nainen 43 v

Kuvio 41. Seksin harrastamisen useus kuukaudessa parisuhdetilanteen mukaan naisilla ja miehillä. Ikävakioitu sukupuolittain.

Suhteen keston mukaan trendi on selvä: mitä tuoreemmasta suhteesta on kyse, sitä useammin seksiä harrastetaan. Korkeintaan kaksi vuotta kestäneissä suhteissa seksiä harrastetaan noin 8–9 kertaa kuussa, ja määrä laskee tasaisesti niin, että yli 35 vuotta kestäneissä suhteissa seksikertoja kuussa on noin 2–3. (Kuvio 42.) Näissä luvuissa ovat mukana ne vastaajat, jotka eivät harrasta seksiä lainkaan (ks. Kuvio 40), joten ne, joiden suhteeseen seksi kuuluu, harrastavat sitä keskimäärin jonkin verran näitä keskiarvoja enemmän.

Kuvio 42. Seksin harrastamisen useus kuukaudessa parisuhteen keston mukaan. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet. Tuloksia ei ole ikävakioitu.

5.2 Avoimet suhteet

Kyselyssä esitimme kysymyksiä myös liittyen avoimiin suhteisiin. 115 vastaajaa (3,2 % kysymykseen vastanneista) kertoi olevansa avoimessa suhteessa¹⁵. Avoin suhde on tässä tutkimuksessa määritelty parisuhteeksi, jossa vastaaja on yhdessä kumppaninsa kanssa sopinut, että heillä saa olla muita suhteita tai seksikumppaneita parisuhteen ulkopuolella.

Koska avoimissa suhteissa olevia vastaajia on niin vähän, heidän vastauksiaan ei ole mielekästä yleistää väestöön samoilla painokertoimilla kuin mitä koko vastajakunnasta käytämme. Raportoimmekin tässä luvussa vastaajien suoriin jakaumiin perustuvia tuloksia.

Vastaajien keskuudessa suhteen avoimuus oli yleisintä tuoreissa parisuhteissa, joissa oli oltu yhdessä korkeintaan kaksi vuotta. Osuus oli niissä kahdeksan prosenttia. Kahdesta kymmeneen vuotta kestäneistä suhteista neljä prosenttia ja tätä pidempään kestäneistä suhteista kahdesta kolmeen prosenttia oli avoimia.

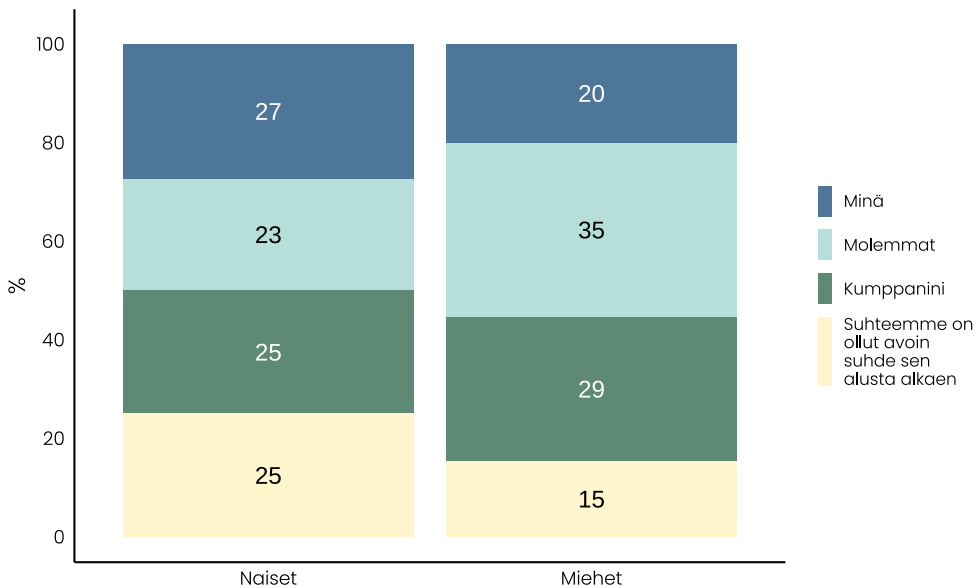
Avoimet suhteet olivat alle 35-vuotiailla vastaajilla yleisempiä kuin muilla. Noin viisi prosenttia tämän ikäisistä parisuhteessa olevista oli avoimessa suhteessa, kun tätä vanhemmissa ikäryhmissä avoimissa suhteissa oli kahdesta neljään prosenttia parisuhteessa olevista.

”Avoin suhde, ilman mustasukkaisuutta toimii tässä iässä!” Mies 77 v

On siis varsin harvinaista olla avoimessa suhteessa. Vaikka haluaisikin harrastaa ainakin välillä seksiä myös muiden kuin oman kumppanin kanssa, asian ottaminen puheeksi parisuhteessa voi olla vaikeaa. Näyttäisi siltä, että naiset ovat tässä asiassa hieman miehiä aloitteellisempia. Naisvastaajista reilu neljännes ja miehistä viidenes kertoi aloitteen suhteen avaamisesta tulleen heiltä itseltään, ja toisaalta naisista neljännes ja miehistä lähes kolme kymmenestä kertoi aloitteen tulleen kumppanilta. Miesten avoimissa suhteissa oli naisten suhteita tyypillisempää, että molemmat olivat tehneet aloitteen, ja naisten suhteissa taas yleisempää, että suhde on ollut avoin alusta alkaen. (Kuvio 43.)

15 Kysymys kuului: ”Kerroit, että olet parisuhteessa. Kysymme nyt tarkemmin parisuhteesi laadusta.” Vastausvaihtoehtoja oli kaksi: ”Olemme sitoutuneet olemaan vain toistemme kanssa” tai ”Suhteemme on avoin, eli olemme yhteisesti sopineet, että meillä saa olla muita sivusuhteita tai seksikumppaneita”. Lisäksi vastaajat saattoivat valita, etteivät halua vastata kysymykseen.

Kuvio 43. Kumpi teki aloitteen suhteen avaamisesta. Avoimessa suhteessa olevat naiset ja miehet. Painottamattomat osuudet.

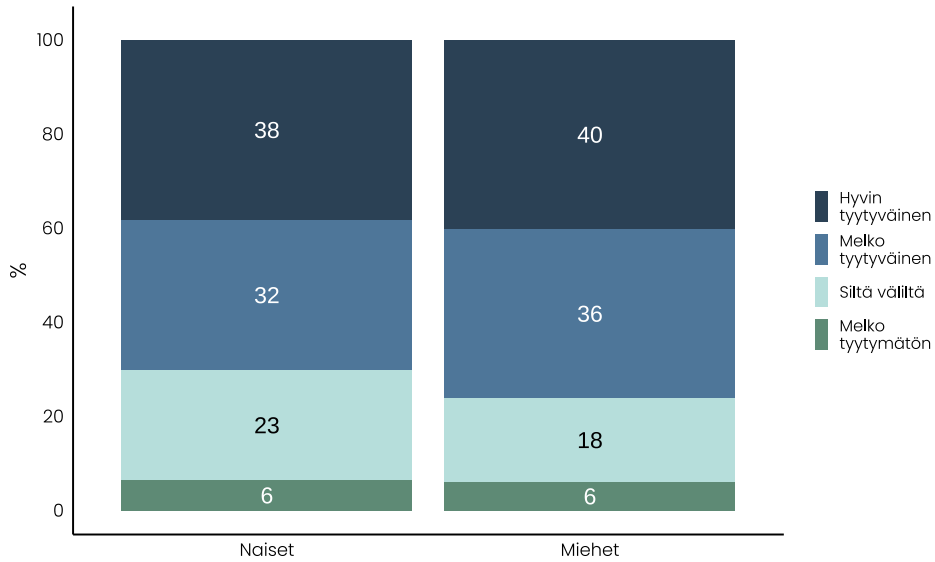
N = 109

Avoimissa suhteissa olevilla vastaajilla oli sekä varsin pitkiä että vähemmän aikaa kestäneitä suhteita. Keskimäärin vastaajien avoimet suhteet olivat kestäneet noin 11 vuotta. Neljännes suhteista oli kestänyt alle kaksi vuotta, ja neljännes yli 15 vuotta. Mediaani oli viisi vuotta.

Pääosin suhteiden avoimuuteen oltiin tyytyväisiä. Kun pyysimme avoimessa suhteessa olevia vastaajia arvioimaan, ovatko he hyvin tyytyväisiä, melko tyytyväisiä, siltä väliltä, melko tyytymättömiä vai hyvin tyytymättömiä suhteensa avoimuuteen, yksikään ei vastannut, että olisi ollut hyvin tyytymätön. Lähes kolme neljästä oli hyvin tai melko tyytyväisiä, ja vain kuusi sadasta oli melko tyytymättömiä. Miehet näyttäsivät olevan suhteen avoimuuteen hieman tyytyväisempiä kuin naiset. (Kuvio 44.)

”Aloitimme avoimessa suhteessa mutta suljimme sen kun siitä aiheutui liikaa stressiä kumppanille” Mies 54 v

Kuvio 44. Tyytyväisyys suhteen avoimuuteen. Miehet ja naiset. Painottamattomat osuudet.

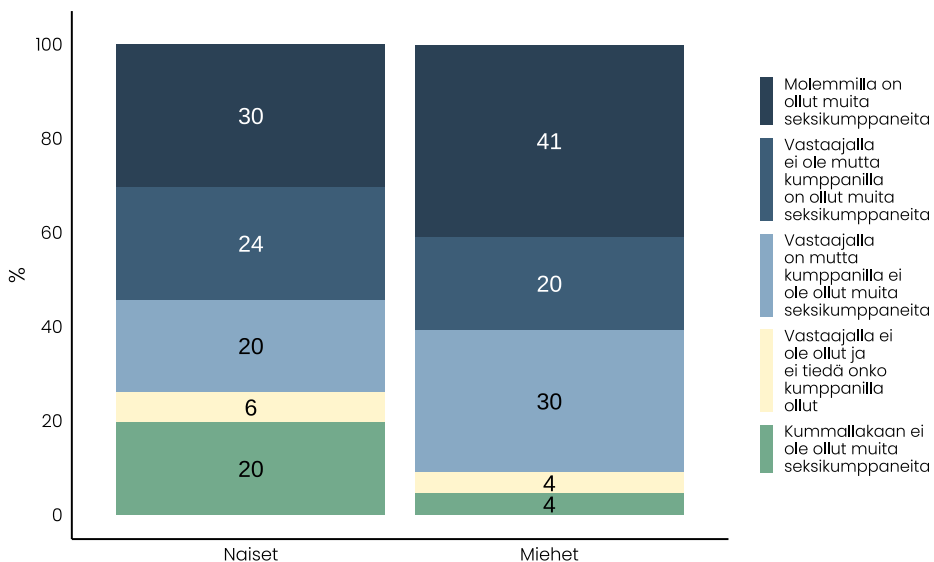

N = 114

Hyvin tyytymättömiä ei aineistossa ollut lainkaan.

Kun kysyimme avoimen suhteen toteutumisesta käytännössä, selvästi yleisintä oli, että vain toisella parisuhteen osapuolista oli ollut muita seksikumppaneita, miehillä useammin kuin naisilla. Toisaalta moni vastaaja ilmoitti, ettei kummallakaan ole ollut muita seksikumppaneita. Naisista peräti viidennes kertoi näin, miehistä kuitenkin hyvin harva, vain neljä sadasta. (Kuvio 45.)

Kuvio 45. Avoimen suhteen toteutuminen käytännössä. Avoimessa suhteessa olevat naiset ja miehet. Painottamattomat osuudet.

Koska avoimessa suhteessa olevia on niin vähän, tarkkoihin lukuihin heidän osaltaan liittyy suurta tilastollista epävarmuutta. Selvää näyttäisi kuitenkin olevan, että avoimet suhteet eivät ole valtavirtaa, ne ovat hieman yleisempiä nuorissa kuin vanhoissa ikäryhmissä, ja että ne ovat enemmän tuoreiden kuin pitkään jatkuneiden suhteiden juttu.

Toisaalta suhteen avoimuutta voi toteuttaa monella tapaa, eivätkä kaikki miellä olevansa avoimessa suhteessa, vaikka heillä olisi myös parisuhteen ulkopuolisia seksikumppaneita. Näin on erityisesti sellaisissa suhteissa, joissa pariskunta harrastaa seksiä muiden kanssa ainoastaan siten, että parisuhteen molemmat osapuolet ovat siinä mukana. Tämänkaltaisia suhdetilanteita kuvailtiin muutamissa avovastauksissa:

”Emme elä avoimessa suhteessa emmekä harrasta seksiä muiden kanssa kahdestaan mutta otamme silloin tällöin kolmannen osapuolen mukaan seksiimme.” Mies 32 v

”Kaikki on tapahtunut puolison luvalla, eli harrastamme kolmen kimpppaa usein. Seksielämä on upeaa!” Nainen 49 v

”Ehkä sen olisin halunnut sanoa, että vaikka olemme lähtökohtaisesti yksiavioisessa suhteessa, ei suhde kaatuisi siihen, jos jompikumpi olisi jonkun toisen kanssa. Tämä rakkaus ja yhteinen elämä eivät ole kiinni sellaisesta. Joskus olemme jutelleet ns. kolmannesta pyörästä sänkyyn, mutta ketään kiinnostavaa ei ole tullut vastaan emmekä ole erikseen etsineet. Pitkä parisuhde on siitä ihana, että siinä voi turvallisesti ja luottamuksella kokeilla kaikenlaista, vaikka esim. satunnaissuhteissakin on varmasti oma hauskuutensa.” Nainen 45 v

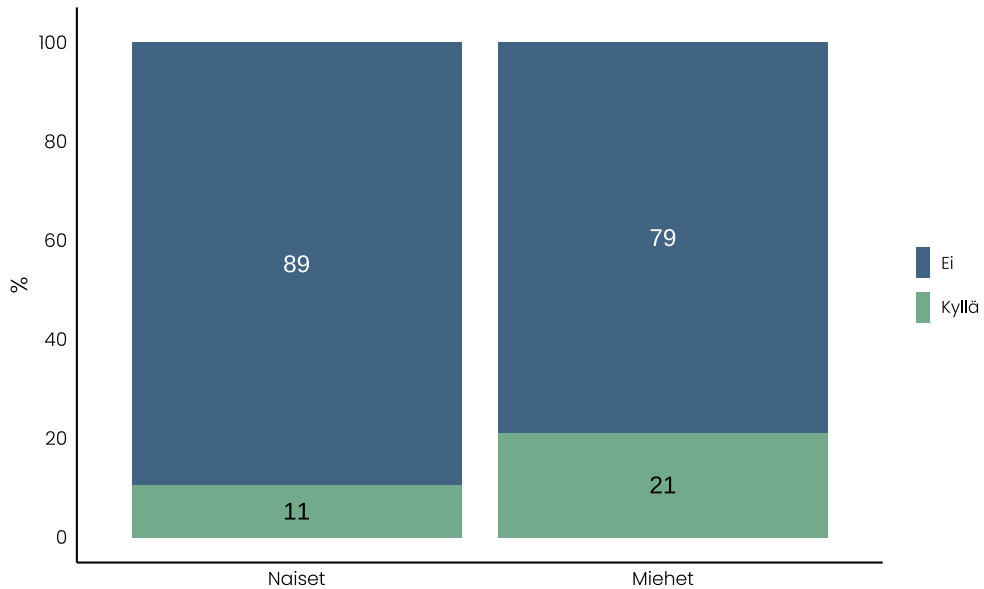
5.3 Uskottomuus

Suhteen avoimuuden lisäksi muita seksikumppaneita voi tietenkin olla myös toisella tapaa eli niin, että niistä ei ole yhdessä sovittu. Tässä perhebarometrikyselyssä uskottomuus määriteltiin fyysisen kanssakäymisen kautta, eli kysyimme, onko vastaaja suhteensa aikana harrastanut seksiä muiden kuin kumppaninsa kanssa (suluissa määrittelimme vielä: eli ollut uskoton). Kysymys suunnattiin vain niille, jotka olivat avioliitossa, avoliitossa tai muussa vakiintuneessa parisuhteessa, ja jotka olivat suhteen avoimuudesta kysyttäessä vastanneet, että ovat sitoutuneet olemaan vain toistensa kanssa. Näin ollen avoimessa suhteessa tai esimerkiksi suhdeanarkiassa tai vakiintumattomassa tapailusuhteessa elävät eivät vastanneet tähän kysymykseen. Tässä kappaleessa tarkastellaan siis vain sellaisia oman suhteen ulkopuolisia seksisuhteita, jotka vastaajat ovat itse mieltäneet uskottomuudeksi.

Edellisessä kappaleessa saimme tietää, että vain noin kolme prosenttia parisuhteessa olevista ilmoitti suhteensa olevan avoin. Sen sijaan useampi kuin joka kym-

menes nainen ja useampi kuin joka viides mies kertoo nykyisen suhteensa aikana harrastaneensa seksiä muiden kuin kumppaninsa kanssa eli olleensa nykyiselle kumppanilleen uskoton (Kuvio 46). Luvut ovat samansuuntaisia kuin vuoden 2015 FINSEX-kyselyssä (Kontula, 2017b).

Kuvio 46. Kuinka moni on nykyisen parisuhteensa aikana harrastanut seksiä muiden kuin parisuhdekumppaninsa kanssa (ollut uskoton). Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.

N = 3311

Seksuaalista pettämistä tapahtuu kaikenlaisissa parisuhteissa, mutta mitä pidempään suhde on kestänyt, sitä useampia vaiheita siihen mahtuu. Todennäköisesti tämän vuoksi yli kymmenen vuotta kestäneissä suhteissa olevista naisista 14 prosenttia ja miehistä 26 prosenttia kertoo olleensa nykyiselle kumppanilleen uskoton, kun korkeintaan kaksi vuotta kestäneissä suhteissa näin on tehnyt vain muutama vastaaja. Sama koskee parisuhteiden tyyppettä ja vastaajan ikää. Suurempi osa avioliitossa olevista kuin muissa suhdemuodoissa olevista on ollut uskoton, ja iäkkäämmät ovat olleet uskottomia useammin kuin nuoremmat. 65–79-vuotiaista parisuhteessa elävistä naisista 15 prosentilla ja miehistä peräti yli kolmanneksella on ollut ainakin yksi nykyisen suhteen ulkopuolinen seksisuhde.

Mikä sitten on selityksenä uskottomuudelle? Niistä, jotka ovat olleet kumppanilleen uskottomia, valtaosa, noin neljä viidestä, kertoo rakastavansa kumppaniaan vähintään melko paljon, mikä on lähes yhtä suuri osuus kuin kaikilla vastaajilla. Uskottomuutta siis tuskin voi selittää ainakaan pelkästään rakkauden puutteella. Osalle

syynä voi olla nykyisen parisuhteen vähäinen intohimo: uskottomat kertovat kaikkia vastaajia useammin, ettei heidän parisuhteensa ole lainkaan intohimoinen tai että intohimoa on vain hieman. Kun kaikista vastaajista näin kertoo hieman harvempi kuin kolme kymmenestä, kumppaniaan pettäneistä useampi kuin neljä kymmenestä kertoo intohimoa olevan suhteessa korkeintaan hieman.

Pyysimme vastaajia, jotka ovat olleet nykyiselle kumppanilleen uskottomia, arvioimaan myös itse, mikä on motivoinut heitä harrastamaan seksiä muiden kuin oman kumppaninsa kanssa. Listasimme seitsemän selitystä, joista vastaajat saivat valita kaikki tilanteeseensa sopivat vaihtoehdot¹⁶. Lisäksi oli mahdollista vastata ”jokin muu” syy tai olla vastaamatta kysymykseen (”en halua vastata”).

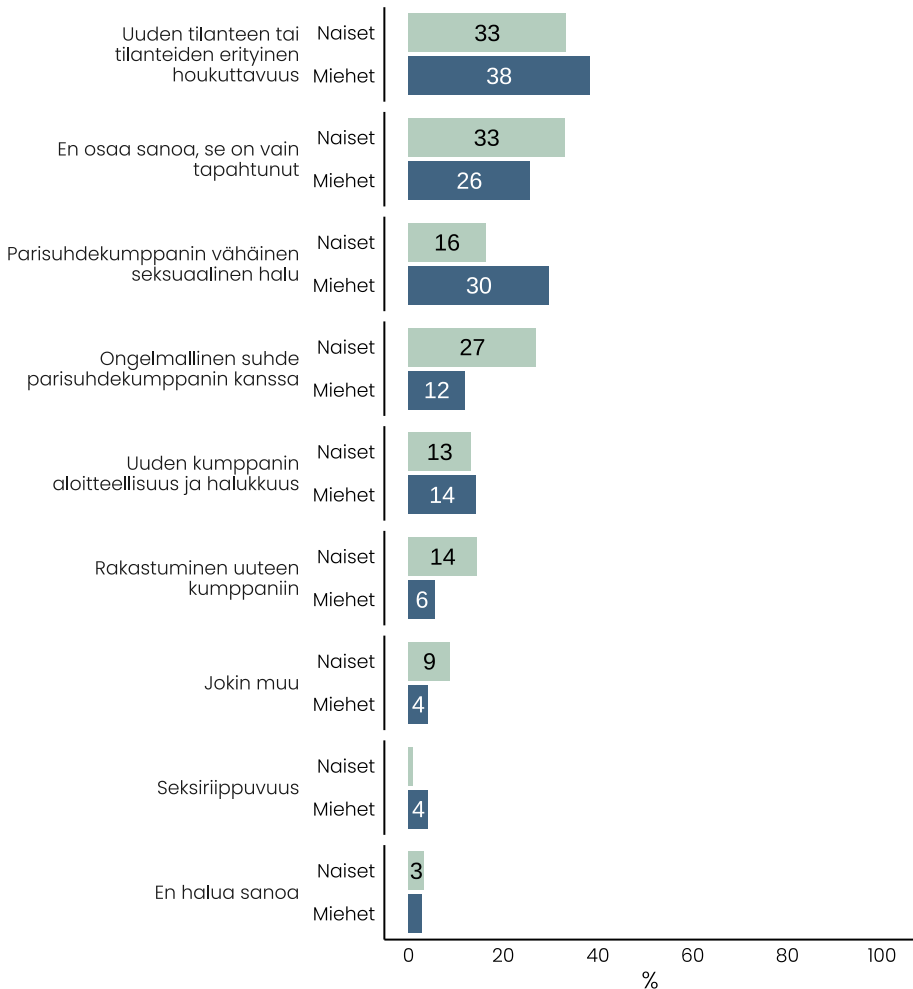
Yleisin syy seksuaaliselle uskottomuudelle sekä naisilla että miehillä on ollut uuden tilanteen tai tilanteiden erityinen houkuttelevuus. Näin kertoo kolmannes naisista ja lähes kaksi viidestä miehestä, jotka ovat olleet uskottomia nykyisessä parisuhteessaan. Varsin moni, kolmannes naisista ja neljännes miehistä, ei kuitenkaan osaa sanoa syytä, vaan kertoo, että seksin harrastaminen parisuhteen ulkopuolella on vain tapahtunut. (Kuvio 47.)

Kolmanneksi yleisin syy parisuhteen ulkopuoliselle seksille on vastausten perusteella parisuhdekumppanin vähäinen seksuaalinen halu. Erityisesti miehillä tämä vastaus korostuu ja asettuu toiselle sijalle arvioiduista syistä pettämiselle. Miehistä vajaa kolmannes ja naisista noin joka kuudes vastaa näin.

Naisilla yleinen motiivi pettämiselle on ongelmallinen suhde parisuhdekumppaniin, mikä on vaikuttanut useamman kuin joka neljännen uskottomuuden taustalla. Miehistä vain hieman useampi kuin joka kymmenes kertoo tämän olleen syiden joukossa. Naiset mainitsevat myös miehiä useammin syyksi rakastumisen uuteen kumppaniin. Sekä naiset että miehet mainitsevat myös uuden kumppanin aloitteellisuuden ja halukkuuden yhdeksi syyksi suhteen ulkopuoliselle seksisuhteelle.

16 Lista noudattaa aiempien FINSEX-tutkimusten listaa uskottomuuden motiiveista (FINSEX, 2023). Lisäsimmme listaan seksiriippuvuuden sekä mahdollisuuden avoimiin vastauksiin listan ulkopuolelta.

Kuvio 47. Syyt uskottomuudelle. Naiset ja miehet, jotka kertovat olleensa nykyiselle kumppanilleen uskottomia.

N = 580

35 vastaajaa mainitsi uskottomuudelleen myös muita, tässä listaamattomia syitä, joihin lukeutuivat muun muassa seksuaalisten mieltymysten kohtaamattomuus parisuhdekumppanin kanssa, oman haluttavuuden testaaminen ja hyväksynnän hakeminen muilta, seksuaalisen halun tunteminen toista ihmistä kohtaan, kumppanille kostaminen sekä nuori ikä ja parisuhteen tuoreus. Eniten yksittäismainintoja, seitsemän kappaletta, sai humalatilaaan vetoaminen.

”Mies ei suutele, jonka kaipuussa olen tavannut suutelemisen merkeissä toista miestä” Nainen 60 v

”Tarve tutustua ihmiseen lähemmin” Mies 69 v

”Olen testannut pureeko VANHA charmi edelleen, siis olen ollut epävarma itsestäni, ei ole tapahtunut kuin kerran, useita vuosia sitten.” Nainen 63 v

”Suhteen alussa kyseiseen suhteeseen sitoutuminen oli vielä epäselvää.”

Nainen 37 v

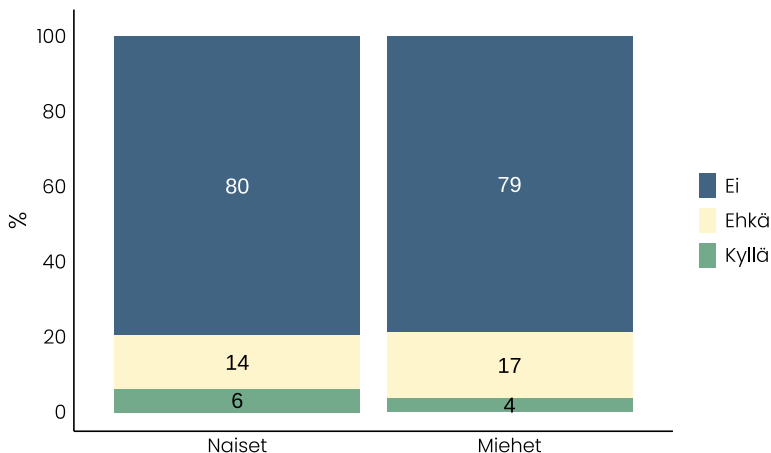
”Kännissä vain tapahtunut” Mies 61 v

Vaikka parisuhteissa oleville onkin yleisempää olla kumppanilleen uskollinen kuin uskoton, seksin harrastaminen muiden kuin kumppanin kanssa suhteen aikana ei ole tavatonta. Miehistä useampi kuin naisista oli ollut kumppanilleen uskoton. Jos suhteen ulkopuoliset seksisuhteet ovat näin yleisiä, kuinka yleistä pettämisestä on kertoa kumppanille tai tämän muuten saada tietää uskottomuudesta?

Kysyimme, onko vastaajan kumppani harrastanut seksiä muiden kanssa nykyisen parisuhteen aikana (ollut uskoton). Mahdollista oli vastata joko ”Olen varsin varma, että näin ei ole tapahtunut” (luokittelimme tämän luokkaan ”Ei”), ”En tiedä, mutta näin on voinut tapahtua” (Ehkä), ”Kyllä, siitä on jo pidemmän aikaa” (Kyllä), ”Kyllä, tällainen tilanne on parhaillaan käsillä parisuhteessamme” (Kyllä) tai ”En halua vastata”.

Seksuaalisesta uskottomuudesta kertomista yleisempää näyttäisi olevan jättää kertomatta tapahtuneesta, sillä vain kuusi sadasta parisuhteessa olevasta naisesta ja neljä sadasta parisuhteessa olevasta miehestä tietää varmasti kumppaninsa pettäneen heitä (Kuvio 48). Huomattavasti useampi, 14 prosenttia naisista ja 17 prosenttia miehistä, kertoo, ettei tiedä, mutta pitää mahdollisena, että näin on voinut tapahtua. Mielenkiintoista kyllä, kun tarkastellaan uskottomuuden myöntäneiden miesten (Kuvio 46) ja kumppanin uskottomuutta epäilevien tai siitä tietävien naisten osuutta (Kuvio 48), nämä täsmäävät. Miehistä sen sijaan selvästi useampi epäilee tai tietää kumppaninsa olleen uskoton (Kuvio 48) kuin mitä naiset myöntävät olleensa (Kuvio 46). Kumppaninsa uskottomuutta epäilevien miesten osuus vastaakin paremmin niiden miesten osuutta, jotka itse ovat olleet kumppanilleen uskottomia.

Kuvio 48. Kuinka monella kumppani on nykyisen parisuhteen aikana ollut heille uskoton (harrastanut seksiä muiden kanssa). Parisuhteessa olevat naiset ja miehet.

N = 3325

Kumppanin uskottomuus voi horjuttaa luottamusta. Niistä, joiden kumppani on ollut uskon, kahdeksan prosenttia kertoo, ettei luota kumppaniinsa lainkaan tai luottaa vain hieman, kun kaikista vastaajista näin kertoo alle kolme prosenttia. Keskimäärin uskottomuutta kokeneiden luottamuksen taso kumppaniinsa on 4 (asteikolla yhdestä viiteen), kun se kaikilla vastaajilla on 4,6. Niillä, jotka pitävät kumppaninsa uskottomuutta mahdollisena, luottamuksen keskiarvo on 4,2. Syy-yhteyttä ei poikkileikkausaineistosta ja yksittäisten suureiden tarkastelusta voi tietenkään varmasti todeta, mutta uskottomuuden kokemuksilla voi olla yhteys siihen, että luottamus kumppaniin on vähäisempää.

Kysyimme niiltä, jotka ovat olleet uskottomia tai joiden kumppani on ollut uskon, mitä heille itselleen tai parisuhteelle on aiheutunut parisuhteen ulkopuolisesta suhteesta tai suhteista. Oman uskottomuuden seurauksia kuvaili 339 vastaajaa, kun taas kumppanin uskottomuuden seurauksista kertoi 111 vastaajaa.

Uskottomuuden tässä kyselyssä myöntäneistä valtaosa eli 210 vastaajaa kertoi, että uskottomuudesta ei ollut koitunut seurauksia itselle tai parisuhteelle, tai että asia ei ole paljastunut kumppanille. Tämä on pitkälti linjassa suomalaisten seksielämää tutkivan FINSEX-tutkimuksen kanssa, jossa pettäneistä 70 % kertoi, ettei uskottomuus ollut paljastunut kumppanille (Kontula, 2017b). Sen sijaan kumppaninsa uskottomuuden osalta ainoastaan 14 (111 vastaajasta) kertoi, ettei siitä ollut aiheutunut mitään seurauksia itselle tai parisuhteelle.

”Ei mitään, koska kumppanini ei tiedä asiasta enkä tule koskaan sitä kertomaan. En myöskään tule ikinä enää toistamaan virhettäni.” Nainen 36 v

”Ei mitään. Kumpikaan ei kysele toisen tekemisistä.” Mies 65 v

”Jos kestää käydä vieraisissa, niin kestää olla myös hiljaa. Se oli täysin merkityksetön tapahtuma itselleni ja pidin sen kertakäynnin täysin irrallaan hyvästä suhteestani omaan mieheeni. Enkä missään vaiheessa edes ajatellut kertovani ja loukkaavani miestäni tällaisella asialla, joka johtui vain minun sen hetkestä huonosta itsetunnosta. Itsekin toivoisin, että jos mies olisi houkuttuksen sattuessa käynyt vieraisissa niin pitäisi huolen, ettei jäisi siitä kiinni eikä missään tapauksessa kertoisi minulle. Tämä koskee vain jotain yhden kerran hairahdusta, toisen suhteen ylläpitämistä samanaikaisesti en hyväksy kummankaan taholta!” Nainen 63 v

”Ei ilmeisesti mitään. Merkittävämpi suhde oli kaukana asuvaan naiseen ja tapasimme muutaman kerran ja harvoin. Suhde hiipui etäisyyden vuoksi. Olisi voinut johtaa rakastumiseenkin.” Mies 68 v

Moni vastaaja kuitenkin koki omalla uskottomuudellaan olleen ainakin jonkinlaisia seurauksia niin itselle kuin parisuhteellekin. Tällaisista kokemuksista raportoi 129 vastaajaa. Itselle aiheutuneissa seurauksissa kymmenellä vastaajalla painottuivat tunteet huonosta omastatunnosta, häpeästä, syyllisyydentunnosta ja katumuksesta, mihin liittyi yleensä myös pettämisen salaaminen kumppanilta. Voidaan pitää jopa hieman yllättävänä, että näin harva vastaaja toi vastauksessaan esiin negatiivisia tunteita, joita on uskottomuutensa seurauksena kokenut. Voi kuitenkin olla, että useampi kumppanilleen uskoton on kokenut vastaavia tunteita, mutta jätti kirjoittamatta niistä.

”Ei mitään, en ole kertonut. Omatunto kolkuttaa.” Mies 27 v

”Tunsin katumusta, mutta kumppani ei saanut tietää syrjähyppystä.” Mies 74 v

”Syyllisyyden tunne” Mies 73 v

”Yksittäinen tapaus suhteen alussa ei onneksi tullut ilmi, joten ei mitään. Olen itse kantanut siitä häpeää.” Nainen 37 v

Osa vastaajista puolestaan koki pettämisellä olleen myönteisiä seurauksia heille itselleen. Kahdella vastaajalla parisuhteen ulkopuolinen seksi oli lisännyt omaa seksuaalista halukkuutta. Lisäksi 11 vastaajaa kuvaili oman mielialansa ja hyvinvointinsa kohentuneen, mikä on joillakin heijastunut myönteisesti myös kokemukseen omasta parisuhteesta.

”Hyvää sikäli että ulkopuolisen suhteen aikana halusin paljon seksiä myös mieheni kanssa” Nainen 62 v

”Ehkä se on joskus tarjonnut rauhaa ja intoa” Mies 54 v

”Olen päässyt purkamaan seksuaalista turhautumistani.” Mies 41 v

”Iloa, saatoin tuntea itseni viehättäväksi. Tuli yllätyksenä, miten raskaasti puoliso otti asian. Minut taas yllätti, miten tärkeä olin hänelle, koska hän ei osaa puhua siitä. Päätimme yhdessä yrittää parantaa suhdetta. Se tosin onnistui vain osin.” Nainen 63 v

”Suurta nautintoa ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Oikeutus omaan itseen ja haluihin.” Nainen 43 v

”Olen kestänyt parisuhteeni paremmin” Mies 60 v

”Vaikuttanut positiivisesti omaan mielialaani ja sitä kautta luonut parempaa tunnelmaa kotiin. Ei tarvitse kumppanille valittaa seksin puutteesta ja aiheuttaa sillä ”valittamisella” paineita.” Nainen 26 v

Vastauksissa oli havaittavissa useita erilaisia omasta uskottomuudesta aiheutuneita seuraamuksia parisuhteelle. Kymmenessä vastauksessa uskottomuudesta kerrottiin seuranneen yhteistä keskustelua ja sovinnontekoa, kun taas 48 vastauksessa seurauksena kuvailtiin olleen riitelyä, ongelmia tai parisuhdekriisiä, joihin sisältyi usein myös joko hetkellistä tai pitkäkestoista mustasukkaisuutta ja luottamuksen heikentymistä kumppanin puolelta. Toisaalta monet myös huomauttivat, että kriisistä oli päästy yli. Neljä vastaajaa kuitenkin kertoi oman uskottomuutensa johtaneen väliaikaiseen tai lopulliseen eroon.

”Aluksi loukattuja tunteita, epävarmuutta, riitoja ja kontrollointia. Nykyään avoimia keskusteluja.” Nainen 31 v

”Asian paljastumisen jälkeen kriisi josta uskomme selvinneemme yhdessä eteenpäin. Luultavasti entistä sitoutuneempina toisiimme.” Nainen 46 v

”Pitkiä vaikeita jakoja parisuhteessa, eron valmistelua, riitoja, luottamuksen menettämistä.” Nainen 35 v

”Parisuhdekriisi => parisuhdeterapia => pitkäaikainen häiriö ja epäluottamus parisuhteessa” Mies 59 v

”Kumppanin suuri loukkaantuminen ja suhteen viileneminen joksikin aikaa. Joissain tilanteissa kumppani on tuonut asian esiin paljon myöhemminkin syyttävästi.” Mies 74 v

”Mustasukkaisuutta. Moitteita minua kohtaan. Ei korjausta.” Mies 76 v

Vastauksissa kuvailtiin myös suhteen laadussa tapahtuneita muutoksia. Vastaajista kuusi koki suhteensa laadun heikentyneen pettämisen seurauksena, mitä kuvattiin muun muassa suhteen kylmenemisenä tai viilenemisenä sekä seksin loppumisena. Sen sijaan 16 vastaajaa koki suhteensa laadun parantuneen pettämisen myötä:

”Piristi omaa parisuhdettamme, vaikka kumppani ei tiennyt mistä se johtui” Mies 74 v

”En ole kertonut kumppanille. Minun puoleltani suhteeni kumppaniin lopulta lujittui ja tiivistyi.” Nainen 34 v

”Kun se tuli ilmi, vahvisti se meidän suhdettamme.” Mies 68 v

”On lisännyt sitoutumista nykyiseen parisuhteeseen” Mies 50 v

”Tunneside parisuhdekumppaniini voimistui, seksielämämme koheni (vuosikymmeniä sitten)” Mies 72 v

Kun kysyimme kumppanin uskottomuuden seurauksia, negatiivisten seurausten kuvailu oli huomattavasti yleisempää verrattuna kokemuksiin, joissa vastaaja oli itse ollut uskoton. Toisin kuin oman uskottomuuden kohdalla, kumppanin uskottomuudella ei mainittu olleen juurikaan myönteisiä seurauksia vastaajalle itselleen. 17 vastaajaa kertoi itseensä, kumppaniinsa tai parisuhteeseensa kohdistuneista erilaisista negatiivisista tunteista, kuten epävarmuudesta, mielihahasta, vihaisuudesta, katkeruudesta, surusta, ahdistuksesta, masennuksesta tai itsetunnon heikkenemisestä.

”Ahdistusta, mitätöinnin tunteita, vihaa, katkeruutta yms. Ulkopuoliset suhteet ovat muuttaneet suhdettamme peruuttamattomasti. Tällä hetkellä tulemme toimeen asian kanssa, mutta minun puoleltani rakkaus puolisoani kohtaan on mennyttä.” Nainen 71 v

”On loukannut minua syvästi” Mies 67 v

”Luottamus omaan arviointikykyyn mennyt, omanarvontunnon romahdus. Väkivaltafantasioita, egopainia, nöyrytmistä ja ihmisenä kasvamista.” Nainen 41 v

”Luottamuspuolan parisuhteessa, minulle ahdistusta, vihaa ja surua. Harkitsemme eroa.” Nainen 48 v

Kumppaninsa uskottomuuden aiheuttamia säröjä parisuhteelle kuvaili 50 vastaajaa. Suhteeseen oli ilmaantunut epäluottamusta ja mustasukkaisuutta, joiden vuoksi osalla vastaajista on ilmennyt seksuaalista haluttomuutta, ja pariskunnan keskinäinen läheisyys on vähentynyt tai loppunut. Joissakin kuvauksissa kumppanin uskottomuuden paljastumista kuvattiin kriisiksi, johon saattoi sisältyä eron pohtimista. Lisäksi kymmenen vastaajaa kertoi kumppanin uskottomuuden johtaneen väliaikaiseen tai lopulliseen eroon.

”Vakava aviokriisi ja eron uhka” Mies 64 v

”Kauan sitten suhteen alussa puoliso oli uskoton ja tartutti minuun klamydian. Tilanne oli vaikea ja raskas, riittainkin – olin vihainen mutta annoin anteeksi.” Mies 46 v

”Erosimme ja muutimme erilleen. Palasimme kuitenkin yhteen uudelleen. Pettäminen rikkoi luottamuksen ja pahensi riitoja pitkäksi aikaa sekä aiheutti masennusta sekä mielenterveysongelmia meille molemmille.” Nainen 40 v

”Luottamus puolisoon on mennyt, enkä halua minkäänlaista intiimiä läheisyyttä hänen kanssaan” Nainen 68 v

”Luottamukseni on huonontunut, mutta olemme päättäneet olla yhdessä, olemme onnellisia” Nainen 62 v

”Mielen pahoittamista, riitaa, mutta toisaalta keskustelua jolla rakennettiin suhdetta parempaan.” Nainen 55 v

Kumppaninsa uskottomuuden aiheuttamaa parisuhdekriisiä koskevissa kuvailuissa toiset kertoivat tilanteen johtaneen suhteen laadun heikkenemiseen, kun taas osa vastaajista kertoi, että lopulta kyseinen vastoinkäyminen oli lujittanut ja parantanut suhdetta. Kaikissa suhteissa kumppanin uskottomuuden ei kuitenkaan ollut koettu aiheuttaneen kovinkaan suurta tunnemyllerrystä tai kriisiä, vaan seurauksena on pikemminkin ollut yhteistä keskustelua, neuvottelua ja anteeksiantoa. Tällaisista kokemuksista kertoi yhdeksän vastaajaa.

”Vakava keskustelu aiheesta” Mies 73 v

”Asiasta keskusteltiin ja mietittiin yhdessä miten jatkamme tästä” Nainen 28 v

”Hän on tullut aina takaisin ja pyytänyt anteeksi” Nainen 68 v

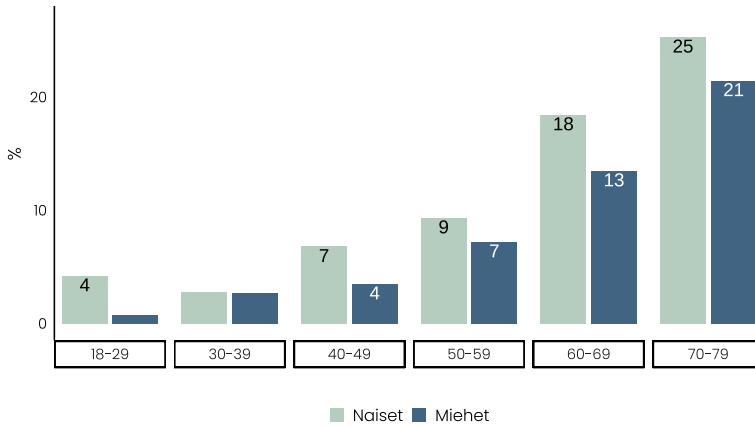
5.4 Tyytyväisyys seksielämään

Luvun viimeisessä osiossa käsittelemme sitä, miten tyytyväisiä parisuhteissa ja ilman parisuhdetta elävät suomalaiset ovat seksielämäänsä tai sen puuttumiseen.

Kuten luvun alussa kuvasimme, suomalaisilla on iän, sukupuolen ja etenkin parisuhdetilanteen mukaan suuria eroja siinä, kuinka usein seksiä harrastetaan vai harrastetaanko sitä lainkaan. Parisuhteessa oleville seksin harrastaminen on tyypillisempää kuin ilman parisuhdetta eläville. Silti kaikkien parisuhteisiin seksi ei kuulu. Erityisen yleistä seksin harrastamattomuus on vanhimmissa ikäryhmissä, etenkin naisilla. Kuusikymppisistä noin 16 prosenttia ja seitsenkymppisistä lähes joka neljäs kertoo, ettei seksi kuulu heidän parisuhteeseensa. Alle 40-vuotiailla osuus on vain noin kolme prosenttia. (Kuvio 49.)

”Avioliittoni on onnellinen, mutta lähinnä mieheni toiveesta meillä ei ole lainkaan seksiä. Läheisyyttä kyllä on, suukkoja, halailua jne., mutta itse akti on puuttunut n. 10 vuotta. Syynä lähinnä terveys, luulen.” Nainen 65 v

Kuvio 49. Osuudet, joiden parisuhteeseen seksi ei kuulu. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet ikäryhmittäin.

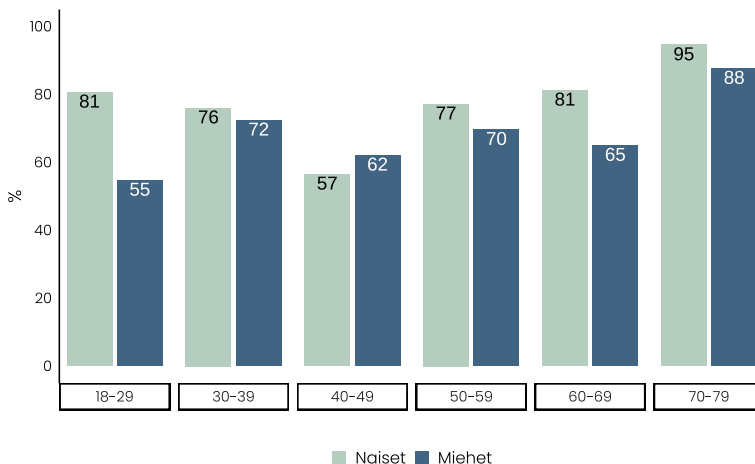

N = 3809

Sen lisäksi, että vastaajat saivat suoraan kertoa, kuuluuko seksi heidän parisuhteeseensa vai ei, kysyimme, kuinka monta kertaa kuussa vastaaja tällä hetkellä harrastaa seksiä (Kuvio 41). Tässä kysymyksessä oli mahdollista vastata myös ”ei lainkaan”. Kaikissa ikäryhmissä on yleisempää kertoa, ettei harrasta seksiä tällä hetkellä lainkaan kuin raportoida, että seksi ei kuulu nykyiseen parisuhteeseen. Nuoremmista ikäryhmissä ero on muutamia prosenttiyksikköjä, vanhemmissa huomattavasti enemmän. Parisuhteessa olevista seitsenkymppisistä naisista ja miehistä noin 40 prosenttia kertoo, ettei tällä hetkellä harrasta lainkaan seksiä (vaikka seksi siis kuuluisi parisuhteeseen).

Ilman parisuhdetta eläville seksin harrastaminen on harvinaisempaa kuin parisuhteessa eläville. Heistä lähes 75 prosenttia kertoo, ettei harrasta seksiä tällä hetkellä. Vaikka seksin harrastamisessa on vaihtelua iän ja sukupuolen mukaan, kaikissa ikäryhmissä ilman parisuhdetta elävistä naisista ja miehistä yli puolet ei tällä hetkellä harrasta seksiä. (Kuvio 50.)

Kuvio 50. Sellaisten ilman parisuhdetta elävien osuus, jotka eivät nykyisessä elämäntilanteessaan harrasta lainkaan seksiä.

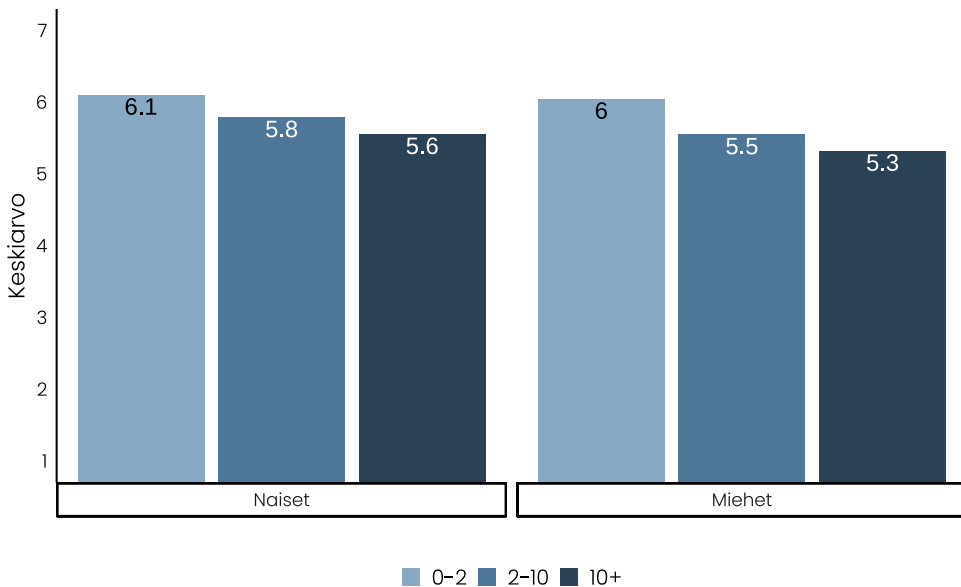
N = 902

Valtaosalla parisuhteessa olevista seksi siis kuuluu heidän parisuhteeseensa. Pyy-simme näitä vastaajia kuvaamaan seksielämäänsä kumppaninsa kanssa viidessä erilaisessa ulottuvuudessa: huono – hyvä, epämiellyttävä – miellyttävä, negatiivinen – positiivinen, epätydyttävä – tyydyttävä sekä arvoton – arvokas, joihin kuhunkin vastattiin asteikolla yhdestä seitsemään¹⁷.

Sekä naiset että miehet arvioivat seksielämänsä kumppaninsa kanssa pääosin varsin kiitettäväksi. Kunkin asteikon pisteiden keskiarvo oli viiden ja kuuden välillä. Yleisimmin suomalaiset kuvasivat seksielämänsä arvokkaaksi (naiset 5,9 ja miehet 5,7). Miehillä ykkössijan jakoi lisäksi seksielämän miellyttävyys (5,7).

Kun kaikkia viittä seksielämän ulottuvuutta tarkastellaan yhdessä, tyytyväisyydes-sä on eroja sukupuolen, vastaajan iän ja nykyisen parisuhteen keston mukaan. Naiset arvioivat seksielämänsä kumppaninsa kanssa keskimäärin hieman paremmaksi kuin miehet. Nuorimmassa tarkastellussa ikäluokassa ollaan tyytyväisempiä kuin muissa ikäryhmissä. Ikäryhmien väliset erot kuitenkin selittyvät sillä, että nuorimmat vastaa-jat ovat muita tuoreemmissa suhteissa. Kaikissa ikäryhmissä tuoreimmissa suhteissa oltiin seksielämään tyytyväisimpiä ja pisimmissä tyytymättömmimpiä, ja naiset olivat kaiken pituisissa suhteissa hieman miehiä tyytyväisempiä seksielämäänsä. (Kuvio 51.)

Kuvio 51. Keskimääräinen tyytyväisyys seksielämään kumppanin kanssa. Parisuhteessa olevat naiset ja miehet nykyisen parisuhteen keston mukaan.

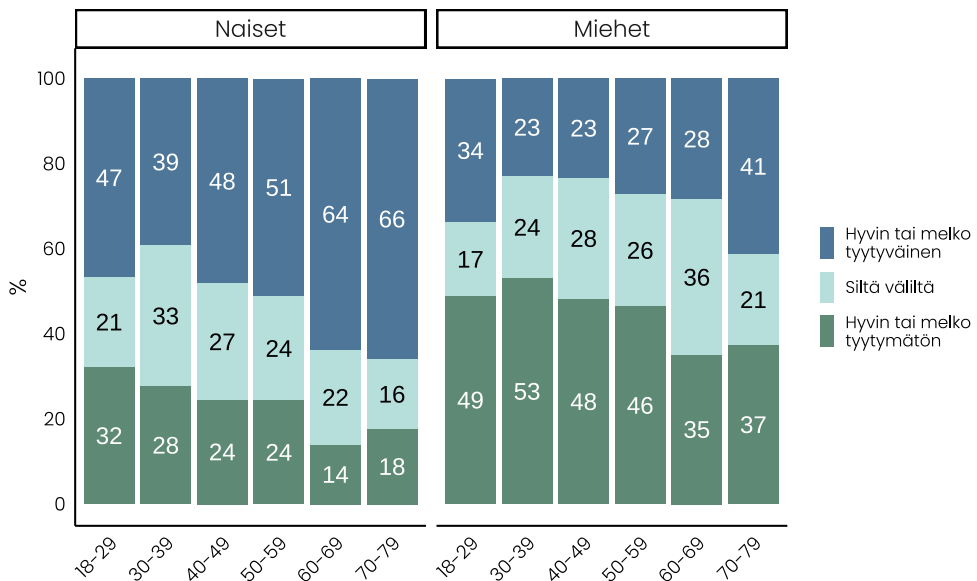
N = 3130

17 Mittarina käytettiin tutkimuskirjallisuudessa yleistä, psykometrisiltä ominaisuuksiltaan hyvää The Global Measure of Sexual Satisfaction -mittaria (GMSEX; Lawrance & Byers, 1995).

”Meidän vilkas ja tuottelias seksielämä nuupahti sekä vaimon crohnin tautiin ja mun eturauhassyöpään jo 10 v sitten. Se harmittaa minua yhä. – – Itse haluaisin hyväilyä yms. vaikei yhdyntää olisikaan. Turhaudun. – – Vaikea hyväksyä seksin loppumista...” Mies 68 v

Ilman parisuhdetta elävillä seksielämään (tai sen puuttumiseen) ollaan sitä tyytyväisempiä, mitä vanhempaa ikäryhmää tarkastellaan. Näin on sekä niiden keskuudessa, jotka tällä hetkellä harrastavat seksiä, että heillä, jotka eivät sitä harrasta.¹⁸ Ilman parisuhdetta elävät naiset ovat keskimäärin miehiä tyytyväisempiä seksielämäänsä. Kuviossa 52 on esitetty naisten ja miesten vastausosuudet ikäryhmittäin yhdistäen hyvin ja melko tyytyväiset sekä hyvin ja melko tyytymättömät.

Kuvio 52. Tyytyväisyys seksielämään tai sen puuttumiseen ilman parisuhdetta elävillä naisilla ja miehillä ikäryhmittäin.

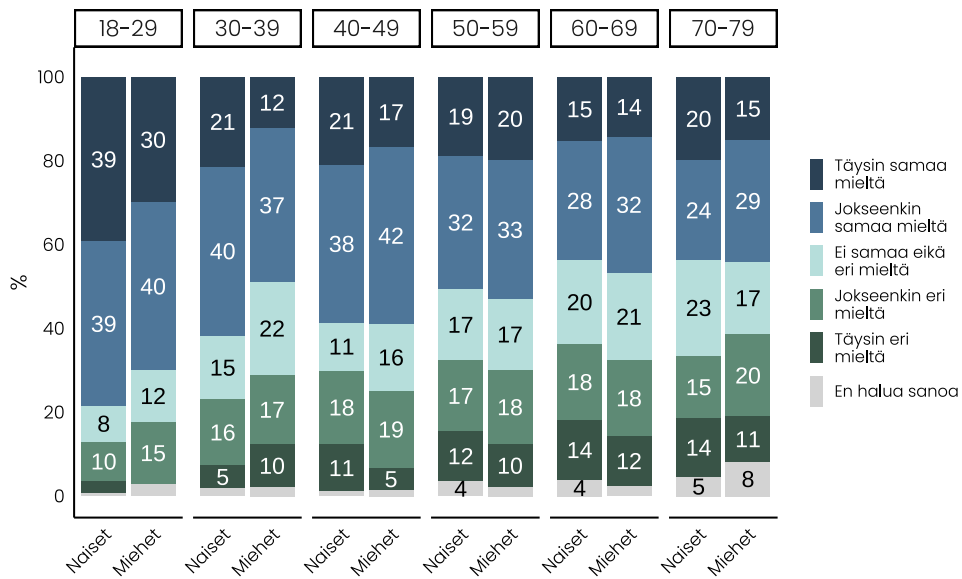
N = 1420

18 Ilman parisuhdetta elävien tyytyväisyyttä seksielämäänsä mitattiin yhdellä kysymyksellä: ”Kuinka tyytyväinen olet seksielämäsi tällä hetkellä?” Vastausvaihtoehtoja oli viisi: hyvin tyytyväinen, melko tyytyväinen, siltä väliltä, melko tyytymätön ja hyvin tyytymätön. Kysymyksessä täsmennettiin erikseen, ”[j]os sinulla ei ole tällä hetkellä seksielämää, vastaa sen perusteella, kuinka tyytyväinen olet siihen asiantilaan”.

Lopuksi kysyimme parisuhteessa olevilta vastaajilta, kuinka helppoa heidän on keskustella seksiin liittyvistä tunteista, ajatuksista tai toiveista kumppanin kanssa¹⁹. Suomalaisen on vastausten perusteella suhteellisen helppoa keskustella seksistä: yli puolet oli väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Keskusteluuyhteyttä arvioitiin kuitenkin iästä ja sukupuolesta riippuen hieman eri tavoin. (Kuvio 53.)

Nuorimmassa ikäryhmässä, 18–29-vuotiaiden joukossa, seksiin liittyvä kommunikointi on helpompaa kuin muissa tarkastelemissamme ikäryhmissä. Noin 40 prosenttia parikymppisistä naisista ja 30 prosenttia miehistä on täysin samaa mieltä siitä, että seksistä on helppo puhua. Viisikymppisissä ja sitä vanhemmissa ikäryhmissä seksistä puhumisen helpoudesta taas on täysin eri mieltä useampi kuin joka kymmenes sekä naisista että miehistä.

Kuvio 53. ”Minun ja kumppanini on helppo keskustella seksiin liittyvistä tunteistamme, ajatuksistamme ja toiveistamme.” Iän ja sukupuolen mukaan.

N = 3809

19 Kysymyksen muotoilu perustuu Dyadic Sexual Communication Scale -mittarin (Catania, 2013) yhteen väittämään, jota muokkasimme tämän tutkimuksen tarpeisiin: alkuperäinen väittämä kuvasi kumppanin käytöstä, meidän versiomme kumppanien välistä kommunikaatiota.

5.5 Luvun loppuksi

Suomalaiset harrastavat seksiä keskimäärin 3,8 kertaa kuussa. Ikäryhmästä, sukupuolesta ja parisuhdetilanteesta riippuen noin 15–75 prosentilla seksin harrastaminen ei kuitenkaan kuulunut elämään kyselyhetkellä lainkaan. Vähiten seksiä harrastavat ne, jotka eivät ole vakituisessa parisuhteessa. Toisaalta on myös verrattain paljon sellaisia parisuhteita, etenkin iäkkäämmillä, joihin seksi ei kuulu. Niissä parisuhteissa, joihin seksi kuuluu, seksielämään kumppanin kanssa ollaan keskimäärin varsin tyytyväisiä – eniten tuoreissa parisuhteissa, joissa seksiäkin on eniten. Näin on siitä huolimatta, että seksiä harrastetaan keskimäärin paljon harvemmin kuin seksuaalista halua koe-taan (ks. [Luku 4](#)). Ilman parisuhdetta elävät naiset ovat tyytyväisempiä seksielämään-sä kuin miehet.

Parisuhteiden seksielämä ei kuitenkaan ole vain ruusuilla tanssimista. [Luvussa 3](#) saimme tietää, että seksi on seitsemänneksi yleisin ristiriitojen aihe parisuhteessa elä-ville. Kumppaneiden seksuaalinen halukkuus poikkeaa tyypillisesti toisistaan ainakin hieman, etenkin pidemmissä suhteissa ([Luku 4](#)). Seksiin liittyvä avoin ja molempia kunnioittava kommunikaatio olisikin avainasemassa siinä, miten erilaisia seksiin liittyviä toiveita kumppanien välillä ratkotaan. Silti vain nuorimmassa, 18–29-vuotiai-den ikäryhmässä valtaosa sekä miehistä että naisista raportoi, että seksistä sekä siihen liittyvistä toiveista ja ajatuksista on vähintäänkin melko helppoa puhua kumppanin kanssa. Sitä vanhemmissa ikäryhmissä niiden osuudet, jotka kokevat seksistä puhumi-sen vähintäänkin melko helpoksi, vaihtelevat viidenkymmenen prosentin molemmin puolin. Toisin sanoen, iso osa yli kolmekymppisistä sekä miehistä että naisista on sitä mieltä, ettei seksistä puhuminen ole kovinkaan helppoa. Aiemman tutkimuksen mu-kaan suomalaisista noin joka viides kokee vaikeuksia puhua seksistä, fantasiaista ja seksiin liittyvistä toiveista kumppanilleen. Keskeisimpinä syinä kommunikaatiohaas-teille ovat keskustelun tuntuminen kiusalliselta, kumppanin reaktion pelkääminen, vaikeus löytää keskustelulle sopivaa ajankohtaa sekä se, että seksistä ei muutenkaan ole ollut tapana puhua suhteessa. (Øverup ym., 2024.) Tässä meillä olisi selkeästi pa-rannettavaa – ja onneksi näyttää siltä, että nuoremmat sukupolvet ovat matkalla kohti avoimempaa keskustelukulttuuria.

Kumppanien välisen kommunikaation vaikeus saattaa olla yksi tekijä siinä, miksi niin moni – naisista joka kymmenes ja miehistä joka viides – on ollut nykyiselle kump-panilleen uskoton. Naiset kertoivat usein yhdeksi motiiviksi omalle uskottomuudelleen parisuhteen ongelmat, kun taas moni mies ilmoitti yhdeksi motiivikseen kumppanin vähäisen seksuaalisen halun. Kommunikaation vaikeudet jatkuvat monesti myös uskot-tomuuden jälkeen, sillä uskottomuus parisuhteissa pysyy useammin salassa kuin paljas-tuu kumppanille – vaikka moni epäileekin, että kumppani on saattanut olla uskoton.

Mahdollisesti osittain sen vuoksi, että kumppani ei tiedä (tai ajatellaan, ettei hän tiedä) uskottomuudesta, monet toivat esiin kokemuksen, ettei omalla uskottomuudella ole ollut minkäänlaisia seurauksia itselle tai parisuhteelle. Yhtäältä tämä voi merkitä sitä, että pettämisen mahdollisia seurauksia omalle tunne-elämälle tai parisuhteen

dynamiikalle ja vuorovaikutukselle ei välttämättä ole juurikaan refleктоitu tai tunnistettu. Asian sysääminen pois mielestä voi tuntua helpoimmalta ratkaisulta, jolloin mahdollisia ikäviä tunteita ei tarvitse kohdata. Toisaalta voi olla, että henkilö aidosti kokee, ettei pettäminen ole aiheuttanut tunteita ja ajatuksia suuntaan tai toiseen, eikä se siten ole vaikuttanut parisuhteeseenkaan. Tutkimusten mukaan oman uskottomuuden seurausten vähättely tai tunnistamattomuus voivat johtua mm. oman toiminnan oikeuttamisesta (”minulla on oikeus seksuaaliseen tyydytykseen”), oman vastuun siirtämisestä joko ulkoisille tekijöille (”tilanne vain ajautui seksiin”) tai kumppanille (”en saa kumppaniltani tarvitsemaani, joten haen sitä muualta”) tai pettämisen merkityksen minimoinnista (”kyseessä oli vain yksi kerta”) (Alexopoulos, 2021; Warach ym., 2019). Tällaiset ajattelumallit toistuivat myös tässä perhebarometrikyselyssä.

Huomionarvoista on, että kuvaukset omasta uskottomuudesta koituneista seurauksista olivat monesti lievempiä verrattuna kuvauksiin kumppanin uskottomuuden seurauksista. Kun omaa uskottomuuttaan kuvanneista vastaajista 62 prosenttia ilmoitti, että siitä ei ollut koitunut minkäänlaisia seuraamuksia, kumppanin uskottomuutta kuvanneista tätä mieltä oli vain 13 prosenttia. Sen sijaan kumppanin uskottomuutta kuvanneet vastaajat luonnehtivat sitä usein vakavaksi kriisiksi sekä itselleen että parisuhteelleen. Myös aiemmassa tutkimuskirjallisuudessa on havaittu, että kumppanin uskottomuus on usein traumaattinen kokemus, jolla on pitkäaikaisia vaikutuksia kumppanien väliselle kiintymyssuhteelle, vaikka pysyttäisiinkin yhdessä (Warach & Josephs, 2021). Uskottomuus tai edes sen paljastuminen eivät kuitenkaan vääjäämättä johda eroon tai turmele parisuhdetta, vaan joissakin tapauksissa vastaajat kertoivat asian käsittelyn ja kriisistä yhdessä selviämisen lujittaneen suhdetta. Kommunikaatio lienee tässäkin avainasemassa.

Vaikka seksuaalinen uskottomuus parisuhteissa on verrattain yleistä, avoimia suhteita – siis sellaisia, joissa olisi yhdessä sovittu mahdollisuudesta ensisijaisen parisuhteen ulkopuolisiin seksi- tai muihin suhteisiin – on hyvin vähän. Avoimiin suhteisiin oltiin pääasiassa varsin tyytyväisiä. Eräs nainen kuvasi suhteen avoimuutta ratkaisuksi pariskunnan eriparisiin seksuaalisiin haluihin:

”Haluan kommentoida avointa suhdettamme. Olemme pitkään yhdessä ollut pari ja olemme ehdottomasti samaa joukkuetta. Olemme toistemme puolella, vaikka olemmekin erilaisia. Kumpikaan meistä ei olisi halunnut avointa suhdetta, mutta puolison sairastuminen muutti fyysistä kanssakäymistämme perustavanlaatuisesti. Olen aina ollut halukkaampi osapuoli ja nyt olisi pitänyt tyytyä vielä vähempään kuin ennen. En olisi pystynyt elämään niin. Yritin vuoden ja olin vähällä itse näivettyä. Suhteen avaaminen osoitti meiltä molemmilta suunnatonta rakkautta ja myös rohkeutta asettaa tämä kaikki alttiiksi. Kyse ei siis ole mistään seikkailunhalusta tms. Pettää en voi, joten asia piti sopia. Jos saisoin valita, toivoisin, että voisimme olla niin kuin ennenkin, mutta aika ei kulje taakse päin.” Nainen 50 v

Kuitenkin kysyttäessä avoimen suhteen toteutumisesta käytännössä miesten ja naisten näkemyksissä oli huomattavia eroja. Miehet raportoivat selvästi enemmän tilanteita, joissa heillä on ollut muita seksikumppaneita, kuin naiset tilanteita, joissa kumppanilla on ollut muita seksikumppaneita. Selvimmin tämä näkyi siinä, että naisista peräti 20 prosenttia ilmoitti, että kummallakaan suhteen osapuolella ei ole ollut muita seksikumppaneita, kun miehistä näin kertoi vain neljä prosenttia. Koska vastaajajoukko on pieni, tästä on vaikea tehdä yleistyksiä, mutta viisinkertainen ero naisten ja miesten kertomuksissa muista kumppaneista on suuri. Saattaa toki olla, että joissakin tapauksissa avoimen suhteen sopimukseen kuuluu se, että kumppanille ei kerrota muista suhteista. Toisaalta heitä, jotka kertoivat, että heillä ei ole ollut muita suhteita eivätkä he tiedä kumppanin mahdollisista muista suhteista, oli vain pieni joukko (neljä prosenttia naisista ja kuusi prosenttia miehistä). Nämä tulokset viittaavat siihen, että avoimissakaan suhteissa ei välttämättä aina olla avoimia, ja että niissäkin voi olla uskonon.

Tämän Perhebarometrin seksiä ja seksuaalisuutta käsittelevien tulosten viesti on selvä. On oikeastaan aika harvinaista, että heteroparisuhteen osapuolet haluaisivat seksiä yhtä usein ja aina samaan aikaan. Usein parisuhteen mies on se, joka kokee seksuaalista halua useammin ja on tyytymättömämpi pariskunnan seksielämään, mutta tilanne voi olla toisinkin päin. Uskottomuus näyttää olevan melko monen, etenkin miehen, ratkaisu eriparisiin seksuaalisiin toiveisiin, mutta sen seuraukset parisuhteen hyvinvoinnille ovat usein erittäin kielteisiä ja parhaimmillaankin arvaamattomia. Kuten Luvussa 4 näimme, suurin osa on tyytyväisiä oman seksuaalisen halukkuutensa tasoon. Näin ollen monissa parisuhteissa ratkaisu ei voi olla sekään, että jommankumman osapuolen halua alettaisiin ”korjata” korkeammaksi tai matalammaksi – koska mikään ei ole rikki. Tarvitsemme selkeästi lisää sekä yhteiskunnallista että parisuhteiden sisällä käytävää keskustelua siitä, miten useimmissa parisuhteissa esiintyvää seksuaalisten halujen eriparisuutta olisi hyvä käsitellä ja ratkoa.

6 Parisuhdetilanne ja hyvinvointi

Perhebarometrin viimeisessä luvussa tarkastelemme parisuhteen ja hyvinvoinnin välisiä yhteyksiä. Millaisissa parisuhdetilanteissa voidaan parhaiten ja millaisissa huonoimmin? Kuinka tyytyväisiä parisuhteissa olevat ovat suhteisiinsa? Entä miten parisuhdetyytyväisyys on yhteydessä muihin hyvinvoinnin ja parisuhdearjen osa-alueisiin?

Tuloksemme osoittavat, että ilman parisuhdetta elävät voivat keskimäärin huonommin kuin parisuhteessa elävät. Yhteys on selvä kaikilla tarkastelemillamme hyvinvoinnin osa-alueilla: koettu terveys ja yleinen elämäntyytyväisyys ovat korkeammalla tasolla ja terveysongelmia on vähemmän niillä, jotka ovat parisuhteessa. Kaikkein parhaiten voivat ne, jotka ovat avioliitossa.

Keskimäärin parisuhteisiin ollaan varsin tyytyväisiä, ja kaikista tyytyväisimpiä ovat tuoreissa parisuhteissa elävät sekä pidemmissä suhteissa ne, jotka ovat avioliitossa. Parisuhdetyytyväisyyden osa-alueista intohimo saa suomalaisilta huonoimman arvosanan. Etenkään iäkkäiden suhteissa sekä pitkissä ja vakiintuneissa suhteissa intohimoa ei koeta kovin paljoa. Silti muut parisuhdetyytyväisyyden osa-alueet ovat heillä varsin korkealla tasolla, pääosin korkeammalla kuin muilla.

Hyvinvointi on positiivisessa yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen. Parisuhdetyytyväisyys on korkeinta niillä, joilla ei ole sairauksia ja jotka ovat elämänsä yleensäkin tyytyväisimpiä. Samoin tyytyväisyys seksielämään on positiivisessa yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen.

Sen sijaan parisuhdetyytyväisyyden ja kotityö- ja lastenhoitovastuiden yhteys ei ole näin suoraviivainen tai selkeä. Tulostemme perusteella näyttää kuitenkin siltä, että parisuhdetyytyväisyys on hieman korkeampaa niillä, jotka jakavat kotityö- ja lastenhoitovastuut suurin piirtein tasan kumppaninsa kanssa.

6.1 Parisuhdetilanne, elämäntyytyväisyys ja terveys

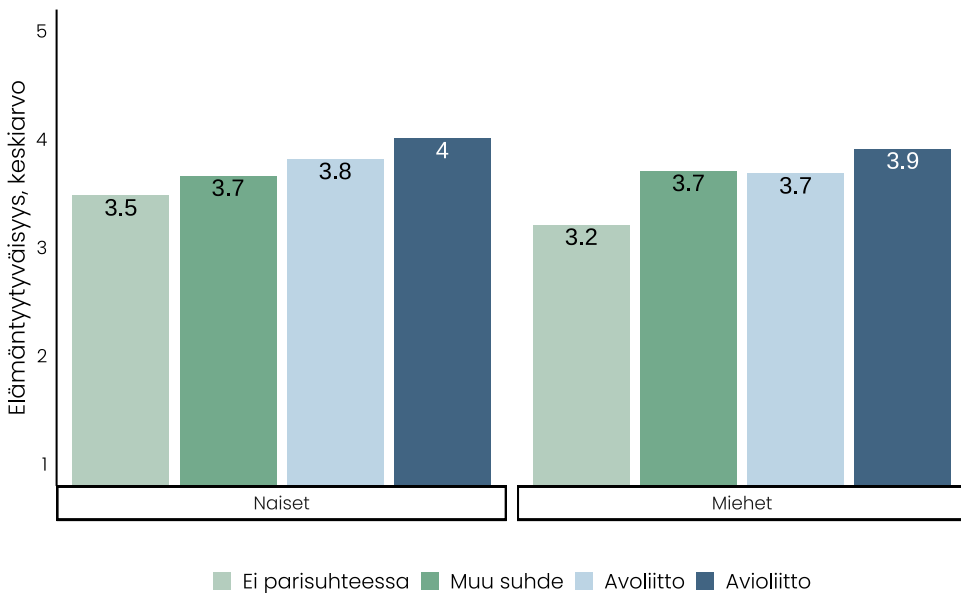
Luvun ensimmäisessä osiossa tarkastelemme, miten parisuhdetilanne on yhteydessä hyvinvointiin. Hyvinvointia mittaamme yleisellä elämäntyytyväisyydellä, koetulla terveydellä ja arkea haittaavien terveysongelmien yleisyydellä.

Yleistä elämäntyytyväisyyttä mitattiin kyselyssä kysymyksellä ”Kuinka tyytyväinen olet elämääsi kaiken kaikkiaan tällä hetkellä?”, ja vastausvaihtoehdot olivat hyvin tyytyväinen, melko tyytyväinen, siltä väliltä, melko tyytymätön ja hyvin tyytymätön (sekä en halua sanoa, jotka jätettiin analysoimatta)²⁰.

Pääosin (ainakin kyselyyn vastanneet) suomalaiset ovat melko tyytyväisiä elämäänsä. Elämäntyytyväisyys on asteikolla 1 (hyvin tyytymätön) – 5 (hyvin tyytyväinen) naisilla keskimäärin 3,8 ja miehillä 3,7.

Tyytyväisyydessä on melko suuria eroja parisuhdestatuksen mukaan. Vaikka iän merkitys vakioidaan (kuusi- ja seitsenkymppiset olivat muita tyytyväisempiä), avioliitossa olevat naiset ja miehet ovat kaikkein tyytyväisimpiä: naisten keskiarvo on 4,0 ja miesten 3,9. Avoliitossa ja muissa parisuhteissa tyytyväisyys on toiseksi korkeinta. Kaikkein vähiten tyytyväisiä elämäänsä kaiken kaikkiaan ovat ne, jotka eivät ole parisuhteessa. Ero parisuhteessa oleviin on erityisen suuri miehillä. (Kuvio 54.)

Kuvio 54. Elämäntyytyväisyyden keskiarvo parisuhdetilanteen mukaan. Naiset ja miehet. Ikävakioitu sukupuolittain.

N = 5269

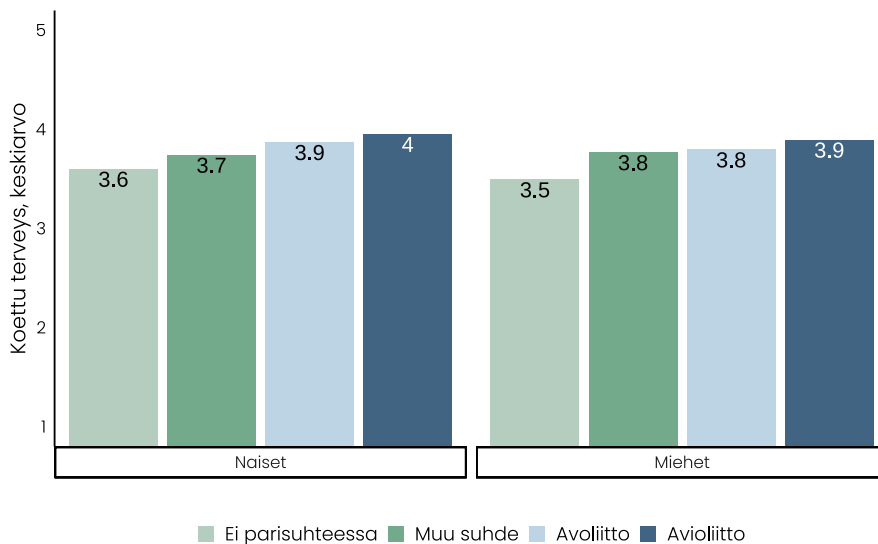
20 Kysymyksen muotoilu on yhteneväinen GGS-kyselyn kanssa (GGS Suomi, 2021); vastauskaalan muokkasimme yhdenmukaiseksi tämän perhebarometrikyselyn muiden kysymysten kanssa.

Toinen yleinen ihmisen hyvinvointia kuvaava mittari on koettu terveys, jota mitattiin vastaavalla tavalla kuin elämäntyytyväisyyttä. Kysymys oli ”Onko terveytesi mielestäsi...” ja vastausvaihtoehtoja oli viisi: hyvä, melko hyvä, siltä väliltä, melko huono ja huono²¹. Lisäksi saattoi valita, ettei halua vastata kysymykseen.

Koetussa terveydessä ei juuri ole eroja sukupuolten välillä. Koettu terveys on asteikolla 1 (huono) – 5 (hyvä) sekä naisilla että miehillä 3,8. Parisuhdestatus sen sijaan näyttäisi olevan yhteydessä koettuun terveyteen. Samoin kuin elämäntyytyväisyyden kohdalla, avioliitossa olevat kokevat terveytensä muita paremmaksi ja ilman parisuhdetta elävät huonommaksi. (Kuvio 55.)

”Tällä hetkellä yritämme saada lasta. Olemme kokeneet 2 keskenmenoa viimeisen puolen vuoden sisään, joka on vaikuttanut merkittävästi parisuhteeseemme, hyvinvointiimme ja kokonaisvaltaiseen terveyteen.” Nainen 26 v

Kuvio 55. Koetun terveyden keskiarvo parisuhdetilanteen mukaan. Naiset ja miehet. Parisuhdetilanteiden välisten ikäjakaumien erojen vaikutus on korjattu vakioinnilla.

N = 5275

Terveydentilaa voi tarkastella myös sairauksien tai niiden puuttumisen kautta. Listasimme 10 erilaista terveysongelmaa sekä kategorian ”muu” ja kysyimme, ”Onko jokin seuraavista terveysongelmista rajoittanut sinua päivittäisissä toiminnoissasi viimei-

21 Koetun terveyden mittaamisessa käytetään yleisesti samantyyppistä kysymystä. Kyseinen muotoilu on SHARE-Suomen drop off -lomakkeesta (SHARE, 2020), ja vastausvaihtoehdot yhteneväisiä THL:n omissa tutkimuksissaan käyttämän kysymyksen kanssa.

sen puolen vuoden aikana?”²². Kysyimme myös, onko vastaajan puolisoilla vastaavia terveysongelmia, sekä onko vastaajan jollakin lapsella tai lapsilla jokin tai jotkin kuudesta terveysongelmasta tai ”muu” terveysongelma, joka olisi rajoittanut heidän päivittäisiä toimintojaan.

Noin puolet vastaajista ei kärsi arjessaan yhdestäkään terveysongelmasta, kun tarkasteluun otettiin kaikki muut terveysongelmat paitsi vaihdevuosisoireet. 33 prosentilla on yksi terveysongelma ja 16 prosentilla kaksi tai useampia terveysongelmia, jotka rajoittavat heidän arkeaan.

Luvuissa on jonkin verran eroja sukupuolen ja parisuhdetilanteen mukaan. Miehille on naisia hieman yleisempää, ettei heillä ole yhtään terveysongelmaa, ja vastavasti harvinaisempaa, että heillä olisi yksi tai useampi terveysongelma.

Omista terveysongelmista yleisintä on, että jokin muu terveysongelma on rajoittanut elämää. Naisista 22 prosenttia ilmoitti näin, miehistä 17 prosenttia. Toiseksi yleisin terveysongelma on naisilla mielialahäiriö, joka on myös miesten kolmanneksi yleisin terveysongelma. Miehillä fyysinen pitkäaikaissairaus on toiseksi yleisin, naisilla se on kolmanneksi yleisin. Naisista useampi kuin joka kymmenes kertoo vaihdevuosi- tai esivaihdevuosisoireiden rajoittaneen heidän päivittäisiä toimintojaan viimeisen puolen vuoden aikana.

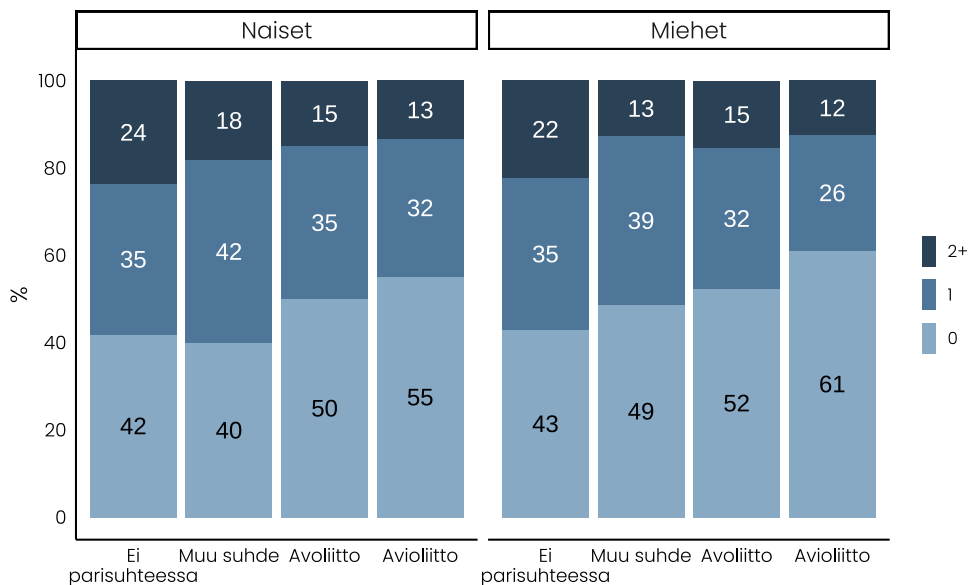
Muut kysytyt terveysongelmat ovat harvinaisempia: syöpää, muuta kuin päihde-, seksi- tai pornoriippuvuutta, neurologista häiriötä tai sairautta tai muuta psyykkistä sairautta ilmoitti sairastavansa kahdesta kolmeen prosenttia naisista ja miehistä. Muutaman terveysongelman kohdalla näyttää olevan hienoisia eroja sukupuolten välillä. Naisilla elämää rajoittavat neuropsykiatriset häiriöt näyttävät olevan yleisempiä (6 %) kuin miehillä (4 %). Päihderiippuvuudesta ilmoittaa kärsivänsä kaksi sadasta naisesta, mutta miehistä neljä sadasta. Juuri kellään naisella ei ollut seksi- tai pornoriippuvuutta, miehistä kolmella sadasta.

Avoliitossa olevilla on vähiten sairauksia. Heissä on eniten niitä, joilla ei ole mitään arkea rajoittavaa terveysongelmaa, ja vähiten niitä, joilla sairauksia olisi useampi kuin yksi, kun verrataan eri parisuhdetilanteita. Muiden parisuhdetilanteiden sairastavuuksien laittaminen yksiselitteiseen järjestykseen on haastavampaa. Pääosin näyttäisi kuitenkin siltä, että avoliitossa olevat ovat toiseksi terveimpiä ja muussa parisuhdetilanteessa olevat kolmanneksi terveimpiä. Sekä naisilla että miehillä ilman parisuhdetta elävissä on eniten niitä, joilla on kaksi tai useampia terveysongelmia. (Kuvio 56.)

”Meillä on molemmilla sairauksia, jotka jonkin verran rajoittavat elämää. Takana on kummallakin terveyteen liittyviä vaikeita kokemuksia. Nämä ovat kuitenkin hitsanneet meitä enemmän yhteen. En voisi kuvitella olevani onnellisempi kenenkään toisen kanssa.” Nainen 48 v

22 Kysymyksen pohjana on GGS-kyselyn terveyskysymys (GGS Suomi, 2021). Terveysongelmien listassa pyrimme ottamaan mukaan yleisimmät sairaudet ja diagnooseista yläkäsitteet. Erilaiset riippuvuudet erottelimme lomakkeen kommenttikierrosten pohjalta.

Kuvio 56. Terveysongelmien yleisyys naisilla ja miehillä parisuhdetilanteen mukaan. Osuudet ikävakioitu sukupuolittain.

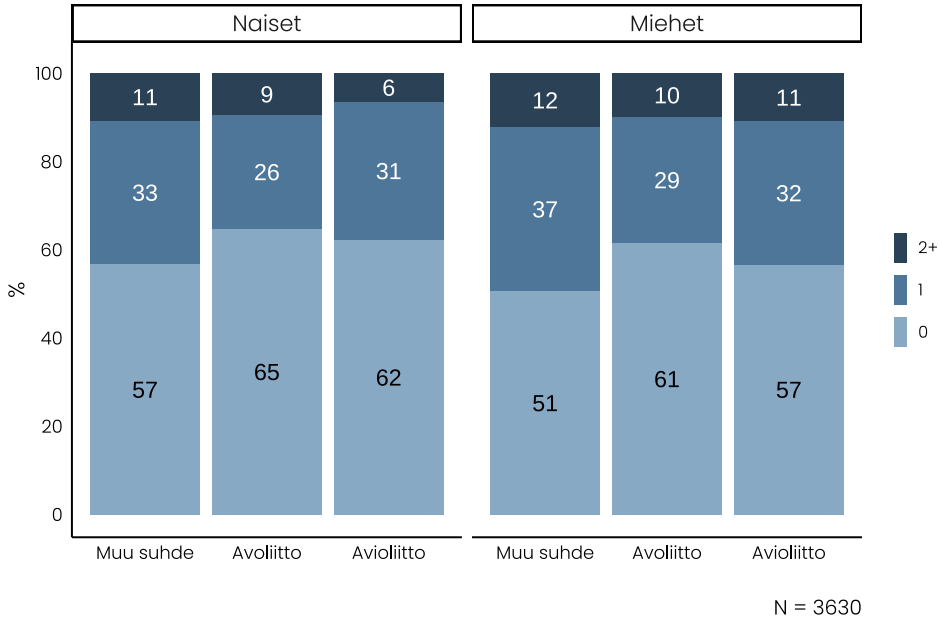
N = 5190

Kun tarkasteltiin parisuhteessa olevia vastaajia, he arvioivat, että heidän kumppaneillaan olisi kaikkia terveysongelmia keskimäärin vähemmän kuin vastaajilla itsellään. Sukupuolittain tarkastellen huomataan myös, että sekä naiset että miehet vaikuttisivat alidiagnosoivan kumppaniensa sairauksia. Toisin sanoen, parisuhteessa olevat naiset arvioivat, että heidän kumppaneillaan olisi lähes kaikkia terveysongelmia harvemmin kuin mitä parisuhteessa olevat miehet ilmoittavat, ja päinvastoin. Voi olla, että kaikki eivät kerro terveysongelmistaan edes kumppanilleen. Mahdollista on myös, että omat lievätkin terveysongelmat on muistettu kyselyyn vastatessa paremmin kuin kumppanin vastaavat.

”[K]umppanillani on alkava Alzheimer. Pelottaa, että joudun hänen omaishoitajakseen, vaikka se tuntuu minusta epäoikeudenmukaiselta, sillä hän ei ole itse koskaan hoivannut ketään eikä varmasti hoitaisi minua, jos hoivaa joskus tarvitsisin. Olen kuitenkin lukittu tähän suhteeseen, sillä en halua hajottaa kotiani enkä sysätä puolisoa lasten harteille.” Nainen 68 v

Kumppanit näyttävät olevan terveimpiä niillä, jotka ovat avoliitossa. Tuloksia ei kuitenkaan ole ikävakioitu. Avioliitossa olevat ovat keskimäärin muita iäkkäämpiä, mikä voi selittää, etteivät he tässä tarkastelussa olekaan kaikkein terveimpiä. (Kuvio 57.)

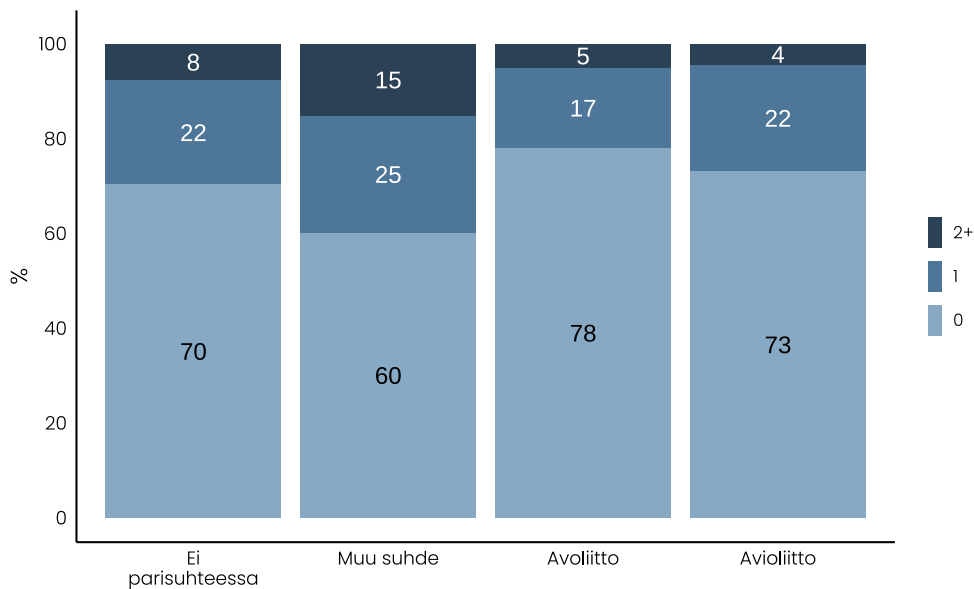
Kuvio 57. Terveysongelmien yleisyys naisten ja miesten kumppaneilla parisuhdetilanteen mukaan.

Lapsilla yleisin päivittäisiä toimintoja rajoittava terveysongelma on neuropsykiatrisen häiriö, jota raportoi 14 prosenttia vanhemmista. Seuraavaksi yleisimmät lasten terveysongelmat ovat fyysiset pitkäaikaissairaudet, psyykkiset häiriöt ja muut terveysongelmat. Äidit arvioivat lapsillaan olevan terveysongelmia useammin kuin isät.

Myös lasten terveysongelmien yleisyys vaihtelee vastaajan parisuhdetilanteen mukaan. Parisuhteissa, joissa ei olla avo- tai avioliitossa, on muita suhdetilanteita yleisempää, että lapsilla on terveysongelmia. Avio- tai avioliitossa olevista ja ilman kumppania elävistä 22–30 prosentilla on lapsia, joilla on yksi tai useampi arkea rajoittava terveysongelma. Muissa parisuhdetilanteissa olevista 40 prosentilla on lapsia, joilla on ainakin yksi tällainen terveysongelma. Tuloksiin liittyy kuitenkin melko lailla epävarmuutta, sillä aineistossa oli melko vähän ilman kumppania ja muissa suhdemuodoissa eläviä, joilla on lapsia. (Kuvio 58.)

Kuvio 58. Terveysongelmien yleisyys naisten ja miesten lapsilla parisuhdetilanteen mukaan.

N = 1262

6.2 Parisuhteessa elävien tyytyväisyys parisuhteisiinsa

Parisuhteessa oleville parisuhdetyytyväisyys on yksi keskeinen hyvinvoinnin osa-alue. Tulostemme perusteella tämä osa-alue näyttää onneksi olevan pääosin kunnossa: parisuhteissa elävät ovat keskimäärin varsin tyytyväisiä parisuhteisiinsa. Kysyimme asiaa kuudella parisuhdetyytyväisyyden eri osa-alueita mittaavalla kysymyksellä²³. Kaikkien parisuhdetyytyväisyyden osa-alueiden keskiarvo on 4,2 mitattuna asteikolla yhdestä viiteen, jossa yksi edustaa täysin tyytymätöntä ja viisi erittäin tyytyväistä.

Tyytyväisyydessä ainakin tiettyihin parisuhteen osa-alueisiin näyttäisi olevan eroja niin iän, parisuhteen keston kuin parisuhdetyypin mukaan. Erot ovat kuitenkin pieniä, eikä niitä havaittu lainkaan naisten ja miesten välillä. Pienimmän keskiar-

23 Mittasimme parisuhdetyytyväisyyttä PRQC-mittarilla (Perceived Relationship Quality Component; Fletcher ym., 2000). Mittarissa parisuhdetyytyväisyyttä kartoitetaan kuudella osa-alueella: intohimo, läheisyys (intimacy), luottamus, rakkaus, sitoutuminen ja tyytyväisyys, ja jokaista osa-alueita mitataan kolmella kysymyksellä. Tutkimuskäytössä mittarin kehittäjät ohjeistavat ottamaan mukaan seuraavat, tilastollisesti parhaiten toimivat kysymykset, yhden kullakin osa-alueelta: kuinka intohimoinen parisuhteesi on, kuinka läheinen parisuhteesi on, kuinka paljon luotat kumppaniisi, kuinka paljon rakastat kumppaniiasi, kuinka sitoutunut olet parisuhteeseesi ja kuinka tyytyväinen olet parisuhteeseesi. Vastaukset annettiin viisiportaisella asteikolla: erittäin (paljon), melko (paljon), siltä väliltä, hieman tai ei/en lainkaan. Lisäksi oli mahdollisuus valita, ettei halua sanoa. Nämä vastaukset jätettiin analysoimatta.

von saa intohimo. Intohimo on vähäisempää erityisesti vanhemmilla vastaajilla sekä pidemmissä ja vakiintuneemmissa parisuhteissa. Tosin on muistettava, että kyseessä on poikkileikkausaineisto, eli sen perusteella ei voi sanoa, ovatko esimerkiksi nykyiset seitsenkymppiset olleet joskus intohimoisempia.

”Intohimo on sammunut vuosien saatossa, mutta toisen kunnioittaminen säilynyt” Mies 66 v

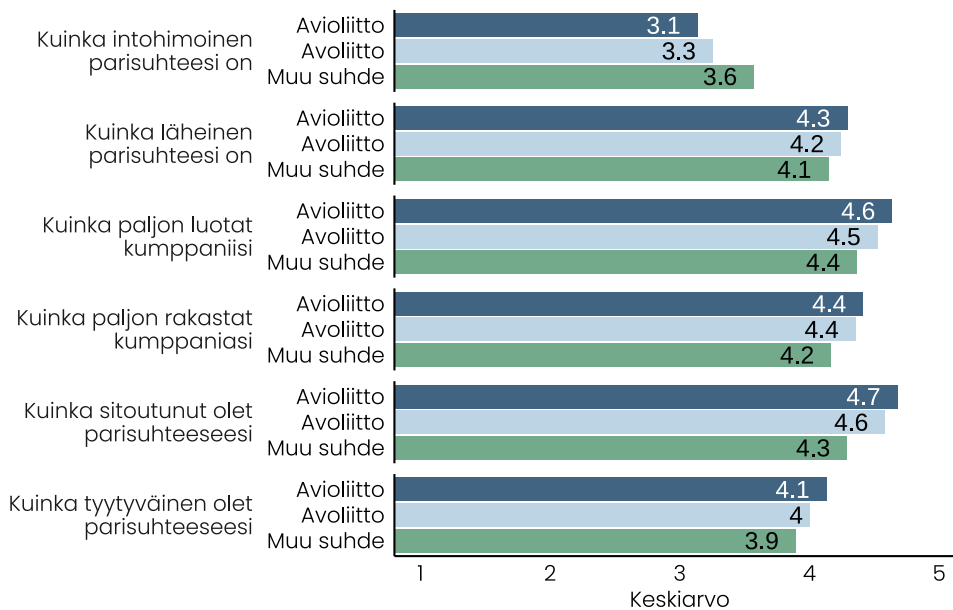
Sen sijaan luottamus kumppaniin näyttää hieman vahvistuvan iäkkäämmillä sekä pidemmissä ja vakiintuneemmissa parisuhteissa. Matalimmillaan luottamus on kolme- ja nelikymppisillä ja korkeintaan 20 vuotta kestäneissä suhteissa, kun taas seitsenkymppisillä ja yli 35 vuotta kestäneissä suhteissa se on korkeimmillaan. Avioliitossa luottamus kumppaniin on korkeampaa kuin avoliitossa, ja muissa suhdemuodoissa se on matalinta. Myös sitoutuneisuus noudattaa samaa kaavaa: avioliitoissa se on korkeinta, muissa kuin avio- tai avoliitoissa matalinta.

”Meillä on onnellinen avioliitto ja pitkä 40 vuotinen suhde rakkautta lähes ensitapaamisella ja olemme siksi onnekkaita – olemme vaimoni kanssa sielun kumppanit ja yhteiset ajatukset, harrastukset etc ovat meille arkipäivää.”
Mies 59 v

Muiden parisuhdetyytyväisyyden osa-alueiden kohdalla erot ja niiden suunnat vaihtelevat. Kaksikymppiset näyttävät rakastavan kumppaneitaan eniten ja seitsenkymppiset vähiten. Toisaalta suhteen keston mukaan eroja ei juuri ole. Avo- ja avioliitoissa rakkautta on hieman enemmän kuin parisuhteissa, joissa asutaan erillään. Läheisyyden kokemus näyttää olevan voimakkaimmillaan nuorimmassa ikäryhmässä ja tuoreimmissa suhteissa, mutta erot ovat pieniä. Toiseksi läheisimmiksi parisuhteet koetaan vanhimmassa ikäryhmässä ja pisimpään kestäneissä suhteissa. Avioliiton, avoliiton ja muiden suhdemuotojen mukaan tarkastellen eroa ei juuri ole. Yleinen tyytyväisyys parisuhteeseen on samoin korkeimmillaan nuorimmassa ikäryhmässä ja tuoreimmissa suhteissa, mutta toiseksi korkeinta vanhimmassa ikäryhmässä ja pisimpään kestäneissä suhteissa. Muissa suhteissa ollaan tyytymättömmimpiä, avoliitoissa ja avioliitoissa tyytyväisimpiä. (Kuvio 59.)

”Elän pitkässä poikkeuksellisen onnellisessa ja hyvässä parisuhteessa, jossa puolisoni on peruskallioni. Tasavertainen hyvä parisuhde.” Nainen 45 v

Kuvio 59. Parisuhdetyytyväisyyden osa-alueiden keskiarvot parisuhdetyypin mukaan (1 = ei/en lainkaan, 5 = hyvin (paljon)).

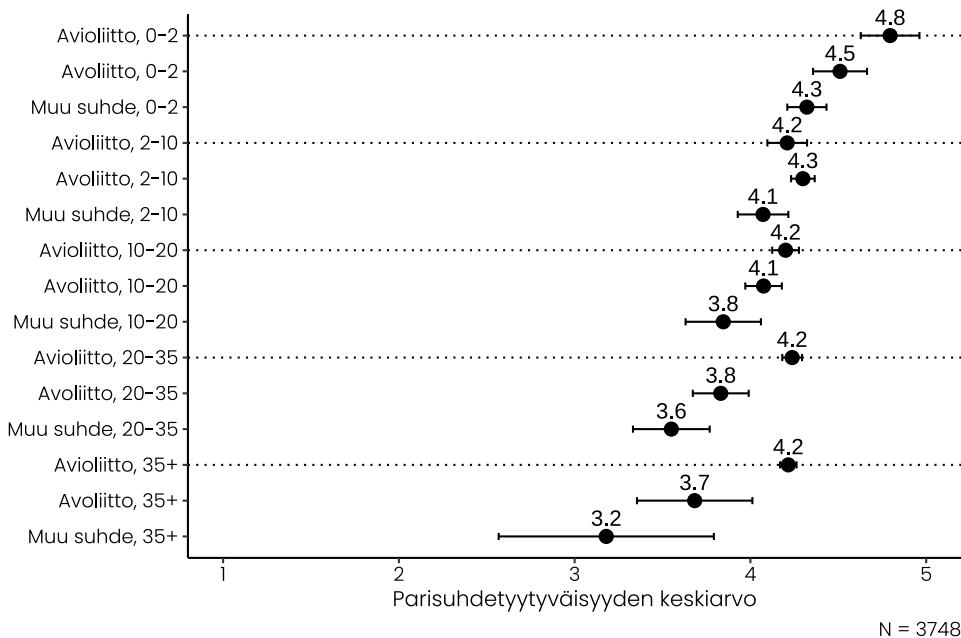

N = 3809

Kun parisuhdetyytyväisyyden osa-alueita tarkastellaan kokonaisuutena yhdessä²⁴, nähdään, että tyytyväisyys on korkeimmillaan tuoreissa suhteissa. Samoin nähdään, että avioliitossa olevien tyytyväisyys on tyypillisesti jonkin verran korkeammalla tasolla kuin avoliitossa olevien, jotka taas ovat tyytyväisempiä kuin muissa suhde-
muodoissa olevat. Mitä pidempään kestäneistä suhteista on kyse, sitä suurempia ovat parisuhdemuotojen väliset erot tyytyväisyydessä. Lisäksi yli kaksi vuotta avioliitossa olleiden tyytyväisyys ei enää laske, kun taas avoliitossa ja muissa suhteissa tyytyväisyys näyttää olevan sitä vähäisempää, mitä pidempään suhde on kestänyt. (Kuvio 60.)

24 Tyytyväisyyden summamuuttujassa tyytyväisyyden osa-alueet lasketaan yhteen ja niistä otetaan keskiarvo (ks. Fletcher ym., 2000).

Kuvio 60. Parisuhdetyytyväisyyden keskiarvo parisuhdetyypin ja parisuhteen keston mukaan.

Keskiarvo näkyy kuviossa pisteenä ja lukuna pisteen yllä. Keskiarvon luottamusväli (95 %) näkyy kuviossa ”viiksinä”. Se kertoo toisaalta vastaajien määrästä kyseisessä kategoriassa ja toisaalta siitä, kuinka yksimielisiä kyseisessä kategoriassa ollaan. Viikset ovat sitä pidemmät, mitä vähemmän vastaajia on ja/tai mitä erimielisempiä he ovat.

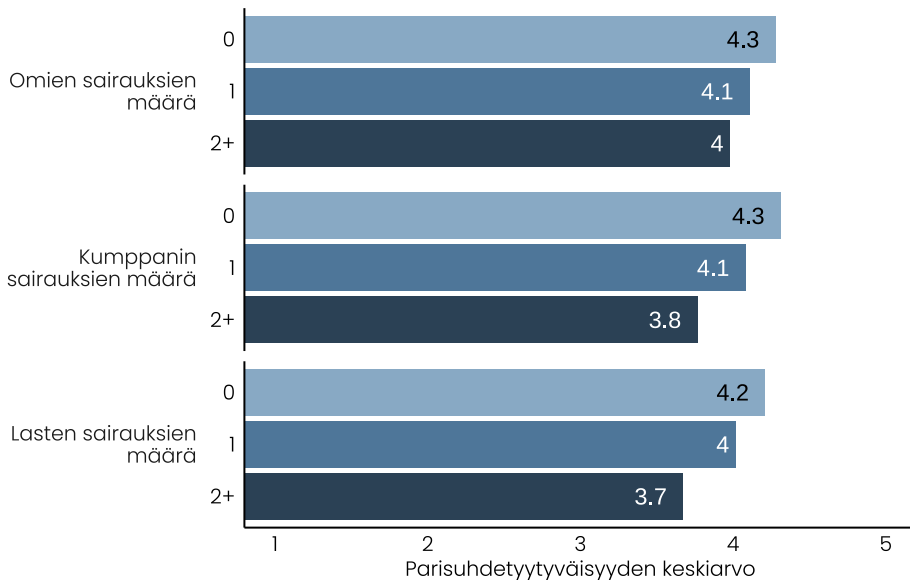
”Olemme tukeneet toisiamme alusta lähtien ja kasvaneet yhdessä matkan varrella nuorista aikuisiksi tasapainoisesti hyvinä ja huonoina aikoina välillä muitakin auttaen. Mielenpitemmekin ovat yhdenmukaistuneet lähes kaikissa asioissa.” Mies 71 v

6.3 Hyvinvoinnin, tasa-arvon ja seksin yhteys parisuhdetyytyväisyyteen

Perhebarometrin viimeisessä tulososiossa tarkastelemme parisuhdetyytyväisyyden osa-alueiden keskiarvoa myös muutamien muiden mahdollisesti parisuhdetyytyväisyyteen vaikuttavien tekijöiden mukaan: onko itsellä, puolisoilla tai lapsilla sairauksia, miten kotityöt ja mahdollinen lastenhoito jakautuvat parisuhteessa, kuinka tyytyväinen on seksielämään kumppanin kanssa sekä kuinka tyytyväinen on elämäänsä yleensä.

Kuviossa 61 on kuvattu, miten omat, puolison ja lasten viimeaikaiset terveysongelmat tai sairaudet ovat yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen. Kaikissa tapauksissa parisuhdetyytyväisyys on korkeimmillaan, kun sairauksia ei ole yhtään, ja matalimmillaan, kun niitä on kaksi tai sitä useampia. Kumppanin ja lasten terveysongelmilla näyttäisi olevan hieman vahvempi yhteys koettuun parisuhdetyytyväisyyteen kuin omilla terveysongelmilla. Ainakin kumppanin sairauksien kohdalla vahvempi yhteys johtuu osittain todennäköisesti siitä, että ne ovat keskimäärin vakavampia kuin omat raportoidut terveysongelmat ja vaikuttavat yhteiseen arkeen enemmän. Mitä todennäköisimmin kumppaneiden lievistä terveysongelmista ei joko tiedetä tai niitä ei muisteta (ks. aiemmin tässä luvussa). Joka tapauksessa perheenjäsenten terveysongelmat ovat yhteydessä koettuun parisuhdetyytyväisyyteen, ja voikin olla, että perheenjäsenten hyvinvoinnista huolehtiminen ja huolestuminen vievät voimavaroja ja aikaa myös parisuhteen vaalimiselta.

Kuvio 61. Parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka monta päivittäisiä toimintoja rajoittavaa terveysongelmaa vastaajalla, hänen kumppanillaan ja lapsillaan on ollut viimeisen puolen vuoden aikana. Suhteiden kestojen mukaiset erot vakioitu.

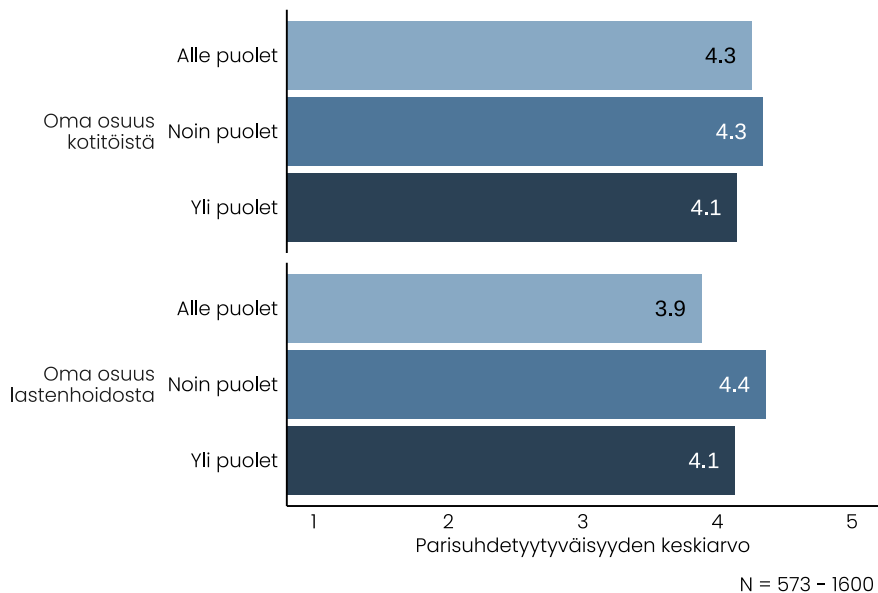

N = 1182 - 3722

Hienoinen yhteys parisuhdetyytyväisyyteen näyttäisi olevan myös sillä, miten kotityöt ja lastenhoitoon liittyvät tehtävät kumppaneiden kesken jakautuvat.²⁵ Kuviossa 62 on kuvattu kotityö- ja lastenhoitovastuiden ja parisuhdetyytyväisyyden yhteys naisilla ja Kuviossa 63 miehillä.

Sekä naisista että miehistä tyytymättömmimpiä parisuhteisiinsa ovat ne, jotka hoitavat kotitöistä oman arvionsa mukaan yli puolet. Lastenhoidossa yhteys näyttäisi olevan vähemmän selkeä, sillä naiset, jotka oman arvionsa mukaan hoitavat lapsiin liittyvistä tehtävistä alle puolet, vaikuttaisivat olevan kaikkein tyytymättömmimpiä parisuhteisiinsa. Tämä voi kuitenkin selittyä sillä, että näitä naisia oli aineistossa vain 20, eli tulos ei heidän osaltaan ole kovin luotettava. Niin harvinaista on, että naiset hoitaisivat lapsiin liittyviä tehtäviä harvemmin kuin heidän kumppaninsa.

Kuvio 62. Naisten parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka suuren osuuden parisuhteen kotitöistä ja lastenhoidollisista tehtävistä arvioi hoitavansa.

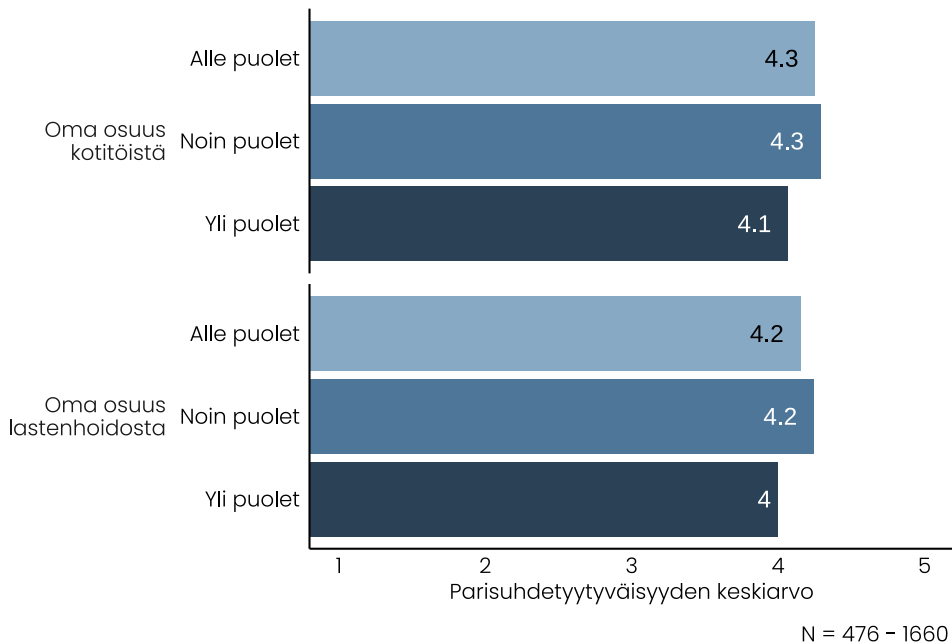

Kuvion tuloksia ei ole ikävakioidu. Kotitöiden suhteen ikävakioidut keskiarvot olisivat 4,27 (alle puolet), 4,35 (noin puolet) ja 4,18 (yli puolet), eli tulos ei juuri muuttuisi. Lastenhoidon suhteen ikävakiointia ei voi tehdä, sillä naisia, jotka hoitavat lastenhoitovastuista alle puolet, on aineistossa vain 20, joissain vakioinnissa käytettävissä kategorioissa ei yhtäkään.

25 Töiden jakautuminen on tässä muodostettu edellisessä luvussa kuvatuista summamuuttujista: Oma osuus kotitöistä ja lastenhoitoon liittyvistä tehtävistä lasketaan siten, että kustakin työstä voi saada "pisteitä" nolasta sataan sen mukaan, hoitaako sen parisuhteessaan aina (100), yleensä (75), yhtä usein kumppaninsa kanssa (50), vai hoitaako kumppani sen yleensä (25) tai aina (0). Näistä laskeetaan keskiarvo, ja pisteet muutetaan prosenteiksi. Siten jos keskiarvo on yli 50 (%), se tarkoittaa, että vastaaja huolehtii töistä keskimäärin kumppaninaan useammin, ja päinvastoin. Luokittelimme kotityö- ja lastenhoitovastuut tässä kolmeen: vastaaja hoitaa niistä alle puolet (0–44 %), noin puolet (45–54 %) tai yli puolet (55–100 %).

Sekä naisista että miehistä parisuhteisiksi kaikkein tyytyväisimmät löytyvät niistä, jotka hoitavat kumppaninsa kanssa koti- ja lastenhoitotöitä suunnilleen yhtä paljon.

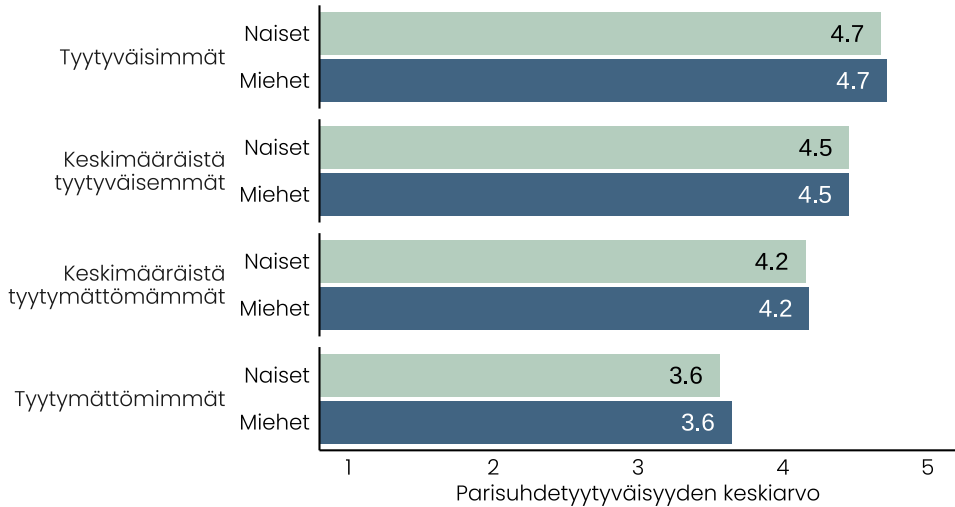
Kuvio 63. Miesten parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka suuren osuuden parisuhteen kotitöistä ja lastenhoidollisista tehtävistä arvioi hoitavansa. Suhteen keston vaikutus tuloksiin on huomioitu vakioinnilla.

Tyytyväisyys seksielämään sekä yleinen elämäntyytyväisyys ovat yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen: mitä tyytyväisempi seksielämään ja elämään yleensä, sitä korkeammalla tasolla myös parisuhdetyytyväisyys on. Naisten ja miesten välillä ei ole tässä eroja.

Kuten Kuviossa 64 näkee, parisuhdetyytyväisyyden ero seksielämäänsä tyytymättömmimpien ja tyytyväisimpien välillä on suuri. Tyytymättömmillä parisuhdetyytyväisyyden keskiarvo on 3,6, kun se tyytyväisimmillä on 4,7. Osa tästä tuloksesta saattaa selittyä sillä, että parisuhdetyytyväisyyden mittarissa on yksi väittäjä, intohimoisuus, joka liittyy myös seksielämään.

Kuvio 64. Parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka tyytyväinen on seksielämään kumppaninsa kanssa. Suhteen keston vaikutus tuloksiin on huomioitu vakioinnilla.

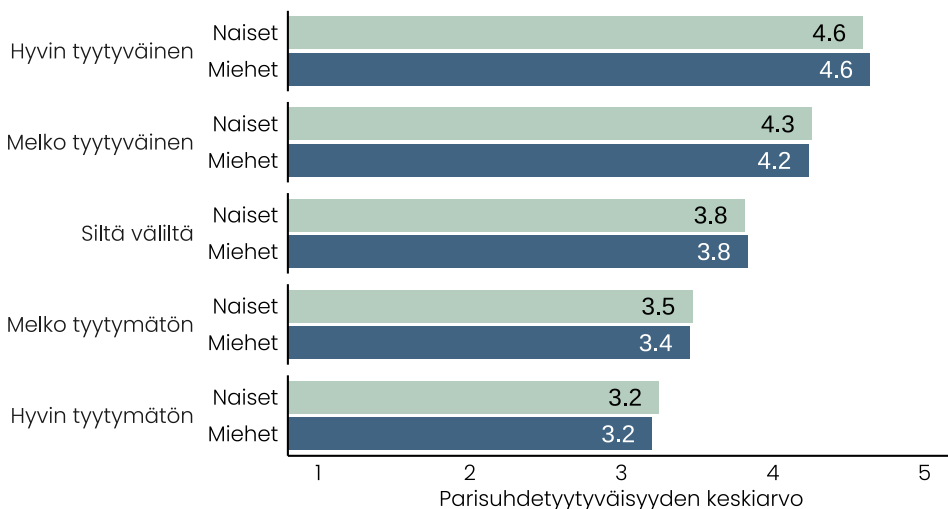

N = 3126

Tyytyväisyys seksielämään muodostettiin luvussa 5 kuvatun keskiarvomuuttujan perusteella. Se luokiteltiin neljään siten, että kuhunkin luokkaan tuli yhtä monta vastaajaa (kvartiilit): tyytymättömin neljännes, toiseksi tyytymättömin neljännes, toiseksi tyytyväisin neljännes ja tyytyväisin neljännes.

Samoin yleisen elämäntyytyväisyyden yhteys parisuhdetyytyväisyyteen on vahva. Elämäänsä yleensä hyvin tyytymättömät arvioivat parisuhdetyytyväisyytensä matalimmaksi (keskiarvo 3,2), tyytyväisimmät korkeimmaksi (keskiarvo 4,6). Elämäänsä hyvin tyytymättömiä, parisuhteessa eläviä naisia on aineistossa vain 30 ja miehiä 33, joten heidän osaltaan tulos on hieman epävarmempi kuin muiden tyytyväisyyskategorioiden. Trendi on silti selvä: mitä tyytyväisempi on elämäänsä yleensä, sitä tyytyväisempi on myös parisuhteeseensa. (Kuvio 65.)

Kuvio 65. Parisuhdetyytyväisyys sen mukaan, kuinka tyytyväinen on elämäänsä kaiken kaikkiaan. Suhteen keston vaikutus tuloksiin on huomioitu vakioinnilla.

N = 3745

6.4 Luvun loppuksi

Parisuhteessa oleminen ja erityisesti avioliitossa oleminen olivat sekä naisilla että miehillä yhteydessä siihen, että on tyytyväisempi elämäänsä, kokee terveytensä paremmaksi ja sairastaa vähemmän. Miehillä ero ilman parisuhdetta elävien ja suhteessa olevien välillä on erityisen suuri. Parisuhteessa olemisen, terveyden ja hyvinvoinnin välinen yhteys, etenkin miehillä, on löydetty monissa aiemmissakin tutkimuksissa (esim. Grundström ym., 2021; Mäki ym., 2022). Ilman parisuhdetta elävien joukossa naiset kokevat miehiä useammin olevansa onnellisia (Kinnunen, 2021), ja merkitystä on myös sillä, onko ilman parisuhdetta elämisessä kyse omasta valinnasta vai ei (Apostolou ym., 2019; Oh ym., 2022). Naisten tyytyväisyys ilman parisuhdetta elämiin näyttää lisääntyvän etenkin iän myötä (Træen & Kvaalem, 2022), mikä tuli ilmi myös Luvun 1 tuloksissa koskien ihanteellista suhdetilannetta.

On syytä huomata, että tässä ja muissa Perhebarometrin tarkasteluissa kyseessä todella on aina ”yhteys”, josta ei voi päätellä, kumpi vaikuttaa kumpaan. Todennäköisintä on, että hyvinvoinnin ja parisuhdetilanteen välillä yhteys on kaksisuuntainen: Toisaalta ihmiset, jotka voivat paremmin, saattavat löytää muita helpommin parisuhteen ja pysyä siinä. Toisaalta parisuhde itsessään tuo tyypillisesti elämään muun muassa läheisyyttä, vakautta ja turvallisuutta, jotka edistävät hyvinvointia.

Havaitsimme myös, että omien terveysongelmien lisäksi lasten terveysongelmilla oli yhteys parisuhdetilanteeseen. Etenkin erillään kumppanistaan asuvat ja jossakin määrin myös ilman parisuhdetta elävät raportoivat muita enemmän lasten terveysongelmia. Tutkimuskirjallisuudesta tiedämme, että lasten sairaudet ja erityisyys kuormittavat parisuhteita ja lisäävät vanhemmuuden taakkaa (Risdal & Singer, 2004). Ne ovat yhteydessä myös vanhempien suurempaan eroriskiin (Lyngstad & Jalovaara, 2010). Nämä tulokset saattavatkin kertoa siitä, että lasten terveysongelmien kanssa kamppailevat ihmiset ovat päätyneet muita useammin elämään ilman parisuhdetta tai tilanteeseen, jossa on syystä tai toisesta päätetty olla muuttamatta yhteen tai avioitua. Olisikin ensiarvoisen tärkeää, että tukipalveluiden saatavuus olisi riittävällä tasolla, jotta perheiden ja parisuhteiden jaksamista voidaan tukea tilanteissa, joissa perheen lapsilla on terveysongelmia.

Tarkastelimme myös, kuinka tyytyväisiä parisuhteissa olevat ovat suhteeseensa ja mikä tyytyväisyyteen oli yhteydessä. Ne, jotka ovat parisuhteessa, ovat suhteeseensa pääosin hyvin tyytyväisiä. Parisuhdetyytyväisyyden osa-alueista intohimo on vähäisempää iäkkäämmillä sekä pidemmissä ja vakiintuneemmissa parisuhteissa olevilla, mutta toisaalta tällaisissa suhteissa etenkin sitoutuminen ja luottamus ovat muita suhteita korkeammalla tasolla. Suhteen kestäessä ja ihmisten ikääntyessä on tyypillistä, että intohimon merkitys laskee verrattuna muihin rakkauden osa-alueisiin. Sitoutuminen ja läheisyys sen sijaan lisääntyvät alkuun ja pysyvät korkealla tasolla pitkissä suhteissa (Sorokowski ym., 2021). Kokonaisuudessaan parisuhteisiinsa ovat tyytyväisimpiä nopeasti avioliittoon edenneet, ja avioliitossa olevat ovat myös pitkissä suhteissa ”suojassa” parisuhteen keston mukanaan tuomalta laskevalta tyytyväisyydeltä.

Kuten aiemmin mainitsimme, kyseessä on poikkileikkausaineisto. Vaikka tulostemme perusteella näyttää siis siltä, että parisuhdetyytyväisyys on korkeimmillaan tuoreissa suhteissa ja kasvaa taas pidempään kestäneissä suhteissa, ei voi sanoa, että näin välttämättä kävisi yhden parisuhteen sisällä. Aiemmasta tutkimuksesta kuitenkin tiedämme, että parisuhdetyytyväisyys on tyypillisesti korkeimmillaan suhteen alussa, laskee jonkin verran kymmenen ensimmäisen vuoden aikana, mutta palaa korkeammalle tasolle tämän jälkeen (jos parisuhde ei ehdi päättyä ennen sitä) (Bühler ym., 2021; Karney & Bradbury, 2020). Avioliitoista lisäksi erotaan vähemmän kuin muunlaisista liitoista (Lyngstad & Jalovaara, 2010). Se, että avioliitossa olevat olivat tässä kyselyssä tyytyväisimpiä suhteisiinsa, saattaa kertoa siitä, että verrattuna avioliittoihin muunlaisissa suhteissa on suurempi osuus sellaisia, jotka tulevat vielä tulevaisuudessa päättymään. Toisaalta kyse voi olla myös sitoutumisesta ja suhteen etenemisestä: suhteeseensa tyytyväiset pariskunnat etenevät todennäköisemmin avo- ja avioliittoon (Tai ym., 2014).

Parisuhdetyytyväisyyteen ovat yhteydessä suhteen keston ja tyypin lisäksi myös arjen sujumiseen liittyvät tekijät. Terveysongelmat ovat yhteydessä paitsi parisuhteessa olemiseen myös parisuhdetyytyväisyyteen. Tässä Perhebarometrissa näimme, että omat ja etenkin kumppanin ja lasten terveysongelmat ovat yhteydessä heikompaan

parisuhdetyytyväisyyteen, mikä on havaittu aiemmassakin tutkimuksessa (Gray ym., 2017). Parisuhdetyytyväisyyteen vaikuttaa siis paitsi se, mitä tapahtuu kumppaneiden välillä, myös se, minkälaisessa ympäristössä he elävät ja mitä muita stressitekijöitä elämässä on (Randall & Bodenmann, 2017).

Kotitöiden tai lastenhoidon jakautumisella kumppaneiden kesken ei ollut vahvaa yhteyttä parisuhdetyytyväisyyteen, joskin hieman muita tyytyväisempiä tuntuivat olevan ne, joilla nämä työt jakautuivat suhteellisen tasaisesti kumppaneiden välillä. Sen sijaan tyytyväisyys seksielämään ja yleinen elämäntyytyväisyys olivat vahvemmassa yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen. Näiden tekijöiden yhteydet ovat luultavimmin monensuuntaisia. Toisaalta tyytymättömyys parisuhteen muihin osa-alueisiin, kuten kommunikaatioon tai arjen vastuiden jakautumiseen, voi johtaa siihen, että seksielämään ei haluta panostaa tai kumppania ei koeta haluttavana.

”Näinkin pitkään suhteeseen liittyy ylä- ja alamäkiä... Läheisyyttä kaipaisin enemmän, mutta syöpähoitojen jälkeen ja eläkkeelle jäämisen jälkeen mieheni persoonallisuus on muuttunut ja nettiporno tullut mukaan kuvaan. Yhteinen seksi on jäänyt pois...ja tuskin enää edes halaamme. Muuten elämä on suht mukavaa” Nainen 68 v

Toisaalta seksielämän väljähtäminen syystä tai toisesta voi vieraannuttaa kumppanista ja lisätä tyytymättömyyttä koko suhteeseen.

”Laimentunut parisuhde aiheuttaa sen, että herää kiinnostus muita vastakkaista sukupuolta olevia kohtaan. Tämä lienee luonnollinen kehitys ja kautta aikojenhan näin on usein pitkissä parisuhteissa käynyt. Harvassa lienevät ne parisuhteet, joissa vain se sama kumppani jaksaa vuosikausia kiinnostaa. Muista syistä, kuten asunnon tai asuntolainan takia taikka lasten takia ollaan yhdessä. Asumisen puitteillakin ja muulla elintasolla on merkitystä. Elintaso laskisi eron myötä kuitenkin.” Nainen 61 v

Voi olla myös niin, että elämäntilanne vaikuttaa sekä parisuhdetyytyväisyyteen että seksielämään. Kuten Luvussa 4 havaitsimme, monet niistä, jotka toivoivat seksuaalisen halukkuutensa olevan korkeammalla tasolla, kertoivat syyksi stressin, uupumuksen tai arjen kiireisyyden. Ruuhkavuosia elävät pariskunnat saattavat olla jonkin aikaa tilanteessa, jossa arjen pyörittämisessä mahdollisuus panostaa kumppaniin sekä tyytyväisyys seksielämään ja parisuhteeseen notkahtavat. Aiemman tutkimuksen perusteella näyttääkin siltä, että parisuhdetyytyväisyys on heikoimmillaan noin 40-vuotiailla ja parisuhteissa, jotka ovat kestäneet noin kymmenen vuotta (Bühler ym., 2021). Siitä tie on ylöspäin.

Hyvinvointi, parisuhdetilanne ja parisuhteessa olevien tyytyväisyys suhteeseen lienevät monin tavoin yhteen kietoutuneita. Parisuhteen olemassaolo itsessään on

monesti elämässä voimavara. Parisuhteessa olevat olivat elämäänsä ylipäänsä tyytyväisempiä, kokivat terveytensä paremmaksi ja kärsivät myös vähemmän terveysongelmistakin kuin ne, jotka elivät ilman kumppania. Yhtäältä parisuhde on monelle niin keskeinen asia elämässä, että jos siinä on ongelmia, on vaikea kokea kovin suurta elämäntyytyväisyyttä (Stahnke & Cooley, 2021). Ja toisaalta hyvinvoiva parisuhde, jonka osapuolet tukevat toisiaan kohdatessaan vaikeuksia, suojaa elämän stressitekijöiden vaikutuksilta, jotka muuten voisivat vähentää yleistä elämäntyytyväisyyttä (Falconier ym., 2015; Randall & Bodenmann, 2017).

”Parisuhde on pahinta ja parasta elämässä.” Mies 41 v

7 Lähteet

- Ahmadabadi, Z., Najman, J. M., Williams, G. M., Clavarino, A. M., d'Abbs, P., & Saiepour, N. (2018) Does leaving an abusive partner lead to a decline in victimization? *BMC Public Health*, 18(1), 1–9.
- Alexopoulos, C. (2021) Justify my love: Cognitive dissonance reduction among perpetrators of online and offline infidelity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(12), 3669–3691.
- van Anders, S. M., Herbenick, D., Brotto, L. A., Harris, E. A. & Chadwick, S. B. (2022) The Heteronormativity Theory of Low Sexual Desire in Women Partnered with Men. *Archives of Sexual Behavior*, 51(1), 391–415.
- Apostolou, M., Matogian, I., Koskeridou, G., & Shialos, M. & Georgiadou, P. (2019) The Price of Singlehood: Assessing the Impact of Involuntary Singlehood on Emotions and Life Satisfaction. *Evolutionary Psychological Science*, 5(4), 416–425.
- Attila, H., Keski-Petäjä, M., Pietiläinen, M., Lipasti, L., Saari, J. & Haapakangas, K. (2023) *Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021: Loppuraportti. Helsinki: Tilastokeskus.*
- Buss, D. M. (2016) *The evolution of desire: Strategies of human mating (4thEd.)*. New York, USA: Basic Books.
- Bühler, J. L., Krauss, S. & Orth, U. (2021) Development of Relationship Satisfaction Across the Life Span: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012–1053.
- Catania, J. A. (2013) Dyadic sexual communication scale. Teoksessa Terri D. Fisher, Clive M. Davis, William L. Yarber ja Sandra J. Davis (toim.) *Handbook of sexuality-related measures*. New York: Routledge, 152–164.
- Clayton, A. H., Goldfischer, E., Goldstein, I., DeRogatis, L., Nappi, R., Lewis-D'Agostino, D. J., Kimura, T., Hebert, A. & Pyke, R. (2013) Validity of the Decreased Sexual Desire Screener for Diagnosing Hypoactive Sexual Desire Disorder. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 39(2), 132–143.
- Cunningham, M. & Anderson, K. L. (2023) Women Experience More Intimate Partner Violence than Men over the Life Course: Evidence for Gender Asymmetry at all Ages in a National Sample. *Sex Roles*, 89(11–12), 702–717.
- Cunningham, M. & Anderson, K. L. (2024) Union Status, Union Dissolution, and Intimate Partner Violence: Investigating Johnson's Typology Among Heterosexual Dating, Cohabiting, and Married Couples. *Journal of Family Violence*, 39(1), 91–103.
- David, P. (2014) Stages of Intimacy. Teoksessa Paul David (toim.) *Pair Bonding & Repair: Essays on Intimacy & Couple Therapy*. Antioch University Seattle, 16–23.

- Diamond, L. M. (2016) Sexual Fluidity in Male and Females. *Current Sexual Health Reports*, 8(4), 249–256.
- Dykstra, P. A. & Poortman, A.-R. (2010) Economic Resources and Remaining Single: Trends Over Time. *European Sociological Review*, 26(3), 277–290.
- England, P., Mishel, E. & Caudillo, M. L. (2016) Increases in Sex with Same-Sex Partners and Bisexual Identity Across Cohorts of Women (but Not Men). *Sociological Science*, 3(42), 951–970.
- Falconier, M. K., Jackson, J. B., Hilpert, P. & Bodenmann, G. (2015) Dyadic coping and relationship satisfaction: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 42, 28–46.
- FINSEX (2023) Questionnaire: FINSEX 2023. Kantar. https://www.vaestoliitto.fi/uploads/sites/1/2024/09/375bd1ba-finsex-2023_lomake_final.pdf
- Fiske, S. T. (2010) Ordinary Personology: Figuring Out Why People Do What They Do. Teoksessa Susan Fiske (toim.) *Social beings: core motives in social psychology*. 2. painos. Wiley, 82–126.
- Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A. & Thomas, G. (2000) The Measurement of Perceived Relationship Quality Components: A Confirmatory Factor Analytic Approach. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 26(3), 340–354.
- Frankenbach, J., Weber, M., Loschelder, D. D., Kilger, H. & Friese, M. (2022) Sex Drive: Theoretical Conceptualization and Meta-Analytic Review of Gender Differences. *Psychological Bulletin*, 148(9–10), 621–661.
- GGs Suomi (2021) Kyselylomake. Väestöliitto. https://ggpsurvey.ined.fr/documents/Questionnaires/QuestionnaireFIN_fi.pdf
- Gray, R. M., Newton-John, T., Lee, J. & Ralfs, C. (2017) Intimate Relationships and Chronic Illness: A Literature Review for Counsellors and Couple Therapists. *Psychotherapy and Counselling Journal of Australia*, 5(1).
- Grundström, J., Konttinen, H., Berg, N. & Kiviruusu, O. (2021) Associations between relationship status and mental well-being in different life phases from young to middle adulthood. *SSM – Population Health*, 14, 100774.
- Harper, L., Mahar, E. & Powers, C. (2023) (056) The Decreased Sexual Desire Screener: What are we missing? *The Journal of Sexual Medicine*, 20(Supplement_3), qdad068–051.
- Himanen, M. & Gunst, A. (2024) Sexual Compliance in Finnish Committed Relationships: Sexual Self-Control, Relationship Power, and Experienced Consequences. *The Journal of Sex Research*, 61(3), 515–527.
- Hogendoorn, B., Kalmijn, M. & Leopold, T. (2022) Why Do Lower Educated People Separate More Often? Life Strains and the Gradient in Union Dissolution. *European Sociological Review*, 38(1), 88–102.
- Häggglund A. E., Sorsa T., Danielsbacka M., Tanskanen A. O. & Rotkirch A. (2021) *Vanhenee kuin hyvä viini – Yli 50-vuotiaiden parisuhteet Suomessa. Perhebarometri 2021*. Väestötutkimuslaitos. Katsauksia E56/2021. Helsinki: Väestöliitto.

- Iglesias-García, M. T., Urbano-Contreras, A. & Martínez-González, R. A. (2019) Scale of Self-perceived Communication in the Couple Relationship (SCCR). *Anales de Psicología*, 35(2), 314–322.
- Jalovaara, M. & Andersson, L. (2022) *A register-based account of period trends in partnership prevalence, entries, and exits by educational level for men and women in Finland*. INVEST Working Papers 54/2022.
- Jones, A. C., Jones, R. L., & Morris, N. (2018) Development and validation of the couple communication satisfaction scale. *The American Journal of Family Therapy*, 46(5), 505–524.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (2020) Research on Marital Satisfaction and Stability in the 2010s: Challenging Conventional Wisdom. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 100–116.
- Kinnunen, A. (2021) Sinkkuus Suomessa: monimenetelmäinen tutkimus parisuhde-normatiivisuudesta ja hyvinvointitekijöistä. Tampereen yliopisto.
- Kontula, O. (2016a) *Lemmen paula – Seksuaalinen hyvinvointi parisuhdeonnan avaimena. Perhebarometri 2016*. Väestötutkimuslaitos. Katsauksia E50/2016. Helsinki: Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos.
- Kontula, O. (2016b) FINSEX: Naisten välinen halu. Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/finsex-naisten-valinen-halu/>. Viitattu 23.9.2024.
- Kontula, O. (2017a) Naisten seksikumppanien määrä on lisääntynyt. Tietovuoto-artikkeli 4/2017. Helsinki: Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/naisten-seksikumppanien-maara-on-lisaantynyt/>. Viitattu: 23.9.2024.
- Kontula, O. (2017b) FINSEX: Uskollisuus lisääntyy. Tietovuoto-artikkeli 8/2017. Helsinki: Väestöliitto, Väestötutkimuslaitos. <https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/miehet-haluavat-seksia-useammin-kuin-naiset/>. Viitattu: 23.9.2024.
- Kulu, H. (2014) Marriage Duration and Divorce: The Seven-Year Itch or a Lifelong Itch? *Demography*, 51(3), 881–893.
- Kurdek, L. A. (1994) Conflict Resolution Styles in Gay, Lesbian, Heterosexual Nonparent, and Heterosexual Parent Couples. *Journal of Marriage and Family*, 56(3), 705–722.
- Lainiala, L. & Säävälä, M. (2012) *Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja – Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot. Perhebarometri 2012*. Väestötutkimuslaitos. Katsauksia E46/2012. Helsinki: Väestöliitto.
- Lawrance, K-A. & Byers, E. S. (1995) Sexual satisfaction in long-term heterosexual relationships: The interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *Personal Relationships*, 2(4), 267–285.
- Lehtonen, N., Sorsa, T. & Rotkirch, A. (2023) Kaikki tykkää perheistä. *Suomalaisten perhepoliittiset toiveet. Perhebarometri 2023*. Väestötutkimuslaitos. Katsauksia E58/2023. Helsinki: Väestöliitto.

- Lyngstad, T. H. & Jalovaara, M. (2010) A review of the antecedents of union dissolution. *Demographic Research*, 23, 257–292.
- Marieke, D., Joana, C., Giovanni, C., Erika, L., Patricia, P., Yacov, R. & Aleksandar, Š. (2020) Sexual Desire Discrepancy: A Position Statement of the European Society for Sexual Medicine. *Sexual Medicine*, 8(2), 121–131.
- Meyer, D. & Sledge, R. (2022) The Relationship Between Conflict Topics and Romantic Relationship Dynamics. *Journal of Family Issues*, 43(2), 306–323.
- Mittleman, J. (2023) Sexual Fluidity: Implications for Population Research. *Demography*, 60(4), 1257–1282.
- Monto, M. A. & Neuweiler, S. (2024) The Rise of Bisexuality: U.S. Representative Data Show an Increase Over Time in Bisexual Identity and Persons Reporting Sex with Both Women and Men. *The Journal of Sex Research*, 61(6), 974–987.
- Mäki, M., Hägglund, A. E., Rotkirch, A., Kulathinal, S. & Myrskylä, M. (2022) *Stable marital histories predict happiness and health across educational groups*. MPIDR Working Paper WP 2022-035.
- Natsal (2023) The national survey of sexual attitudes and lifestyles: questionnaire. https://www.natsal.ac.uk/natsal/wp-content/uploads/2023/03/Natsal-3-final-questionnaire_technical-report-appendix-b.pdf
- Oh, J., Chopik, W. J., & Lucas, R. E. (2022) Happiness Singled Out: Bidirectional Associations Between Singlehood and Life Satisfaction. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 48(11), 1597–1613.
- Randall, A. K. & Bodenmann, G. (2017) Stress and its associations with relationship satisfaction. *Current opinion in psychology*, 13, 96–106.
- Risdal, D. & Singer, G. H. S. (2004) Marital Adjustment in Parents of Children with Disabilities: A Historical Review and Meta-Analysis. *Research & Practice for Persons with Severe Disabilities*, 29(2), 95–103.
- Rosenfeld, M. J., Thomas, R. J., & Hausen, S. (2019) Disintermediating your friends: How online dating in the United States displaces other ways of meeting. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(36), 17753–17758.
- Ross, M. & Sicoly, F. (1979) Egocentric biases in availability and attribution. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(3), 322–336.
- Sharabi, L. L. & Dorrance-Hall, E. (2024) The online dating effect: Where a couple meets predicts the quality of their marriage. *Computers in Human Behavior*, 150, 107973.
- SHARE (2020) SHARE - 50+ Euroopassa: The Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe 2019. Vastaaajan itsensä täyttämä kyselylomake. Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto. https://share-eric.eu/fileadmin/user_upload/Questionnaires/Q-Wave_8/w8_fi_fi_dropoff_ques.pdf

- Sorokowski, P., Sorokowska, A., Groyecka, A., Aavik, T., Akello, G., Alm, C., Amjad, N., Anjum, A., Asao, K., Atama, C. S., Atamtürk Duyar, D., Ayebare, R., Batres, C., Bendixen, M., Bensafia, A., Bizumic, B., Boussena, M., Buss, D. M., Butovskaya, M., ... Sternberg, R. J. (2021) Universality of the Triangular Theory of Love: Adaptation and Psychometric Properties of the Triangular Love Scale in 25 Countries. *The Journal of Sex Research*, 58(1), 106–115.
- Sorsa, T., Lehtonen, N. & Rotkirch, A. (2023) *Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? Perhebarometri 2022*. Väestöntutkimuslaitos. Katsauksia E57/2023. Helsinki: Väestöliitto.
- Spector, I. P., Carey, M. P. & Steinberg, L. (1996) The Sexual Desire Inventory: Development, factor structure, and evidence of reliability. *Journal of sex & marital therapy*, 22(3), 175–190.
- Stahnke, B. & Cooley, M. (2021) A Systematic Review of the Association Between Partnership and Life Satisfaction. *The Family Journal (Alexandria, Va.)*, 29(2), 182–189.
- Tai, T., Baxter, J. & Hewitt, B. (2014) Do co-residence and intentions make a difference? Relationship satisfaction in married, cohabiting, and living apart together couples in four countries. *Demographic Research*, 31(1), 71–104.
- THL (2020) FinLapset – Vauvaperheiden kyselytutkimus 2020: Vauvan synnyttäneen äidin lomake. <https://thl.fi/documents/155392151/190160045/FL2020-Vauvan-synnyttaneen-aidin-lomake-FI.pdf/7ee883a8-8ca1-23e0-96d6-dbded768b999/FL2020-Vauvan-synnyttaneen-aidin-lomake-FI.pdf?t=1681204775289>
- THL (2023) Lähisuhdeväkivalta 2021: Suurin osa lähisuhdeväkivallan uhreista on edelleen naisia tai tyttöjä, seksuaaliväkivallan uhreilla usein myös aiempia väkivaltakokemuksia. Tilastoraportti 43/2023.
- Tilastokeskus (2022) Naisten ja miesten kokonaistyöaika ensimmäistä kertaa samalla tasolla 2020–2021. <https://stat.fi/julkaisu/cku2d1we88fu70b506ua4x5tp>. Viitattu 16.9.2024.
- Tilastokeskus (2023) Avioituvuus nousi vuonna 2022 - noin joka toinen naimisiin ennen 50. ikävuotta. <https://stat.fi/julkaisu/clmypy9zn9n8h0cuta7046aml>. Viitattu 18.9.2024.
- Tilastokeskus (2024a) Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne. <https://stat.fi/tilasto/vaerak>. Viitattu 15.8.2024.
- Tilastokeskus (2024b) Suomen virallinen tilasto (SVT): Syntyneet. <https://stat.fi/tilasto/synt>. Viitattu 7.10.2024.
- Træen, B. & Kvaalem, I. L. (2022) Singlehood and sexual activity. *Sexuality & culture* 26(5), 1621–1638.
- Twenge, J. M., Sherman, R. A. & Wells, B. E. (2015) Changes in American Adults' Sexual Behavior and Attitudes, 1972–2012. *Archives of Sexual Behavior*, 44(8), 2273–2285.
- Vowels, L. M. & Mark, K. P. (2020) Strategies for Mitigating Sexual Desire Discrepancy in Relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 49(3), 1017–1028.

- Warach, B., Josephs, L. & Gorman, B. S. (2019) Are Cheaters Sexual Hypocrites? Sexual Hypocrisy, the Self-Serving Bias, and Personality Style. *Personality & Social Psychology Bulletin*, 45(10), 1499–1511.
- Warach, B. & Josephs, L. (2021) The aftershocks of infidelity: a review of infidelity-based attachment trauma. *Sexual and Relationship Therapy*, 36(1), 68–90.
- Wiik, K. A. (2011) Socioeconomic differentials in the transition to first cohabitation in Norway. *International Review of Sociology*, 21(3), 533–548.
- Wiik, K. A. & Dommermuth, L. (2014) Who Remains Unpartnered by Mid-Life in Norway? Differentials by Gender and Education. *Journal of Comparative Family Studies*, 45(3), 405–424.
- Øverup, C. S., Hald, G. M., & Pavan, S. (2024) Sociodemographic Predictors of Sexual Communication and Sexual Communication as a Predictor of Sexual, Relationship, and Life Satisfaction in Denmark, Finland, France, Norway, Sweden, and the UK. *Sexuality & Culture*.

Kaipuu läheisyyteen ja keskinäiseen yhteyteen koskettavat useimpia meistä. Tahdomme rakastaa ja tulla rakastetuiksi. Vuoden 2024 Perhebarometri on omistettu parisuhteille ja seksuaalisuudelle, joka on yksi neljästä vuosittain vaihtuvasta teemastamme.

Väestöliiton Perhebarometri *Tahdotko?* syventyy suomalaisten parisuhteisiin, sinkkuuteen ja seksielämään. Selvitämme, kuinka moni haluaa olla parisuhteessa tai elää ilman parisuhdetta, ja millaisia parisuhdemuotoja suomalaiset suosivat. Käymme läpi parisuhteiden arkea, kotitöiden ja lastenhoidon jakautumista, pariskuntien keskinäistä vuorovaikutusta ja näihin vaikuttavia tekijöitä. Tulevatko yksilöiden tahto ja toiveet kuulluiksi nykyisissä parisuhteissa? Tahtominen on läsnä myös seksuaalisuuden teemoissa: kuinka usein eri ikäiset miehet ja naiset kokevat seksuaalista halua ja harrastavat seksiä, kuinka tyytyväisiä suomalaiset ovat seksuaalisen halukkuutensa tasoon, ja miten pariskunnat toimivat, jos kumppaneista vain toinen tahtoo seksiä?

Tulokset osoittavat, että valtaosa suomalaisista tahtoo pitkällä tähtäimellä elää parisuhteessa. Lisäksi tulokset vahvistavat aiempaa tutkimustietoa, jonka mukaan parisuhteessa olemisen on yhteydessä korkeampaan elämäntyytyväisyyteen ja parempaan koettuun terveyteen. Kaiken kaikkiaan suomalaiset näyttävät olevan pääosin tyytyväisiä nykyisiin parisuhteisiinsa, vaikka niiden matkan varrella onkin voitu kohdata niin loivia kuin jyrkkiä ylä- ja alamäkiä.

Perhebarometri on suunnattu kaikille parisuhteista, sinkkuudesta ja seksuaalisuudesta kiinnostuneille. Erityisesti siitä voivat hyötyä päätöksentekijät sekä parisuhteiden, perheiden ja seksuaalisuuden parissa työskentelevät ammattilaiset. Intiimit ihmissuhteet ovat keskeisessä roolissa yksilöiden ja perheiden hyvinvoinnissa. Sillä miten niissä voidaan, on merkitystä paitsi ihmisille itselleen myös koko yhteiskunnan toiminnalle.

